

Priloga Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2023« v letu 2023 iz 2. točke Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2023« v letu 2023, št. 6311-4/2023-49, z dne 11. 5. 2023

**Razpisane teme CRP 2023
(dodatne informacije in obrazložitve)**

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2023

- 1. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve**
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Predlog vsebinskih prioritet za delovanje Slovenije v EU makroregionalnih strategijah

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.1.

Naslov teme: Predlog vsebinskih prioritet za delovanje Slovenije v EU makroregionalnih strategijah

Cilji:

- Analiza aktualnega sodelovanja Slovenije (na nivoju nacionalne koordinacije in tematskih skupin) v okviru vseh treh EU makroregionalnih strategij (EUSDR, EUSALP in EUSAIR) s poudarkom na področjih, kjer je RS najbolj aktivna.
- Identifikacija v kolikšni meri aktualno sodelovanje Slovenije v EU MRS v okviru tematskega sklopa 2.6 pripomore k uresničevanju razvojnih ciljev Slovenije na tem področju.
- Identifikacija tematskih prioritet oz. vsebinskih področij, kjer bi bilo smiselno, da Slovenija okrepi svoje delovanje v EUSDR, EUSAIR in EUSALP v skladu z razvojnimi cilji Republike Slovenije.

Pričakovani rezultati:

- Izdelava celovitega pregleda sodelovanja Slovenije v okviru vseh treh EU MRS.
- Oblikovanje priporočil za sodelovanje Slovenije v EU MRS (EUSDR, EUSAIR, EUSALP) v okviru tematskega sklopa 2.6 Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor.
- Glede na specifične posamezne EU makroregionalne strategije opredelitev prioritetenih področij za bodoče delovanje Slovenije v posamezni EU MRS, ki bi bilo optimalno usklajeno z razvojnimi cilji in prioritetami Slovenije.

Podrobnejša obrazložitev:

Makro regionalne strategije Evropske unije (v nadaljevanju: EU MRS) so sestavni del političnega okvira Evropske unije. Predstavljajo celovit okvir za reševanje skupnih izzivov na zemljepisno zaokroženih območjih, kar predstavlja instrument institucij EU za optimalno uporabo obstoječih finančnih sredstev. Izvajanje EU MRS je močno odvisno od angažiranosti in pripravljenosti sodelujočih držav in njihovih regij.

Do sedaj so bile vzpostavljene 4 EU MRS:

- Strategija EU za regijo Baltskega morja - EUSBSR (leta 2009);
- Strategija EU za podonavsko regijo - EUSDR (leta 2010);

- Strategija EU za jadransko-jonsko regijo - EUSAIR (leta 2014);
- Strategija EU za alpsko regijo - EUSALP (leta 2015).

Slovenija je edina država, ki s celotnim ozemljem sodeluje v treh EU MRS - Strategiji EU za alpsko regijo (EUSALP), Strategiji EU za podonavsko regijo (EUSDR) in Strategiji za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR), kar ji daje edinstveno priložnost za sodelovanje z različnimi državami in regijami, še posebej z državami Zahodnega Balkana, kar je njena zunanjepolitična prioriteta.

Strategija EU za podonavsko regijo (EUSDR) je najstarejša EU MRS, v kateri sodeluje Slovenija. Ustanovljena je bila leta 2010, v njej pa sodeluje 9 držav članic EU (Avstrija, Bolgarija, Češka republika, Hrvaška, Nemčija – regiji Baden-Wurrtemberg in Bavarska, Madžarska, Slovaška, Slovenija, Romunija) in 5 držav ne-članic EU (Bosna in Hercegovina, Moldavija, Črna Gora, Srbija, Ukrajina).

Cilji in pričakovanja, ki jih želijo sodelujoče države doseči so predvsem hitrejša in boljše cestne in železniške povezave, čistejša oblike prometa z izboljšano plovnostjo rek s poudarkom na reki Donavi, cenejša in zanesljivejša oskrba z energijo zaradi boljših povezav in rabe alternativnih virov, boljše okolje s čisto vodo, zaščitena biotska raznovrstnost ter čezmejna zaščita pred ujmami (suše, poplave),

EU Strategija za jadransko-jonsko makroregijo (EUSAIR) je bila ustanovljena leta 2014 in je trenutno edina EU MRS v kateri sodeluje več držav ne-članic (Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna Gora, Severna Makedonija in Srbija) kot članic EU (Hrvaška, Grčija, Italija in Slovenija). Prošnjo za sodelovanje v Strategiji EU za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) je v letu 2020 predložila Republika San Marino, ki se je uradno pridružila strategiji v letu 2022. V okviru EUSAIR deluje sekretariat (Facility Point), ki ga vodi Slovenija (SVRK).

Sodelujoče države v okviru EUSAIR so se dogovorile, da sodelujejo na področjih skupnega interesa, ki so uokvirjeni v štirih vsebinskih stebrih: modra rast, povezljivost, kakovost okolja in trajnostni turizem.

EU Strategija za alpsko regijo (EUSALP) je najmlajša strategija, ustanovljena leta 2015, ki vključuje sedem držav – Nemčijo, Francijo, Italijo, Avstrijo, Slovenijo, Švico in Lihtenštajn. Francija je poleg Italije in Nemčije država, ki v EUSALP ne sodeluje s celotnim ozemljem, ampak so bile primarno v EUSALP vključene tri francoske regije – regija Bourgogne-Franche-Comté, regija Provansa-Alpe-Azurna obala ter regija Auvergne-Rona-Alpe. V letu 2021 se je v vlogi opazovalca EUSALP pridružila francoska regija Grad Est.

Vsaka sodelujoča država v okviru posamezne Strategije koordinira določena tematska področja. Slovenija v okviru EUSDR koordinira področji kopenskega in zračnega prometa (MZI) ter institucionalne krepitve (CEP), v okviru EUSAIR koordinira steber Okolje v okviru EUSALP pa Akcijsko skupino Ekološka povezljivost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
 (MZEZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Petra Česen Čatar
 E-mail: petra.cesen-catar@gov.si
 Tel. št.: 01 478 2054

2. TEMA: Analiza stanja slovenske skupnosti na Hrvaškem s poudarkom na razvoju jezika in ohranjanja kulture

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3. 4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.1.

Naslov teme: Analiza stanja slovenske skupnosti na Hrvaškem s poudarkom na razvoju jezika in ohranjanja kulture

Cilji:

- Evidentirati, raziskovati in analizirati položaj in uresničevanje stanja slovenske skupnosti na Hrvaškem s posebnim poudarkom na ohranjanju, razvoju in dvigu jezikovnih kompetenc pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem, ter ohranjanju in razvoju elementov slovenske kulture na Hrvaškem.
- Podati sistematičen pregled strokovne in znanstvene literature objavljene o slovenski skupnosti na Hrvaškem od 1991 do danes na sploh ter podati sistematični pregled medijskih objav (tiskanih, radio, televizija, novi mediji) o pripadnikih slovenske skupnosti na Hrvaškem s poudarkom na slovenskem jeziku in kulturi na Hrvaškem.
- Izvedba kvalitativne raziskave (intervjuji) s slovenskimi predstavniki različnih družbenih skupin o položaju pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem s posebnim poudarkom na slovenskem jeziku in kulturi.
- Izvedba kvantitativne raziskave (anketa) s širšo skupino pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem o pričakovanih in potrebah povezanih z uresničevanjem zakonskih pravic, ki jih ponuja Republika Hrvaška s posebnim poudarkom na slovenskem jeziku in kulturi.
- Evidentirati in analizirati značilnosti, ki se nanašajo na slovensko identiteto, kulturo in jezik na Hrvaškem nasploh.

Pričakovani rezultati:

- Priprava poročila na temeljih zbranih podatkov s predlaganimi ukrepi.
- Popularizacija rezultatov raziskave (izvedba mednarodnega strokovnega posveta s predstavniki ministrstev, predstavniki politične javnosti, predstavniki medijev in nevladnih organizacij o položaju slovenskega jezika in kulture med pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem nasploh; javna predstavitev ključnih ugotovitev).

Podrobnejša obrazložitev:

Pripadniki slovenske skupnosti so v Republiki Hrvaški uradno priznana narodna manjšina, vpisana v Ustavi Republike Hrvaške od leta 1990. Do osamosvojitve Republike Hrvaške pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem niso imeli statusa manjšine, prav tako niso imeli pravice do institucionalnega učenja slovenskega jezika v državnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Osnovno jedro slovenstva so bila ves ta čas slovenska kulturno-prosvetna društva. To vlogo društva na Hrvaškem opravljajo še danes.

Leta 2002 je Hrvaška na podlagi ustavnih določil o pravicah sprejela ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin. Čeprav zakon teoretično nudi širok razpon pravic na področjih politike, manjšinske samouprave, izobraževanja, kulture in medijev, Slovencem zaradi majhnega števila, razpršene poselitve ter relativno visoke stopnje asimiliranosti v praksi ni uspelo udeležiti večine pravic. Položaj in pravice pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem med drugim ureja tudi Zakon o vzgoji in izobraževanju v jeziku in pisavi nacionalnih manjšin (2000).

Pripadnike slovenske manjšine na Hrvaškem Republika Slovenija priznava kot avtohtono narodno skupnost, ki živijo na območju severne Istre, reškega zaledja, Gorskega Kotarja, Med(ži)murja, Obkolpja in Obsotelja (Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem

povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenije, 1996). Večina pripadnikov slovenske narodne skupnosti živi zunaj navedenih območij v urbanih skupnostih. V krajih, oddaljenih od slovensko-hrvaške meje, so pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem obravnavani kot izseljenci. Republika Slovenija pripadnike slovenske skupnosti na Hrvaškem priznava od leta 1996, njihov položaj pa v Sloveniji ureja tudi Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, 2006.

Pripadniki slovenske manjšine so po popisu prebivalstva iz leta 2011 najstarejša manjšinska skupnost na Hrvaškem (še ni podrobnih popisnih podatkov za popis iz leta 2021). Po popisu iz leta 2011 pa je zabeleženo 381 opredeljenih Slovencev v starostni skupini do 14 let. Njihovo število kontinuirano upada. Na hrvaškem popisu prebivalstva iz leta 1991 se je za Slovence opredelilo 22.396 oseb, na zadnjem popisu iz leta 2021 pa le še 7.729. Upada tudi število govorcev slovenščine kot maternega jezika.

Dosedanje raziskave med pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem so pokazale, da ne obstaja medgeneracijski prenos slovenskega jezika, da so pripadniki slovenske manjšine izjemno apolitični, neprisotni v hrvaškem medijskem prostoru ter da niso vidni kot pripadniki slovenske manjšine. Določene izzive s prepoznavnostjo imajo tudi v Sloveniji, saj še vedno niso navedeni v zakonih sprejetih po letu 1996, ko jih je Slovenija priznala kot slovensko manjšino, živečo zunaj Republike Slovenije. Eden od takšnih primerov je tudi Zakon o medijih iz leta 2001, ki med Slovenci v sosednjih državah ne navaja Slovencev na Hrvaškem. To dejstvo kaže na to, da Slovenci na Hrvaškem v matični domovini niso percipirani kot manjšina.

Trend zmanjševanja števila pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem ter pomanjkljivo uresničevanje zakonskih pravic, ki jim jih nudi hrvaška zakonodaja na področju manjšin, zahtevata poglobljen razmislek o vzrokih in razlogih, ki bo ponudil predloge za izboljšanje stanja slovenske manjšine na Hrvaškem.

V raziskavi je treba podati sistematičen pregled strokovne in znanstvene literature, objavljene o slovenski manjšini na Hrvaškem od 1991 do danes, ter medijskih objav o pripadnikih slovenske skupnosti na Hrvaškem s poudarkom na slovenskem jeziku in kulturi.

Posebno pozornost je potrebno posvetiti uresničevanju pravic, povezanih z ohranjanjem, razvojem in dvigom jezikovnih kompetenc pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem, ter ohranjanju in razvoju elementov slovenske kulture na Hrvaškem. V raziskavi bo uporabljena kvalitativna raziskava (intervjuji) o njihovem družbeno-ekonomskem položaju pripadnikov različnih slovenskimi družbenih skupin na Hrvaškem.

PRIČAKOVANI REZULTATI:

- Priprava poročila na temeljih zbranih podatkov s predlaganimi ukrepi.
- Popularizacija rezultatov raziskave (izvedba mednarodnega strokovnega posveta s predstavniki ministrstev, predstavniki politične javnosti, predstavniki medijev in nevladnih organizacij o položaju slovenskega jezika in kulture med pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem nasplo; javna predstavitev ključnih ugotovitev).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MZEZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Kristina Kliner

E-mail: kristina.kliner@gov.si

Tel. št.: 01/478 67 45

3. TEMA: Odprti izobraževalni viri in umetna inteligenca – orodja za medkulturno povezovanje, informiranje in učenje

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.2.

Naslov teme: Odprti izobraževalni viri in umetna inteligenca – orodja za medkulturno povezovanje, informiranje in učenje

Cilji:

- Analiza in nadgradnja slovenskih dosežkov na področju odprtih virov izobraževanja.
- Analiza multilateralnih vsebin za poglobitev sodelovanja v času članstva SI v ECOSOC 2023-2025
- Identificiranje inovativnih, trajnostno angažiranih projektov kulturnega in kreativnega sektorja.
- Oblikovanje kazalnikov razvitosti UI in pregled vpeljanih rešitev UI v Sloveniji in širše v Evropski uniji predvsem na področju izobraževanja.
- Analiza in nadgradnja slovenskih dosežkov na področju trajnostnega razvoja s pomočjo odprtih virov izobraževanja in orodij umetne inteligence.
- Iskanje sinergij v okviru dogodkov BSF, Dneva Afrike, Dnevov Latinske Amerike, Unije za Sredozemlje in EMUNI, D4D huba, STI foruma, HLPF foruma in OZN Konference o vodi.

Podrobnejša obrazložitev:

Analiza in nadgradnja slovenskih dosežkov na področju odprtih virov izobraževanja: Slovenija je vrsto let vodilna sila v prihodnost usmerjenih pobud na področju izobraževanja in njeni strokovnjaki z različnih znanstvenih področij so pomembno prispevali k razvoju naprednih orodij za izobraževanje in globalno izmenjavo znanja. Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco (IRCAI) v Ljubljani je prvi tovrstni globalni center, ki deluje pod okriljem UNESCO. Osnovni cilj IRCAI je sodelovanje vseh članic UNESCO za uresničevanje ciljev OZN za trajnostni razvoj z uporabo umetne inteligence. Namen centra je tudi zagotavljanje odprtega in preglednega okolja, ki poleg raziskav in razprav na področju umetne inteligence deležnikom po vsem svetu zagotavlja tudi javno-politično (policy) podporo pri pripravi usmeritev in akcijskih načrtov na področju umetne inteligence.

Analiza vsebin za poglobitev sodelovanja v času članstva SI v ECOSOC 2023-2025: Možnost naslovitve odprtih virov izobraževanja v povezavi z umetno inteligenco, s poudarkom na kulturnih in jezikovnih vsebinah v okviru STI Foruma - Foruma za znanost, tehnologijo in inovacije za cilje trajnostnega razvoja (maja v New Yorku) ali CSTD - Komisije za znanost tehnologijo in razvoj (marca v Ženevi) ali Komisije za socialni razvoj (februarja v New Yorku).

Identificiranje inovativnih, trajnostno angažiranih projektov kulturnega in kreativnega sektorja: Analiza globalnih izzivov in ciljev trajnostnega razvoja na področju globalnega segrevanja, ohranjanja biotske raznovrstnosti in upravljanja z vodami, enakosti spolov ter opolnomočenja žensk in deklic, zdravja ipd. za sistematično usmerjanje mednarodnega sodelovanja v kulturi v luči naslavljanja globalnih izzivov.

Oblikovanje kazalnikov razvitosti UI in pregled vpeljanih rešitev UI v Sloveniji in širše v Evropski uniji predvsem na področju izobraževanja: Pregled implementacije UNESCO OER priporočila in UNESCO priporočila o etiki umetne inteligence v Sloveniji in v Evropi, s posebnim poudarkom na nacionalnem programu za UI in predlog zakonodajnega okvira EU o UI.

Iskanje sinergij v okviru dogodkov BSF, Dan AFR, Dan LA, UzS/EMUNI, D4D huba, STI foruma, HLPF foruma in Konference o vodi: uporaba odprtih izobraževalnih virov za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. Slovenski dosežki na področju OER in orodja UI lahko pripomorejo pri vključitvi izobraževalnih vsebin v platforme, ki so v podporo odločevalcem politik pri sprejemanju odločitev za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. Umetna inteligenca za strojno transkripcijo, prevajanje in označevanje odprtih izobraževalnih virov v slovenskem jeziku in omogočanje njihove dostopnosti globalni javnosti slovensko znanje in vrednote prenaša na globalno raven. Jezikovne tehnologije omogočajo medkulturno povezovanje na področju znanja in inovacij posebej z Globalnim Jugom, kjer že obstajajo pobude za digitalizacijo jezikov in povečanje dostopa do znanja.

Ozadje

Slovenija ima mentorski program Odprto izobraževanje za boljši svet (Open Education for a Better World), ki poteka pod okriljem Instituta Jožef Stefan in Univerze v Novi Gorici. Med potrebami po odprtem izobraževanju in znanjem, ki je potrebno za njihov razvoj in uporabo v praksi, obstaja vrzel. Eden od teh pilotov je globalni mentorski program Odprto izobraževanje za boljši svet, ki so ga pred petimi leti zagnali skupaj z Univerzo v Novi Gorici in je od takrat prerasel v globalno gibanje. Program vključuje mentorirance z vsega sveta, ki pod vodstvom mednarodno priznanih mentorjev razvijajo in izvajajo odprto izobraževanje na podlagi ciljev OZN za trajnostni razvoj. »Program se je začel s 14 projekti, v letu 2020 pa zaključil z več kot 80 projekti, povezanimi z odprtimi izobraževalnimi viri. Prizadevali smo si izboljšati slovenski izobraževalni sistem, vse dobre prakse pa se širijo po vsem svetu. Unesco uporablja vire za odprto izobraževanje kot sredstvo za spodbujanje dostopa, pravičnosti in kakovosti v duhu Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Unesco je sprožil razpravo o tem, kako uporabiti odprte izobraževalne vire v praksi, v prepričanju, da lahko odprti izobraževalni viri razširijo dostop do kakovostnega izobraževanja, še posebej če ga organizirajo države in visokošolski zavodi. Globalno promocijo virov za prosto izobraževanje je sicer sprožil MIT (Massachusetts Institute of Technology) OpenCourseWare leta 2001 s postavitvijo celotnega kataloga svojih tečajev v prosti spletni dostop. Septembra 2007 so v Cape Townu sestavili manifest o prostem izobraževanju (Cape Town Open Education Declaration) in ga objavili 22. januarja 2008. V njem pozivajo vlade in založnike, da napravijo javno financirano učno gradivo brezplačno dostopno preko interneta.

Slovenija si bo kot članica v ECOSOC v obdobju 2023–2025 prizadevala za uresničevanje Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 (Agenda 2030) in prispevala k iskanju ustreznih rešitev za globalne izzive. Članstvo v ECOSOC bo tudi priložnost za poglobljeno sodelovanje z ostalimi državami članicami. ECOSOC, ki ga sestavlja 54 držav članic, je eden izmed glavnih organov Organizacije združenih narodov (OZN), v okviru katerega poteka usklajevanje treh dimenzij trajnostnega razvoja – ekonomske, socialne in okoljske. V njegovem delu sodeluje več kot 1.600 nevladnih organizacij s posvetovalnim statusom. ECOSOC povezuje številne organe OZN – regionalne ekonomske in socialne komisije ter funkcionalne komisije, pa tudi specializirane agencije, programe in sklade, ki so namenjeni implementaciji razvojnih zavez.

Skladno z Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22–29) je kultura to, kar določa človeka v njegovem odnosu do okolja, v katerem živi, bodisi naravnega bodisi družbenega, je njegov način, kako s svojim prebivanjem v svetu in na njem ta svet s svojo ustvarjalnostjo, domišljijo, humanističnim poslanstvom in duhovnim premislekom razvija, preoblikuje, dopolnjuje, nadgrajuje, humanizira, prevprašuje in obenem v izvornem pomenu latinske besede cultura animi s takim delovanjem skrbi za rast svoje duše. Zaradi tako širokega pomenskega razpona kulture se poskuša danes pri določevanju njenega obsega in vloge širiti tudi obseg in smernice delovanja kulturnega sektorja, saj se ta ne samo globalizira, ampak tudi bolj kot kdaj koli prej povezuje z drugimi področji človekovega delovanja.

Digitalizacija je okrepila prisotnost kulture in olajšala dostopnost do nje v vsakdanjem življenju posameznika, pospešen tehnološki razvoj je spodbudil povezovanje z znanostjo, prek uveljavljanja

kreativnih industrij se kultura povezuje z gospodarstvom, vse bolj se uveljavlja pomen kulturne dediščine za celovit turistični razvoj države.

Prednostni cilj je, da se kultura ozavešči kot vrednota, ki vzpodbuja ustvarjalne potenciale, omogoča posamezniku njegov osebnostni razvoj, svobodo izražanja, usvajanje novih znanj in izkušenj, vzpostavljanje humanih medčloveških odnosov in družbene etike, ter vrednota, ki obenem razvija spoštovanje dosežkov slovenskega naroda in samostojne države, pa tudi tako dialoško odprtost do sosednjih narodov, Evrope in sveta, ki naše kulture ne slabi, ampak jo bogati, dopolnjuje in krepi.

Prednostno skrb je treba v globalnem evropskem prostoru nameniti slovenskemu jeziku. Okrepiti je treba njihovo vlogo pri sooblikovanju slovenske kulture tako v domačem kot mednarodnem prostoru. (ReNPK 2022–2029, Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025, Uradni list RS, št. 94/21; v nadaljnjem besedilu: ReNPJP21–25).

Umetna inteligenca in orodja, ki so bila razvita v projektu X5Gon, v katerem je bil ključni partner Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, omogočajo prevode slovenskih odprtih izobraževalnih virov iz vseh področij v več svetovnih jezikov. Za zagotavljanje enakomernega razvoja na področju kulture, dostopnosti do kulturnih dobrin, konkurenčnosti slovenskega jezika v digitalnem okolju in ohranjanja najbolj ogrožene kulturne dediščine so se z ZZSDNPK za obdobje 2021–2027 zagotovila dodatna sredstva v višini 122.600.000,00 evrov.

Republika Slovenija bo na ustvarjalnosti in inovativnosti temelječa država, s kulturo, ki bo zavzemala enakovredno mesto ob drugih pomembnih družbenih podsistemih in bo skupaj z jezikom prepoznana kot zgodovinski temelj za oblikovanje naše nacije ter uveljavljena kot dejavnik spodbujanja in razvijanja ustvarjalnih sposobnosti posameznika ter soustvarjanja družbene blaginje, oblikovanja družbenih vrednot, temelječih na krepitvi vloge slovenskega jezika, spoštovanju naših narodnih posebnosti ter obenem na trajnostnem razvoju in povezanosti v skupnost. Kultura in umetnost bosta Slovenijo v mednarodnem prostoru uveljavili kot prepoznavno in pomembno evropsko regionalno ustvarjalno središče z intenzivno izmenjavo kulturnih in umetniških vsebin. Stalno spremljanje in ocenjevanje slovenske jezikovno politične situacije glede na družbene spremembe tako znotraj kot zunaj Republike Slovenije ter spremljanje javne rabe slovenščine v odnosu do drugih jezikov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MZEZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Veronika Stabej

E-mail: veronika.stabej@gov.si

Tel. št.: 01 478 2441

4. TEMA: Skladnost politik za (trajnostni) razvoj – presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.1.

Naslov teme: Skladnost politik za (trajnostni) razvoj – presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Cilji:

- Izdelava celovitega pregleda izvajanja javnih politik z največjimi učinki na trajnostni razvoj in na države v razvoju.
- Opredeliti ključna področja z največjimi učinki javnih politik na trajnostni razvoj in na države v razvoju.
- Oblikovati sistemske rešitve v zvezi z zmanjševanjem negativnih učinkov oziroma nekoherentnosti javnih politik iz prve točke.
- Izdelati sistemsko rešitev v podporo vladi in deležnikom v zvezi z določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa.

Podrobnejša obrazložitev:

1. Izdelava celovitega pregleda izvajanja javnih politik z največjimi učinki na trajnostni razvoj in na države v razvoju

Namen oblikovanja CRP je raziskati področje skladnosti politik za razvoj (angl. Policy Coherence for Development, v nadaljevanju: PCD) za potrebe oblikovanja takih javnih politik in mednarodnih stališč Republike Slovenije, ki bi prispevala k optimizaciji vplivov javnih politik na države v razvoju.

PCD je pomembno načelo in politika mednarodnega razvojnega sodelovanja, ki narekuje, da država donatorica upošteva cilje razvojnega sodelovanja pri vseh politikah, ki jih izvaja in ki lahko vplivajo na države v razvoju, medtem ko je skladnost politik za trajnostni razvoj (PCSD) v kontekstu univerzalne Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 načelo razvoja in razvojna politika, ki se aplicira na vse države članice OZN. Narekuje oblikovanje, izvajanje in spremljanje izvajanja usklajenih in celovitih politik za trajnostni razvoj.

2. Opredeliti ključna področja z največjimi učinki javnih politik na trajnostni razvoj in na države v razvoju

Z izvedbo CRP želimo doseči izboljšanje sistemskih rešitev glede presoje vplivov, pri čemer je zelo pomembna identifikacija ključnih področij, kjer imajo nacionalne politike vpliv na države v razvoju, s posebno pozornostjo usmerjeno na države Zahodnega Balkana in Vzhodnega partnerstva. V okviru CRP-a bi se preučilo, katerim politikam se je z vidika neskladnosti potrebno bolj posvečati; z vidika PCD gre za politike z znatnejšim vplivom na države v razvoju – npr. politike in ukrepi, ki spodbujajo beg možganov.

3. Oblikovati sistemske rešitve v zvezi z zmanjševanjem negativnih učinkov oziroma nekoherentnosti javnih politik iz prve točke

Rezultati, pridobljeni v okviru CRP, bi služili kot podpora vladi in deležnikom v zvezi z določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa, ki je nujna za optimizacijo učinkov nacionalnih politik na države v razvoju, s tem pa tudi izboljšanja konkurenčnosti in trajnostnega razvoja vseh udeležencev v tem procesu.

4. Izdelati sistemsko rešitev v podporo vladi in deležnikom v zvezi s presojo vplivov in posledično določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa

Ključnega pomena bo vključevanje vseh deležnikov, od izvršne veje oblasti do uradnikov, ki so pristojni za osnivanje, usklajevanje in/ali za izvajanje nacionalnih politik. Razvojne politike vlade vsebinsko zajemajo in določajo ne samo dokumenti razvojnega načrtovanja, temveč nanje vplivajo tudi vladni ukrepi in politike iz drugih področij, ki imajo pomembne učinke na razvoj.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MZEZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Polonca Mrvar
E-mail: polonca.mrvar@gov.si

2. Predlagatelj tem: Ministrstvo za notranje zadeve
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza vpliva dolgotrajne uporabe informacijskih tehnologij na človekovo zdravje in učinkovitost

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.1.

Naslov teme: Analiza vpliva dolgotrajne uporabe informacijskih tehnologij na človekovo zdravje in učinkovitost

Cilji:

- Opredelitev dejavnikov tveganj boleznih dolgotrajnih uporabnikov informacijskih rešitev.
- Povečati učinkovitost teh uporabnikov.
- Ustvarjanje boljših delovnih pogojev.
- Izboljšanje zgodnjega odkrivanja boleznih.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema predlagane raziskave je zdravje na delavnih mestih povezanih z uporabo informacijskih rešitev. V okviru raziskave bi s prenosnimi medicinskimi napravami, ki ne bi motile delovnih procesov, merili telesne funkcije zaposlenih, ki pri svojem delu uporabljajo raznovrstne informacijske rešitve npr. za vnos podatkov, njihovo analizo ipd. Osredotočili bi se na merjenje delovanja srca, dihanje ipd. Pri tem bi upoštevali vse etične kodekse in pravne predpise. V raziskavi bi tudi testirali umetno-inteligenčne sisteme za pomoč pri zgodnjem odkrivanju boleznih in diagnosticiranju.

S predlagano raziskavo želimo narediti korak proti družbi 5.0 in družbi, ki je osredotočena na ljudi, ki bosta tudi del strategije digitalizacije Slovenije. Tovrstna uporaba umetno-inteligenčnih sistemov je tudi v Nacionalnem programu za umetno inteligenco.

Raziskava bi se ukvarjala z razvojem nove metode ugotavljanja kvarnih posledic intenzivne uporabe digitalnih tehnologij, ki vodi k tistim metodam, ki imajo preventivni značaj.

Sicer je to tipična osnovna raziskava. Rezultati so lahko pomembni za kvaliteto dela in za preprečevanje radikalnih poslabšanj zdravstvenega stanja delavcev.

Raziskava zahteva sodelovanje končnih uporabnikov, raziskovalcev na področju naprednih informacijskih rešitev in zdravja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30 000,00 EUR
(50% MNZ, 50% ARIS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Aleksander Pur
E-mail: Aleksander.pur@policija.si

Tel. št.: 051 659 753

2. TEMA: Vključitev tujca v integracijske ukrepe kot pogoj za pridobitev dovoljenja za prebivanje – prednosti, slabosti in dileme

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna Slovenija

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.5.

Naslov teme: Vključitev tujca v integracijske ukrepe kot pogoj za pridobitev dovoljenja za prebivanje – prednosti, slabosti in dileme

Cilja:

- Analiza prednosti in slabosti uvajanja pogoja znanja jezika za pridobitev dovoljenja za prebivanje ter predlog možnih (variantnih) rešitev.
- Analiza sposobnosti infrastrukture za zagotavljanje dostopa do tečajev ter izpitov ter ocena potrebnih prilagoditev oziroma nadgradnje obstoječega sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Možne metode raziskave so kvalitativna metoda (intervjuji s strokovnjaki), metoda evalvacije (sistematično zbiranje podatkov in interpretiranje podatkov na podlagi intervjujev, dokumentacije in primerov iz prakse), kvantitativna metoda (zbiranje in analiziranje podatkov o realizaciji in učinku načrtovanih nalog in programov v sistemskih in strateških dokumentih), primerjalna metoda in metoda analize (preučitev ureditve v Sloveniji in primerljivih državah) ipd.

Zaradi staranja in posledično zmanjševanja števila prebivalstva je za doseganje socialne kohezije in blaginje ter gospodarske stabilnosti v Evropi in Sloveniji v prihodnje neobhodno potrebno tudi priseljevanje, kar zahteva tudi ustvarjanje pogojev za vključevanje priseljencev v družbeno, gospodarsko in kulturno okolje države gostiteljice. Znanje jezika in poznavanje kulture ter navad okolja sta osrednja elementa pri integraciji in vključitvi migrantov na trg dela, pri zagotavljanju dodatnih možnosti za izobraževanje, obenem pa je tudi pokazatelj poznavanja prebivalstva in družbe gostiteljice.

Programi učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe so osrednji integracijski programi za priseljence v Sloveniji, ki se izvajajo že od leta 2009. Programi so od vsega začetka brezplačni in prostovoljni. Priseljence se je k udeležbi v programe spodbujalo predvsem preko informiranja, motivi za udeležbo pa so bili različni, večinoma pa so se priseljenci za udeležbo v programih odločali zaradi zavedanja pomena znanja jezika za uspešno vključevanje v okolje.

V zadnjih letih je zaradi težav pri sporazumevanju v posameznih lokalnih okoljih vedno bolj v ospredju težnja, da bi se moralo priseljence k udeležbi v tečajih jezika oziroma integracijskih tečajih na splošno spodbujati tako, da bi se kot pogoj za njihovo prebivanje v državi določilo osnovno znanje slovenskega jezika. Država se je na te težnje odzvala z novelo Zakona o tujcih, ki je kot pogoj za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje uvedla opravljen izpit iz slovenskega jezika na ravni A2 ter pri podaljšanju dovoljenja začasno prebivanje iz razloga združitve z družino na ravni A1.

Podobne ureditve so primerjalno gledano v veljavi tudi v nekaterih državah članicah Evropske unije, predvsem z namenom spodbujanja priseljencev, da se hitreje vključijo v okolje države gostiteljice. Vprašanje, ki se ob tem postavlja je, za katere kategorije priseljencev (glede na razlog njihovega prihoda v državo) je smiselno ta pogoj uvesti, če sploh, ter kakšna je potrebna infrastruktura (zadostno število tečajev, izpitnih rokov), da bodo tujci pogoj lahko »pravočasno« izpolnili. V Sloveniji se glede na

do sedaj vzpostavljen sistem podrejeno postavljajo predvsem vprašanja zadostnega obsega ur za doseg zahtevanega znanja, zahtevnosti izpita glede na različne potrebe priseljencev, ter zagotavljanje zadostnih finančnih virov za izvajanje tečajev. Na vsa ta vprašanja je potrebno odgovoriti pred oblikovanjem in nadgradnjo uveljavljenega sistema in razvojem nadaljnjih, povezanih politik na področju priseljevanja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MNZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Pina Stepan

E-mail: pina.stepan@gov.si

Tel. št.: 01 428 42 45

3. TEMA: Model strateškega načrtovanja, ki vključuje vodenje s cilji in poslovno odličnost pri zagotavljanju notranje varnosti ter njego implementacija

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.2.

Naslov teme: Model strateškega načrtovanja, ki vključuje vodenje s cilji in poslovno odličnost pri zagotavljanju notranje varnosti ter njego implementacija

Cilji:

- Proučitev znanih metodologij upravljanja kakovosti v policijskih in resornih organizacijah.
- Proučitev dosedanjih praks slovenske policije in notranjega ministrstva z upravljanjem kakovosti.
- Znanstveno relevantne ugotovitve o prednostih in slabostih obstoječih modelov systemskega načrtovanja in poročanja, vodenja s cilji in poslovne odličnost pri zagotavljanju notranje varnosti.
- Oblikovanje elementov oziroma podlag za pripravo metodologije za vzpostavitev cikličnega zaporedja in soodvisnosti načrtovanja, izvajanja in poročanja na različnih ravneh upravljanja notranje varnosti, vključno z enotnim sistemom merljivih ciljev in kazalcev njihove realizacije ter kvalitativnimi ocenami dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Možne metode raziskave so kvalitativna metoda (intervjuji s strokovnjaki), metoda evalvacije (sistematično zbiranje podatkov in interpretiranje podatkov na podlagi intervjujev, dokumentacije in primerov iz prakse), kvantitativna metoda (zbiranje in analiziranje podatkov o realizaciji in učinku načrtovanih nalog in programov v sistemskih in strateških dokumentih), primerjalna metoda in metoda analize (preučitev ureditve v Sloveniji in primerljivih državah) ipd.

Upravljanje velikih organizacijskih sistemov, državnih institucij in celotnega notranjega resorja poteka v okviru jasno določenih zakonskih pristojnosti in politik vsakokratne vlade. Zato je na prvi pogled upravljanje teh sistemov, katerih najpomembnejši del sta policija in notranje ministrstvo, razmeroma enostavno in ozko zamejeno – zadostovale naj bi vodstvene aktivnosti, ki perpetuirano zagotavljajo zakonito in strokovno izvajanje veljavnih predpisov in usmeritev politike, institucionalno nadziranje

tega izvajanja ter snovanje in oblikovanje sprememb in dopolnitev obstoječih ali novih regulatornih rešitev. Običajno pri tem potekata dva cikla načrtovanja in poročanja o sistemskih aktivnostih organizacije – srednjeročni (praviloma petletni) in letni, oboje pa je rutinsko in dokaj togo. Poleg tega upravljanje na različnih organizacijskih ravneh poteka ob strogem spoštovanju hierarhične subordinacije.

Navedeni model spominja na klasično birokratsko organizacijo, ki je tudi na področju upravljanja represivnih organov že preživet, zato mora upravljanje notranjega resorja in policije pa tudi drugih podsistemov notranje varnosti nujno vključevati elemente sodobnega javnega menedžmenta, ki poleg zakonitosti in strokovnosti naslavljajo tudi učinkovitost in uspešnost pri zagotavljanju (in nenehnem izboljševanju) notranje varnosti države, projektne oblike vodenja, kakor tudi zadovoljstvo javnosti z zagotavljanjem varnosti ter zadovoljstvo zaposlenih v teh podsistemih. Tako v Ministrstvu za notranje zadeve kot Policiji je bilo že nekaj poskusov uvedbe upravljanja kakovosti na različnih ravneh in segmentih vodenja organizacije. Vendar se noben od uvedenih modelov, kot je bilo npr. ciljno vodenje ali sistem standardov kakovosti ISO v ministrstvu ter model poslovne odličnosti CAF v ministrstvu in policiji, ni obdržal dlje časa. Razlogi za to so različni, od velikih stroškov in dodatnih obremenitev za uvedbo modelov, do prekratkega političnega cikla za njihovo polno uveljavitev in implementacijo rezultatov, ki bi upravičili cost-benefit oziroma vložek vanje. Del razlogov za neuspeh pa je treba iskati tudi v notranji organizacijski kulturi, kjer je velik del kadra, vključno z vodilnim, navajen predvsem izvajati bolj ali manj rutinske naloge, manj pa je nagnjen k prizadevanju za nenehno izboljševanje svojega dela.

Obstoječa metodologija systemskega poročanja in načrtovanja na različnih ravneh in segmentih sistema notranje varnosti ne omogoča vzpostavitve povratne zanke v ciklu izboljševanja kakovosti, ki je v teoriji in praksi prepoznan kot cikel PDCA (angl. Plan Do Check Act – načrtuj, izvedi, preveri, reagiraj).

Temeljni problem poročanja in načrtovanja lahko definiramo vsaj na štirih ravneh:

formalni: obstoječ sistem načrtovanja in poročanja je nezadovoljiv, preživet in posledično potreben prenove, sam po sebi pa ne predstavlja ustrezne podlage za vodenje in odločanje;

vsebinski: ker ni postavljenih merljivih ciljev ter posledično kazalcev uspešnosti in učinkovitosti izvajanja nalog, sedanji sistem načrtovanja in poročanja ne daje pravih odgovorov o učinkovitosti in uspešnosti dela niti o kakovosti uresničevanja načrtovanih nalog in ciljev ter ali so resursi usmerjeni v prave cilje;

finančni: načrtovanje nalog ni vedno usklajeno s finančnimi sredstvi, ki so na voljo v posameznem proračunskem obdobju niti poročilo ne daje odgovora o učinkovitosti porabe finančnih sredstev;

časovni: sosledje načrtovanja in poročanja ni ustrezno: v ciklu načrtovanja, izvajanja načrtov in poročanja bi bilo bolj smiselno, da načrt za naslednje leto temelji na ugotovitvah poročila za preteklo obdobje, zato naj bi bilo poročilo pripravljeno pred naslednjim načrtom.

V notranjem resorju je bilo v okviru delovne skupine ministrstva in policije za redefinicijo strateškega načrtovanja in poročanja že pred časom ugotovljeno, da je »sprememba obstoječega sistema lahko plod le premišljenega pristopa ob zunanji strokovni podpori (projekta v okviru ciljnih raziskovalnih programov)«.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MNZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Staš Svetek

E-mail: stas.svetek@gov.si

Tel. št.: 01 428 58 79, 051 656 423

3. Predlagatelj tem: Ministrstvo za obrambo

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost**

1. TEMA: Analitična predikcija družbe in možne smeri oglaševanja obrambnega sistema RS

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.1.

Naslov teme: Analitična predikcija družbe in možne smeri oglaševanja obrambnega sistema RS

Cilji:

- Možnost vzpostavitve arhitekturnih rešitev, ki bodo omogočile podporo trendov družbe na segmentih primarne in sekundarne populacije. Možnost razvoja analitičnih merljivih atributov, ki bodo služili podpori oglaševanja.
- Povezava merljivih atributov družbe, ki bodo izboljšali zaznavanje trendov družbe ter možnega prediktivnega ocenjevanja oglaševanja, glede na vizije, zanimanja in dejavnikov, ki oblikujejo primarno in sekundarno ciljno javnost. Jasna prediktivna opredelitev dejavnikov, bo služila za identifikacijo potreb družbe in možnost ciljnega in usmerjenega oglaševanja za potrebe zaposlovanja v SV in promocijo obrambnega sistema kot celote.
- Identifikacija mehanizmov družbe ter posledično vzpostavitev ustreznega sistema, ki bo sposoben na podlagi dejavnikov družbe, vizije in zanimanja sekundarne in primarne ciljne javnosti prediktirati trende, ki bodo vzpostavili interakcijo med ciljno javnostjo in Slovensko vojsko. Cilj projekta prav tako mora predvideti analitični aspekt, ki bo podlaga za ustrezní pristop k aktivnemu oglaševanju in promociji obrambnega sistema kot celote.

Podrobnejša obrazložitev:

Na podlagi CRP analize, ki bo podajala mehanizme družbe, opredeliti način vzpostavitve observatorija za pregled in analizo medijev, ki bo sposoben prediktirati možnost smeri promocije obrambnega sistema RS kot celote in dejavniki družbe (zavedanje aspekta obrambnega sistema v povezavi z družbo).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andrej Vastl

E-mail: andrej.vastl@mors.si

2. TEMA: Odpornost – temelji zagotavljanja varnosti države in družbe

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.2.

Naslov teme: Odpornost – temelji zagotavljanja varnosti države in družbe

Cilji:

- Analiza tujih zavezniških/EU DČ praks na področju odpornosti.
- Primerjava aktivnosti oz. izsledkov analiz s predpisi, priporočili, smernicami in ukrepi na ravni EU in/ali Nata ter stanjem v Republiki Sloveniji (prednosti).
- Priprava pregleda stanja, katere predloge bo RS izvedla v okviru izpolnjevanja zavez do NATO in EU, katere predloge izvajajo primerljive države in bi jih RS še lahko primerljivo ali smiselno uporabila.
- Priprava predlogov za dvig odpornosti na nacionalni ravni (priporočila za dodatne, nove, inovativne predloge bi RS lahko izvedla kot prva oziroma bolj ambiciozna država na področju odpornosti).

Podrobnejša obrazložitev:

Odpornost družbe in države je tesno povezana z zagotavljanjem nacionalne varnosti in uresničevanjem mednarodnih zavez na obrambnem oziroma varnostnem področju. Slovenija je kot članica NATO zavezana h krepitvi odpornosti, ki poleg vojaških zmogljivosti naslavlja civilno pripravljenost, kibernetško obrambo, zaščito kritične infrastrukture in odzivanje na vse vrste groženj. Odpornost predstavlja kombinacijo vojaških zmogljivosti in civilne pripravljenosti ter je eden ključnih stebrov kolektivne obrambe in odvratanja, saj vključuje izvajanje podpore oboroženim silam s civilnimi sredstvi ter zagotavljanje zaščite kritičnih civilnih zmogljivosti. Osnovne zahteve za krepitev civilne nacionalne odpornosti (neprekinjeno delovanje oblasti, oskrba z energenti, obravnava nenadzorovanega gibanja ljudi, odpornost zalog/virov vode in hrane, obravnava množičnih žrtev, odpornost civilnih komunikacijskih sistemov in transportnih sistemov) in smernice za odpornost ter ocenjevalni kriteriji zagotavljajo tri ključne funkcije civilne pripravljenosti: neprekinjeno delovanje oblasti, neprekinjeno zagotavljanje ključnih storitev prebivalstvu in civilno podporo vojski v okviru civilno-vojaškega sodelovanja, ki jih je treba ohranjati tudi v najzahtevnejših okoliščinah. Republika Slovenija v spremenjenih mednarodnih varnostih, gospodarskih in družbenih okoliščinah ter ob čedalje večjih izzivih v obliki kibernetških, hibridnih groženj itd. načrtuje oblikovanje celovitega pristopa k zagotavljanju odpornosti države in družbe z opredelitvijo nacionalnih ciljev odpornosti in ukrepov za njeno zagotavljanje. Slednje mora temeljiti na analizah tujih zavezniških oz. praks držav članic EU na področju odpornosti, primerjavi aktivnosti oz. izsledkov analiz s predpisi, priporočili, smernicami in ukrepi na ravni EU in/ali Nata ter sistematično preučeni predlogov ukrepov za zagotavljanje odpornosti, kar bo doseženo skozi izvedbo celovite študije.

Ciljne projektne vsebine, ki določajo pravni in programski okvir so naslovljene in opredeljene v Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti (Uradni list RS, št. 59/19, poglavje 5), kjer je zagotavljanje čim višje stopnje odpornosti države in družbe opredeljeno kot eden izmed temeljnih namenov uresničevanja nacionalno-varnostne politike Republike Slovenije. Dodatno je krepitev odpornosti države in družbe umeščena med obrambne interese in dolgoročne obrambne cilje Republike Slovenije v okviru Resolucije o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja slovenske vojske do leta 2035 (Uradni list RS, št. 16/2, poglavje 3), opredeljena pa je tudi med ključnimi srednjeročnimi razvojnimi cilji do leta 2026 v Srednjeročnem obrambnem programu Republike Slovenije 2022-2026 (80300-1/2022/4 z dne 14. 3. 2022).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tina Rakovec

E-mail: tina.rakovec@mors.si

3. TEMA: Vojaški poklici - izobraževalne poti in zaposlitvene možnosti

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 3.7.1.

Naslov teme: Vojaški poklici - izobraževalne poti in zaposlitvene možnosti

Cilji:

- Dopolnitev javnega klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja v Republiki Sloveniji z vsebinami in poklici na področju vojaštva in obrambe.
- Predlagati ustrežnejši sistem, ki bo ustrezal predlogu klasifikacij.
- Vzpostaviti raziskovalno enoto / inštitut / zavod na področju »vojaštva in obrambe« (tudi vojaških ved) v Republiki Sloveniji, z namenom okrepiti raziskovano-razvojno in inovacijsko dejavnost.
- Razviti in pilotirati 2-3 programe, na katerih bodo udeleženci pridobili mikrodokazilo (micro-credentials), skladno s Priporočili Sveta EU o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljensko učenje in zaposljivost na trgu dela (več na spletni povezavi <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/microcredentials>).

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj 1: Dopolnitev javnega klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja v Republiki Sloveniji z vsebinami in poklici na področju vojaštva in obrambe

Mednarodni klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja, ki se uporablja v Republiki Sloveniji, izhaja iz mednarodnega klasifikacijskega sistema. Ta ima svoje osnove v prizadevanjih UNESCO po poenotenju vodenja klasifikacij v mednarodnem prostoru s poudarkom na mednarodni primerljivosti. V Republiki Sloveniji je področje klasifikacij za področje 103 »Varnost države, ljudi in premoženja« še ne popolneno predvsem v delu, ki se nanaša na podpodročje »Vojaštvo in obramba«. Slednje se deli na obrambne študije, teorijo vojne, usposabljanje v letalstvu, usposabljanje vojske, vojaško mornarico in vojaške vede. Nekatere vsebine iz tega podpodročja se v programih izobraževanja in usposabljanja na različnih fakultetah v državi pa tudi znotraj obrambnega sistema in še posebej v Slovenski vojski v Centru vojaških šol pojavljajo v celoti, druge delno, nekatere pa sploh ne. Kmalu po vstopu v 21. stoletje so bili varnostna situacija, varnostne grožnje in varnostna predvidevanja izrazito nevojaške narave. Države članice EU in/ali zaveznitva so zmanjševale in preoblikovale svoje vojaške zmogljivosti vse od konca hladne vojne. Po letu 2010 so se le-te bistveno spremenile. Arabska pomlad, množične migracije, Covid 19, poplave, požari in različne oblike naravnih in drugih nesreč so spreminjale varnostno podobo evropskega prostora še posebej v zadnjih desetih letih. Ruski vojaški poseg v Ukrajini je kot zadnji v nizu dogodkov predramil evropski prostor, EU in zaveznitvo k novim premislekom o lastni in kolektivni varnosti. Strateški dokumenti EU kot npr. Strateški kompas EU in novi Strateški koncept v Natu vedno bolj postavljajo v ospredje okrepitev tako vojaških zmogljivosti kot tudi razvoj vsebin, znanj in veščin potrebnih za izvajanje vojaškega poklica.

Ta je v različnih državah članicah EU pa tudi v državah kandidatkah za njene članice zelo različno umeščen v javni izobraževalni sistem in druge sisteme klasifikacij kot je na primer slovenski za izobraževanje in usposabljanje. V Republiki Sloveniji vojaški poklic ni poklic ampak so tovrstna znanja in veščine umeščene v sistem nacionalnih poklicnih klasifikacij. Varnostna situacija predvsem pa varnostne grožnje narekujejo nameniti več pozornosti obrambnim in vojaškim temam v Republiki Sloveniji. K temu napotuje tudi vedno manj zanimanja javnosti za obrambne in vojaške vsebine predvsem pa za njihov razvoj. To se kaže tudi v zmanjšanju in občasno popolni odsotnosti zanimanja mladih za vojaško službo. Navedeno logično napotuje na naslednji cilj predlaganega projekta.

Cilj 2: Predlagati ustrežnejši sistem, ki bo ustrezal predlogu klasifikacij (glej Cilj 1).

- Pred tem preučiti vsebine, ki jih je mednarodno okolje (UNESCO, ISCED) prepoznalo kot podpodročje 1031 »Vojaštvo in obramba« ter jih umestilo v mednarodne raziskovalne in izobraževalne vsebine ter institucije.
- Analizirati vsebine v Republiki Sloveniji in izvesti primerjalno analizo, v katerih učnih programih in kot kateri učni izidi se vsebine uporabijo.
- Izvesti primerjalno analizo po učnih programih in učnih izidih v Republiki Sloveniji ter ugotoviti, katere od vsebin so sestavni del podpodročja 1031 in katere bi to še lahko bile.

Republika Slovenija je članica EU in Nata. V letu 2022 mineva 25 let od njenega aktivnega angažiranja v različnih mednarodnih operacijah in na misijah. Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska v sodelovanju z mednarodnim okoljem zagotavljata specifične vsebine, znanja in veščine, ki so potrebne za tovrstno angažiranje doma in v tujini. Za razvoj teh vsebin je v različnih državah različno poskrbljeno s pravnega, organizacijskega, izobraževalnega, raziskovanega in razvojnega vidika. Klasični argument, da si država zaradi svoje majhnosti ne more privoščiti organizacije in delovanja nekaterih sistemov po vzoru večjih držav, napotuje na potrebo po pripravi primerjalne analize med nekaterimi manjšimi državami, ki so kljub omejenim naravnim danostim uspele zagotoviti razvoj vsebin, znanj in veščin za vojaški poklic pa tudi njihovo multipliciranje. Projekt bo priložnost za iskanje inovativnih rešitev v sodelovanju z drugimi državami.

Cilj 3: Vzpostaviti raziskovalno enoto / inštitut / zavod na področju »vojaštva in obrambe« (tudi vojaških ved) v Republiki Sloveniji, z namenom okrepiti raziskovano-razvojno in inovacijsko dejavnost.

- V podporo cilju 3 pripraviti predlog organizacijske enote, ki bo vsebovala tudi predloge za organizacijo sodelovanja med različnimi akterji, ki že delno sodelujejo, večina pa sploh ne, pri razvoju vojaštva in obrambe tako, da bo Republika Slovenije imela boljše izide na področju znanja, poklicev, trga dela, kakovostnih delovnih mest, varnosti, obrambe, raziskav, razvoja in (obrambne) industrije.
- Poiskati in definirati nove oblike sodelovanja, novo znanje in morebitne poklice, ki lahko doprinesejo k razvoju države in k njeni vlogi v EU in v zavezištvu.

Cilj 4: Razviti in pilotirati 2-3 programe, na katerih bodo udeleženci pridobili mikrodokazilo (micro-credentials), skladno s Priporočili Sveta EU o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljensko učenje in zaposljivost na trgu dela (več na spletni povezavi <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/microcredentials>).

Mikrodokazila omogočajo nov način pridobivanja stopnje izobrazbe in s tem poklica. Razvila so se v obdobju Covida 19, ko so bile klasične oblike izobraževanja in usposabljanja omejene. S pridobivanjem mikrodokazil obstaja možnost pridobiti poklic na področju vojaštva in obrambe kljub dejstvu, da v Republiki Sloveniji nimamo vojaške in/ali obrambne fakultete. Posledično bo možen tudi večji razvoj in vključenost vojaških in obrambnih strokovnjakov v različne raziskovalno-razvojne in inovacijske projekte v domovini in v tujini s poudarkom na bolj intenzivnem sodelovanju v obrambnih in vojaških pobudah EU in zavezištva. Mikrodokazila utegnejo prispevati k večji povezištvosti strokovnjakov in raziskovalcev v državi, ki sicer še ne sodelujejo z Ministrstvom za obrambo in Slovensko vojsko pa bi za to morda v prihodnje imeli interes. Načine za tako sodelovanje in pridobitev mikrodokazil bo prispeval

cilj 3. Mikrodokazila lahko prispevajo k večjemu interesu mladih za zaposlitev v Slovenski vojski. Glede načinov kako razviti in pilotirati tak program bo opredeljeno v cilju 4.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200 000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Liliana Brožič
E-mail: liliana.brozic@mors.si

4. TEMA: Razvoj opozorilnega sistema za zaznavanje vplivov vojaških dejavnosti na podzemno vodo

Težišče 4: Ohranjeno naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.

Naslov teme: Razvoj opozorilnega sistema za zaznavanje vplivov vojaških dejavnosti na podzemno vodo

Cilji:

- Priprava znanstvenih in strokovnih osnov za vzpostavitev sistema za zaznavanje oziroma nadzor potencialnih vplivov vojaških aktivnosti na podzemne vode.
- Dopolnitev vrzeli v geoloških in hidrogeoloških podatkih na območju nadzora.
- Opredelitev nabora kemijskih in bioloških parametrov nadzora.
- Identifikacija indikatorjev onesnaženja podzemnih in površinskih vod, ki so značilni za vojaške dejavnosti.
- Priprava znanstvenih izhodišč za spremljanje ter interpretacijo posameznih relevantnih parametrov za vojaške dejavnosti, s posebnim poudarkom na:
 - mikrobiološke značilnosti podzemne vode,
 - novodobna organska onesnaževala; identifikacija novodobnih organskih onesnaževal, značilnih za vojaške aktivnosti,
 - ostanke eksplozivov v podzemni vodi,
 - kovine v podzemni vodi.
- Opredelitev metodologije meritev ter interpretacije podatkov, uporaba najsodobnejših metod detekcije.
- Priprava načrta opazovalne mreže.
- Priprava izvedbenih načrtov za terenske opazovalne točke.
- Izvedba merilnega sistema.
- Vzpostavitev informacijskega sistema za sprotno spremljanje rezultatov meritev.
- Priprava načrta ukrepanja ob zaznanih izrednih dogodkih.
- Izvedba poizkusnega delovanja sistema v obdobju enega leta.
- Priprava povzetka izkušenj po prvem letu delovanja sistema, priprava usmeritev za nadaljnje delovanje sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj projekta je vzpostavitev sistema za spremljanje oziroma nadzor potencialnih vplivov vojaških vadbišč Poček in Bač na podzemne vode oziroma vire pitne vode.

V sklopu projekta naj bi se identificirali indikatorski parametri, ki so prvenstveno značilni za vojaške dejavnosti. Na tej osnovi se pripravi znanstvena izhodišča za spremljanje in interpretacijo posameznih relevantnih parametrov, ki bi lahko bili značilni za emisije iz vojaških aktivnosti oziroma objektov.

Posebno pozornost se usmeri na skupine indikatorjev, za katere se predvideva, da bi lahko bili pokazatelj vpliva vojaških dejavnosti na podzemne in površinske vode:

Mikrobiološke značilnosti podzemne vode

Izvajanje vojaških aktivnosti v zaledju kraških vodonosnikov v primeru nezadostnih zaščitnih ukrepov lahko povzroči poslabšanje mikrobiološkega stanja podzemnih in površinskih vod, ter s tem posledično tudi poslabšanje mikrobiološkega stanja vodnih virov, ki zajemajo vodo iz teh vodonosnikov.

Določi se analitske metode, ki bodo omogočale optimalni nadzor mikrobioloških značilnosti obravnavanih podzemnih vod.

Novodobna organska onesnaževala

Identificira se organska onesnaževala, ki so posebej značilna za vojaške dejavnosti in bi jih v bodoče lahko uporabljali kot indikator onesnaženja vod zaradi vojaških dejavnosti. Opredeli se najbolj primerne analitske metode za posamezne skupine novodobnih onesnaževal.

Ostanki eksplozivov

Ostanki eksplozivov v vodi so parameter, ki ga lahko povezujemo z vojaško aktivnostjo. Obdelajo se znanstvena izhodišča za spremljanje vsebnosti eksplozivov v podzemnih vodah: kemijske značilnosti eksplozivov, spremembe kemizma po eksploziji, topnost posameznih kemijskih komponent, značilnosti transporta kemijskih komponent eksplozivov. Določi se analitske metode za identifikacijo ostankov eksplozivov v vodah.

Kovine

Pri uporabi strelnega orožja, streliva ter eksplozivov se lahko sproščajo različne kovine, ki se izpirajo v tla, ter naprej v podzemne in površinske vode. Treba je ugotoviti, za katere kovine gre, kakšna je topnost in kakšne so značilnosti transporta v hidrogeološkem sistemu. Določi se analitske metode za opredelitev vsebnosti kovin v podzemnih in površinskih vodah.

Sistem nadzora vpliva vojaških dejavnosti oziroma objektov na podzemne vode naj bi se izvajal s kontinuiranimi meritvami določenih parametrov (nivo podzemne vode, temperatura podzemne vode, električna prevodnost, pH, nasičenost s kisikom, motnost, koncentracije nitratov, skupnega organskega ogljika (TOC) in ogljikovodikov, UV-VIS spekter za detekcijo širokega spektra možnih onesnaževal, ipd.) in v primeru odstopanj (avtomatsko opozarjanje) še z občasnimi dopolnilnimi meritvami zgoraj naštetih in tudi dodatnih parametrov.

Občasni nadzor naj bi zagotavljal natančnejše informacije o morebitnem onesnaženju podzemne vode in bi zajemal osnovne kemijske parametre, kovine, pesticide, ostanke eksplozivov, novodobna onesnaževala, mikrobiološke parametre, izotopsko sestavo vode, parametre radioaktivnosti vode in morebitne druge parametre, ki bi se identificirali kot pokazatelji vojaških dejavnosti.

Z opredelitvijo povezav in odvisnosti med parametri kontinuiranih in občasnih meritev v časovnih nizih, se bo prepoznalo oziroma ugotovilo značilnosti pojavljanja onesnaževal, kar bo omogočilo vzpostavitev sistema za zgodnje opozarjanje.

Ob zaključku projekta, torej po enoletnem delovanju sistema, se od izvajalca pričakuje detajlno poročilo o delovanju sistema in usmeritve oziroma priporočila za nadaljevanje delovanja sistema.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 275.000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Anja Čibej Andlovec

E-mail: anja.cibej.andlovec@mors.si

5. TEMA: Tveganja povezana z okoljskimi in naravnimi nesrečami na območju delovanja SV

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.1.

Naslov teme: Tveganja povezana z okoljskimi in naravnimi nesrečami na območju delovanja SV

Cilji:

- Evidentiranje območij delovanja SV z vidika vplivov na okolje.
- Ocena možnosti naravnih in okoljskih nesreč na območjih delovanja SV.
- Opredelitev potencialnih vplivov na okolje pri manipulacijami z nevarnimi snovmi v SV.
- Določitev ukrepov za zmanjšanje okoljske škode.
- Oblikovanje protokola ravnanja ob naravnih in okoljskih nesrečah na območju delovanja SV.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen: Seznanitev z možnimi nesrečami in potencialnimi vplivi na okolje pri manipulaciji z nevarnimi snovmi in oblikovanje protokolov ravnanja ob takšnih dogodkih (razlitje, gorenje večjih količin nevarnih snovi)

Vojaška dejavnost v mirnem času (vojaške vaje, različna usposabljanja itd.) tako neposredno kot posredno vpliva na okolje, življenje pripadnikov SV in prebivalcev v okolici vadišč. Enega pomembnejših vplivov predstavljajo tveganja zaradi okoljskih in naravnih nesreč. Z namenom zmanjšanja možnosti nastanka tovrstnih incidenčnih dogodkov je potrebno opraviti pregled, analizo in kritično vrednotiti vojaško dejavnost, še posebej tisti njen del, pri katerem prihaja do manipulacije z nevarnimi snovmi. V prvi fazi naj se, z vidikov vplivov na okolje, evidentirajo območja delovanja SV in oceni možnosti nastanka okoljskih in naravnih nesreč. V nadaljevanju je potrebno opredeliti potencialne vplive in tveganja pri manipulaciji z nevarnimi snovmi na območju delovanja SV. Na podlagi dobljenih rezultatov bodo oblikovani ukrepi za zmanjšanje okoljske škode, vključno z vplivi na ljudi (pripadniki SV in okoliški prebivalci). Obravnava naj ne bo usmerjena zgolj na aktivnosti SV, ampak naj bodo v njo vključeni tudi objekti v njeni lasti (skladišča, vojašnice, letališče ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Marjana Trontelj

E-mail: marjana.trontelj@mors.si

Tel. št.: 01 471 13 42

6. TEMA: Napredna analitika podatkov in modeliranje napadov in napadalcev na področju kibernetike varnosti v sektorjih obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.3.

Naslov teme: Napredna analitika podatkov in modeliranje napadov in napadalcev na področju kibernetске varnosti v sektorjih obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture

Cilji:

- Analiza stanja in vrzeli na področju kibernetске varnosti, ranljivosti in groženj ter specifikacija ključnih scenarijev in predlog novih rešitev za povečanje učinkovitosti varnostnih operacij v kontekstu delovanja sektorjev obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture (v nadaljnjem besedilu: ciljni sektorji).
- Modeliranje napadalcev, uporabnikov, ranljivosti in dinamike kibernetских napadov s pomočjo naprednih tehnoloških rešitev na osnovi realnih podatkov (sistemi kibernetских vab, dnevniške datoteke, zajeti dogodki in promet realnih sistemov, obstoječe zbirke podatkov) z namenom učinkovitega preprečevanja in zaščite sodobnih infrastruktur v ciljnih sektorjih.
- Načrtovanje in razvoj naprednih tehnik analize, bogatenja in vizualizacije velikih količin podatkov za namene avtomatske klasifikacije, interaktivne eksploracije in hitrega odziva na kibernetске grožnje.
- Oblikovanje in preizkus heuristik za zmanjševanje tveganj v sistemih IKT in OT v ciljnih sektorjih.
- Namestitvev sistemov kibernetских vab za potrebe MORS in URSIV.

Podrobnejša obrazložitev:

Digitalizacija v ciljnih sektorjih predstavlja strateško pomembno področje, ki znatno preoblikuje in nadgrajuje njihovo strukturo, delovanje in razpoložljive kapacitete. Sodobni sistemi v ciljnih sektorjih zato dandanes v veliki meri temeljijo na informacijsko-komunikacijskih tehnologijah: strojni in programski opremi ter omrežnih tehnologijah. To močno povečuje njihovo učinkovitost, fleksibilnost in odpornost, vendar pa hkrati s tem širi tudi ranljivo površino za kibernetске napade. Zaradi kritičnosti teh sistemov in operacij so ti posledično tarča vse bolj dovršenih kibernetских groženj, ki imajo lahko za cilj ekfiltracijo in zbiranje obveščevalnih podatkov ali celo kompromitiranje oz. onesposobitev sistema nacionalne varnosti.

Preprečevanje, odkrivanje in učinkovit odziv na kibernetске napade zahteva dobro poznavanje njihovih karakteristik in njihovo zgodnje prepoznavanje v realnih sistemih. Detekcija in analiza napadov v produkcijskih okoljih kritičnega pomena pa sta težavni zaradi velikih količin omrežnega prometa in zabeleženih varnostnih dogodkov ter dodatnih zahtev po strogem varovanju podatkov in nemotenem delovanju sistemov. Podobno problematična je tudi analiza vedenja uporabnikov in upravljalcev informacijskih sistemov ter učinkovitosti njihovih varnostnih praks.

Namen projekta je modeliranje uporabnikov, napadalcev in procesov v informacijsko-komunikacijskih sistemih v ciljnih sektorjih ter analiza in bogatenje podatkov iz več virov, z namenom zmanjševanja tveganj, zgodnje identifikacije, preprečevanja napadov in ekfiltracije podatkov ter povečanje zaščite sistemov IKT in OT v ciljnih sektorjih.

Modeliranje je mogoče na podlagi zajema podatkov v realnih sistemih, obstoječih zbirk podatkov o grožnjah in napadih, ter iz sistemov, namenjenih zavajanju napadalcev (kibernetске vabe); s tem je mogoče pridobiti podroben vpogled v metode in orodja napadalcev, izdelati realne modele procesov za avtomatsko klasifikacijo ter posledično pohitrili odzivni čas na kibernetске napade ter poglobljenost razumevanja njihove narave.

Namen projekta sta tudi zasnova in prototipna implementacija novih naprednih tehnologij in algoritmov, s pomočjo katerih je mogoče identificirati, preučevati in preprečevati različne tipe kibernetских napadov v ciljnih sektorjih ter zagotoviti pregledno in uporabniško prijazno situacijsko sliko ter poglobljene analize in vizualizacije konkretnih incidentov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(MORS: 100.000 EUR, URSIV: 50.000 EUR, ARIS: 150.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boris Cimprič

E-mail: boris.cimpric@mors.si

7. TEMA: Analiza kibernetских tveganj v komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemih SV s predlogi za dvig njihove odpornosti

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.4.

Naslov teme: Analiza kibernetских tveganj v komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemih SV s predlogi za dvig njihove odpornosti

Cilji:

- Popis komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemov SV, ki so potencialno izpostavljeni kibernetским tveganjem.
- Ocena stopnje izpostavljenosti komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemov SV kibernetским tveganjem z oceno možnih škodljivih posledic za različne vrste in akterje kibernetских groženj za različne možne scenarije izrabe ranljivosti.
- Predlogi za odpravo ozirom obvladovanje zaznanih kibernetских tveganj v komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemih SV.
- Predlog postopka dinamičnega ocenjevanja kibernetских tveganj v komunikacijsko-informacijskih in oborožitvenih sistemih SV ter predlog strojne in programske opreme, ki naj se uporabi oziroma razvije v ta namen.

Podrobnejša obrazložitev:

Značilnost kibernetского okolja so globalna narava, asimetričnost in horizontalnost, kar se odraža v odsotnosti geografskih in časovnih omejitev, težavni določljivosti dejanskega vira in akterja ogrožanja ter v dejstvu, da gre lahko za aktivnost državnih in nedržavnih akterjev. Ranljivost sodobne družbe izhaja iz močne odvisnosti od neprekinjenosti in zanesljivosti delovanja informacijskih tehnologij in sistemov. Slovenska vojska je s tem izpostavljena resnim grožnjam za delovanje.

Ključno grožnjo komunikacijsko informacijskemu sistemu SV in oborožitvenim sistemom predstavljajo kibernetски napadi in vdori, spletno vohunjenje, kraja intelektualne lastnine, širjenje dezinformacij, kibernetски kriminal in terorizem ter druge oblike, ki imajo lahko velik negativen vpliv na obrambno sposobnost in delovanje vojske.

Vključenost Republike Slovenije v mednarodne organizacije, predvsem Evropsko unijo in Nato, povečuje interes nekaterih tujih držav in drugih akterjev ter s tem dejansko izpostavljenost komunikacijsko informacijskemu sistemu SV in oborožitvenim sistemom kibernetским napadom. Osnovni cilj Slovenske vojske na področju kibernetского domene je, da zagotavlja varen kibernetски prostor za izvajanja nalog in poslanstva SV. Od leta 2016 je kibernetская domena tudi domena bojevanja. Vse aktivnosti bojevanja se bodo začele v kibernetски domeni. Slovenska vojska za sistem poveljevanja in kontrole uporablja komunikacijsko informacijski sistem. Moderni vojaški oborožitveni sistemi vsebujejo elektronske komponente, ki so potencialno ranljivi na kibernetские grožnje. Skozi

celoten življenjski cikel komunikacijsko informacijskega sistema in oborožitvenih sistemov je potrebno izvajati analizo kibernetских tveganj in se na njih odzivati.

Cilj projekta je, da se s pregledom in analizo komunikacijsko informacijskega sistema SV ter oborožitvenih sistemov izdela analiza kibernetских tveganj in tako ugotovi potencialne ranljivosti z oceno možnih posledic ter predlaga ukrepe za zmanjšanje teh. Pri tem se izvede dinamična analiza kibernetских tveganj v komunikacijsko informacijskih in oborožitvenih sistemih SV ter izdela predlog strojne in programske opreme, ki naj se uporabi oziroma razvije v ta namen. Ta metoda pregleda in ocenjevanja kibernetских tveganj se bo v prihodnje uporabljala skozi celoten življenjski cikel komunikacijsko informacijskega sistema in oborožitvenih sistemov SV.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Ppk. Mihael Plevnik

E-mail: mihael.plevnik@mors.si

8. TEMA: Modeliranje groženj in kibernetских napadov v procesu usposabljanja na kibernetском vadbišču

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.5.

Naslov teme: Modeliranje groženj in kibernetских napadov v procesu usposabljanja na kibernetском vadbišču

Cilji:

- Načrtovanje testiranj z integracijo virtualnega okolja, procesov, sistemov in ljudi.
- Priprava scenarijev na kibernetском vadbišču za potrebe testiranja obrambnih komunikacijsko-informacijskih sistemov, hibridnih vaj in usposabljanj z obrambnega področja, področja zaščite in reševanja, kritične infrastrukture in bistvenih storitev.
- Predlogi uporabe in trženja kibernetского vadbišča za potrebe slovenske industrije, raziskovalnih in razvojnih institucij ter za potrebe izobraževalnih ustanov.
- Priprava vsebinskih in tehničnih scenarijev na kibernetском vadbišču za izvedbo nacionalnih kibernetских vaj.
- Uporaba umetne inteligence za ustvarjanje nepredvidljivosti kibernetских dogodkov v okviru izvajanja scenarijev na kibernetском vadbišču.
- Analiza možnosti in rešitve glede povezav kibernetского vadbišča v obstoječe projekte združevanja in souporabe kibernetских vadbišč v EU in NATO.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za obrambo v letu 2023 sprejema kibernetско vadbišče, ki bo namenjeno za individualno in skupinsko usposabljanje pripadnikov MO, SV, javne uprave, načrtujemo pa tudi povezavo z raziskovalnimi in izobraževalnimi inštitucijami ter gospodarstvom. Na kibernetском vadbišču bomo izvajali nacionalne in mednarodne kibernetские vaje, testiranja in raziskave.

Kibernetski prostor je izredno dinamično in spremenljivo okolje, ki ga je potrebno čim bolj avtentično in čim hitreje poustvariti v virtualnem okolju kibernetskega vadbišča. Za realistično izvajanje vaj in usposabljanj je potrebno pripraviti scenarije in okolje čim bolj podobno kibernetski realnosti in prilagojeno nacionalnemu okolju ter okolju organizacije, ki se uri na njem. Cilj projekta je, da v čim večji meri avtomatiziramo in poenostavimo poustvarjanje novih dogodkov, okolij in scenarijev v okolju kibernetskega vadbišča, saj brez tega kibernetsko vadbišče izgubi na aktualnosti. Kibernetsko vadbišče nameravamo tudi povezati v federacije kibernetskih vadbišč na področju EU in NATO, kot tudi bilateralno in multilateralno z zainteresiranimi državami. Glede na različne tipe kibernetskih vadbišč bo potrebno vzpostaviti minimalne pogoje ga povezavo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(MORS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boris Cimprič

E-mail: boris.cimpric@mors.si

4. Predlagatelj teme: Ministrstvo za finance
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Nadaljnji razvoj in posodobitev Modela generacijskih računov

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.1.

Naslov teme: Nadaljnji razvoj in posodobitev Modela generacijskih računov

Namen:

Posodobitev obstoječega modela generacijskih računov, ki je temeljno orodje za izračun kompleksnih projekcij javnofinančnih izdatkov s poudarkom na stroških staranja.

Cilji:

- Delo na domačih dolgoročnih napovedih posameznih predpostavk.
- Nadgradnja obstoječih scenarijev (na primer simulacija vezave starosti ob upokojitvi na pričakovano življenjsko dobo).
- Posodobitev in testiranje modela za dolgoročne projekcije tudi drugih izdatkov razen stroškov staranja.
- Opraviti različna testiranja in nadgradnja znanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Za spremljanje javnih izdatkov sektorja države in posameznih področij (npr. zdravstvo, dolgotrajna oskrba, sociala, šolstvo) na srednji in dolgi rok ter oblikovanje ustreznih ukrepov ministrstvo potrebuje ustrezna analitična orodja. Na Ministrstvu za finance uporabljamo Model generacijskih računov, s katerim ugotovljamo dolgoročno vzdržnost javnih financ in vpliv posameznih sistemov in politik na javne finance. Ob tem se upoštevajo eksogene spremenljivke Evropske komisije. V modelu je možno uporabiti tudi lastne predpostavke, vendar v Sloveniji nimamo svojih dolgoročnih projekcij le-teh.

Osnovna ideja generacijskih računov je, da nam kažejo, kako se bosta trenutni proračunski primanjkljaj in javni dolg povečevala zaradi velikih implicitnih obveznosti, ki bodo posledica prihodnjih demografskih gibanj, to je hitrega staranja prebivalstva, ob predpostavki, da se ne sprejmejo ustrezne strukturne spremembe. V ta namen je potrebno tudi dodati nove možne scenarije.

Orodja je potrebno ustrezno vzdrževati in razvijati ter tudi s tem zagotavljati usposobljenost uporabnikov orodij za njihovo pravilno uporabo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MF 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Ana Milanez

E-mail: ana.milanez@gov.si

Tel. št.: 01 369 6522

5. Predlagatelj teme: **Ministrstvo za pravosodje**

Sofinancer: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: **Razvoj sodobnega metodološkega okvirja za preučevanje družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje zapornih kazni skozi analizo aktualnega stanja**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.1.

Naslov teme: Razvoj sodobnega metodološkega okvirja za preučevanje družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje zapornih kazni skozi analizo aktualnega stanja

Namen projekta: Vzpostavitev mednarodno primerljivega metodološkega pristopa za periodično preučevanje družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje kazni zapora ob upoštevanju longitudinalne primerljivosti z dosedanjimi slovenskimi študijami.

Cilji:

- Analiza in posodobitev uporabljanega metodološkega okvirja za preučevanje družbenega vzdušja:
 - Analiza uveljavljenih mednarodnih metodoloških pristopov za preučevanje družbenega vzdušja v zaporih
 - Analiza obstoječih slovenskih metodoloških izhodišč in spoznanj s kritičnim ovrednotenjem in identifikacijo potrebnih sprememb v luči mednarodnih standardov o Upoštevanje specifik, ki veljajo za zaprte osebe in za zaposleno osebje o Upoštevanje specifik glede zasedenosti glede na kapacitete o Upoštevanje specifik glede obremenjenosti zaposlenih
 - Posodobitev slovenske metodologije za spremljanje družbenega vzdušja z vidika možnosti uporabe sodobnih kvalitativnih in kvantitativnih raziskovalnih pristopov.
- Izdelava priporočil in protokola za longitudinalno spremljanje družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje kazni zapora upošteva pomen, periodičnost, izvedbene posebnosti in ukrepe, ki temeljijo na rezultatih merjenja družbenega vzdušja.
- Na primeru analize aktualnega stanja pripraviti celovito poročilo stanja in preveriti novo vzpostavljeni metodološki okvir in izvedbeni protokol.

- Upoštevanje longitudinalne primerljivosti s preteklimi raziskavami v zavodih za prestajanje kazni zapora in vseh njihovih (pod)enotah z integracijo metodoloških novitet:
- Dob, Slovenska vas, Puščava,
- Ig,
- Celje o Koper, Nova Gorica,
- Ljubljana, Novo mesto, Odprti oddelek Ig,
- Maribor, Murska Sobota, Rogoza,
- Prezgojni dom Radeče.

Podrobnejša obrazložitev:

Spremljanje družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje kazni zapora v Sloveniji ima dolgo tradicijo in sega v 80. leta prejšnjega stoletja, ko se je začelo periodično izvajati po vseh zavodih za prestajanje kazni zapora v Sloveniji. Rezultati longitudinalnega merjenja dajejo vpogled v stanje in v trende v razvoju in spreminjanju zavodov in njihovega delovanja. Zunanji izvajalec z več institucionalne, funkcionalne in osebne neodvisnosti praviloma omogoča doseganje bolj objektivnih, neodvisnih in nepristranskih rezultatov. Metodološki pristop v preteklih merjenjih družbenega vzdušja je bil razvit v času začetka izvajanja merjenja s prilagoditvijo takrat mednarodno uveljavljenih vprašalnikov in analiz. Uporaba enakega metodološkega okvirja pomeni možnost longitudinalne primerljivosti in zanesljivosti, a obenem pušča ob strani razvoj, ki se je v vmesnih desetletjih zgodil na področju novih metod merjenja zaporske klime v svetu. To terja posodobitev sistema, ob vzpostavljanju ravnovesja med spremembami, ki jih terjajo sodobni pristopi k raziskovanju na eni strani, in ohranjanju temeljnih elementov longitudinalne primerljivosti znotraj slovenske ureditve na drugi strani.

Raziskovalni projekt razdeljen v tri vsebinske sklope bo bistveno prispeval k sistematičnemu pristopu k zaznavanju družbenega vzdušja v zavodih za prestajanje zaporne kazni in družbenega vzdušja v prezgojnim domu in ostalih razmer znotraj zavodov. Omogočil bo tudi preboj v merjenju družbenega vzdušja in primerljivost z mednarodnimi raziskavami.

Spreminjajoča se družbena dinamika je v mednarodnem okolju že sprožila modernizacijo metodoloških pristopov pri raziskovanju tako imenovane »zaporske klime«, zato bo za doseganje prvega cilja ključen razvoj novega metodološkega okvirja za preučevanje družbenega vzdušja. Za doseganje celovitosti pa bo treba upoštevati tri podenote, ki upoštevajo dobre prakse iz tujine, dosedanje raziskovanje na tem področju v Sloveniji in sočasno specifične, ki veljajo za zaprte osebe na eni strani ter zaposlene osebe na drugi strani. Ker gre za kompleksno raziskavo, se pričakuje uporaba sodobnih kvantitativnih raziskovalnih pristopov in oceno potreb po dopolnjevanju obstoječih metod s kvalitativnimi pristopi.

Drugi cilj predvideva pripravo namenskih priporočil in protokolov, namenjenih MP in URSIKS pri sistematičnem merjenju družbenega vzdušja. Po dolgoletni tradiciji rednega periodičnega izvajanja merjenja klime v slovenskih zaporih se je v zadnjih letih tovrstno postopanje razrahljalo, kar pomeni izgubo možnosti za longitudinalno primerjavo in oceno delovanja aktualnega sistema. Priporočila in protokol za sistematično spremljanje družbenega vzdušja bosta omogočila jasna izhodišča za nadaljnje spremljanje dogajanja v zaporih, obenem pa upoštevala specifične sodobnih zahtev pri varovanju osebnih podatkov in evropsko primerljivih etičnih smernic v raziskovanju. Del tega cilja je tudi načrtovanje izvedbenega protokola, ki bo olajšal zbiranje podatkov po posameznih zavodih.

Tretji cilj bo dosežen s pomočjo aplikativne uporabe novo razvitega metodološkega modela. Na tak način bo izvedeno preverjanje metodologije tudi v praksi in dejansko odkrivanje in zaznavanje stanja v zavodih in prezgojnim domu. Upoštevanje preteklih študij bo ključno za razumevanje družbenega sprememb v času, medtem ko bo vpeljava mednarodne primerljivost ključna za mednarodno primerljivost in bodoče primerjalne študije, saj bo tako postavljen metodološki okvir izhodišče za nadaljnjo raziskovanje družbenega vzdušja v Sloveniji in njeno mednarodno primerljivost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(MP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Lucija Božikov

E-mail: lucija.bozikov@gov.si

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Ministrstvo za pravosodje

2. TEMA: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop: 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.25.

Naslov teme: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Cilji:

- Analiza normativne ureditve s področja prepovedanih drog v Republiki Sloveniji na polju kaznovalnega prava.
- Analiza možnosti obravnave storilcev kaznih ravnanj s področja prepovedanih drog v Sloveniji:
 - Storilce kaznivih dejanj;
 - Storilce prekrškov.
- Primerjalni pregled ureditev področja prepovedanih drog:
 - o Sistem z dekriminizacijo: Portugalska;
 - o Sistem z inkriminiranjem, a možnostjo alternativne obravnave: država EU.
- Analiza smiselnosti (potreb in zmožnosti) različnih načinov obravnave storilcev prepovedanih ravnanj, s poudarkom na konceptih dekriminizacije in alternativne obravnave ter upoštevanjem različnih vrst prepovedanih drog za:
 - Storilce kaznivih dejanj;
 - Storilce prekrškov.
- Izvedba seminarja o smiselnih rešitvah pri obravnavi storilcev prepovedanih ravnanj v zvezi s prepovedanimi drogami s predstavitvijo dobrih praks iz tujine – dodatno izobraževanje za pravosodne organe (CIP, UPro) ter za zaposlene v Policiji, Centrih za socialno delo in v zdravstvu.

Podrobnejša obrazložitev:

Pravni red Republike Slovenije na področju kazenskega prava že omogoča alternativno obravnavo storilcev kaznivega dejanja omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu. V okviru odloženega pregona lahko državni tožilec pri kaznivem dejanju omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člen Kazenskega zakonika; v nadaljevanju: KZ-1) izbere dve nalogi, med drugim: zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu ali obiskovanje ustrezne psihološke ali druge posvetovalnice.

86. člen KZ-1 določa tudi alternativne oblike izvršitve kazni zapora, in sicer t. i. »vikend zapor« (če je izrečena kazen zapora do treh let), hišni zapor (če je izrečena kazen zapora do devetih mesecev) ter delo v splošno korist (če je izrečena kazen zapora do dveh let). Vse tri oblike alternativne izvršitve kazni zapora se lahko določijo v zvezi s kaznivim dejanjem omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člena KZ-1), »vikend zapor« oziroma delo v splošno korist pa tudi v zvezi s kaznivim dejanjem neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (186. člen KZ-1).

Če mehanizme alternativne obravnave storilcev kaznivih dejanj pozna slovensko kazensko pravo, pa tovrstne oblike obravnave ne pozna drugo področje kaznovalnega prava – prekrškovno pravo. Glede na to, da nekateri tuji pravni sistemi poznajo alternativno obravnavo storilcev prekrškov kot manj nevarnih kaznivih ravnanj, bi bilo smotrno razmisliti o vpeljavi tovrstnih institutov tudi v primeru obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami.

Za odločitev za vpeljavo novih institutov v prekrškovno pravno Republike Slovenije je potrebna temeljita analiza, temelj te pa bi lahko predstavljal ciljni raziskovalni projekt, ki bi najprej analiziral obstoječe stanje zakonodaje in uporabe tovrstnih ukrepov v Republiki Sloveniji ter v drugih primerljivih državah, (Evropske unije) pri čemer bi se v sklopu projekta pripravila tudi izhodišča za vpeljavo alternativne obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami (protokol in smernice glede alternativne obravnave uporabnikov prepovedanih drog; priprava ocene potreb v primeru vpeljave institutov v pravni red Republike Slovenije; priprava modela sodelovanja med resornimi ministrstvi, stroko, znanostjo in nevladnimi organizacijami za primer vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov) ter za določene deležnike izpeljalo izobraževanje o obstoječih možnostih alternativne obravnave storilcev prepovedanih ravnanj in dobrih praksah iz tujine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MZ: 10.000 EUR, MDDSZ: 10.000 EUR, MP: 10.000 EUR, ARIS: 30.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jože Hren

E-mail: joze.hren@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 22

6. Predlagatelj tem: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

1. TEMA: Z znanostjo do medalje: pregled medicinske, prehranske in psihološke podpore olimpijske ekipe

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.2.

Naslov teme: Z znanostjo do medalje: pregled medicinske, prehranske in psihološke podpore olimpijske ekipe

Cilji:

- Celostna analiza medicinske oskrbe v pripravljalnem obdobju in med poletnimi olimpijskimi igrami.
- Ocena prehranjevalnih navad, sestave telesa, in priprava prehranskega načrta v pripravljalnem obdobju in med poletnimi olimpijskimi igrami.
- Priprava in implementacija regeneracijskih postopkov po treningu s ciljem preprečevanja pretreniranosti.
- Ocena psihološkega statusa v pripravljalnem obdobju in priprava sistema psihološke podpore v pripravljalnem obdobju in med poletnimi olimpijskimi igrami.
- Priprava splošnega načrta medicinske, prehranske in psihološke podpore olimpijske ekipe.
- Redna komunikacija z javnostmi glede poteka in rezultatov ciljnega raziskovalnega projekta.
- Priprava znanstvenih objav o opravljenem delu.

Podrobnejša obrazložitev:

Osvojitev medalje na olimpijskih igrah je med najpomembnejšimi cilji v športnikovi karieri. Osnova je prav gotovo odlična priprava v športnikovi disciplini, ki pa sama po sebi ne zagotavlja vrhunskega dosežka. Priprava športnika med drugim obsega tudi celostno medicinsko oskrbo, ustrezno prehrano in psihološko pripravo, ki so pogosto ključnega pomena za osvojitev olimpijske medalje. Vsi navedeni procesi morajo biti ustrezno načrtovani in implementirani že v pripravljalnem obdobju, da je športnik optimalno pripravljen na dan tekmovanja.

Celostna priprava športnika na olimpijske igre je pogosto nepopolna ali nezadostna in odvisna od posameznika ter njegove spremljevalne ekipe. Namen tega ciljnega raziskovalnega projekta je udeležencem poletnih olimpijskih iger zagotoviti optimalno in celostno medicinsko, prehransko in psihološko podporo, kompatibilno z njihovo običajno in usmerjeno pripravo na olimpijske igre.

Multidisciplinarna ekipa strokovnjakov iz področij medicine, prehrane in psihologije bo pripravila terminski in vsebinski načrt obravnave, ki bo prilagojen posameznim individualnim in ekipnim športnim disciplinam. Načrt bo usklajen z morebitnim športnikovim pristopom k pripravam na olimpijske igre in bo z njim kompatibilen. Testiranja in analize bodo potekale v za to ustrezno opremljenih ustanovah, ki že imajo izkušnje na področju teme ciljnega raziskovalnega projekta.

Konzorciji prijaviteljev morajo vključevati predstavnike različnih znanstvenih ved in izkazati dosedanje reference na področju predlaganega ciljnega raziskovalnega projekta.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 160.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Petra Tramte

E-mail: petra.tramte@gov.si

2. TEMA: Učinkovitost sistema kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.1.

Naslov teme: Učinkovitost sistema kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic v Republiki Sloveniji

Cilji:

- Opraviti pregled obstoječega stanja na področju kolektivnega upravljanja pravic v Republiki Sloveniji, vključno s pravno in ekonomsko analizo obstoječega stanja, z identifikacijo praks, ki prispevajo k učinkovitosti in z analizo rezultatov merjenja zadovoljstva ključnih deležnikov s sistemom kolektivnega upravljanja pravic s strani ključnih deležnikov (predstavnikov kolektivnih organizacij avtorjev, posameznih imetnikov pravic, uporabnikov del...).
- Opraviti primerjalno študijo ureditve na obravnavanem področju v Republiki Sloveniji in v (najmanj treh) državah EU, ki so s Slovenijo na tem področju primerljive ter identifikacija njihovih dobrih praks, ki prispevajo k večji učinkovitosti sistema.
- Na podlagi rezultatov pregleda obstoječega stanja ter opravljene primerjalne študije identificirati morebitne potrebne sistemske spremembe na tem področju oz. pripraviti priporočila za izboljšanje učinkovitosti sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Nekateri deležniki kolektivnega upravljanja niso zadovoljni z obstoječim sistemom kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic v Republiki Sloveniji. Za morebitne izboljšave na tem področju je potrebno opraviti pregled obstoječega stanja na področju kolektivnega upravljanja pravic v Republiki Sloveniji, ki bo obsegal najmanj:

- pravno in ekonomsko analizo obstoječega stanja, ki bo, med drugim, vključevala tudi analizo prihodkov in odhodkov vsake posamezne kolektivne organizacije;
- identifikacijo dobrih praks - elementov kolektivnega upravljanja pravic, ki prispevajo k njegovi učinkovitosti ter v kakšni meri;
- izmeritev zadovoljstva ključnih deležnikov s trenutnim sistemom kolektivnega upravljanja in analizo rezultatov.

Obenem je potrebna tudi primerjalna študija, katere namen bo pridobiti informacije, kako je kolektivno upravljanje pravic urejeno v nekaterih drugih državah članicah EU, in kateri so tisti elementi kolektivnega upravljanja pravic (dobre prakse) v posamezni izbrani državi članici, ki najbolj prispevajo k učinkovitosti njenega sistema kolektivnega upravljanja pravic in razloge za to.

Na podlagi rezultatov pregleda obstoječega stanja ter opravljene primerjalne študije se pripravijo priporočila za izboljšanje učinkovitosti sistema kolektivnega upravljanja pravic v Republiki Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 25.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Marko Aškerc
E-mail: marko.askerc@uil-sipo.si
Tel. št.: 01 620 3136, 031 351 028

3. TEMA: Analiza trga potrošniških kreditov v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.2.

Naslov teme: Analiza trga potrošniških kreditov v Republiki Sloveniji

Cilja:

- Celovita in poglobljena analiza trga potrošniških kreditov v Republiki Sloveniji vključno z mednarodno primerjavo.
- Oblikovanje konkretnih rešitev in predlog določb za učinkovito vzpostavitev sistema omejitve višine obrestne mere, sistema svetovanja ob prezadolženosti, vzpostavitev najustrežnejših obveznih ukrepov prestrukturiranja v primeru težav z odplačili (refinanciranje, moratorij, odlog plačila in drugi možni ukrepi) in sistema dovoljenj za opravljanje storitev potrošniškega kreditiranja glede na različne vrste potrošniških kreditnih produktov in različnih dajalcev kreditov (bančni vs nebančni).

Podrobnejša obrazložitev:

Nova Direktiva o potrošniških kreditih (COM (2021) 347) je trenutno še v obravnavi v okviru dialoga med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske Unije in Evropsko komisijo ter predstavlja revizijo trenutno veljavne Direktive 2008/48 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS. S prenosom nove revidirane Direktive o potrošniških kreditih bo potrebne določbe omenjene direktive prenesti v pravni red Republike Slovenije, natančneje v zakon, ki ureja potrošniške kredite. Trenutno so v Zakonu o potrošniških kreditih preneseni tako Direktiva 2008/48/ES o potrošniških kreditih kot tudi Direktiva (EU) 2014/17 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010.

Z namenom učinkovitega prenosa določb nove evropske direktive je potrebno opraviti analizo trga potrošniških kreditov v Republiki Sloveniji in preučiti tudi možne rešitve glede opcijskih možnosti, ki jih bo omogočala nova Direktiva o potrošniških kreditih ter vzpostavitev sistema svetovanja ob prezadolženosti, ukrepov za omejevanje višine obrestne mere, učinkovitega sistema dovoljenj za opravljanje storitev potrošniškega kreditiranja in vzpostavitev najustrežnejših ukrepov prestrukturiranja v primeru zamud s plačili. Težišče opcijskih možnosti bo tako predvsem:

- Uvedba »ukrepov« glede omejevanja višine obrestne mere tako za bančne kot tudi za nebančne dajalce kreditov. Trenutno je vzpostavljena le omejitev višine obrestne mere za nebančne dajalce kreditov.
- Vzpostavitev službe za svetovanje o prezadolženosti v primeru težav z odplačevanjem vključno z možnimi viri financiranja takšne službe.
- Vzpostavitev najustrežnejših ukrepov prestrukturiranja v primeru težav z odplačili (na primer moratorij, odlog plačila, refinanciranje).
- Vzpostavitev novega sistema dovoljenj za opravljanje storitev potrošniškega kreditiranja glede na raven prevzemanja tveganja posameznega kreditnega produkta (npr. krediti brez obresti in brez stroškov vs krediti z obrestmi in s stroški, stanovanjski krediti vs ostali krediti).

Posamezne možnosti konkretnih rešitev naj vključujejo tudi primerjalno pravno ureditev v vsaj treh državah članicah Evropske unije.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Mesojednik

E-mail: Barbara.mesojedniki@gov.si

Tel-št.: 01/400 3333

4. TEMA: Učinek velikih mednarodnih športnih prireditev na BDP oziroma druge ključne socio - ekonomske in finančne kazalnike

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 2.2.1.

Naslov teme: Učinek velikih mednarodnih športnih prireditev na BDP oziroma druge ključne socio - ekonomske in finančne kazalnike

Cilji:

- Pridobiti analizo stanja in potencialnih športnih dogodkov v Sloveniji.
- Opredelitev financiranja športnih dogodkov (model).
- Opredelitev promocije Slovenije, kot destinacije športnih dogodkov.
- Opredelitev kreativne vsebine športnih dogodkov.
- Analiza vpliva športnih prireditev na BDP.
- Analiza vpliva športnih prireditev na turizem.
- Izračun multiplikativnih učinkov na BDP.

Podrobnejša obrazložitev:

Na novo sprejeta **Strategija slovenskega turizma 2022-28** (v nadaljevanju SST 2022 –28) opredeljuje Slovenijo, kot konkurenčno destinacijo v segmentu športnega turizma, kjer svojo pozicijo gradi iz izjemnimi naravnimi in klimatskimi danostmi, kakovostno športno in hotelsko infrastrukturo ter strokovnim znanjem in izkušnjami za izvedbo najzahtevnejših športnih dogodkov. Globalno odmevni športni dogodki kot tudi izjemni uspehi slovenskih športnikov utrjujejo prepoznavnost in ugled Slovenije kot turistične destinacije, krepijo nacionalni ponos in znamko »I feel Slovenia« in komunicirajo zgodbo ljubezni do športa in narave.

Z namenom usklajenega sodelovanja ključnih deležnikov s področja športnega turizma in priprave strateških usmeritev ter prioritarnih ukrepov na področju športnega turizma, je v letu 2022 predvidena ustanovitev strokovne skupine za razvoj in promocijo športnega turizma. V okviru skupine bo zasnovan tudi načrt za pridobivanje športnih dogodkov.

V letih 2022 in 2023, je v programu STO nosilna komunikacijska tema Outdoor in športni turizem, kjer bo še več pozornosti namenjene razvoju in promociji športnega turizma.

Marca letos je bil s strani MIZŠ in Zavoda za šport RS Planica predstavljen sistem satelitskih računov za šport. Zato smo ob komunikaciji z njimi prejeli tudi jasno željo po naslednjem koraku oziroma nadaljnji raziskavi na področju izmere učinkov velikih mednarodnih športnih prireditev na BDP.

V letu 2023 so tako prediveni: Silvestrska turneja v ženskih smučarskih skokih, IBU svetovni pokal v biatlonu, Zlata lisica, Planica 2023 FIS svetovno prvenstvo v nordijskem smučanju, Pokal Vitranc, FIS svetovni pokal v deskanju na snegu Rogla, FIS svetovni pokal v smučarskih skokih v Planici, Evropsko prvenstvo v veslanju Bled, IBU mladinski pokal v biatlonu ...

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 35.000,00 EUR

(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Dubravka Kalin

E-mail: dubravka.kalin@gov.si

Tel. št.: 01 400 3292

5. TEMA: Strokovne podlage za prestrukturiranje v neto ničelno energetske intenzivno gospodarstvo v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030 ter večje odpornosti zaradi energetske krize

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.2.

Naslov teme: Strokovne podlage za prestrukturiranje v neto ničelno energetske intenzivno gospodarstvo v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030 ter večje odpornosti zaradi energetske krize

Cilji:

- Priprava analize posledic energetske krize, zaradi ukrajinske vojne na slovensko EIG in kakšna so nadaljnja tveganja, če ne bo prestrukturiranja v neto ničelno EIG.
- Vrednotenje scenarijev in osnutek strategije prestrukturiranja EIG do leta 2030, ki bo podal politiko, ukrepe ter kazalnike za pripravo novih ciljev v NEPN-a ter spremljana kazalcev.
- Priprava podpornega okolja, da se dosežejo krovni cilji EIG iz SRS 2030 in NEPN-a.

Podrobnejša obrazložitev:

Pomemben del slovenskega gospodarstva predstavlja energetske intenzivno gospodarstvo, v nadaljevanju EIG (kovinska, nekovinska, kemična, papirna,...). EIG letno porabijo slabo šestino vse končne porabljene energije v Sloveniji. Pomembne so tudi z izvoznega vidika, saj pretežni del svojih izdelkov izvozijo. Veliko večino energije v EIG porabi sorazmerno malo število podjetij. V letu 2016 je zgolj 20 podjetij porabilo polovico vse energije v industriji. Industrija je v letih 2005-2016 znižala neposredne emisije toplogrednih plinov za več kot 35 %, procesne emisije pa za več kot 20 %.

Ne glede na to, pa visok delež EIG v strukturi slovenskega gospodarstva, zaradi večje izpostavljenosti spremembam, ki izhajajo iz podnebno-energetskih politik in energetske krize (odvisnost evropske industrije od ruskih energentov in fosilnih goriv), pomeni tudi primerjalno večjo ranljivost Slovenije.

Za doseganje cilja razogljičenja gospodarstva v NEPN-u bodo EIG panoge zavezane zniževati energetske in emisijske intenzivnosti. Hkrati jim je potrebno zagotoviti finančno spodbudo za prestrukturiranje proizvodnih procesov v energijsko manj intenzivne procese, ki bodo temeljili na pospešenem uvajanju zelenih tehnologij. Slovenija bo zagotovila tudi fiskalne spodbude v obliki olajšav za izvedbo naložb v učinkovito rabo energije, za znižanje končne rabe energije oziroma naložb v samooskrbo in oskrbo z obnovljivimi viri energije (OVE).

Namen teme CRP-a je:

spodbuditi EIG k nadaljnjemu zmanjševanju energetske in snovne intenzivnosti in upravljanju z energijo ter zmanjševanju procesnih emisij z optimizacijo, digitalizacijo in uporabo umetne inteligence. EIG potrebuje zanesljivo dobavo čiste energije in oskrbo s surovinami, kar pogojujeta ustrezna infrastruktura za oskrbo z energijo in za ravnanje s surovinami in odpadki.

Potrebno je nasloviti tudi vprašanje ranljivosti EIG, saj se sooča z izzivi, kot so visoka inflacija, pomanjkanje delovne sile, demografske spremembe, motnje v dobavnih verigah po COVID, naraščajoče obrestne mere, skoki stroškov energije in cen surovin.

Zato je nujno pripraviti strokovne podlage za pravočasno in učinkovito posodabljanje in prestrukturiranje slovenskega energetskega intenzivnega gospodarstva v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030, da bo EIG ohranilo konkurenčnost, preprečilo ranljivost Slovenije ter prispevalo k doseganju nacionalnih ciljev razogličanja do leta 2030.

a. Cilji raziskovalnega projekta:

Projekt sestavljajo trije delovni paketi (DP). Končni cilj projekta je:

- priprava analize posledic energetske krize, zaradi ukrajinske vojne na slovensko EIG in kakšna so nadaljna tveganja, če ne bo prestrukturiranja v neto ničelno EIG,
- vrednotenje scenarijev in osnutek strategije prestrukturiranja EIG do leta 2030, ki bo podal politiko, ukrepe ter kazalnike za pripravo novih ciljev v NEPN-a ter spremljana kazalcev in
- priprava podpornega okolja, da se dosežejo krovni cilji EIG iz SRS 2030 in NEPN-a

DP1: Odpornost slovenskega gospodarstva na energetske šoke:

CILJI:

- a. Velikost šoka za EIG zaradi izpada ruskega plina in zaradi dviga cen energentov
- b. Identificirati dejavnike odpornosti na tem področju
- c. Možnosti prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja

1.1 – Ocena posledic energetske krize v EIG – presek stanja:

Potrebno je identificirati in ovrednotiti posledice energetske krize v EIG in identificirati pomanjkljivosti (kritične točke), zaradi izpada ruskega plina, visoke inflacije, pomanjkanja delovne sile, demografske spremembe, motnje v dobavnih verigah po COVID, naraščajoče obrestne mere, skoki stroškov energije in cen surovin,...Upoštevati

1.2 – Vizija, krovni cilji in zaveze:

Pregled vseh sprejetih nacionalnih in evropskih dokumentov, kjer je zapisana politika, smernice in cilji na tem področju. V slovenskem prostoru so cilji zapisani v NEPN, medtem ko mora na evropskem nivoju biti narejen pregled predloga nove Direktive o energetske učinkovitosti, o obnovljivih virih energije in energetske učinkovitosti stavb. zakonodajnega paketa »Pripravljeni na 55« ter drugi relevantni dokumenti (npr. industrija 4.0, Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora,...). Preučiti je potrebno vpliv sistema EU za trgovanje z emisijami za doseganje ciljev EU na slovensko EIG.

1.3: Identificirati dejavnike odpornosti na tem področju in možnosti prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja:

Pregled obstoječih energetske pregledov v EIG, ugotoviti je potrebno ambicioznost in izvedbo izbranih ukrepov za učinkovito rabo energije in oskrbo z energijo za neto ničelno EIG, identificirati dejavnike odpornosti, stroškovno in energetske ovrednotiti ukrepe novih nizkoogljičnih tehnologij oz možnost prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja.

DP2: **Scenarij prehoda v neto ničelno EIG do leta 2030**

CILJI

- a. Identifikacija sektorjev za prestrukturiranje
- b. Možnosti zmanjšanja energetske intenzivnosti in emisij CO₂ na primeru reciklaže (primer aluminija in jekla) ter sprememb v energetske ureditvi (primer papirne industrije)
- c. Osnutek strategije za prestrukturiranje EIG v smeri zelene in digitalne transformacije v neto ničelno EIG do leta 2050

2.1: Identifikacija sektorjev EIG za prestrukturiranje in identifikacija inovativnih in razvitih čistih tehnologij za prehod v neto ničelno EIG:

Glede na podatke iz DP1 je potrebno določiti robne pogoje, ki bodo identificirali posamezne sektorje. Posameznim sektorjem je potrebno določiti predlog čistih tehnologij za rabo in oskrbo z energijo ter potrebno infrastrukturo, npr.: uporaba podnebno nevtralnega vodika (toplota in/ali procesi), uporaba biomase in biotehnologij, nadaljnja elektrifikacija toplote, nadaljnja elektrifikacija procesov (elektroliza, elektrokemija), zajemanje in uporaba ogljika (CCU – Carbon Capture and Utilisation), zajemanje in shranjevanje ogljika (CCS – Carbon Capture and Storage) ter ostale identificirane ukrepe, ki so potrebni za prehod v neto ničelno EIG.

2.2: Presek stanja energetske in snovne učinkovitosti EIG

Na ravni posameznih identificiranih sektorjev iz naloge 2.1 ter rezultatov iz DP1 je potrebno narediti modelsko oceno na osnovi analize. Pomemben del analize je identifikacija sistemov za ogrevanje in pripravo sanitarne tople vode ter posameznih delovnih procesov. Tu bo velik izziv pomanjkljivi podatki, zato bo ta problem potrebno nasloviti in rešiti z ustrežno metodo za zajem podatkov, npr. anketiranje, zbiranje računov, idr. Po celoviti oceni energetskega in snovnega stanja je potrebno nasloviti tudi vidik stroškov na ravni posameznega sektorja.

2.3: Pregled doseganja krovnih ciljev v NEPN-u:

Skladno s postavljenimi cilji v NEPN-u je potrebno narediti analizo doseganja teh ciljev do danes. Država za nekatere opredeljene cilje v NEPN-u poroča napredek Evropski komisiji, za druge ne. Za vsak cilj in zaveze je potrebno narediti pregled stanja izvajanja. Nadalje je potrebno pri vsakem kritično opredeljenem stanju ugotoviti spremljanje izvajanja ter identificirati potrebne izboljšave za namen spremljanja.

2.4: Pregled potencialov za URE, OVE in TGP v EIG:

Ugotoviti je potrebno kolikšen potencial za povečevanje URE in OVE ter posledično zmanjševanje TGP imajo EIG glede na identificirane čiste tehnologije, avtomatizacijo, digitalizacijo in ostale ukrepe za prehod v neto ničelno EIG. Preveriti tudi možnosti zmanjšanja energetske intenzivnosti in emisij CO₂ na primeru reciklaže (primer aluminija in jekla) ter sprememb v energetske ureditvi (primer papirne industrije).

2.5: Oblikovanje scenarijev prehoda v neto ničelno EIG do leta 2050:

Glede na postavljene cilje v presečnih letih 2030 in 2050 v NEPN-u bodo nastavljeni scenariji (obstoječ, napredni in najbolj napredni) (1) po katerem bodo te cilje dosegle, (2) vpliv predlaganih ukrepov in (3) progresivnega prehoda vpeljave izvajanja ukrepov. Potrebno je postaviti model, ki bo analiziral scenarije za doseg ciljev iz naloge 1.2. in 2.3.

2.6: Novi cilji in kazalniki na področju URE, OVE in TGP:

Poleg že opredeljenih ciljev za naloge 1.2 je potrebno identificirati tudi kazalnike in mejnike v obstoječih dokumentih (kot npr. NEPN), ki se danes ne merijo in spremljajo. Glede na izkušnje in razgovore z glavnimi akterji bodo dodani novi (1) krovni cilji, (2) cilji za posamezne sektorje in (3) kazalniki, na osnovi katerih bo omogočeno lažje spremljanje izvajanja ter pregled stanja učinkovitosti EIG. Pripraviti je potrebno metodologijo, ki bo ocenjevala prispevek prestrukturiranja EIG h krovnim nacionalnim ciljem na področju URE, OVE in TGP.

2.7: SWOT analiza:

Za različne deležnike in vsebinska področja identificiranih sektorjev je potrebno narediti SWOT analioa, ki bo pokazala vrzeli ter na podlagi rezultatov podala tudi smernice, na podlagi katerih se lahko izbere končni scenarij prehoda prehod za posamezen sektor identificiran v nalogi 2.1 v neto ničelno EIG do leta 2030.

2.8: Vrednotenje scenarijev in izbira scenarija prehoda v prehod v neto ničelno EIG do leta 2030:

Na osnovi rezultatov in zaključkov nalog DP1 in 2.1 do 2.7 je potrebno identificirati končni predlagan in ovrednoten scenarij prehoda v prehod v neto ničelno EIG do leta 2030.

2.9: Osnutek strategije za prestrukturiranje EIG v smeri zelene in digitalne transformacije v neto ničelno EIG do leta 2030:

Na podlagi rezultatov iz DP1 in DP2 je potrebno pripraviti osnutek strategije v obliki kratkoročnega, srednjeročnega in dolgoročnega načrta, ki bo odločevalcem podal smernice (politiko in ukrepe) za postopno in učinkovito posodabljanje in prestrukturiranje EIG v **v neto ničelno EIG do leta 2030**. Pripravljeni naj bodo ti. vzorčni načrti, ki bodo opisovali najprimernejši pristop za posamezni sektor. Načrti naj opredelijo izhodišča, od koder bodo organizacije lahko pričele z aktivnim spremljanjem in upravljanjem z energijo ter materialom. Prikazano naj bo tudi kako lahko organizacija progresivno povečuje stopnjo upravljanja z energijo in materialom v njihovi organizaciji in uvajanjem dobrih praks ter na koncu tudi napredujejo do certifikata ISO 50001 ali ISO 14.001. Načrti naj opredelijo, kako pogosto je treba ukrepe oceniti in kako to storiti.

2.10: Predlog zakonskih sprememb (pravne podlage) in ukrepov

Na podlagi identificiranih ovir ter analiz v vseh treh DP je potrebno pripraviti spisek pravnih podlag, ki se morajo popraviti, pripraviti ali dopolniti, da se bodo dosegli krovni cilji.

2.11: Primeri dobrih praks v tujini za posamezen identificiran sektor iz naloge 2.1

DP3: Podporno okolje za prestrukturiranje s kombinacijo javnih in zasebnih sredstev

CILJ:

- a. Analiza vpliva in učinkov obstoječih ukrepov za blaženje posledic energetske krize.
- b. Predlog za spodbujanje raziskav, razvoj in inovacij

3.1: Analiza in predlog črpanja nacionalnih in evropskih finančnih instrumentov:

Preučiti je potrebno učinek nacionalnih obstoječih državnih pomoči ter in podati predlog nadgradnje v skladu z začasnim kriznim in prehodnim okvirjem za državno pomoč ter ostalimi dokumenti iz DP1. Preučiti je potrebno tudi ostale oblike nacionalnih programov podpore npr. v skladu z Zakonom o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije.

Preučiti je potrebno EU finančne inštrumente (RePower EU, Program InvestEU, Sklad za inovacije, Evropski sklad za suverenost,...) in predlagati ukrepe za učinkovito črpanje.

3.2: Analiza in predlog mobilizacije zasebnih investicij:

Pregled financiranja, ki se zbira na kapitalskih trgih od širokega kroga vlagateljev, vključno z malimi vlagatelji in velikimi institucionalnimi vlagatelji in predlagati ukrepe.

3.3: Spodbujanje raziskav, razvoj in inovacij:

Predlog ukrepov za raziskave, razvoj in inovacije, ki so pomembne ter potrebne za prenos naprednih tehnologij, za naložbe v uvajanje tehnologije in infrastrukture za cenovno dostopno čisto energijo, energetska učinkovitost in zamenjavo energentov

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MGTŠ: 20.000 EUR, MOPE: 20.000 EUR, ARIS: 20.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: Natalija Medica (MGTŠ)

E-mail: natalija.medica@gov.si

Tel. št.: 01 400 3263

Ime in priimek: mag. Erik Potočar (MOPE)

E-mail: erik.potocar@gov.si

Tel. št.: 030 227 978

6. TEMA: Analiza uspešnosti Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) in Kompetenčnih centrov. Pregled in ocena delovanja ter priporočila za spremembe in izboljšave

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.2.

Naslov teme:

Analiza uspešnosti Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) in Kompetenčnih centrov. Pregled in ocena delovanja ter priporočila za spremembe in izboljšave

Cilji:

- Identifikacija ključnih področij vlaganj javnih sredstev s stališča največjega vpliva na raziskovalno-razvojno in investicijsko aktivnost v podjetjih in posledično dvig dodane vrednosti v gospodarstvu.
- Analiza potreb po nadgradnji znanja in kompetenc (upskilling in reskilling) glede na predvidene zaposlitvene profile in delovna mesta po sektorjih v Sloveniji glede na identificirana ključna področja delovanja.
- Razvit metodološki okvir vrednotenja ukrepov industrijske, znanstvene in inovacijske politike na povečanje dodane vrednosti v podjetjih.
- Preučiti vpliv ukrepov industrijske in inovacijske politike skladno z razpoložljivimi podatki z vidika prednostno določenih področij (v okviru programov Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev, Centrov odličnosti in Kompetenčnih centrov) na povečanje dodane vrednosti v podjetjih in identificirati učinek prelivanja v okviru poslovnih ekosistemov v Sloveniji v obdobju med leti 1998-2022.
- Identifikacija meril za izbor ključnih (strateških) področij.

Podrobnejša obrazložitev:

Ciljni raziskovalni projekt se osredotoča na analizo produktivnosti na ravni podjetij tako z vidika subvencij in olajšav za inovativno dejavnost kot tudi z vidika prednostno določenih področij v okviru pretekle Strategije pametne specializacije (S4), Centrov odličnosti in Kompetenčnih centrov. Strategija pametne specializacije je pripravila platformo za osredotočenje razvojnih vlaganj na področja, kjer naj bi Slovenija imela kritično maso znanja, kapacitet in kompetenc in na katerih ima inovacijski potencial za pozicioniranje na globalnih trgih in posledično krepitev svoje prepoznavnosti. Projekt želi nasloviti ključno vprašanje, ki se glasi, ali so področja in partnerstva, ki jih je ta mehanizem predhodno vzpostavil, dosegla globalni preboj ter višjo rast produktivnosti. Pomembni so tudi učinki prelivanja in krepitev investicijske aktivnosti v okviru oblikovanih ekosistemov. Za kritično ovrednotenje ustreznosti izbranih področij vlaganj je pomembna tudi globalna relevantnost, identifikacija področij znanstvene odličnosti in poslovnih ter tehnoloških kompetenc.

Analiza sloni na mikroekonometričnem modelu primerjave skupne factorske produktivnosti med primerljivimi podjetji iz iste panoge, nadgrajeni z analizo investicijske aktivnosti in analizo vlaganj v

tehnološke in človeške kompetence. Kvalitativna raziskava med akterji v inovacijskih ekosistemi osvetljuje mehke dejavnike, ki krepijo konkurenčno pozicijo in absorpcijsko sposobnost podjetij.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MGTŠ: 20.000 EUR, MKRR: 10.000 EUR, ARIS: 10.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba: dr. Matej Novak
E-mail: matej.novak@gov.si
Tel. št.: 01 400 35 44

7. TEMA: Konvergenca Slovenije napram Avstriji in Nemčiji z ukrepi sodobne razvojne politike

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.3.

Naslov teme: Konvergenca Slovenije napram Avstriji in Nemčiji z ukrepi sodobne razvojne politike

Cilji:

- Analiza stanja in pregled razvojnih in inovativnih politik in (izvedbenih) ukrepov za krepitev višje dodane vrednosti, produktivnosti, konkurenčnosti in odpornosti gospodarstva ter krepitev verig vrednosti, vse upošteva zeleni in digitalni prehod, v referenčnih državah - Avstriji in Nemčiji.
- Primerjava izsledkov analize s stanjem v Republiki Sloveniji.
- Predlog modernizacije in prenove razvojnih politik in (izvedbenih) ukrepov v Republiki Sloveniji za krepitev višje dodane vrednosti, produktivnosti, konkurenčnosti in odpornosti gospodarstva ter krepitev verig vrednosti, vse upošteva zeleni in digitalni prehod.
- Določitev merljivih kazalnikov za kasnejšo evalvacijo uspešnosti politik in ukrepov v praksi.

Podrobnejša obrazložitev:

Glavni razvojni izziv slovenskega gospodarstva glede na Poročilo o razvoju, 2022¹ ostaja zmanjšanje razvojne vrzeli za povprečjem EU. BDP v Sloveniji v zadnjih letih raste nad povprečjem EU, tudi povprečna dodana vrednost se je občutno zvišala, vendar je bila v koronskem času rast spodbujena tudi z močnimi finančnimi paketi protikoronske zakonodaje, ko je država v precejšnji meri prevzela breme epidemije tako za prebivalstvo kot za gospodarstvo.

Preobrazba slovenskih podjetij v visoko produktivno, pametno in na inovacijah temelječo gospodarsko rast, poteka počasneje kot bi si želeli. Slovenija dosega v povprečju nižjo produktivnost od povprečja EU ter nižjo v primerjavi s sosednjimi državami znotraj EU, ki so naše močne partnerice po indikatorjih blagovne menjave ter kjer je hkrati tudi domicil podjetij, ki so pomembni uvozniki slovenskih polproduktov, znanja in rešitev znotraj verig vrednosti. Vlaganja v RRI, IKT, druge stroje in opremo so v Sloveniji po letu 2017 niso na zadovoljivi ravni. Sodeč po enoti porabljene snovi, energije in izpustov

¹ Poročilo o razvoju, 2022, Urad RS za makronomske analize in razvoj
(https://www.umar.gov.si/publikacije/single/publikacija/news/porocilo-o-razvoju-2022/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=9c53582cb368b4df10fc9c117b664180)

TGP slovenska podjetja dosegajo slabšo snovno, energetska in emisijska produktivnost od povprečja EU.

Ob znatnih javnofinančnih vlaganjih v investicije podjetij za krepitev produktivnosti, zelenega ter digitalnega prehoda, predvsem iz naslova sredstev Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), je za zagotovitev sinergij in komplementarnosti potrebno tudi v prihodnjem obdobju tako razvojne politike kot tej ustrezne izvedbene ukrepe (med slednjimi tudi nefinančne (podporno okolje) in finančne spodbude za podjetja), osredotočeno usmeriti v doseganje višje produktivnosti na družbeno in okoljsko odgovoren način. Ob znatnem javnofinančno spodbujenem investicijskem ciklu iz NOO, je v slovenskih podjetjih potrebno ciljno okrepiti vlaganja v razvoj znanj in spretnosti prihodnosti ter spodbuditi uporabo digitalizacije in ostalih naprednih tehnologij, s čimer lahko vsaj delno rešujemo tudi izzive s pomanjkanjem delovne sile.

Struktura slovenskega gospodarstva je 99,8% v korist mikro, malih in srednje velikih podjetij (MSP), kjer je zaradi različnih dejavnikov težje doseči pametno preobrazbo. Makro cilj je to skupino podjetij stimulirati k pametni in inovativni preobrazbi za doseganje višje produktivnosti, konkurenčnosti, povezovanju (tudi čezmejnem) verig vrednosti, krepitevi položaja v verigah vrednosti in nenazadnje tudi iskanju priložnosti za produkcijo končnih produktov.

Virov za javno finančne razvojne spodbude, ki gospodarstvo, predvsem MSP, lahko spodbudijo k razvoju, je več. V 2023 bo država nadaljevala s financiranjem projektov, podprtih iz naslova NOO, pričelo se bo tudi z izvajanjem ukrepov evropske kohezijske politike 2021-2027, na voljo so tudi spodbude iz nacionalnega proračuna in številni centralno vodeni mehanizmi in programi na ravni Evropske Unije. Glede na sredstva, ki so na voljo za doseganje pametne gospodarske preobrazbe in rasti, je še posebej pomembno, da se najprej zasnujejo inovativne razvojne politike, ki jih bo nato mogoče z ukrepi znatno podpreti tudi v praksi. Pri tem je ocena, da je potrebno razvojne politike srednjeročno in dolgoročno snovati tudi upoštevaje verige vrednosti, kot del razvojne politike zasnovati prijazen, razumljiv in učinkovit državni aparat za podporo gospodarstvu, specializirane ekosisteme podpornih okolij za podjetja, ter nadalje vse finančne resurse usmeriti v osredotočene izvedbene ukrepe. Zaradi potreb gospodarstva, ki jim državni sistemi često sledijo prepočasi, bi bilo dobro vlagati tudi v različne javno-zasebne pobude, ki bi na področju razvojnih politik mobilizirale znanje državnega aparata in zasebne sfere, prav tako pa na koncu tudi denarna sredstva v same izvedbene ukrepe (skupni skladi, dizajn ukrepov za verige vrednosti, itd.).

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

S predlogom za izvedbo CRP želimo pridobiti analitične podatke, primerljive dobre rešitve iz držav, kjer gospodarstvo dosega v povprečju višjo dodano vrednost kot je to v Sloveniji in inovativne predloge ukrepov sodobne razvojne politike, ki bodo usmerjeni predvsem v doseganje višje dodane vrednosti ter v inovativno, na znanju temelječo preobrazbo ter slovenskih podjetij. S CRP želimo pridobiti analitične podlage in predloge sodobne zasnove razvojnih politik, ki bodo omogočile konvergenco slovenskega gospodarstva napram Nemčiji in Avstriji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Sibil Klančar
E-mail: sibil.klancar@gov.si
Tel. št.: 01 400 3712

8. TEMA: Pregled standardov kakovosti lesene trajnostne gradnje in priprava predloga standarda za Slovenijo

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.4.

Naslov teme: Pregled standardov kakovosti lesene trajnostne gradnje in priprava predloga standarda za Slovenijo

Cilji:

- Izvedba analize standardov kakovosti lesene trajnostne gradnje oziroma sistemov ocenjevanja le te.
- Analiza slovenskih predpisov z vidika standardov kakovosti lesene trajnostne gradnje.
- Priprava predloga sistema standarda kakovosti lesene trajnostne gradnje in implementacije predlaganega sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Prehod v nizkoogljično gospodarstvo smo v Sloveniji umestili med strateške razvojne prioritete, pri tem pa lahko lesena trajnostna gradnja odigra zelo pomembno vlogo.

Kot je zapisano v Slovenski industrijski strategiji 2021 – 2023 je vizija lesnopredelovalne industrije zvišati nivo lesene gradnje z razvojnimi dejavnostmi in z izgradnjo demonstracijskih (pilotnih) stavb, v okviru katerih se bodo oblikovali novi poslovni modeli, ki bodo omogočali konkurenčen nastop konzorcijev pri investitorjih doma in na tujih trgih.

Vlada RS poskuša s pomočjo sprejetega Izvedbenega dokumenta razvoja lesne industrije do 2030 (izvedbeni dokument) ter ostalih pravnih aktov preko različnih ukrepov okrepiti lesno industrijo, saj se zaveda, da lahko s tem pomembno poveča ekonomsko aktivnost RS, hkrati pa olajša izpolnjevanje zavez, ki jih je sprejela v mednarodnem okolju. Zato je pripravila in sprejela več dokumentov, ki jih izvedbeni dokument na nivoju Vlade RS združuje v 7 sklopov ukrepov.

Ob tem je potrebno poudariti, da v Sloveniji še ni enotnega dokumenta, ki bo definiral standarde kakovosti za leseno trajnostno gradnjo, niti z vidika priporočil, smernic oziroma zakonodaje, zato bi bilo potrebno pripraviti strokovne podlage za opredelitev standardov kakovosti trajnostne lesene gradnje. Strokovne podlage bodo služile kot podlaga za pripravo standarda (kriterijev) kakovosti za leseno trajnostno gradnjo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Darko Sajko

E-mail: darko.sajko@gov.si

Tel. št.: 01 400 3434

9. TEMA: Zelena davčna politika za večjo rabo naravnih obnovljivih materialov (les) in hitrejši prehod v podnebno nevtralnost

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.5.

Naslov teme: Zelena davčna politika za večjo rabo naravnih obnovljivih materialov (les) in hitrejši prehod v podnebno nevtralnost

Cilji:

- Proučitev možnosti in priprava predlogov za znižanja DDV za izdelke iz lesa, ali pretežno iz lesa, in uvrstitev teh izdelkov med kategorije za znižanje davčne osnove podjetij, ki se odločijo za investicijski nakup takih izdelkov (izdelava strokovnih podlage za umestitev izdelkov iz lesa v Prilogo III Direktive Sveta (EU) 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost in vse naknadne spremembe te direktive, za katere države članice z nacionalnim predpisom lahko določijo uporabo znižane stopnje, da bi jih posledično lahko uvrstili na Seznam dobav blaga in storitev, za katere se uporablja nižja stopnja DDV (Prilogi I k ZDDV-1) ter izdelava strokovnih podlage za uvrstitev lesenega ali pretežno lesenega pohištva (kriteriji po vzoru Uredbe o Zelenem javnem naročanju) med izdelke, katerih nakup se lahko uvrsti v znižanje davčne osnove (po vzoru olajšav za investicije v raziskave in razvoj).
- Proučitev možnosti in priprava predlogov za obdavčitev na osnovi analize življenjskega cikla izdelka (LCA).
- Proučitev možnosti in priprava predlogov za zvišanje deleža zneska investicije v opremo in v neopredmetena sredstva, za katerega se lahko uveljavlja znižanje davčne osnove.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija, kot ena izmed štirih najbolj gozdnatih evropskih držav (cca 58 % ozemlja je poraščeno z gozdovi), razpolaga z zadostnimi količinami lesa za dolgoročen razvoj temelječ na domači surovini. Čeprav na leto v Sloveniji priraste 4 m³ lesa na prebivalca, ga za izdelke porabimo le okoli 0,5 m³ na prebivalca. Les je obnovljiv vir materiala in energije. V življenjski dobi izdelkov, narejenih iz tega tvoriva, v sebi hrani ogljikov dioksid (CO₂), ki ga je drevo v svoji rasti s fotosintezo vgradilo vase. Če ga uporabljamo na način kaskade - da po izteku življenjskega cikla nekega izdelka, material (les) uporabimo za naslednji izdelek, pri tem pa ves čas poskušamo ohranjati kar največjo prostornino tega lesa, je lahko čas hrambe CO₂ tudi nekaj stoletij.

Vlada RS poskuša preko sprejetega Izvedbenega dokumenta razvoja lesne industrije do 2030 (v nadaljevanju Izvedbeni dokument) ter ostalih pravnih aktov preko različnih ukrepov okrepiti lesno industrijo, saj se zaveda, da lahko s tem pomembno poveča ekonomsko aktivnost RS, hkrati pa olajša izpolnjevanje zavez, ki jih je sprejela v mednarodnem okolju (eden od kazalnikov Strategije razvoja Slovenije je povečanje BDP/CO₂ ekv., kar je zaradi nizkega ogljičnega odtisa in visokega dolgoročnega učinka ponora ogljika edinstvena priložnost za lesno industrijo). Zato je pripravila in sprejela več dokumentov, ki jih Izvedbeni dokument na nivoju Vlade RS združuje v 7 sklopov ukrepov. V Izvedbenem dokumentu je v sklopu ugodnega poslovnega okolja kot eden izmed pomembnih ukrepov za doseg zastavljenih ciljev opredeljen tudi ukrep vzpostavitve zelene davčne politike.

Glavni namen ukrepa je usmerjen v proučitev možnosti posebne zakonodajne rešitve, ki bi spodbudila razvoj predelave in uporabe obnovljivih naravnih virov s poudarkom na lesu. Prav tako je namen, da se z davčnimi spodbudami in olajšavami podpre razvoj lesnopredelovalne industrije in vpliva na nakupne odločitve širše družbe za izdelke iz lesa. Obenem se želi prispevati k zmanjšanju količin in razdalje prevoza lesa in polizdelkov ter na ta način prispevati k zniževanju emisij toplogrednih plinov

za doseganje podnebnih ciljev.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Darko Sajko
E-mail: darko.sajko@gov.si
Tel. št.: 01 400 3434

10. TEMA: Raziskava kongresnih gostov, njihovih navad in potrošnje v Sloveniji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.6.

Naslov teme: Raziskava kongresnih gostov, njihovih navad in potrošnje v Sloveniji

Cilji:

- Izmeriti potrošnjo treh glavnih skupin kongresnih gostov v Sloveniji.
- Izdelati profile udeležencev mednarodnih dogodkov v Sloveniji.
- Definirati prednosti in pomanjkljivosti slovenske industrije srečanj z vidika udeležencev odgovoriti na specifična vprašanja z zvezi s trajnostno transformacijo industrije.

Podrobnejša obrazložitev:

Z raziskavo bomo podrobneje analizirali tri ključne ciljne skupine, ki jih nagovarja nacionalna strategija turizma:

- Korporativni sektor (korporativna srečanja in incentivi/motivacijska srečanja, sejmi in razstave).
- Vladni sektor (vladna srečanja).
- Sektor združenj (konference in kongresi združenj, sejmi in razstave).

Raziskava je del projekta priprave posodobljenega strateškega načrta razvoja in trženja produkta, ki je definiran v okviru ukrepa 7.1.1. (UKREP 7.1.1 Oblikovanje in uveljavitev modela za okrepitev upravljanja razvoja produktov na krovni ravni slovenskega turizma in okrepitev vloge in kompetenc produktnih združenj).

Potrošnja kongresnih gostov je bila izpostavljena kot ključna strokovna raziskava tudi v okviru delavnice, ki jo je 12.07.2021 izpeljal Kongresni urad Slovenije in na kateri je sodelovalo 50 vodilnih podjetij industrije srečanj v Sloveniji.

Kratek opis teme:

Udeleženci mednarodnih strokovnih kongresov in drugih oblik poslovnih srečanj so zaradi številnih multiplikativnih učinkov in potrošnje med najbolj zaželenimi obiskovalci Slovenije. Po podatkih referenčne raziskave Turizma Ljubljana je njihova skupna potrošnja 3,3 kratnik porabe običajnih turistov.

Navade in potrošnje pa dosedaj še nikoli nismo izmerili na nivoju celotne Slovenije in za vse tri ključne ciljne skupine industrije srečanj kot jih definira strategija slovenskega turizma 2022–2028.

S pomočjo uveljavljene in mednarodno priznane metodologije Turizma Ljubljana, želimo potrošnjo izmeriti na nivoju celotne Slovenije. Raziskava pa ne bo izmerila samo potrošnje, temveč tudi navade in pričakovanja ključnih ciljnih skupin. Rezultati bodo kvantitativni (merjenje potrošnje) in kvalitativni (merjenje navad in pričakovanj).

Podatke želimo zbrati z metodo osebnega anketiranja na reprezentativnem vzorcu 1000 udeležencev različnih tipov dogodkov, ki bodo potekali v letu 2023. Poleg dogodkov v živo bomo analizirali tudi potrošnjo dogodkov, ki potekajo preko spleta in hibridno. V ta namen bo izvedena spletna anketa. Ocenjujemo, da je reprezentativen vzorec 600 anket izvedenih na dogodkih v živo in 400 anket za dogodke, ki potekajo preko spleta ali hibridno.

Zaradi reprezentativnosti vzorca, bi v raziskavo zajeli dogodke, ki bodo potekali v:

- Ljubljani
- Mariboru
- Portorožu
- Bledu

Anketiranje bodo izvajali anketarji, ki bodo na delavnici podrobno seznanjeni z vsebino vprašalnika in osnovnimi značilnostmi slovenske industrije srečanj. Anketiranje bo potekalo s pomočjo tabličnih računalnikov in v angleškem jeziku.

Metoda osebnega anketiranja zagotavlja visoko kvaliteto podatkov, najmanjše število manjkajočih in nepopolnih odgovorov ter najmanjšo možnost za napačno razumevanje vprašanj. V anketo bodo vključena tako standardizirana kot tudi nestandardizirana vprašanja, ki bodo omogočila pridobivanje bolj popolnih podatkov.

Pridobljeni podatki bodo obdelani s pomočjo aplikacije za statistično analizo podatkov. Načrtujemo, da bo izvedba posamezne ankete trajala cca. 8 minut.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči, so:

Rezultati analize predstavljajo osnovo za nadaljnje tržne raziskave in smernice za delo slovenskih kongresnih ponudnikov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Dubravka Kalin
E-mail: dubravka.kalin@gov.si
Tel. št.: 01 400 3292

11. TEMA: Ocena smiselnosti vzpostavitve finančnega mehanizma za dostop do finančnih virov ter aplikativni predlogi za oblikovanje finančnega mehanizma za spodbujanje razvoja zadružništva in socialne ekonomije v Sloveniji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.7.

Naslov teme: Ocena smiselnosti vzpostavitve finančnega mehanizma za dostop do finančnih virov ter aplikativni predlogi za oblikovanje finančnega mehanizma za spodbujanje razvoja zadružništva in socialne ekonomije v Sloveniji

Cilji:

- Analiza finančnih mehanizmov oziroma dobrih praks za spodbujanje razvoja zadruženstva in socialne ekonomije v mednarodnem prostoru tj. v vsaj 3 državah članicah EU (npr. Italija, Francija, Španija) ter preveritev obstoječih rešitev, tudi proračunskih skladov, v primerljivih sektorjih v Sloveniji (npr. Sklad za razvoj NVO):
 - posnetek in analiza stanja,
 - identifikacija in analiza finančnih mehanizmov,
 - identifikacija in analiza izvajalcev/nosilcev finančnih mehanizmov,
 - identifikacija virov za delovanje finančnega mehanizma v sklopu preveritve dobrih praks iz tujine in Slovenije.
- Identifikacija in opredelitev potreb za oblikovanje finančnega mehanizma za razvoj zadruženstva in socialne ekonomije v Sloveniji:
 - preveritev interesa in zmožnosti uporabe finančnega mehanizma subjektov, ki delujejo na področju zadruženstva in socialne ekonomije v Sloveniji,
 - identifikacija izvajalca oziroma nosilca mehanizma in podpornega okolja za potencialne uporabnike na nacionalnem nivoju ter dostopnosti do storitev krovnega izvajalca na regionalnem nivoju.
- Oblikovanje predlogov za razvoj finančnega mehanizma:
 - opredelitev možnih finančnih virov za oblikovanje, delovanje ter upravljanje finančnega mehanizma za razvoj zadruženstva in socialne ekonomije v Sloveniji,
 - identifikacija ustreznih finančnih produktov.
- Oblikovanje priporočil za aplikacijo predlaganih rešitev.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen oblikovanja CRP je neposredna podpora za:

- Identifikacijo in opredelitev potreb za oblikovanje finančnega mehanizma za razvoj zadruženstva in socialne ekonomije;
- Preveritev interesa in zmožnosti omenjenega sektorja za dostop do finančnih virov preko finančnega mehanizma;
- Identifikacijo potencialnega izvajalca oziroma nosilca finančnega mehanizma in podpornega okolja za potencialne uporabnike oziroma subjekte socialne ekonomije, vključno z združniki;
- Oblikovanje predlogov za pridobivanje finančnih virov za oblikovanje, delovanje ter upravljanje finančnega mehanizma za razvoj zadruženstva in socialne ekonomije;
- Identifikacija ustreznih finančnih produktov za spodbujanje razvoja zadruženstva in socialne ekonomije.

Z raziskavo želimo identificirati in preveriti zmožnost ter potrebe sektorja socialne ekonomije in zadruženstva za oblikovanje finančnega mehanizma, ki bi podprl njihovo ustanavljanje in razvoj storitev ter omogočal trajno delovanje na trgu. Ukrepe za omogočanje dostopa do virov financiranja naložb, za ustanavljanje in poslovanje, kot npr. zagotavljanje ugodnejših posojil, garancij in subvencij iz proračunskih virov, preko skladov za spodbujanje razvoja predvideva 32. člen ZSocP. ZSocP sicer določa, da se omenjene ukrepe umesti v program za izvajanje strategije razvoja socialne ekonomije. Program bo za plansko obdobje pripravljen po oblikovanju desetletne strategije razvoja socialne ekonomije, ki je trenutno v pripravi. Zato je cilj predlagatelja teme, da pridobi vse potrebne strokovne podlage za pripravo ustreznih ukrepov za nastajajoči program.

Za potrebe priprave ustreznih ukrepov vezanih na zagotavljanje finančnih virov za razvoj zadruženstva in socialne ekonomije v Sloveniji je potrebna podrobnejša opredelitev potreb sektorja za oblikovanje finančnega mehanizma, preveritev interesa in zmožnosti uporabe finančnega mehanizma subjektov, ki delujejo na področju zadruženstva in socialne ekonomije ter ugotavljanje zmožnosti institucionalnega

okolja za razvoj finančnega mehanizma za spodbujanje razvoja zadružništva in socialne ekonomije v Sloveniji. Pri tem je nujna identifikacija primerne in kadrovske sposobnega izvajalca oziroma nosilca finančnega mehanizma in regijsko razpršenega podpornega okolja za potencialne uporabnike. Poleg tega je potrebno oblikovanje predlogov za pridobivanje finančnih virov za delovanje finančnega mehanizma ter njegovo upravljanje in posledično identifikacija ustreznih finančnih instrumentov, npr. ponudbe posojil, garancij za najem kreditov, subvencij ipd.

Številne mednarodne in nacionalne študije namreč ugotavljajo, da tradicionalne finančne ustanove ne izkazujejo zadostne pripravljenosti za investiranje v dejavnosti zadružništva in socialne ekonomije oziroma da jim je zaradi organizacijske in/ali neprofitne narave dostop do finančnih virov omejen. Ne glede na to pa tako EU, kot Slovenija prepoznavata pomen zadružništva in socialne ekonomije za trajnostno gospodarsko in družbeno odgovorno poslovanje.

Posledično EU države članice napotuje k oblikovanju ustreznih finančnih mehanizmov za zagotavljanje dostopa do finančnih virov za omenjene deležnike, saj bistveno prispevajo k ustvarjanju družbenih učinkov oziroma države blaginje. Slovenija na tem področju tudi po indikatorjih prispevka sektorja k BDP ter številu zaposlitev zaostaja za povprečjem EU, in sicer v EU subjekti socialne ekonomije zaposlujejo približno 6,3 % delovno aktivnega prebivalstva ter ustvarijo 8 % celotnega BDP Evropske unije. V Sloveniji so številke bistveno nižje, saj sektor zaposluje 0,2 % delovno aktivnih ter prav toliko prispeva k BDP.

Za zmanjšanje razvojnega zaostanka ter spodbujanje razvoja zadružništva in socialne ekonomije v Sloveniji je tako nujna tudi ustrezna dostopnost do finančnih virov preko finančnih mehanizmov, ki bo omogočila neodvisno delovanje tovrstnih subjektov na trgu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Urška Bitenc

E-mail: urska.bitenc@gov.si

Tel. št: 01 400 37 51

12. TEMA: Analiza stanja in razvoj gospodarskega prostora v zamejstvu v povezavi s slovenskim gospodarstvom

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme 2.6.8.

Naslov teme: Analiza stanja in razvoj gospodarskega prostora v zamejstvu v povezavi s slovenskim gospodarstvom

Cilja:

- Analiza gospodarskega prostora v zamejstvu.
- Identifikacija možnosti in usmeritev ekonomske politike za pospeševanje razvoja gospodarskega prostora v zamejstvu ter gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in zamejskimi gospodarskimi subjekti.

Podrobnejša obrazložitev:

Gospodarstvo je temelj za življenje in obstoj, kar velja tudi za slovenski zamejski prostor. Razvoj območja ter napredek je mogoč le s povezovanjem, koristi od povezovanja pa ima tako zamejska gospodarska skupnost, kot tudi matična država, saj gospodarstvo poteka v dveh smereh. Prav zato je potrebno podjetnikom, kakor tudi mladim generacijam, v zamejskem prostoru namenjati veliko pozornost, saj bo le z okrepitevijo poslovnih in institucionalnih vezi možno izkoristiti njihovo znanje, izkušnje in kapital ter jih prenesti v slovenski prostor. Potrebno je poiskati mehanizem, oblike in metode dela, ki bodo omogočile okrepitev ekonomskih temeljev zamejske gospodarske skupnosti ter dale zagon povezovanju zamejskih gospodarskih organizacij s Slovenijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Petra Grilc

E-mail: petra.grilc@gov.si

Tel. št.: 01 400 3218

13. TEMA: Analiza odvisnosti slovenskega gospodarstva od kritičnih surovin ter možnosti za krepitev odpornosti v primeru motenega delovanja dobavnih verig

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 2.9.1.

Naslov teme: Analiza odvisnosti slovenskega gospodarstva od kritičnih surovin ter možnosti za krepitev odpornosti v primeru motenega delovanja dobavnih verig

Cilji:

- Celovit pregled stanja oskrbe slovenskega gospodarstva s kritičnimi surovinami s ciljem zagotoviti zanesljivo oskrbo s tovrstnimi surovinami.
- Identifikacija ozkih grl z vidika morebitnih motenj v dobavnih verigah in analize rasti cen surovin.
- Pregled potreb posameznih slovenskih industrijskih sektorjev / ekosistemov po kritičnih surovinah za zasledovanje ciljev zelenega in digitalnega prehoda – na primer potrebe po elektrifikaciji.
- Zmožnosti primarnega pridobivanja surovin v Sloveniji: i) kako in kje dobiti potrebne surovine, ii) pregled raziskovalnih in inovativnih metod za pridobivanje surovin ter možnosti spodbujanja raziskav in inovacij v te namene, iii) pregled in krepitev sodelovanja med raziskovalnimi, izobraževalnimi institucijami in industrijo.
- Pregled razvoja in stanja trgov sekundarnih surovin v Sloveniji: i) ozka grla, ii) zmožnosti izboljšav na podlagi pospeševanja uvajanja modela krožnosti, iii) primerjava in povezovanje s sekundarnimi trgi po in izven EU.
- Pregled stanja dobave kritičnih surovin s strani dobaviteljev iz EU in tretjih držav.
- Preučitev možnosti diverzifikacije dobave kritičnih surovin (tudi v luči aktualnega sklepanja dvostranskih sporazumov EU s tretjimi državami: Kazahstan, Grenlandija, Namibija, Norveška, Ukrajina, ZDA, itd.).

- Priporočila za oblikovanje politik na tem področju z namenom krepitev odpornosti in večanja avtonomije ter samozadostnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Zagotavljanje zadostne oskrbe s kritičnimi surovinami je izjemnega pomena za zeleni in digitalni prehod EU, vključno s Slovenijo. Evropa danes pridobi le okoli 3% vseh industrijsko pomembnih mineralnih surovin, kar pomeni, da je v veliki meri odvisna od koncentriranih virov dobave iz nekaj tretjih držav. Zato se EU usmerja v programe za maksimalno zagotavljanje virov surovin znotraj EU in v njeni bližnji okolici. Gre za uporabo novih inovativnih metod odkrivanja in pridobivanja ter za usmerjanje v trajnostno in krožno gospodarstvo. Eden prvih korakov v tej smeri je bila tudi vzpostavitev Evropskega zaveznitva za surovine (*European Raw Material Alliance*).

Na podlagi napovedi bo svetovno povpraševanje po kritičnih surovinah (redke zemlje, litij, itd.) kmalu preseгло svetovno ponudbo. Posledično so druga vodilna gospodarstva okrepila strateška prizadevanja za zanesljivo oskrbo. EU vključno s Slovenijo trenutno nima orodij za zmanjšanje strukturnih tveganj oskrbe, kar bi lahko vplivalo na njeno sposobnost, da doseže cilje zelenega in digitalnega prehoda. Evropska komisija ocenjuje, da brez ukrepanja na ravni EU za povečanje in diverzifikacijo ponudbe EU vrednostna veriga ključnih surovin in zunanja ponudba ne bosta zadostovali za prihodnje povpraševanje.

Zato pripravljajo zakonodajno pobudo EU o kritičnih surovinah, katere cilje je zagotoviti trajnostno oskrbo s kritičnimi surovinami v podporo zelenemu in digitalnemu prehodu ter okrepiti odpornost EU. Temeljila bo na štirih stebrih: i) definicija prioritet in ciljev za ukrepe na EU ravni, ii) določitev ciljev za okrepitev zmogljivosti na različnih ravneh vrednostne verige, iii) okrepitev vrednostne verige EU na področju kritičnih surovin (rudarjenje, rafiniranje, predelava, recikliranje) v globalnem okviru ter iv) zagotavljanje trajnostnih enakih pogojev za vse na enotnem trgu.

Razmere v EU se odlikavajo tudi v Sloveniji. Tudi slovenska podjetja, ki so vpeta v evropske dobavne in vrednostne verige, so močno odvisna od uvoza nekaterih strateških surovin s strani tretjih držav. Problematiki surovin posveča pozornost tudi Slovenska industrijska strategija za obdobje 2021-2030, predvsem v smislu zavez za ustvarjanje in krepitev trgov za sekundarne surovine.

Seznam 30 kritičnih surovin za EU gospodarstvo (2020, Evropska Komisija):

Antimony	Hafnium	Phosphorus
Baryte	Heavy Rare Earth Elements	Scandium
Beryllium	Light Rare Earth Elements	Silicon metal
Bismuth	Indium	Tantalum
Borate	Magnesium	Tungsten
Cobalt	Natural graphite	Vanadium
Coking coal	Natural rubber	Bauxite
Fluorspar	Niobium	Lithium
Gallium	Platinum Group Metals	Titanium
Germanium	Phosphate rock	Strontium

Da bi lahko podrobneje opredelili potrebe po strateških surovinah za slovensko gospodarstvo, preučili morebitni neizkoriščen potencial primarnega pridobivanja določenih surovin, se posvetili krepitevi trgov sekundarnih surovin ter se osredotočili na diverzifikacijo dobave potrebnih kritičnih surovin, je potrebno zagotoviti celovit pregled stanja na tem področju za Slovenijo.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

Z izvedbo raziskovalnega projekta želimo zagotoviti celovit pregled stanja na področju kritičnih surovin v Sloveniji s ciljem predvideti potrebe slovenskega gospodarstva po posameznih kritičnih surovinah. To bi nam omogočilo, da bi lahko v kasnejši fazi pripravili celovit nabor potrebnih ukrepov za zagotavljanje zanesljive oskrbe s kritičnimi surovinami. Na podlagi rezultatov raziskovalnega projekta bi lahko zagotovili tudi lažje in konkretno zastopanje slovenskih interesov v okviru prihodnjih pogajanj o zakonodajnem predlogu EU o kritičnih surovinah, ki ga bo Evropska komisija objavila prihodnje leto. Namen je torej preveriti razpoložljivost in možnosti boljšega dostopanja gospodarstva do kritičnih surovin v Sloveniji v luči zasledovanja ciljev EU za zeleni in digitalni prehod ter možnosti za gospodarno ravnanje s tovrstnimi surovinami s ciljem zmanjševanja odvisnosti Slovenije od dobaviteljev izven EU.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Mateja Mlakar Papić

E-mail: mateja.mlakar-papic@gov.si

Tel. št.: 01 400 3170

14. TEMA: Učinkovito izvensodno, sodno, prekrškovno in upravno varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Sloveniji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse.,

Tematski sklop 2.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 2.10.1.

Naslov teme: Učinkovito izvensodno, sodno, prekrškovno in upravno varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Sloveniji

Cilja:

- Celovita in poglobljena mednarodno primerjalnopравna analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega, sodnega, prekrškovnega in upravnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji.
- Oblikovanje konkretnih rešitev za izboljšanje dostopnosti in učinkovitosti varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

- Analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega, sodnega, prekrškovnega in upravnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov:
 - Ugotoviti, katere države članice EU imajo javno shemo izvensodnega reševanja potrošniških sporov za oškodovane potrošnike; primerjalna analiza učinkovitega izvensodnega pravnega okvirja za individualno uveljavljanje premoženjskih zahtevkov v primerih individualnega oškodovanja ter ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države članice EU, med njimi obvezno Švedska), ki imajo najboljšo normativno ureditev na tem področju;
 - Ugotoviti, katere države članice EU imajo upravno in prekrškovno pravno varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov; primerjalna analiza učinkovitega upravnega pravnega okvirja za individualno uveljavljanje premoženjskih zahtevkov v primerih individualnega oškodovanja ter predstaviti ureditev v najmanj

treh državah članicah EU, ki imajo najbolj učinkovito normativno ureditev na tem področju;

- Ugotoviti, kako so države članice EU prenesle določbo petega odstavka 3. člena Direktive (EU) 2019/2161, ki z dopolnitvijo Direktive 2005/29/ES državam članicam EU nalaga, da potrošnikom, oškodovanim zaradi nepoštenih poslovnih praks, omogočijo dostop do sorazmernih in učinkovitih pravnih sredstev - s poudarkom na pogojih za uporabo in učinku teh pravnih sredstev, zlasti pri pravici do odstopa od pogodbe (najmanj pet držav članic EU) ter predstaviti ureditev v najmanj treh državah članicah EU, ki imajo najbolj učinkovito normativno ureditev na tem področju – s poudarkom na državah članicah, ki poznajo upravno in prekrškovno pravno varstvo premoženjskopравnih pravic potrošnikov;
- Ugotoviti, ali je trenutno veljavna ureditev uveljavljanja izvensodnega, sodnega, prekrškovnega in upravnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov optimalna na podlagi analize Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot-1), Zakona o prekrških (ZP-1), Zakona o pravnem postopku (ZPP) ter Zakona o izvensodnem reševanju potrošniških sporov (ZIsRPS);
- Ugotoviti vzroke za nizko število primerov uveljavljanja individualnih premoženjskopравnih zahtevkov po ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP in; ali so vzroki pravne ali dejanske narave; ali je številčnost primerov v Sloveniji primerljiva drugimi državami (pet držav, med njimi najmanj tri države članice EU);
- Opredelitev rešitev, ki bodo ureditev v ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP nadgradile tako, da bo ta omogočala njihovo optimalno uporabo za potrošnike.
- Analiza primerljivosti in odstopanja veljavnega normativnega okvira v RS:
 - ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države članice EU), ki imajo najbolj učinkovito normativno ureditev na tem področju;
 - ugotoviti, v kolikšnem obsegu ureditev v ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP odstopa od držav članic, ki imajo ureditev, primerljivo ureditvi v Republiki Sloveniji (in torej poleg izvensodnega in sodnega varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov poznajo tudi prekrškovno in upravno varstvo);
 - opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP nadgradile tako, da bo ta optimalna za uveljavljanje zneskov majhne vrednosti, do katerih so mnogo potrošniki upravičeni, pa jih ne uveljavljajo v obstoječem sistemu, ker se ne splača, je prezahtevno ali predolgo traja (npr. zahtevki do 50 EUR).
- Analiza ustavnosti in zakonitosti s slovenskim pravnim redom ter predlog rešitve treh predlogov:
 - Uveljavljanje premoženjskopравnega zahtevka potrošnika v prekrškovnem postopku zoper storilca prekrška v primeru kršitve potrošniške zakonodaje pri prekrškovnem organu (adhezijski postopek v prekrškovnem postopku);
 - Nadgradnja pravne ureditve uveljavljanja pravnih sredstev potrošnikov v primeru oškodovanja zaradi nepoštenih poslovnih praks, tako da bo le ta za potrošnika bolj učinkovita;
 - Dopolnitev tretjega dela ZPP: POSEBNI POSTOPKI ZPP s posebnim pravnim postopkom za potrošniške spore in oprostitev sodne takse;.

Predvideno je, da bo raziskovalni projekt dostopen širši javnosti in da se bo objavil na spletnih straneh predlagatelja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 15.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi:

Ime in priimek: Ivan Krsnik

E-mail: ivan.krsnik@gov.si

Tel. št.: 01/4003793

Ime in priimek: Luka Omerzel

E-mail: luka.omerzel@gov.si

Tel. št.: 01/4003246

15. TEMA: **Genomska karakterizacija lipicanskega konja v Kobilarni Lipica**

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.3.

Naslov teme: Genomska karakterizacija lipicanskega konja v Kobilarni Lipica

Cilji:

- Odbira plemenskega podmladka na osnovi genomskih informacij (posedovanje zaželenih in/ali edinstvenih delov genoma).
- Izdelava načrtov parjenja za vsako od plemenskih kobil, glede na funkcionalni/genomski koeficient sorodstva.
- Zastopanost predstavnikov linij žrebcev in rodov kobil bi lahko posodobili na način, da bi namesto števila živali predpisali kakšen pul genetske/genomske pestrosti morajo posedovati predstavniki posamezne linije ali predstavnice rodu, kar bi omogočalo dejansko ohranjanje genetske pestrosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Pri selekciji avtohtonih pasem, kamor kot najatraktivnejšo uvrščamo prav lipicanskega konja, veliko omejitev predstavlja majhnost populacije. Posledično selekcija ni prvenstveno usmerjena k izboljšanju fenotipa, ampak prvenstveno k ohranjanju genetske pestrosti. Tako je fenotip oz. performans šele drugi po prioriteti. Pri lipicanskem konju je to še posebej zahtevno, ker je učinkovita velikost populacije zaradi zgodovinskih dejstev (selitev ob vojnah) majhna. Če se omejimo na matično čredo v KL so razmere ob dejstvu, da smo z zakonom zavezani ohranjanju 16 rodov kobil in 6 linij žrebcev, izzivi pri selekciji še zahtevnejši. Aktualni rejski program in Zakon o živinoreji definirata preprečevanje parjenja v sorodstvu (cilj je ohranjanje genetske pestrosti) na osnovi rodovniških podatkov. Pri ocenjevanju koeficientov sorodstva na osnovi rodovniških podatkov se zavedamo, da je to približek, ki je podcenjen glede na genomski oz. funkcionalni koeficient sorodstva, saj predpostavimo, da potomec dobi natanko polovico DNK od vsakega starša, pri tem pa upoštevamo določeno število generacij prednikov, ki pa ni enako za vse živali. Ocena koeficientov sorodstva na osnovi genomskih informacij pa dejansko predstavlja sorodnost na osnovi posedovanja enakih genov, zato to imenujemo tudi funkcionalni koeficient sorodstva. Uveljavljene tehnike določanja genoma pri konjih so s tehnologijo SNP čipov in v zadnjem času vse bolj dostopno tehniko popolnega genotipiziranja, ki jo imenujemo sekvenciranje. Za primer črede v KL bi bilo smiselno uporabiti obe tehniki, in sicer: sekvenciranje za konje, ki imajo dobre povezave s čredo (plemenske kobile z več potomci v KL in plemenski žrebci) ter SNP čip za ostale konje v KL. Po potrebi bi lahko vključili tudi določene konje izven KL, da bi povečali/omogočili ocenitev dovolj zanesljivih/uporabnih rezultatov. S takim pristopom bi bilo možno pridobiti vpogled v dejansko genetsko pestrost črede, pripraviti načrte parjenja na osnovi sorodstvenih povezav po funkciji genov in pripraviti dolgoročno strategijo za ohranjanje genetske pestrosti ali celo za povečanje le-te.

Na osnovi izbranih genomskih informacij, bi lahko poiskali posebne odseke na genomu, ki so edinstveni za posamezen rod ali linijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: : Dubravka Kalin

E-mail: dubravka.kalin@gov.si

Tel. št.: 01 400 3292

7. Predlagatelj teme: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Študija izvedljivosti nadgradnje obstoječih institucij znanja v Center za mediteransko kmetijstvo

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.1.

Naslov teme: Študija izvedljivosti nadgradnje obstoječih institucij znanja v Center za mediteransko kmetijstvo

Cilji:

- Analiza obstoječega stanja institucij znanja na temeljnih področjih razvoja sredozemskega kmetijstva s ključnimi kapacitetami (človeških virov, terenske in laboratorijske opreme, poskusnih kmetijskih površin in njihova trajnostna raba, demonstracijskih prikazov ter ostale infrastrukture (npr. stavb..)) ter stanja posameznih sektorjev sredozemskega kmetijstva (npr. oljkarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, živinoreja ...itd).
- Empirična raziskava potreb in zmožnosti ključnih uporabnikov znanj, z odprtim vključevanjem deležnikov in ob aktivnem odkrivanju inovacijskega potenciala.
- Študija prihodnjega preobrazbenega scenarija za trajnostni razvoj mediteranskega kmetijstva z opredelitvijo ključnih vrzeli na področju raziskovalne infrastrukture.
- Simulacija razvoja sredozemskega kmetijstva glede na zahteve EU Green Deal in Digital Europe, ki vključujejo Strategijo od vil do vilic, Strategijo EU o biotski raznovrstnosti do 2030, Evropski podnebni zakon, obstoječi Nacionalni energetski in podnebni načrt – NEPN (ter morebitnega posodobljenega v pripravi) za pripravo strategije razvoja sredozemskega kmetijstva (t.j. analiza okoljskih parametrov, zemljišč itd.).
- Pregled stanja delovanja primerljivih centrov v tujini, ki spodbujajo sodelovanje med zasebnim in javnim sektorjem ter opredelitev temeljnih elementov podobnosti in razlik v delovanju takih centrov.
- Predlog idejne zasnove in strategije delovanja Centra za mediteransko kmetijstvo za zagotavljanje najvišje kakovosti javnih storitev ter usklajevanja razvoja sredozemskega kmetijstva vključno s principom sooblikovanja (angl. co-creation).

Podrobnejša obrazložitev:

Namen: Izvedena študija izvedljivosti nadgradnje obstoječih institucij znanja na področju mediteranskega kmetijstva v Center za mediteransko kmetijstvo, ki bo povezal deležnike v verigi ustvarjanja in izmenjave znanja na področju sredozemskega kmetijstva.

Območje Sredozemlja je že od nekdaj pomembno trgovsko in kulturno stičišče treh celin, kar pušča v mediteranskem prostoru poseben pečat. Območje velja tudi za eno izmed najbolj cenjenih »vročih točk« biotske raznovrstnosti na svetu, saj daje življenjski prostor številnim edinstvenim živalskim in rastlinskim vrstam. Razpoznavnost sredozemske krajine se izraža v tipičnem naravnem in kulturnem rastju, kot tudi v posebnostih podnebja ter geološki in reliefni raznolikosti, ki ustvarja veliko pestrost v rabi prostora in prispeva k edinstveni lokalni identiteti. Kulturno krajino sredozemskega prostora izrazito oblikujejo pobočja, preoblikovana v obdelovalne terase s kamnitimi zidovi in manjšimi zaplatami naravne vegetacije, ki izkazujejo izjemno naravno, zgodovinsko in kulturno vrednost, a imajo omejeno možnost kmetijske rabe. Prihodnost pridelave hrane na takšnih tradicionalnih obdelovalnih površinah, ki predstavljajo več kot 60 % vseh kmetijski površin sredozemskega območja, je odvisna od številnih dejavnikov vpliva in strateške usmeritve regij, ki morajo upoštevati različne vidike ohranjanja biodiverzitete v kmetijski rabi, povezanosti s centri predelave itd. V vsakem primeru kmetijstvo v Sredozemlju v svojih številnih in raznolikih oblikah igra pomembno vlogo pri regionalni prehranski varnosti, dohodku in zaposlovanju na lokalni ravni, doprinosi k ohranjanju zdravih ekosistemov in biotske raznovrstnosti, upravljanja z vodnimi viri ter energijo (WEFE nexus) ter ohranjanju lokalne in regionalne identitete. Še več, sredozemski prostor je prepoznan po promociji zdravega prehranskega življenjskega sloga in zdravi mediteranski prehrani, ki je v nekaterih državah že pod UNESCO zaščito. Nekateri izdelki so v EU zaradi izjemne kakovosti, ugleda in drugih pozitivnih posebnosti še posebej zaščiteni tudi z zaščiteno označbo porekla, kar krepi konkurenčnost proizvodov na trgu.

Kljub vsemu je lahko priznavanje visoke vrednosti nekaterih proizvodov Sredozemlja tudi dober povod za goljufije pri deklaraciji proizvoda z namenom pridobivanja finančne koristi. Le to pa lahko povzroči prodajo potvorjene hrane in nekonkurenčnost sredozemskih proizvodov na lokalnih, nacionalnih in mednarodnih trgih. Hkrati je velik pritisk na pridelavo lokalnih sredozemskih kmetijskih pridelkov in na kmetijska zemljišča v sredozemskem prostoru moč prepoznati tudi v intenzivnem gospodarskem razvoju tudi drugih panog (turizem, urbanizacija itd.) Na dinamiko rabe kmetijskega prostora in upravljanje bogate, a zelo ranljive, baze naravnih virov sredozemskega prostora imajo vse večji vpliv tudi podnebne spremembe, ki zlasti preko suš in ekstremnih vremenskih pojavov močno zmanjšujejo možnost preživetja na podeželju in spodbujajo migracije mladih z željo po iskanju obetavnejše prihodnosti na območjih z večjim gospodarskim potencialom.

Slovenija, ki leži na stičišču alpske, panonske, dinarske in sredozemske biogeografske regije je leta 2021 na podlagi svoje geografske lege in občutljivosti na spremembe v okolju ter posebne naklonjenosti do sredozemskih vprašanj v EU prvič vstopila v zvezo držav Med7 oziroma EUMED, ki je istega leta na plenarnem zasedanju razpravljala o vplivu podnebnih sprememb na Sredozemlje, digitalni preobrazbi in zelenem prehodu. Slovenija sodeluje tudi v partnerstvu na področju raziskav in inovacij v Sredozemlju (PRIMA). S tem Slovenija kaže, da slovenski sredozemski prostor, zaradi vplivov morja in sredozemskega podnebja, potrebuje drugačno obravnavo od ostalih celinskih regij. V sled temu je potrebno posebno pozornost nameniti tudi sredozemskemu kmetijstvu, ki se, kljub podnebnim spremembam, vse večjim okoljskim ambicijam Evropskega zelenega dogovora (ang. - European Green Deal), neugodnim zemljiškim razmeram (majhnost posestne strukture, razdrobljenost kmetijskih površin, nerešena lastništva zemljišč), visokim stroškom naložb zaradi zahtevnosti tehnologije pridelave na območjih z omejeno možnostjo kmetovanja in občutljivostjo na klimatske spremembe povečuje na željo in potrebo lokalnega prebivalstva po samooskrbi s hrano. Hkrati se tako kot celotno sredozemsko območje sooča s pritiski urbanizacije, opuščanjem kmetijstva ter nekonkurenčnostjo sredozemski kmetijskih proizvodov na lokalnih, nacionalnih in mednarodnih trgih.

Zaradi pomanjkanja oziroma iztrošenosti (kmetijske-terenske) infrastrukture in opreme ter institucionalne razdrobljenosti ter finančne in kadrovske podhranjenosti se velikokrat dogaja, da le-te ne ustvarjajo potrebnega znanja, ki sledijo potrebam in izzivom sredozemskega kmetijstva pri prehodu v zeleno, digitalno, »brez ostankov« in podnebno nevtralno kmetijstvo.

Zaradi velikega geopolitičnega in gospodarskega potenciala sredozemskega prostora, razdrobljenega in pomanjkljivega znanja na novih vsebinskih področjih sredozemskega kmetijstva (agroekologija, digitalizacija, hrana, razvoj podeželja, podnebne spremembe) ter stagnacije raziskovanja kot tudi razvoja slovenskega sredozemskega kmetijstva je nujno potrebno sodelovanje in povezovanje med institucijami znanja kot so izvajalci javnih služb, javne raziskovalne, izobraževalne in svetovalne inštitucije (npr. Inštitut za oljkarstvo – Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Kmetijski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta in Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Univerza na Primorskem, višje in srednje šole in kmetije, mala in srednje velika podjetja, ter zadruga). To sodelovanje in povezovanje bo kreator novega znanja in inovativnih rešitev za premagovanje izzivov podnebnih sprememb, digitalizacije, konkurenčnosti itd., ki so za nadaljnji razvoj sredozemskega kmetijstva nujno potrebna. Za zagotavljanje visoke stopnje medsebojnega sodelovanja in prenosa znanja med institucijami znanja in uporabniki le-tega je potrebna nadgradnja obstoječih institucij na področju mediteranskega kmetijstva v Center za mediteransko kmetijstvo. Študije izvedljivosti nadgradnje obstoječih institucij znanja v Center za mediteransko kmetijstvo se je potrebno lotiti v skladu s sodobnim razumevanjem vloge in razvoja strokovnega znanja oziroma s sodobnim znanstvenim pristopom.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MKGP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Jana Erjavec
E-mail: jana.erjavec@gov.si

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

TEMA: Določitev reprezentativnih območji za monitoring zdravja tal

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.2.

Naslov teme: Določitev reprezentativnih območji za monitoring zdravja tal

Cilji:

- Pregled relevantne literature in pridobitev podatkov o zdravju tal (npr. pogoji, ki vplivajo na tla, pedološke karte, raziskave kakovosti tal, obstoječi nacionalni monitoringi okolja, predpisi v povezavi s tlemi, analizni rezultati o zdravju tal).
- Razvoj in določitev metodologije in kriterijev za izbor reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, v skladu z novim, prihajajočim predpisom EU o zdravju tal.
- Predlog reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, vključno z oceno zdravja tal na teh območjih in analizo stroškov in koristi.

- Predlog izbora najbolj primernih reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, v skladu z novim, prihajajočim predpisom EU o zdravju tal.

Izdelki: Strokovna podlaga za vzpostavitev reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen: Namen predlagane teme je priprava strokovnih podlag za vzpostavitev reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, kot ga bo določal nov, prihajajoč EU predpis o zdravju tal (»Direktiva o zdravih tleh«).

Strategija EU za tla do leta 2030 (sprejeta 17. novembra 2021) postavlja vizijo, da bodo vsa evropska tla do leta 2050 v zdravem stanju. Do istega leta bodo varstvo, trajnostna raba in obnova tal postali pravilo. Napoveduje tudi, da bo Evropska komisija vložila nov zakonodajni predlog o zdravju tal, ki bo zagotovil celovit pravni okvir za varstvo tal in jim zagotovil enako raven zaščite, kot velja za vodo, morsko okolje in zrak v EU. Ta predlog bo predvidoma dopolnil evropski zakon o obnovi narave in zagotovil sinergije z ukrepi za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje. Nov EU zakonodajni predlog o zdravju tal bo Evropska komisija predvidoma pripravila do drugega četrtletja leta 2023. Eden od ključnih delov predloga bo monitoring zdravja tal. V okviru slednjega bo treba določiti reprezentativna območja t.i. okrožji (»districts«) za monitoring zdravja tal. Na teh območjih naj bi bila tla, čim bolj homogena, kar predstavlja velik izziv, saj so navadno tla zelo heterogena. Na lastnosti tal vplivajo različni dejavniki, npr. matična podlaga, klimatske razmere, biotska raznovrstnost v/na tleh, raba tal, človek. V okviru monitoringa zdravja tal se bodo spremljale najpomembnejše lastnosti tal, med drugim tudi vsebnost ogljika in dušika v tleh, saj tla v organsko snov v tleh vežejo atmosferski ogljik in so ponor toplogrednih plinov. Na ta način se bo tudi spremljal vplivi tal na podnebne spremembe.

Za določitev reprezentativnih območij je torej potrebna poglobljena ekspertna preučitev lastnosti tal Slovenije in razvoj metodologije za določitev teh območij. Poleg tega, je potrebno upoštevati in vključiti obstoječe nacionalne monitoringe stanja okolja. Le na podlagi kakovostne strokovne podlage se bodo lahko vzpostavila reprezentativna območja za monitoring zdravja tal. Strokovna podlaga pa se bo lahko uporabljala tudi v okviru drugih okoljskih strateških dokumentov (npr. Zakon o varstvu okolja, Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030, Konvencija Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji, Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja) in v različnih politikah, (npr. podnebne politike, prostorsko načrtovanje).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 32 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR

(MOPE: 24.500 EUR, MKGP: 10.500 EUR, ARIS: 35.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: Tadej Hiti (MOPE)

E-mail: tadej.hiti@gov.si

Ime in priimek: Jana Erjavec (MKGP)

E-mail: jana.erjavec@gov.si

8. **Predlagatelj tem:** **Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo**
Sofinancerji: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

Ministrstvo za javno upravo
Ministrstvo za solidarno prihodnost
Ministrstvo za naravne vire in prostor

1. TEMA: Izdelava modela kolesarskih povezav po namenu uporabe

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.3.

Naslov teme: Izdelava modela kolesarskih povezav po namenu uporabe

Cilji:

- Analiza dobrih in slabih izkušenj tovrstne klasifikacije kolesarskih povezav v Evropi, intervjuji s krovnimi turističnimi organizacijami operaterji in uporabniki (npr. Švica).
- Nabor kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, promocijskih gradiv in napotkov izkušenih operaterjev in uporabnikov.
- Opredelitev standardov kolesarskih površin skladno s skupinami uporabnikov.
- Analiza območij po Sloveniji kjer je prednostna uporaba kolesarskih povezav za dnevno mobilnost in kje za prostočasne aktivnosti (z namenom analize potreb po izgradnji/umestitvi infrastrukture za dnevno mobilnost oz. za turizem).
- Analiza možnosti aplikacije tujih zgledov opredelitve tipa kolesarskih povezav po namenu uporabe in prilagoditev za slovenski trg.
- Analiza obstoječe ponudbe daljinskih kolesarskih povezav v turistične namene (npr. Dravska kolesarska pot, Parenzana, itd.) in komunikacijski kanali, ki so jim na voljo.
- Analiza možnosti združitve razpršenosti informacij o vseh kolesarskih povezavah na skupni platformi/aplikaciji prijazni do končnega uporabnika (sedaj poznamo vrsto ločenih spletnih strani za daljinske kolesarske poti kot npr. Dravska kolesarska pot, Parenzana, itd.).
- Klasifikacija različnih skupin kolesarjev po namenu uporabe kolesarskih povezav.

Podrobnejša obrazložitev:

Leta 2017 je bil izdelan CRP Izdelava modela povezanosti celotne Slovenije s kolesarskimi potmi, ki je dal temelje za pripravo Pravilnika o kolesarskih povezavah. Pravilnik loči daljinske, glavne, regionalne in lokalne kolesarske povezave, ki so opredeljene glede na geografsko umestitev povezave v prostor. Ne opredeljuje pa tipa povezav po namenu oz. po tipu primarnega uporabnika kolesarskih povezav (npr. za vsakodnevno kolesarjenje na delo, za prostočasne aktivnosti itd.). Kolesarjenje ima velik potencial za razvoj trajnostne mobilnosti in posledično znižanje ogljičnega odtisa in izboljšanje kvalitete življenja družbe kot celote. Hkrati kolesarjenje daje tudi velik potencial za promocijo Slovenije kot turistične destinacije namenjene primarno kolesarjem (cestno kolesarjenje, gorsko kolesarjenje, daljinsko kolesarjenje itd.). Zato bi bilo smiselno narediti klasifikacijo kolesarskih povezav tudi po namenu uporabe oz. tipu kolesarjenja.

Hkrati nimamo definicije ciljnih skupin, torej uporabnikov kolesarskih povezav. Vezano na to, bi bilo na mestu preveriti Pravilnik o kolesarskih površinah in pregled minimalnih standardov, ki bi zagotavljali varno kolesarjenje najšibkejšemu členu (npr. družine z otroci, starejši, mobilnostno ovirani – gibalno, slušno, vidno) v primerjavi s standardi ostalih EU držav.

Za doseg navedenih ciljev je potreben interdisciplinaren pristop, ki bo vključeval prostorske, prometne in ekonomske analize ter skladno s tem tudi predlagane ukrepe.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MOPE 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Staša Kraljič

E-mail: stasa.kraljic@gov.si

Tel. št.: 01 478 85 34, 030 722 847

2. TEMA: Kolo kot službeno vozilo (za opravljanje prihoda in odhoda na delovno mesto, t.i. zasebne poti)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.1.

Naslov teme: Kolo kot službeno vozilo (za opravljanje prihoda in odhoda na delovno mesto, t.i. zasebne poti)

Cilji:

- Analiza dobrih in slabih izkušenj tovrstnih shem in podobnih primerov dobrih praks še ostalih načinov spodbujanja uporabe koles za službene namene v EU, (npr. TU Graz, KU Leuven, Uni Gent, novejšje leasing sheme v Belgiji itd), intervjuji z operaterji in uporabniki.
- Analiza stroškov in koristi aplikacije različnih vrst ukrepov za spodbujanje kolesarjenja na delo za slovenski prostor (med ukrepi naj se upoštevajo enakovredno tudi taki, ki spodbujajo delodajalce, ki investiciji nakupa (električnih) koles za zaposlene in zavirajo uporabo (službenega) avtomobila ali drugih oblik, ki se jih ne želi spodbujati in so alternativa uporabi koles).
- Nabor kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, promocijskih gradiv in napotkov izkušenih operaterjev in uporabnikov.
- Izhodišča in usmeritve za razvoj podobnih shem v Sloveniji.
- Sodelovanje z večjimi potencialnimi uporabniki (vsaj 5-imi) različnih profilov v Sloveniji in analiza potenciala uporabe pri njih (npr. državna uprava, občinska uprava, univerza, večje podjetje ali industrijska cona, turistični center).
- Priprava poslovnega modela načrta zagona.

Podrobnejša obrazložitev:

Število avtomobilov se zaradi takšnih in drugačnih razlogov povečuje, s tem pa tudi gneča v urbanih središčih ter vpadnicah v večja mestna središča. Predvsem v mestih (pa tudi zunaj njih) je pravilno, da spodbujamo druge, bolj trajnostne oblike mobilnosti - med njimi predvsem (urbano) kolesarjenje. Ena izmed opcij je tudi ideja kolesa/e-kolesa kot poslovnega prevoznega sredstva, za opravljanje vsakdanje poti zaposlenih na delovno mesto in uporabo za ostale (tudi zasebne) poti.

Z idejo kolesa/e-kolesa kot poslovnega prevoznega sredstva se večjim skupinam uporabnikov (predvsem zaposlenim ali študentom) ponudijo v dolgoročno uporabo kakovostna kolesa in se jim nudi tudi vsa uporabniška podpora (servis, vzdrževanje, zaščita proti kraji, nadomestno kolo, občasen najem posebnih vrst koles, kot so tovorna, električna itd.). Mnoge organizacije ali podjetja bi lahko take sheme uporabila tudi za promocijske in komunikacijske aktivnosti. Izkušnje s takim shemami iz tujine so navdihujoče, saj marsikje napravijo pravo revolucijo v kolesarjenju in spremembi potovalnih navad.

Razmah urbanega kolesarjenja in ambiciozni cilji na tem področju so tudi v Sloveniji pripeljali do potrebe, da se tudi v naših mestih razvijejo tovrstne sheme dolgoročnega ali finančnega najema koles. Namen je zaustaviti rast deleža opravljenih dnevnih poti z osebnimi vozili in zmanjšanje števila opravljenih kilometrov z motoriziranim prevozom v mestnih središčih. Predlagana ideja (aktivnosti) bi prispevale k spremembi potovalnih navad v Sloveniji. Spodbuja se razvoj urbane mobilnosti v smeri večje rabe aktivnih oblik mobilnosti (peš, s kolesom) ter uporaba JPP in hkrati zmanjševanje opravljanja poti z motoriziranimi vozili v urbanih središčih.

V okviru cilja regionalne politike omogočamo dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja in je eden izmed ključnih segmentov dostopnosti oziroma oddaljenosti prebivalcev od ustrezne prometne in kolesarske infrastrukture, JPP z zadostno frekvenco.

S predlagano idejo bomo zmanjšali stopnjo CO₂ izpustov in s tem izboljšali kakovost zraka v mestih in ob mestnih vpadnicah, zmanjšali gnečo na vpadnicah in centrih večjih mest, nudili možnost za kvalitetnejše preživljanje prostega časa ter večje zadovoljstvo zaposlenih.

Namen izbranega CRP: pregled stanja in razvoja shem za dolgoročno uporabo (električnih) koles zaposlenih za službene in zasebne namene v evropskih mestih za opredelitev izhodišč zagona podobne sheme/modela v Sloveniji.

Za doseg navedenih ciljev je potreben interdisciplinaren pristop, ki bo vključeval prometne in ekonomske analize ter skladno s tem tudi predlagane ukrepe. Vsekakor je potrebno preučiti smotrnost spremembe Zakona o dohodnini (predvsem 43. člen Zdoh-2), ki trenutno predvideva oprostitev plačila bonitete zgolj za službena električna vozila, medtem ko umešča (električna) kolesa med »druga motorna vozila« za katera velja pribitek na boniteto, čeprav so to vozila, ki ne ustvarjajo toplogrednih izpustov (kar je argument za odbijanje bonitete pri električnih vozilih).

Smotrno bi bilo tudi preučiti tudi določene izzive s katerimi se soočamo v okviru prometnih tokov, kot npr. migracije znotraj regije in med regijami ter prometni tokovi oseb v urbanih središčih. Pregled stanja in razvoja shem za dolgoročno uporabo koles zaposlenih za službene in osebne namene, mora vsekakor biti vezano na razvoj posameznih regij, kot tudi medregijsko pokritost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR

(MOPE: 32.000 EUR, MKRR: 8.000 EUR, ARIS: 40.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Staša Kraljič

E-mail: stasa.kraljic@gov.si

Tel. št.: 01 478 85 34, 030 722 847

3. TEMA: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna vozlišča in soseske po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.2.

Naslov teme: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna vozlišča in soseske po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Cilji:

- Prvotni cilj projekta je povezava stanovanjske politike, prostorskega načrtovanja in trajnostne mobilnosti z namenom sodelovanja pri umeščanju predvidenih novih javnih stanovanj (celovitih sosek kratkih poti) ob koridorje javnega potniškega prometa na večmodalna vozlišča z namenom krepitve JPP, peš hoje, kolesarjenja in višjega bivanjskega standarda prebivalstva.
- Identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo (slovensko in tujo) ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije, še posebej prostorsko/družbeno primerljive) na temo »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« (ang. Transit/transport oriented development - TOD).
- Analizirati literaturo in prostorske podatke na področju razvijanja koridorjev javnega potniškega prometa oz. železnic v Sloveniji.
- Opredelitev modela soseke prostorskega razvoja po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« prilagojenega za območje in značilnosti prostorske poselitve v Sloveniji.
- Aplikacija med projektom razvitega modela za izbrana območje v Sloveniji, v obliki urbanističnega načrta z vsemi pripadajočimi prostorskimi analizami ter koncepti.
- Preverjanje prostorskih, družbenih in prometnih učinkov.

Izdelki in usmeritve:

- Analize gostote prebivalstva, gradnje, zaposlenih ter vsakodnevnih uporabnikov po kolobarjih znotraj vozliščnih radijev;
- Analize lokacij postaj oz. postajališč železniškega in avtobusnega prevoza ter oceno smiselnosti predstavitev le-teh in prilagoditev obstoječi situaciji;
- Prikaz postopka analize primernosti lokacije avtobusne ali železniške postaje;
- Upoštevanje že izdelanih evidenc javnih površin, degradiranih območij ter lastništev nepremičnin pri pripravi projekta;
- Pregled strokovne literature in predhodno izdelanih nalog, opredelitev relevantnih primerov dobrih praks v Sloveniji in tujini;
- Tri pilotne lokacije za preizkus tipičnih urbanističnih rešitev:
 - Vozlišče okrog novo locirane železniške postaje zunaj območja obstoječe gradnje,
 - Vozlišče okrog postaje ali postajališča znotraj izbrane soseke v večjem slovenskem mestu,
 - Vozlišče okrog železniške postaje v manjšem slovenskem mestu;
- Za vse pilotne lokacije naj se predvidita dva scenarija glede na stopnjo urbane prenovе ali novogradnje oz. kombinacijo obojega. Za izdelavo detajlnih pilotov se izberejo najprimernejši scenariji glede na izvedljivost, stroške in etapnost;
- Na podlagi izvedenih analiz in izbranih scenarijev ter pilotnih lokacij naj se izdelajo urbanistični načrti na ravni urbanističnega načrtovanja in oblikovanja;
- Na podlagi ugotovitev iz analiz in preizkusov pilotov naj se izdela tipičnih rešitev in sistema načel in usmeritev urbanističnega oblikovanja in načrtovanja za soseke, ki temeljijo na principu "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja " in so prilagojeni specifikam slovenskih mest;
- Sistem načel in usmeritev naj vključuje:
 - načela in kriterije za razmestitev programov, tipologij urbanističnega agregiranja in tipologij objektov,
 - načela in usmeritve za določanje gabaritov, gostot in razdalj ter omrežje komunikacij za vse oblike mobilnosti, predvsem zasnovano lokalne infrastrukture za hojo in kolesarjenje, pri čemer je cilj zagotoviti močno dostopnost vozlišča in hkrati zmanjšati dostopnost za osebni motorni promet,
 - opredeliti načela in usmeritve za povezovanje območij okoli postaj z okoliškim urbanim tkivom in programi z vidika prostorske dostopnosti, dostopnosti do multimodalnih

storitev (parkirišča, kolesarnice, podhodi, nadhodi...) in z vidika univerzalne dostopnosti (za osebe z različnimi oviranostmi).

- Shematski prikaz možnih rešitev za primere, pri katerih je princip "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja" težko izvedljiv zaradi različnih razlogov (npr. oddaljenost železniške postaje, višinske ovire med poselitvijo in postajo itd.);
- Izvajalec naj organizira študijski obisk kraja, kjer bodo predstavljene dobre prakse;
- Izvajalec v okviru predmetne raziskave pripravi predstavitev vmesnih in končnih rezultatov za ministrstva (sektorje) za vsa področja, ki jih tema zadeva;
- V zaključni fazi naj se opredelijo:
 - strokovna priporočila za odločanje po sektorjih (stanovanja, infrastruktura, prostorski ukrepi..) in različnih upravnih ravneh (država, regija, občina).
 - predlogi za fazno izvedbo razvoja rešitev.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se je v zadnjih desetletjih zanemarjal celostni urbanistični pristop pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju. Pri celostnem trajnostnem pristopu k urbanizmu je kot eden izmed ključnih vidikov upoštevana integracija javnega potniškega prometa in drugih oblik trajnostne mobilnosti. Odločevalci in pogosto tudi stroka kot izgovor za slabo integracijo prometnega in prostorskega načrtovanja v Sloveniji navajajo razpršeno poselitev, kar lahko deloma tudi drži. To pa še ne pomeni, da situacije ni mogoče izboljšati in delati na optimizaciji le-tega. V svetu se je kot raziskan in učbeniški koncept uveljavil koncept "Transit Oriented Development" ali "S prevozom usmerjen urbani razvoj". Temeljna ideja koncepta je, namesto ustaljenega načina, ko razvoj prometnega sistema zgolj z načrtovanjem in gradnjo infrastrukture sledi razvoju dejavnosti, načrtovanje poselitve na način, da se mobilnost jemlje kot temelj prostorskega razvoja. Po tem konceptu soseka leži na koridorju javnega potniškega prometa, okrog postaj pa je organizirana gosta poselitev po točno določenih načelih.

Želimo raziskati, kakšne tipične urbanistične rešitve in usmeritve bi bile optimalne specifično za slovenski prostor, saj se zavedamo, da je zaradi posebnosti tega prostora idealen model težko doseči. Investicije v gradnjo javnih najemnih stanovanj in ostale predvidene ukrepe stanovanjske politike lahko močno vplivajo na razvoj poselitve. Zato je ključnega pomena opredelitev kriterijev za izbor ustreznih lokacij in vsebin, ki omogočajo trajnostno mobilnost ter spodbujajo razvoj družbenih dejavnosti, hkrati pa preprečujejo razvoj izključno spalnih naselij ob prometnih vozliščih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE: 30.000 EUR, MNVP: 10.000 EUR, MSP: 10.000 EUR, ARIS: 50.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andraž Podvez

E-mail: andraz.podvez@gov.si

Tel. št.: 070 472 990

(namestnik: Tadej Žaucer, tadej.zaucer@gov.si, 040 549 115)

Ministrstvo za solidarno prihodnost:

Kontaktna oseba: Gašper Skalar (gasper.skalar@gov.si, 01 369 77 00)

Ministrstvo za naravne vire in prostor:

Kontaktna oseba: Mojca Piry (mojca.piry@gov.si, 01 478 7217)

4. TEMA: Spodbujanja trga obnov stanovanjskih stavb po principu kroženja snovi z uporabo slovenskih specifik, kot je samo graditeljstvo kot prednosti

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 2.8.1.

Naslov teme: Spodbujanja trga obnov stanovanjskih stavb po principu kroženja snovi z uporabo slovenskih specifik, kot je samo graditeljstvo kot prednosti

Cilji:

- Pregled stanja znanja o lokalnem kroženju snovi v katerih sodelujejo posamezniki in industrija.
- Pregled 3 lokalnih praks v Sloveniji kje že ali pa bi lahko delovalo kroženje stavbnih elementov, sistemov ali snovi.
- Preučitev praks in potencialov povečanja snovne in posredno energetske učinkovitosti zaradi samo graditeljstva v navezavi z lokalnimi proizvajalci gradbenih materialov.
- Povečanje odpornosti grajenega okolja in podpore zelenemu prehodu z regionalnimi snovnimi zankami.

Izdelki:

- Priporočila za spodbujanje regionalnih ekosistemov zaprtih zank snovi v grajenem okolju, ki uporabljajo obstoječe prakse in jih smiselno ojačujejo.

Podrobnejša obrazložitev:

Za dolgoročno preživetje je potrebno doseganju ničnih emisij iz stavb. Vgrajene snovi predstavljajo naše zgodovinske emisije in tudi zato je potrebno upoštevati vgrajeno energije in emisije v že obstoječe stavbe in infrastrukturo. Grajeno okolje smatramo kot vir snovi, gradbenih elementov in stavbnih sistemov, ki se jim lahko podaljša življenjska doba, so razstavljeni, popravljeni, predelani za drug namen ali reciklirani. Ključni pri zelenem prehodu in večanju odpornosti na zunanja tveganja (oskrba z energijo, vojna, ekstremni vremenski in seizmični dogodki) so kompetentni, povezani in opremljeni ljudje ki znajo preoblikovati svojo okolico. Zaradi številnih tipologij stavb, razpoložljivih kompetence in orodji v skupnostnih praksah, je smiselna preučitev obstoječih praks in ojačenje dobrih preko različnih instrumentov. Slovenska gradbena industrija ter proizvajalci gradbenih materialov imajo še bistveno premalo uporabljane kapacitete za dejansko kroženje snovi kar se lahko bolje izkoristi preko navezave med skupnostmi samograditeljev in industrijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MOPE 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Dejan Zupanc

E-mail: dejan.zupanc@gov.si

5. TEMA: Ovrednotenje dejavnikov za učinkovito zniževanje emisij toplogrednih plinov

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop: 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 4.8.1.

Naslov teme: Ovrednotenje dejavnikov za učinkovito zniževanje emisij toplogrednih plinov

Cilji:

- Pregled znanstvene literature na področju prispevka ukrepov k cilju zniževanja emisij po področjih (raba energije v stavbah, prometu, industriji, odpadki, kmetijstvo).
- Ovrednotenje ugotovitev tuje literature za ukrepe v Sloveniji glede na slovenske zakonodajne ter družbene razmere.
- Pregled sinergij in potencialnih nasprotnih učinkov posameznih ukrepov blaženja za doseganje ciljev trajnostnega razvoja.
- Vključitev deležnikov v razpravo o potencialih posameznih ukrepov po področjih.
- Opredelitev geofizičnih, okoljskih, tehnoloških, ekonomskih, institucionalnih in družbeno-kulturnih dejavnikov ki predstavljajo omejitvene ali spodbujevalne dejavnike razvoja in izvedbe učinkovitih ukrepov blaženja.
- Opredelitev ključnih prioritarnih paketov politik, ki vključijo celotno gospodarstvo za doseg kratkoročnih gospodarskih ciljev ob doseganju ciljev zniževanja emisij.

Izdelki:

- Poročilo o pregledu literature po področjih zniževanja emisij.
- Poročilo o ovrednotenju ukrepov zniževanja emisij za slovenske razmere.
- Shema ključnih identificiranih ukrepov glede na sinergije in potencialne nasprotnne učinke.
- Javno objavljeni posnetki delavnic z deležniki za prioritizacijo ukrepov v Sloveniji.
- Poročilo o ključnih dejavnikih, ki spodbujajo ali omejujejo izvedbo ukrepov.
- Seznam ključnih paketov politik za izvedbo prioritarnih ukrepov.

Podrobnejša obrazložitev:

Priprava prednostnega seznama ovrednotenih ukrepov zniževanja emisij TGP, ki bodo najhitreje in najlažje dosegli zahtevana znižanja emisij TGP v Sloveniji.

Delovna skupina 3 Medvladnega foruma za podnebne spremembe (*Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC) je v aprilu 2022 objavila Poročilo o blaženju podnebnih sprememb (zniževanju emisij toplogrednih plinov). Povzetek za odločevalce (*Summary for Policymakers*, SPM) je najobširnejši in najbolj celovit pregled znanstvene literature in spoznanj o blaženju podnebnih sprememb – politikah, ukrepih in dejavnikih zniževanja emisij toplogrednih plinov. Poročilo je del cikla šestega ocenjevalnega poročila, ki je tudi zadnji cikel, ko ima človeštvo še možnost vplivati na omejitev dviga globalne temperature v skladu s cilji Pariškega sporazuma in Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, ter obdržati segrevanje na ravni, ki bo omogočala prihodnji razvoj.

Delovna skupina 3 (Working group 3, WG3) v Povzetku za odločevalce izpostavlja pretekli razvoj in trende, sistemske transformacije potrebne za omejitev globalnega segrevanja, povezave med blaženjem, prilagajanjem in trajnostnim razvojem ter dejavnike, ki bi omogočili okrepljen odziv in blaženje v kontekstu trajnostnega razvoja. Poročilo WG3 vključuje prvič tudi poglavje o povpraševanju in družbenih vidikih blaženja, ter o inovacijah, tehnološkem razvoju in prenosu.

Znanstveniki tudi poudarjajo, da so do Konference Združenih narodov o podnebnih spremembah 2021 (COP26) podane zaveze držav nezadostne za doseganje cilja omejitve globalne temperature do 1,5° stopinj Celzija (°C), ob tem pa politike, sprejete do konca leta 2020 vodijo v še višje globalne emisije kot podane zaveze. Scenariji kažejo, da bi morale emisije doseči vrh najkasneje do leta 2025 za omejitev dviga temperature do 1,5 °C z več kot 50-odstotno verjetnostjo, kar zahteva takojšnje ukrepanje. Brez okrepitev politik nad ravnijo sprejetih do konca leta 2020, se bodo emisije TGP še naprej dvigovale in vodile v globalno segrevanje 3,2 °C do konca stoletja. Vse poti, ki vodijo v omejitev dviga globalne temperature do 1,5 °C zahtevajo hitre in globoke ter v večini takojšnje znižanje emisij TGP v vseh sektorjih. Evropska komisija je zato predlagala okrepitev cilja, zapisanega v evropskem podnebnem

zakonu (znižanje emisij do leta 2030 za 55%) in predlagala pakete politik za izvedbo ukrepov zniževanja emisij. Slovenija je pripravila NEPN v letu 2020, pri čemer poteka trenutno proces posodobitve načrta, ki bo skladen z obveznostmi države za doseganje višjih ciljev zniževanja emisij TGP.

Poročilo WG3 IPCC nudi pregled svetovne literature ter ovrednotenje ukrepov za zniževanje emisij v vseh sektorjih (primer je preglednica SPM.6 na strani 39 SPM WG3 IPCC, https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_SPM.pdf). IPCC izpostavlja na primer da imajo urbana območja pomembno vlogo za zmanjšanje ali spremembo rabe energije in materialov, elektrifikacijo in krepitev ponorov ogljika, zato je Evropska tudi pripravila znanstveno Misijo za nizkoogljiva mesta, v katero so vključena v Sloveniji tri mesta – Kranj, Velenje in Ljubljana. Za kopenski promet na primer pa IPCC izpostavlja da nudijo električna vozila polnjena z nizkoogljivo energijo največji potencial za dekarbonizacijo v celotni življenjski dobi. Rešitve so ovrednotene v vseh sektorjih, ob tem pa poročilo opozarja, da bodo potrebna tudi uvajanja dejavnosti, ki emisije trajno odstranjujejo iz ozračja in jih skladiščijo v geoloških, zemeljskih ali oceanskih rezervoarjih ali izdelkih, za naslovitev emisij v preostalih sektorjih, kjer jih je težko zmanjšati, v kolikor želimo doseči neto ničelne emisije oz. podnebno nevtralnost. Globalne ekonomske koristi presegajo stroške blaženja ob omejitvi dviga temperature na 2°C v večini ocenjene znanstvene literature, še poudarja poročilo.

V poročilu so tudi ocenjeni in ovrednoteni sinergije in potencialni nasprotni učinki posameznih ukrepov blaženja za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. Okrepljeno blaženje in razvoj v smeri trajnosti bodo imeli posledice za razdelitev bogastva med in znotraj državami, zato je treba posvetiti posebno pozornost pravičnosti in smiselni vključitvi vseh relevantnih deležnikov v odločanje na vseh ravneh. Omejitve in spodbujevalci razvoja vključujejo geofizične, okoljsko-ekološke, tehnološke, ekonomske dejavnike in še posebej institucionalne in družbeno-kulturne dejavnike. Paketi politik, ki omogočajo inovacije in dvig zmogljivosti, lahko lažje podprejo prehod v pravično nizkoogljivo prihodnost kot posamezne politike. Paketi politik, ki vključijo celotno gospodarstvo, lahko dosežejo kratkoročne gospodarske cilje ob zniževanju emisij in usmerjanju poti razvoja proti trajnosti.

V Sloveniji v okviru NEPN nimamo ovrednotenih učinkov posameznih ukrepov zniževanja emisij glede na njihov prispevek k zniževanju emisij ali druge učinke, ukrepi tudi niso razvrščeni pri prioriteti, manjka pa tudi opredelitev geofizičnih, okoljskih, tehnoloških, ekonomskih, institucionalnih in družbeno-kulturnih dejavnikov ki predstavljajo omejitvene ali spodbujevalne dejavnike razvoja in izvedbe učinkovitih ukrepov blaženja, ter opredelitev ključnih prioriternih paketov politik, ki vključijo celotno gospodarstvo za doseg kratkoročnih gospodarskih ciljev ob doseganju ciljev zniževanja emisij. Zato je tudi potrebno pripraviti poročilo o družbenih vidikih blaženja, ovrednotiti prispevek ukrepov na strani povpraševanja in storitev ter ovrednotiti družbene odločitve, norme in omejitve, ki presegajo ekonomske vidike.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(MOPE 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mateja Pitako

E-mail: mateja.pitako@gov.s

6. TEMA: Določitev reprezentativnih območji za monitoring zdravja tal

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.2.

Naslov teme: Določitev reprezentativnih območji za monitoring zdravja tal

Namen: Namen predlagane teme je priprava strokovnih podlag za vzpostavitev reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, kot ga bo določal nov, prihajajoč EU predpis o zdravju tal (»Direktiva o zdravih tleh«).

Cilji:

- Pregled relevantne literature in pridobitev podatkov o zdravju tal (npr. pogoji, ki vplivajo na tla, pedološke karte, raziskave kakovosti tal, obstoječi nacionalni monitoringi okolja, predpisi v povezavi s tlemi, analizni rezultati o zdravju tal).
- Razvoj in določitev metodologije in kriterijev za izbor reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, v skladu z novim, prihajajočim predpisom EU o zdravju tal.
- Predlog reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, vključno z oceno zdravja tal na teh območjih in analizo stroškov in koristi.
- Predlog izbora najbolj primernih reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal, v skladu z novim, prihajajočim predpisom EU o zdravju tal.

Izdelki: Strokovna podlaga za vzpostavitev reprezentativnih območij za monitoring zdravja tal.

Podrobnejša obrazložitev:

Strategija EU za tla do leta 2030 (sprejeta 17. novembra 2021) postavlja vizijo, da bodo vsa evropska tla do leta 2050 v zdravem stanju. Do istega leta bodo varstvo, trajnostna raba in obnova tal postali pravilo. Napoveduje tudi, da bo Evropska komisija vložila nov zakonodajni predlog o zdravju tal, ki bo zagotovil celovit pravni okvir za varstvo tal in jim zagotovil enako raven zaščite, kot velja za vodo, morsko okolje in zrak v EU. Ta predlog bo predvidoma dopolnil evropski zakon o obnovi narave in zagotovil sinergije z ukrepi za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje. Nov EU zakonodajni predlog o zdravju tal bo Evropska komisija predvidoma pripravila do drugega četrtertja leta 2023. Eden od ključnih delov predloga bo monitoring zdravja tal. V okviru slednjega bo treba določiti reprezentativna območja t.i. okrožji (»districts«) za monitoring zdravja tal. Na teh območjih naj bi bila tla, čim bolj homogena, kar predstavlja velik izziv, saj so navadno tla zelo heterogena. Na lastnosti tal vplivajo različni dejavniki, npr. matična podlaga, klimatske razmere, biotska raznovrstnost v/na tleh, raba tal, človek. V okviru monitoringa zdravja tal se bodo spremljale najpomembnejše lastnosti tal, med drugim tudi vsebnost ogljika in dušika v tleh, saj tla v organsko snov v tleh vežejo atmosferski ogljik in so ponor toplogrednih plinov. Na ta način se bo tudi spremljal vplivi tal na podnebne spremembe.

Za določitev reprezentativnih območij je torej potrebna poglobljena ekspertna preučitev lastnosti tal Slovenije in razvoj metodologije za določitev teh območij. Poleg tega, je potrebno upoštevati in vključiti obstoječe nacionalne monitoringe stanja okolja. Le na podlagi kakovostne strokovne podlage se bodo lahko vzpostavila reprezentativna območja za monitoring zdravja tal. Strokovna podlaga pa se bo lahko uporabljala tudi v okviru drugih okoljskih strateških dokumentov (npr. Zakon o varstvu okolja, Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030, Konvencija Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji, Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja) in v različnih politikah, (npr. podnebne politike, prostorsko načrtovanje).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 32 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR

(MOPE: 24.500 EUR, MKGP: 10.500 EUR, ARIS: 35.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi:

Ime in priimek: Tadej Hiti (MOPE)

E-mail: tadej.hiti@gov.si

Ime in priimek: Jana Erjavec (MKGP)

E-mail: jana.erjavec@gov.si

7. TEMA: **Onesnaženost zraka z ultrafinimi delci**

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.2.

Naslov teme: Onesnaženost zraka z ultrafinimi delci

Cilji:

- Opredelitev najpomembnejših virov ultrafinih delcev v zraku.
- Določitev vzorčnih mest za izvedbo meritev ultrafinih delcev v zraku.
- Spremljanje številčne koncentracije ultrafinih delcev eno leto vsaj na treh urbanih merilnih mestih pri čemer se za eno merilno mesto lahko uporabi merilnik v lasti Agencije RS za okolje.
- Analiza podatkov številčne koncentracije ultrafinih delcev pridobljenih v času meritev.
- Priprava predloga za redno spremljanje številčne koncentracije ultrafinih delcev v zraku, ki vključuje obdelave podatkov in zagotavljanje kakovosti meritev.

Izdelki:

- Študija o onesnaženosti zunanjega zraka z ultrafinimi delci,
- Predlog ukrepov za zmanjšanje obremenitev z ultrafinimi delci.

Podrobnejša obrazložitev:

Ultrafine delce, manjše od 100 nanometrov, vsak dan vdihavamo skupaj z zrakom. Ultrafini delci se v zraku tvorijo iz plinov ali nastajajo pri procesih izgorevanja, na urbanih območjih se izločajo predvsem iz avtomobilskih izpušnih plinov, ogrevalnih sistemov in industrijskih procesov. Ne glede na to kako so nastali imajo ultrafini delci pomemben negativen vpliv na zdravje in dolgoročne posledice kot večji delci. V trenutno veljavni zakonodaji iz področja kakovosti zunanjega zraka ni zahtev po meritvah številčne koncentracije ultrafinih delcev. V pripravi je nova evropska direktiva, ki naj bi stopila v veljavo leta 2030 in vključuje tudi redno spremljanje ultrafinih delcev v zunanjem zraku. Poleg tega je za izvajanje meritev sprejeta tehnična specifikacija CEN/TS 16976. Cilj naloge je ovrednotiti onesnaženost zraka z ultrafinimi delci v urbanih središčih pred sprejetjem nove direktive. Agencija za okolje razpolaga z enim merilnikom ultrafinih delcev, ki se ga lahko vključi v raziskavo. Meritev ultrafinih delcev je lahko dober indikator prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(MOPE 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tanja Koleša

E-mail: tanja.kolesa@gov.si

8. TEMA: Podnebna pismenost

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop: 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.3.

Naslov teme: Podnebna pismenost

Cilj:

- Ugotoviti podnebno pismenost in ravnanje (v smeri blaženja podnebnim spremembam ter prilagajanja nanje) mladih ob zaključku osnovno- srednje- in visokošolskega izobraževanja.

Izdelki:

- pregled literature in že dosegljivih podatkov;
- opredelitev kazalnikov podnebne pismenosti in ravnanja za posamezne stopnje izobraževanja;
- zbiranje podatkov – izvedba anket, fokusnih skupin, intervjujev itn. in izdelava podatkovne baze;
- interpretacija podatkov – izdelava študije, identifikacija problemov ter priložnosti in izdelava priporočil za ukrepanje.

Podrobnejša obrazložitev:

UNFCCC (6. člen), Pariški sporazum (12. člen) in strateški dokumenti nacionalne podnebne politike v izobraževanju prepoznavajo enega ključnih dejavnikov doseganja podnebne nevtralnosti. NEPN kot osrednji akcijski dokument do leta 2030 predvideva izvedbo številnih ukrepov na področju podnebne izobraževanja oz. uvajanja podnebnih vsebin v izobraževalni sistem. Ovira za smiselno in učinkovito načrtovanje ter izvajanje ukrepov podnebne izobraževanja je odsotnost baseline analize oz. analize izhodiščnega stanja. Povedano drugače – trenutno ne vemo v kolikšni meri izobraževalni sistem učencem, dijakom, študentom posreduje s podnebnimi spremembami povezana znanja, veščine in vrednote. Ne vemo kakšna je stopnja poznavanja podnebne problematike in dejansko ravnanje v smeri blaženja podnebnim spremembam ter prilagajanja nanje pri mladih v trenutku ko končajo osnovno-, srednje- ali visokošolsko izobraževanje.

Ker je izvajanje vsake javne politike lahko učinkovito le, če je 'evidence-based' (temelječe na realnih podatkih), potrebujemo raziskavo, ki bo zapolnila zgoraj opredeljeno pomanjkljivost. Zaradi potreb spremljanja uspešnosti ukrepov bi bilo nujno tovrstno raziskavo periodično ponavljati, kar pa ni predmet tega predloga.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 250.000,00 EUR
(MOPE 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: dr. Janez Berdavs, Mateja Pitako

E-mail: janez.berdavs@gov.si; mateja.pitako@gov.si

9. TEMA: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Cilji:

- Prispevek k vzpostavitvi sistematičnega pristopa (organizacijske in tehnične rešitve) za izboljšanje delovanja celovitega sistema Upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja, z naslednjimi aktivnostmi:
 - dolgoročna strategija javnega sektorja na področju energetske učinkovitosti,
 - zaveza javnega sektorja k trajnostni energetske politiki za strukturiran pristop upravljanja z energijo (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti),
 - ozaveščanje, svetovanje in izobraževanje deležnikov, ki so del sistema upravljanja z energijo v javnem sektorju (odločevalci, načrtovalci, uporabniki stavbe),
 - spremljanje in ocena ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči kakovostnih energetskih podatkov).
- Preučitev in določitev več elementov področja uporabe in obratovanja javnih stavb, ki se lahko, kot primer dobre prakse prenesejo tudi na ostale stavbe (stanovanjski sektor, storitveni sektor.
- S preučitvijo in strokovnimi podlagami za Upravljanje z energijo v javnem sektorju je potrebno:
 - opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju);
 - analizirati dosedanje stanje vključenosti javnega sektorja v Sloveniji v sistem upravljanja z energijo na lokalni in nacionalni ravni (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju):
 - a. potrebno je identificirati težave, ki so značilne za lokalno okolje ter
 - b. identificirati in vključiti lokalne akterje v oblikovanje navedeno dolgoročno strategijo, energetske politiko in ukrepe.
- Pripraviti osnutek celovite dolgoročne strategije energetske učinkovitosti v javnem sektorju z upoštevanjem:
 - analizirati stanje rabe energije v celotnem javnem sektorju (v okviru tega ovrednotiti tudi stroškovno);
 - določiti posebne indikativne cilje za javni sektor za prispevek k zavezujočim nacionalnim ciljem v NEPN-u in v DSEPS-u. Predlog naj vsebuje tudi indikativne sledljive cilje URE in OVE za različne deležnike in vsebinska področja javnega sektorja;
 - razvoj metodologije in nadgradnja kazalnikov za redno letno spremljanje in poročanje glede zastavljenih ciljev;
 - analizirati rabo energije in stroške za energijo po posameznih deležnikih javnega sektorja, kjer je mogoče in skupinah deležnikov ter identificirati priložnosti za prihranek energije
 - zaveze, da vsi javni organi sodelujejo pri vključevanju učinkovitega upravljanja z energijo na vseh ravneh svojega poslovanja, z usklajenimi prizadevanji vlade;
 - analize strukture javnega stavbnega fonda in njihova namenska raba iz vidika rabe energije na enoto dejavnosti in ne absolutno rabo energije iz leta v leto);
 - da bo javni sektor uporabil svoja znanja in izkušnje za prevzem vodilne vloge na nacionalni ravni pri uvajanju energetsko učinkovitih projektov in pobud;
 - da bo javni sektor pri reformi javnega sektorja in stroškovno učinkovitem upravljanju energije uporabil pristop, usmerjen v ukrepe in v rezultate. To bo zagotovilo boljšo stroškovno učinkovitost in boljše storitve za državljane;

- analizirati vpliv na javni sektor glede novega zakonodajnega paketa „Pripravljeni na 55“, ki predvideva trgovanje z emisijami v dveh novih sektorjih stavb in cestnega prevoza
- da bo javni sektor prispeval k razvoju bolj trajnostnega nacionalnega energetskega sistema in zmanjšanju emisij CO₂. To bo spodbudilo čistejše in bolj zdravo okolje zdaj in za prihodnje generacije (vključevanje obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti);
- finančnih mehanizmov za uvajanje energetske učinkovite ukrepe v javnem sektorju (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti).
- Dodatno zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči energetskih podatkov za doseganje podnebnih ciljev):
 - načrtovanje procesov (priložnost za zmanjšanje energije in CO₂ v življenjskem ciklu je v začetni fazi zasnove novih naložb),
 - delna in celovita prenova javnih stavb;
 - gospodarjenje z vodami in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odplakami in čiščenje vode,
 - ravnanje z odpadki,
 - daljinsko ogrevanje in hlajenje,
 - distribucija energije, oskrba z obnovljivimi viri in shranjevanjem energije,
 - javna razsvetljava;
 - trajnostni promet;
 - trajna podpora spremembam vedenja odločevalcev, načrtovalcev, upravljalcev in uporabnikov javnih stavb.

Podrobnejša obrazložitev:

Evropska komisija je konec maja 2022 predstavila [načrt REPowerEU](#), kot skupen odziv Evrope na težave in motnje na svetovnem energetske trgu, ki jih je povzročila ruska invazija na Ukrajino. Preoblikovanje evropskega energetskega sistema je nujno iz dveh razlogov, in sicer zaradi odprave odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, ki se uporabljajo kot gospodarsko in politično orožje ter evropske davkoplačevalce stanejo skoraj 100 milijard evrov letno, in reševanja podnebne krize.

Z ukrepi iz načrta REPowerEU se lahko odzovemo na ta cilj, in sicer s prihranki energije, diverzifikacijo oskrbe z energijo ter pospešenim uvajanjem energije iz obnovljivih virov, da bi nadomestili fosilna goriva v domovih, na delovnih mestih, v industriji in proizvodnji električne energije. Zelena preobrazba bo okrepila gospodarsko rast, varnost in podnebne ukrepe za Slovenijo in Evropo.

Javni sektor ima še posebno pomembno vlogo, ker je pomemben gospodarski akter in prispeva okrog 5-10% skupne porabe končne energije.

Prihranki energije so najhitrejši in najcenejši način za reševanje sedanje energetske krize (negotove oskrbe) in zmanjšanje stroškov. Možnosti za stroškovno učinkovite prihranke še vedno obstajajo v celotnem javnem sektorju tako pri prenovi obstoječih stavb in upravljanju z energijo v njih kot tudi pri prihodnjem naročanju energijsko učinkovitih stavb, izdelkov in storitev.

Javni sektor mora biti zgled učinkovite rabe energije glede stavb (5. in 6. člen Direktive URE) in javnega naročanja (člen 7. Direktive URE). Z učinkovitim izvajanjem teh ukrepov javni sektor prispeva pri doseganju nacionalnih ciljev na področju učinkovite rabe, ki so zapisane v NEPN-u, hkrati pa je pomemben dejavnik pri spodbujanju preusmeritve trga k učinkovitejšim izdelkom, stavbam in storitvam ter pri spreminjanju vedenja državljanov in podjetij pri porabi energije.

Poleg tega se lahko z manjšo porabo energije na podlagi ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti sprostijo javna sredstva za druge namene, saj javni sektor služi širši javnosti - tudi ranljivim državljanom in državljanom, ki jim grozi energijska revščina, s čimer zagotavlja, da v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora ni nihče prezrt.

V juliju 2021 je Evropska Komisija predstavila nov zakonodajni paket „Pripravljeni na 55“ za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 55% do leta 2030 in doseganje podnebno nevtralne Evropske unije do leta 2050. Predlagani so novi stroškovno učinkoviti ukrepi v vseh ustreznih sektorjih, kjer dejavnost vpliva na povpraševanje po energiji, tudi v javnem sektorju:

Predlog prenove Direktive o energetske učinkovitosti:

- zvišuje ambicioznost cilja URE (zavezujoč EU cilj) iz 2018 (32,5%) in sicer na 39% (primarna energija) oz. 36% (končna energija) znižanje glede na projekcije iz 2007. Države članice bodo – podobno kot je to že v primeru OVE ciljev – morale določiti svoj prispevek in ukrepe k skupnemu doseganju cilja Unije. Podobno kot pri OVE, se bo nacionalne prispevke presojalo skozi enotno formulo;
- zamenjuje se izhodiščno leto za projekcije (leto 2020 namesto 2007). Predlog cilja je izražen z najmanj 9 % znižanjem do leta 2030 glede na projekcije iz 2020 (končna poraba energije EU ne bo preseгла 787 Mtoe, poraba primarne energije pa ne več kot 1023 Mtoe);
- predvideva obveznost letnega prihranka energije v višini 1,5 % v vseh sektorjih;
- spodbuja učinkovito rabo in določa ukrepe, ki se širijo na celoten javni sektor:
 - o javni sektor mora določiti svoje cilje glede razogljičenja in energetske učinkovitosti, zato mora znižati porabo končne energije za vsaj -1,7% vsako leto. Obveznost lahko izpolni z zmanjšanjem končne porabe energije na katerem koli področju javnega sektorja, vključno s prometom, javnimi stavbami, zdravstvenim varstvom, prostorskim načrtovanjem, gospodarjenjem z vodami in čiščenjem odpadnih voda, ravnanjem z odplakami in čiščenjem vode, ravnanjem z odpadki, daljinskim ogrevanjem in hlajenjem, distribucijo energije, oskrbo in shranjevanjem energije, javno razsvetljava, načrtovanjem infrastrukture;
 - o javni sektor še naprej zagotavlja letno stopnjo potrebne prenove 3 % v zvezi s tlorisno površino stavb, ki so večje od 250 m² uporabne površine. Ta ukrep zagotavlja, da države članice še naprej dajejo zgled z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb na svojem področju, hkrati pa ohranjajo prožnost pri izbiri ukrepov;
 - o javni sektor je zavezan k javnim naročilom za zagotavljanje visoke energetske učinkovitosti izdelkov, storitev, gradenj in stavb, ki jih kupijo javni organi, ter za upoštevanje širših trajnostnih, socialnih in okoljskih vidikov ter vidikov krožnega gospodarstva, kjer je to primerno.

Nacionalna obveznost vzpostavitve sistema upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja je določena v 15. členu Zakona o učinkoviti rabi energije (Uradni list RS, št. [158/20](#)) ter podzakonskem aktu Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju (Uradni list RS, št. [52/16](#), [116/20](#) in [158/20](#) – ZURE), v nadaljevanju uredba, in določa minimalne vsebine tega sistema, ki so:

- izvajanje energetskega knjigovodstva (zbiranje energetske podatkov javne stavbe),
- določitev in izvajanje ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije in
- poročanje odgovorni osebi zavezanca o rabi energije, s tem povezanih stroških in izvajanju ukrepov.

Sistem upravljanja z energijo v javnih stavbah vzpostavijo vsi javni organi, ki upravljajo stavbo ali del stavbe, ki ima uporabno površino večjo od 250 m².

Za izvajanje energetskega knjigovodstva je ministrstvo, pristojno za energijo pripravilo spletno aplikacijo za energetske knjigovodstvo. Prve aktivnosti zbiranja podatkov so se začele izvajati v letu 2018, ko so se registrirali prvi javni zavezanec ter poročali podatke za leto 2017. Podatki so zbrani za leto 2017, 2018, 2019 in 2020.

Ukrep uredbe in izvajanje energetskega knjigovodstva sta pomembni aktivnosti za spremljanje stanja nacionalnega javnega stavbnega fonda (na podlagi rednega, letnega spremljanja stanja lastnosti ovoja in tehničnih sistemov ter meritev rabe energije za modeliranje in analize, za načrtovanje politik in ukrepov ob pogoju, da je izvajanje in posodabljanje podatkov redno).

V okviru Projektne pisarne, ki deluje na Ministrstvu za infrastrukturo je vzpostavljen seznam evidence stavb v upravljanju upravljavcev ožjega javnega sektorja. V okviru projekta LIFE IP Care4Climate pa se je oblikoval seznam stavb širšega javnega sektorja.

Strokovne podlage v okviru tega projekta CRP bodo omogočile sistemsko podporo pri doseganju strateških nacionalnih ciljev na področju upravljanja z energijo, povečanja energetske učinkovitosti, ozaveščenosti lastnikov, kupcev in uporabnikov stavb, ter na področju varovanja okolja, z zmanjševanjem energetske emisij in energetske revščine.

Strukturiran pristop k upravljanju z energijo je okoljsko in finančno smiselno za vse javne organe, ne glede na velikost njihove porabe energije. Na podlagi najboljše prakse in praktičnih izkušenj iz številnih programov, kot je Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO)50001 standard upravljanja z energijo ali drugi mednarodno priznani sistemi upravljanja z energijo, vključno s sistemi okoljskega upravljanja, npr. EMAS ali ISO14000, bi morali organi javnega sektorja izvajati vsaj obvezne strukturirane ukrepe za upravljanje z energijo:

- o Energetska politika javnega organa - Zavezanost vodstva k razvoju in izvajanju ukrepov energetske učinkovitosti in izpolnjevanju ciljev iz dolgoročne strategije;
- o Imenovanje odločevalca, da prevzame vodilno vlogo pri reševanju upravljanja z energijo v organizaciji, ki bo zagotavljal vodenje in prevzemanje odgovornosti;
- o Energetsko snovanje, nadzor, analiza - opredelitev ukrepov in projektov, ki temeljijo na obstoječih podatkih o energetske učinkovitosti (energetski pregled stavb, Re-Co, aplikacija Energetsko knjigovodstvo ali ostali energy data management programi);
- o Načrtovanje: poročanje ožjemu vodstvu o strateškem načrtovanju; krepitev zmogljivosti za upravljanje z energijo, financ in človeških virov v pri upravljanju z energijo, načrtovanje; določitev letnih ciljev varčevanja z energijo;
- o Ukrepanje: podpora pri načrtovanju, razvoju in nadzoru projektov; zaveza za izvajanje ukrepov;
- o Pregled: merjenje rezultatov in nenehno izboljševanje energetske učinkovitosti, poročanje podatkov.

Namen oblikovanja CRPa s področja Upravljanja z energijo v javnem sektorju je prispevati k bolj kvalitetnemu načrtovanju in izvajanju celovite energetske politike v javnem sektorju in s tem poskrbeti, da bo tudi javni sektor za pravičen prehod Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo.

Ne smemo pozabiti, da je Upravljanja z energijo v javnem sektorju neposredno povezano s politiko energetske učinkovitosti, ki pa prinaša številne prednosti:

- direktno zmanjšanje porabe fosilnih goriv in zmanjšanje onesnaževanje okolja,
- ohranjanje bivalnega standarda ob zmanjšanju rabe energije ter dvig kvalitete bivanja v javnem sektorju,
- povečanje življenjske dobe naprav in materialov (s pravilno uporabo, vzdrževanjem in rednim servisiranjem ogrevalnih naprav, dodatno toplotno zaščito zunanjih zidov ipd.),
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije ter izrabo domačih virov energije v javnem sektorju,
- preusmeritev toka kapitala na druga področja (npr. posodobitev dejavnosti, nakup učinkovitejših naprav in tehnologij), ki lahko verižno zopet vplivajo na manjšo rabo energije, vzpostavitev proizvodnje novih naprav in sistemov - nova delovna mesta,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- prenos dobre prakse in znanja na ostale sektorje (storitveni in gospodinjiski),
- dobiti pravo oceno stroškov in emisij, ki jih povzroča javni sektor.

Cilj spremljanja in analiziranja podatkov je, da so čim bolj transparentni, ažurni, kakovostni in pregledni, kajti na podlagi teh podatkov bodo izračunane vračilne dobe ukrepov v URE in OVE zanesljivejše. Ti podatki bodo zagotovili tudi kakovostnejše energetske preglede ter bodo dobro izhodišče za izvajanje energetskega pogodbeništva; javni partner se bo lahko bolje pogajal v okviru oblikovanja pogodb javno-zasebnega partnerstva pri energetske obnovi stavb. Podatki bodo pomembni za spodbujanje večje rabe obnovljivih virov energije v stavbah javnega sektorja (obstoječe stanje in potenciali).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- o pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- o pristojne lokalne skupnosti za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,

- pristojni upravljavci stavb v uporabi državnih organov, samoupravnih lokalnih skupnosti, javnih zavodov, javnih gospodarskih zavodov, javnih skladov, javnih agencij in ustanov, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali samoupravna lokalna skupnost,
- izvajalci ukrepov, ki so povezani s sistemom upravljanja z energijo v javnem sektorju,
- lokalne energetske agencije,
- službam za pomoč pri oblikovanju energetske politike javnega sektorja in ukrepov,
- več drugih deležnikov, katerih se področje dotika.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(MOPE: 37.500 EUR, MJU: 37.500 EUR, ARIS: 75.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Erik Potočar

E-mail: erik.potocar@gov.si

Tel. št.: 030 227 978

(namestnica Tina Žumer, tina.zumer@gov.si, 030 487 834)

Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

10. TEMA: Strokovne podlage za prestrukturiranje v neto ničelno energetske intenzivno gospodarstvo v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030 ter večje odpornosti zaradi energetske krize

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.2.

Naslov teme: Strokovne podlage za prestrukturiranje v neto ničelno energetske intenzivno gospodarstvo v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030 ter večje odpornosti zaradi energetske krize

Cilji:

- Priprava analize posledic energetske krize, zaradi ukrajinske vojne na slovensko EIG in kakšna so nadaljnja tveganja, če ne bo prestrukturiranja v neto ničelno EIG.
- Vrednotenje scenarijev in osnutek strategije prestrukturiranja EIG do leta 2030, ki bo podal politiko, ukrepe ter kazalnike za pripravo novih ciljev v NEPN-a ter spremljana kazalcev.
- Priprava podpornega okolja, da se dosežejo krovni cilji EIG iz SRS 2030 in NEPN-a.

Podrobnejša obrazložitev:

Pomemben del slovenskega gospodarstva predstavlja energetske intenzivno gospodarstvo, v nadaljevanju EIG (kovinska, nekovinska, kemična, papirna,...). EIG letno porabijo slabo šestino vse končne porabljene energije v Sloveniji. Pomembne so tudi z izvoznega vidika, saj pretežni del svojih izdelkov izvozijo. Veliko večino energije v EIG porabi sorazmerno malo število podjetij. V letu 2016 je zgolj 20 podjetij porabilo polovico vse energije v industriji. Industrija je v letih 2005-2016 znižala neposredne emisije toplogrednih plinov za več kot 35 %, procesne emisije pa za več kot 20 %.

Ne glede na to, pa visok delež EIG v strukturi slovenskega gospodarstva, zaradi večje izpostavljenosti spremembam, ki izhajajo iz podnebno-energetskih politik in energetske krize (odvisnost evropske industrije od ruskih energentov in fosilnih goriv), pomeni tudi primerjalno večjo ranljivost Slovenije. Za doseganje cilja razogličanja gospodarstva v NEPN-u bodo EIG panoge zavezane zniževati energetske in emisijske intenzivnosti. Hkrati jim je potrebno zagotoviti finančno spodbudo za prestrukturiranje proizvodnih procesov v energijsko manj intenzivne procese, ki bodo temeljili na pospešenem uvajanju zelenih tehnologij. Slovenija bo zagotovila tudi fiskalne spodbude v obliki olajšav za izvedbo naložb v učinkovito rabo energije, za znižanje končne rabe energije oziroma naložb v samooskrbo in oskrbo z obnovljivimi viri energije (OVE).

Namen teme CRP-a je:

spodbuditi EIG k nadaljnjemu zmanjševanju energetske in snovne intenzivnosti in upravljanju z energijo ter zmanjševanju procesnih emisij z optimizacijo, digitalizacijo in uporabo umetne inteligence. EIG potrebuje zanesljivo dobavo čiste energije in oskrbo s surovinami, kar pogojujeta ustrezna infrastruktura za oskrbo z energijo in za ravnanje s surovinami in odpadki.

Potrebno je nasloviti tudi vprašanje ranljivosti EIG, saj se sooča z izzivi, kot so visoka inflacija, pomanjkanje delovne sile, demografske spremembe, motnje v dobavnih verigah po COVID, naraščajoče obrestne mere, skoki stroškov energije in cen surovin.

Zato je nujno pripraviti strokovne podlage za pravočasno in učinkovito posodabljanje in prestrukturiranje slovenskega energetske intenzivnega gospodarstva v smeri zelene in digitalne transformacije do leta 2030, da bo EIG ohranilo konkurenčnost, preprečilo ranljivost Slovenije ter prispevalo k doseganju nacionalnih ciljev razogličanja do leta 2030.

b. Cilji raziskovalnega projekta:

Projekt sestavljajo trije delovni paketi (DP). Končni cilj projekta je:

- priprava analize posledic energetske krize, zaradi ukrajinske vojne na slovensko EIG in kakšna so nadaljna tveganja, če ne bo prestrukturiranja v neto ničelno EIG,
- vrednotenje scenarijev in osnutek strategije prestrukturiranja EIG do leta 2030, ki bo podal politiko, ukrepe ter kazalnike za pripravo novih ciljev v NEPN-a ter spremljana kazalcev in
- priprava podpornega okolja, da se dosežejo krovni cilji EIG iz SRS 2030 in NEPN-a

DP1: Odpornost slovenskega gospodarstva na energetske šoke:

CILJI:

- d. Velikost šoka za EIG zaradi izpada ruskega plina in zaradi dviga cen energentov
- e. Identificirati dejavnike odpornosti na tem področju
- f. Možnosti prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja

1.1 – Ocena posledic energetske krize v EIG – presek stanja:

Potrebno je identificirati in ovrednotiti posledice energetske krize v EIG in identificirati pomanjkljivosti (kritične točke), zaradi izpada ruskega plina, visoke inflacije, pomanjkanja delovne sile, demografske spremembe, motnje v dobavnih verigah po COVID, naraščajoče obrestne mere, skoki stroškov energije in cen surovin,...Upoštevati

1.2 – Vizija, krovni cilji in zaveze:

Pregled vseh sprejetih nacionalnih in evropskih dokumentov, kjer je zapisana politika, smernice in cilji na tem področju. V slovenskem prostoru so cilji zapisani v NEPN, medtem ko mora na evropskem nivoju biti narejen pregled predloga nove Direktive o energetske učinkovitosti, o obnovljivih virih energije in energetske učinkovitosti stavb. zakonodajnega paketa »Pripravljeni na 55« ter drugi relevantni dokumenti (npr. industrija 4.0, Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora,...). Preučiti je potrebno vpliv sistema EU za trgovanje z emisijami za doseganje ciljev EU na slovensko EIG.

1.3: Identificirati dejavnike odpornosti na tem področju in možnosti prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja:

Pregled obstoječih energetskih pregledov v EIG, ugotoviti je potrebno ambicioznost in izvedbo izbranih ukrepov za učinkovito rabo energije in oskrbo z energijo za neto ničelno EIG, identificirati dejavnike odpornosti, stroškovno in energetsko ovrednotiti ukrepe novih nizkoogljičnih tehnologij oz možnost prestrukturiranja podjetij kot odziv na energetske šok in geopolitična tveganja.

DP2: Scenarij prehoda v neto ničelno EIG do leta 2030

CILJI

- d. Identifikacija sektorjev za prestrukturiranje
- e. Možnosti zmanjšanja energetske intenzivnosti in emisij CO₂ na primeru reciklaže (primer aluminija in jekla) ter sprememb v energetske ureditvi (primer papirne industrije)
- f. Osnutek strategije za prestrukturiranje EIG v smeri zelene in digitalne transformacije v neto ničelno EIG do leta 2050

2.1: Identifikacija sektorjev EIG za prestrukturiranje in identifikacija inovativnih in razvitih čistih tehnologij za prehod v neto ničelno EIG:

Glede na podatke iz DP1 je potrebno določiti robne pogoje, ki bodo identificirali posamezne sektorje. Posameznim sektorjem je potrebno določiti predlog čistih tehnologij za rabo in oskrbo z energijo ter potrebno infrastrukturo, npr.: uporaba podnebno nevtralnega vodika (toplota in/ali procesi), uporaba biomase in biotehnologij, nadaljnja elektrifikacija toplote, nadaljnja elektrifikacija procesov (elektroliza, elektrokemija), zajemanje in uporaba ogljika (CCU – Carbon Capture and Utilisation), zajemanje in shranjevanje ogljika (CCS – Carbon Capture and Storage) ter ostale identificirane ukrepe, ki so potrebni za prehod v neto ničelno EIG.

2.2: Presek stanja energetske in snovne učinkovitosti EIG

Na ravni posameznih identificiranih sektorjev iz naloge 2.1 ter rezultatov iz DP1 je potrebno narediti modelsko oceno na osnovi analize. Pomemben del analize je identifikacija sistemov za ogrevanje in pripravo sanitarne tople vode ter posameznih delovnih procesov. Tu bo velik izziv pomanjkljivi podatki, zato bo ta problem potrebno nasloviti in rešiti z ustrežno metodo za zajem podatkov, npr. anketiranje, zbiranje računov, idr. Po celoviti oceni energetskega in snovnega stanja je potrebno nasloviti tudi vidik stroškov na ravni posameznega sektorja.

2.3: Pregled doseganja krovnih ciljev v NEPN-u:

Skladno s postavljenimi cilji v NEPN-u je potrebno narediti analizo doseganja teh ciljev do danes. Država za nekatere opredeljene cilje v NEPN-u poroča napredek Evropski komisiji, za druge ne. Za vsak cilj in zaveze je potrebno narediti pregled stanja izvajanja. Nadalje je potrebno pri vsakem kritično opredeljenem stanju ugotoviti spremljanje izvajanja ter identificirati potrebne izboljšave za namen spremljanja.

2.4: Pregled potencialov za URE, OVE in TGP v EIG:

Ugotoviti je potrebno kolikšen potencial za povečevanje URE in OVE ter posledično zmanjševanje TGP imajo EIG glede na identificirane čiste tehnologije, avtomatizacijo, digitalizacijo in ostale ukrepe za prehod v neto ničelno EIG. Preveriti tudi možnosti zmanjšanja energetske intenzivnosti in emisij CO₂ na primeru reciklaže (primer aluminija in jekla) ter sprememb v energetske ureditvi (primer papirne industrije).

2.5: Oblikovanje scenarijev prehoda v neto ničelno EIG do leta 2050:

Glede na postavljene cilje v presečnih letih 2030 in 2050 v NEPN-u bodo nastavljeni scenariji (obstoječ, napredni in najbolj napredni) (1) po katerem bodo te cilje dosegle, (2) vpliv predlaganih ukrepov in (3) progresivnega prehoda vpeljave izvajanja ukrepov. Potrebno je postaviti model, ki bo analiziral scenarije za doseg ciljev iz naloge 1.2. in 2.3.

2.6: Novi cilji in kazalniki na področju URE, OVE in TGP:

Poleg že opredeljenih ciljev za naloge 1.2 je potrebno identificirati tudi kazalnike in mejnike v obstoječih dokumentih (kot npr. NEPN), ki se danes ne merijo in spremljajo. Glede na izkušnje in razgovore z glavnimi akterji bodo dodani novi (1) krovni cilji, (2) cilji za posamezne sektorje in (3) kazalniki, na osnovi katerih bo omogočeno lažje spremljanje izvajanja ter pregled stanja učinkovitosti EIG. Pripraviti je potrebno metodologijo, ki bo ocenjevala prispevek prestrukturiranja EIG h krovnim nacionalnim ciljem na področju URE, OVE in TGP.

2.7: SWOT analiza:

Za različne deležnike in vsebinska področja identificiranih sektorjev je potrebno narediti SWOT analizo, ki bo pokazala vrzeli ter na podlagi rezultatov podala tudi smernice, na podlagi katerih se lahko izbere končni scenarij prehoda prehod za posamezen sektor identificiran v nalogi 2.1 v neto ničelno EIG do leta 2030.

2.8: Vrednotenje scenarijev in izbira scenarija prehoda v prehod v neto ničelno EIG do leta 2030:

Na osnovi rezultatov in zaključkov nalog DP1 in 2.1 do 2.7 je potrebno identificirati končni predlagan in ovrednoten scenarij prehoda v prehod v neto ničelno EIG do leta 2030.

2.9: Osnutek strategije za prestrukturiranje EIG v smeri zelene in digitalne transformacije v neto ničelno EIG do leta 2030:

Na podlagi rezultatov iz DP1 in DP2 je potrebno pripraviti osnutek strategije v obliki kratkoročnega, srednjeročnega in dolgoročnega načrta, ki bo odločevalcem podal smernice (politiko in ukrepe) za postopno in učinkovito posodabljanje in prestrukturiranje EIG v **v neto ničelno EIG do leta 2030**. Pripravljeni naj bodo ti vzorčni načrti, ki bodo opisovali najprimernejši pristop za posamezni sektor. Načrti naj opredelijo izhodišča, od koder bodo organizacije lahko pričele z aktivnim spremljanjem in upravljanjem z energijo ter materialom. Prikazano naj bo tudi kako lahko organizacija progresivno povečuje stopnjo upravljanja z energijo in materialom v njihovi organizaciji in uvajanjem dobrih praks ter na koncu tudi napredujejo do certifikata ISO 50001 ali ISO 14.001. Načrti naj opredelijo, kako pogosto je treba ukrepe oceniti in kako to storiti.

2.10: Predlog zakonskih sprememb (pravne podlage) in ukrepov

Na podlagi identificiranih ovir ter analiz v vseh treh DP je potrebno pripraviti spisek pravnih podlag, ki se morajo popraviti, pripraviti ali dopolniti, da se bodo dosegli krovni cilji.

2.11: Primeri dobrih praks v tujini za posamezen identificiran sektor iz naloge 2.1

DP3: Podporno okolje za prestrukturiranje s kombinacijo javnih in zasebnih sredstev

CILJ:

- c. Analiza vpliva in učinkov obstoječih ukrepov za blaženje posledic energetske krize.
- d. Predlog za spodbujanje raziskav, razvoj in inovacij

3.1: Analiza in predlog črpanja nacionalnih in evropskih finančnih instrumentov:

Preučiti je potrebno učinek nacionalnih obstoječih državnih pomoči ter in podati predlog nadgradnje v skladu z začasnim kriznim in prehodnim okvirjem za državno pomoč ter ostalimi dokumenti iz DP1. Preučiti je potrebno tudi ostale oblike nacionalnih programov podpore npr. v skladu z Zakonom o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije.

Preučiti je potrebno EU finančne instrumente (RePower EU, Program InvestEU, Sklad za inovacije, Evropski sklad za suverenost,...) in predlagati ukrepe za učinkovito črpanje.

3.2: Analiza in predlog mobilizacije zasebnih investicij:

Pregled financiranja, ki se zbira na kapitalskih trgih od širokega kroga vlagateljev, vključno z malimi vlagatelji in velikimi institucionalnimi vlagatelji in predlagati ukrepe.

3.3: Spodbujanje raziskav, razvoj in inovacij:

Predlog ukrepov za raziskave, razvoj in inovacije, ki so pomembne ter potrebne za prenos naprednih tehnologij, za naložbe v uvajanje tehnologije in infrastrukture za cenovno dostopno čisto energijo, energetska učinkovitost in zamenjavo energentov

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MGTŠ: 20.000 EUR, MOPE: 20.000 EUR, ARIS: 20.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: Natalija Medica (MGTŠ)

E-mail: natalija.medica@gov.si

Tel. št.: 01 400 3263

Ime in priimek: mag. Erik Potočar (MOPE)

E-mail: erik.potocar@gov.si

Tel. št.: 030 227 978

Predlagatelj teme: Ministrstvo za kulturo

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

11. TEMA: Metodologija umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra ter posodobitev in nadgradnja Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2. 8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 2.8.2.

Naslov raziskovalne teme: Metodologija umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra ter posodobitev in nadgradnja Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine

Cilji:

- Priprava metodologije umeščanja fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine.
- Priprava metodologije/izhodišč za razvrstitev območij naselbinske dediščine glede na njihovo tipologijo in vizualno izpostavljenost ter morebitne druge lastnosti, ki bi lahko vplivale na umeščanje fotonapetostnih naprav.
- Priprava dveh vzorčnih primerov solarnih katastrov na primerih naselbinske dediščine, od tega enega za mestno in enega za vaško območje.
- Oblikovanje usmeritev za umeščanje fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine.

- Priprava posodobitve in nadgradnje Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine (MzI, MK 2016).
- Vključujoč pristop s strokovnjaki in predstavitve oz. izobraževanje za uporabnike.

Delovni sklopi s podcilji:

- Pregled in analiza uveljavljenih praks pri umeščanju fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine v tujini in v Sloveniji (metodologije, pravni okviri, primeri dobrih praks).
- Zasnova metode, testiranje metode na pilotnem naboru enot naselbinske dediščine, priprava protokola za uporabo metode.
- Analiza vplivov fotonapetostnih naprav na naselbinsko dediščino, upoštevajoč vrednote naselbinske dediščine in tehnološke rešitve, ki vplivajo na obliko, lokacijo in vidno zaznavnost.
- Izbor metod in sodobnih tehnologij za zajem in analizo podatkov ter za prenos v javno dostopen pregledovalnik (PIS).
- Priprava smernic za umeščanje fotonapetostnih naprav v naselbinsko dediščino kot podlaga za oblikovanje podrobnejših pravil državnega prostorskega reda, akcijskih programov in regionalnih prostorskih planov.
- Analiza vplivov nameščanja naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine s poudarkom na napravah za proizvodnjo električne energije iz sonca in zemlje, upoštevajoč varovane vrednote kulturne dediščine, zaznave teh naprav glede na obliko, lokacijo, vidnost in kakovost bivanja.
- Priprava posodobljenih Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine (tudi v obliki za objavo/tisk).

Podrobnejša obrazložitev:

Večanje deleža rabe obnovljivih virov energije (OVE) je med ključnimi ukrepi prehoda k podnebni nevtralnosti, k čemur nas zavezujejo številni nedavno sprejeti mednarodni dokumenti. Prehod na brezemisijsko družbo in gospodarstvo je hkrati nujen izziv. Zeleni prehod je tudi neizogiben korak pri zmanjševanju energetske odvisnosti EU. Nadomestitev fosilnih goriv s čistejšimi oblikami energije bo omogočila omejitev emisij toplogrednih plinov v EU in zmanjšanje odvisnosti EU od ruskega plina.

Hitra implementacija objektov za rabo OVE povzroča obsežne spremembe v prostoru, pri čemer je s pospešitvijo uvajanja sončne energije v prostor kulturna dediščina, v okviru te pa še posebno naselbinska dediščina, kot nosilka identitete Slovenskega prostora med najbolj ranljivimi kategorijami. Kulturna dediščina je hkrati tudi nosilka gospodarskih temeljev države, ki je posebno pomembna za razvoj turističnih produktov in aktivnosti, zaradi česar je iskanje možnosti za umeščanje obnovljivih virov energije, posebno sončne energije, na kulturno dediščino, velikega pomena. Ker pa je pričevalna vrednost naselbinske dediščine, kjer je koncentracija kulturne dediščine največja, izjemnega pomena za ohranjanje identitete prostora, je priprava metodologije umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra smiselna in ključno prispeva k uresničitvi ciljev in zavez za podnebno nevtralnost in ohranjanje identitete prostora. Vnašanje novih elementov – sončnih elektrarn v naselbinsko dediščino ne sme povzročiti njenega razvrednotenja. Z iskanjem in uporabo naprednih tehnologij, predvsem pa primernih vizualno neizpostavljenih lokacij umeščanja sončnih elektrarn lahko pripomore k ohranjanju dediščinskih lastnosti in omogočanju dobrih gospodarskih temeljev v naselbinskih jedrih. Umeščanje sončnih elektrarn v naselbinska jedra mora predstavljati prispevek h kakovostnemu oblikovanju prostora in kakovosti bivanja ter ohranjanju temeljnih značilnosti naselbinske dediščine. Predmet raziskovalne teme je poleg oblikovanja metodologije umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine tudi priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra in oblikovanje smernic za umeščanje sončnih elektrarn v območja naselbinske dediščine in vplivna območja te dediščine, ki bodo tudi osnova za pripravo pravil državnega prostorskega reda in pripravo akcijskih programov ter regionalnih prostorskih planov. Za potrebe uporabnosti metodologije in solarnih katastrov je

pomemben tudi izbor metod in sodobnih tehnologij za zajem in analizo podatkov ter za prenos v javno dostopen pregledovalnik (PIS), prav tako pa tudi predstavitev rezultatov strokovni in splošni javnosti ter izobraževanje uporabnikov, zato je tudi to del raziskovalnega projekta.

Leta 2016 so bile v sodelovanju Ministrstva, pristojnega za infrastrukturo in Ministrstva, pristojnega za varstvo kulturne dediščine, pripravljene Smernice za energetske prenovne stavbe kulturne dediščine, katerih namen je bil v prvi vrsti izboljšanje učinkovitosti rabe energije v javnem sektorju, saj je bilo ugotovljeno, da te stavbe kot nosilke slovenske identitete potrebujejo posebno obravnavo. Vendar pa so smernice za energetske prenovne stavbe kulturne dediščine pomembna strokovna podlaga ne le za vse stavbe kulturne dediščine, ampak tudi za načrtovanje in izvajanje energetske prenovne stavbe, ki sicer nimajo statusa kulturne dediščine, a izkazujejo kakovostno oblikovanje in je zaradi profesionalnega stavbarstva ali arhitekturnega pristopa to kakovost vredno ohranjati. V času po pripravi Smernic za energetske prenovne stavbe kulturne dediščine je prišlo do korenitih sprememb predpisov, dokumentov in ciljev v smislu zagotavljanja podnebne nevtralnosti, energetske neodvisnosti in posledično večanja deleža rabe obnovljivih virov, ki skupaj z učinkovito rabo energije ključno prispevajo k doseganju zastavljenih ciljev. Smernice za energetske prenovne stavbe kulturne dediščine bi bilo zato potrebno posodobiti in nadgraditi z vsebino smernic za umeščanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine s poudarkom na nameščanju fotonapetostnih naprav in naprav za izkoriščanje geotermalne energije. Potrebno bi bilo pregledati in analizirati uveljavljene prakse v tujini in v Sloveniji, pripraviti metodologijo za umeščanje fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine, pregledati pravni okvir in predstaviti primere dobrih praks, nadalje bi bilo potrebno analizirati, kako nameščanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine vpliva na varovane lastnosti kulturne dediščine glede na vrsto dediščine in tehnologijo naprav. Potrebno bi bilo analizirati tudi vidno zaznavo in vplive na kakovost bivanja ter opredeliti morebitne daljinske vplive teh naprav. Eden izmed ključnih ciljev raziskovalnega projekta je torej priprava posodobitve in nadgradnje Smernic za energetske prenovne stavbe kulturne dediščine s poudarkom na določitvi smernic za uvajanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine, ki bi jih izdali v tiskani obliki in bi bile dostopne tako investitorjem in izvajalcem, kot tudi odločevalcem in širši javnosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 350.000,00 EUR

(MK: 87.500 EUR, MOPE: 87.500 EUR, ARIS: 175.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: Helena Štih (MK)

E-mail: helena.stih@gov.si

Tel. št.: 01 400 79 37

Ime in priimek: Tina Žumer (MOPE)

E-mail: tina.zumer@gov.si

Tel. št.: 030 487 834

(namestnik mag. Erik Potočar, erik.potocar@gov.si, 030 227 978)

9. Predlagatelj tem: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Primerjalna analiza metodologij izračuna minimalnih življenjskih stroškov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.3.

Naslov teme: Primerjalna analiza metodologij izračuna minimalnih življenjskih stroškov

Cilji:

- Identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo ter primere dobrih praks držav Evropske Unije na temo metodologij izračuna minimalnih življenjskih stroškov.
- Preučiti zakonske podlage in druge mehanizme določanja višine minimalne plače in denarne socialne pomoči ter drugih socialnih transferjev v navezavi na minimalne življenjske stroške.
- Analizirati razmerja med višino minimalnih življenjskih stroškov ter višino minimalne plače in denarne socialne pomoči ter drugih socialnih transferjev.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MDDSZ 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Gonzalo Carlos Capriolo Cattoretti
E-mail: Gonzalo.Capriolo@gov.si

2. TEMA: Dejavniki tveganja za socialno izključenost različnih oblik enostarševstva

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.4.

Naslov teme: Dejavniki tveganja za socialno izključenost različnih oblik enostarševstva

Cilji:

- Identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije, še posebej družbeno primerljive) na temo socialnih politik, ukrepov in podpore različnim kategorijam enostarševskih gospodinjstev ter identificirati dejavnike tveganja za revščino in socialno izključenost za vsako od kategorij.
- Pripraviti integrirano analizo socialnih politik, zakonodajnih okvirov, dosedanjih raziskav in različnih naborov podatkov (npr. stopnja revščine) v zvezi z enostarševskimi gospodinjstvi v Sloveniji (pregled stanja, vključno z identifikacijo morebitnih nesorazmernosti in neenakosti obravnave in položaja).
- S pomočjo kvalitativne analize ugotavljati neskladja med trenutno veljavno zakonodajo, oblikami socialnovarstvenih transferjev, storitev in socialno politiko ter med sodobnimi oblikami in potrebami družinskega življenja (deljeno skrbništvo, 'navidezne' dvostarševske družine, sestavljene družine itd.).
- Ovrednotiti veljavne socialne politike in pristope z vidika pravic in potreb otrok (vključno z mladimi in mlajšimi odraslimi, ki niso ekonomsko in sicer neodvisni) ter družin različnih oblik, ter razkriti kompleksnost prikrajšanosti in izključenosti.
- Identificirati in analizirati pojavnost revščine, kot tudi različnih oblik nasilja (ekonomskega, psihološkega itd.), ki so lahko posledica ali ostanejo nenaslovljeni / spregledani tudi zaradi nevidnosti in izključenosti določenih oblik družinskega življenja iz zakonodajnih podlag in socialnih politik.

- Analizirati sodobne ideološke, politične, medijske in družbene narative in diskurze, povezane s starševstvom in spolom, ter predlagati aktivnosti in pristope, ki bi prispevali k spremembam, osveščenosti in zmanjšanju diskriminacije in sovražnega govora.
- Razviti modele in predlagati ukrepe na področju socialnega varstva, zakonodaje in širše, ki izhajajo iz pravic in potreb otrok.
- Raziskati raven nujnosti diskrecije pri nujenju podpore in pomoči in razviti modele/orodja za njeno uspešno in učinkovito implementacijo.
- Predlagati zakonodajne in druge ukrepe, ki ustrezno odgovarjajo na sodobne potrebe otrok (vključno z mlajšimi odraslimi, ki niso ekonomsko in drugače neodvisni) in različnih vrst družin, ter prispevajo k implementaciji njihovih pravic.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
 (MDDSZ 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Mojca Kambič
 E-mail: mojca.kambic@gov.si

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za pravosodje

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

5. TEMA: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop: 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.25.

Naslov teme: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Cilji:

- Analiza normativne ureditve s področja prepovedanih drog v Republiki Sloveniji na polju kaznovalnega prava
- Analiza možnosti obravnave storilcev kaznih ravnanj s področja prepovedanih drog v Sloveniji
 - Storilce kaznivih dejanj
 - Storilce prekrškov
- Primerjalni pregled ureditev področja prepovedanih drog
 - o Sistem z dekriminalizacijo: Portugalska
 - o Sistem z inkriminiranjem, a možnostjo alternativne obravnave: država EU
- Analiza smiselnosti (potreb in zmožnosti) različnih načinov obravnave storilcev prepovedanih ravnanj, s poudarkom na konceptih dekriminalizacije in alternativne obravnave ter upoštevanjem različnih vrst prepovedanih drog za
 - Storilce kaznivih dejanj
 - Storilce prekrškov

- Izvedba seminarja o smiselnih rešitvah pri obravnavi storilcev prepovedanih ravnanj v zvezi s prepovedanimi drogami s predstavitevjo dobrih praks iz tujine – dodatno izobraževanje za pravosodne organe (CIP, UPro) ter za zaposlene v Policiji, Centrih za socialno delo in v zdravstvu.

Podrobnejša obrazložitev:

Pravni red Republike Slovenije na področju kazenskega prava že omogoča alternativno obravnavo storilcev kaznivega dejanja omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu. V okviru odloženega pregona lahko državni tožilec pri kaznivem dejanju omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člen Kazenskega zakonika; v nadaljevanju: KZ-1) izbere dve nalogi, med drugim: zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu ali obiskovanje ustrezne psihološke ali druge posvetovalnice.

86. člen KZ-1 določa tudi alternativne oblike izvršitve kazni zapora, in sicer t. i. »vikend zapor« (če je izrečena kazen zapora do treh let), hišni zapor (če je izrečena kazen zapora do devetih mesecev) ter delo v splošno korist (če je izrečena kazen zapora do dveh let). Vse tri oblike alternativne izvršitve kazni zapora se lahko določijo v zvezi s kaznivim dejanjem omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člena KZ-1), »vikend zapor« oziroma delo v splošno korist pa tudi v zvezi s kaznivim dejanjem neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (186. člen KZ-1).

Če mehanizme alternativne obravnave storilcev kaznivih dejanj pozna slovensko kazensko pravo, pa tovrstne oblike obravnave ne pozna drugo področje kaznovalnega prava – prekrškovno pravo. Glede na to, da nekateri tuji pravni sistemi poznajo alternativno obravnavo storilcev prekrškov kot manj nevarnih kaznivih ravnanj, bi bilo smotno razmisliti o vpeljavi tovrstnih institutov tudi v primeru obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami.

Za odločitev za vpeljavo novih institutov v prekrškovno pravno Republike Slovenije je potrebna temeljita analiza, temelj te pa bi lahko predstavljal ciljni raziskovalni projekt, ki bi najprej analiziral obstoječe stanje zakonodaje in uporabe tovrstnih ukrepov v Republiki Sloveniji ter v drugih primerljivih državah, (Evropske unije) pri čemer bi se v sklopu projekta pripravila tudi izhodišča za vpeljavo alternativne obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami (protokol in smernice glede alternativne obravnave uporabnikov prepovedanih drog; priprava ocene potreb v primeru vpeljave institutov v pravni red Republike Slovenije; priprava modela sodelovanja med resornimi ministrstvi, stroko, znanostjo in nevladnimi organizacijami za primer vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov) ter za določene deležnike izpeljalo izobraževanje o obstoječih možnostih alternativne obravnave storilcev prepovedanih ravnanj in dobrih praksah iz tujine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MZ: 10.000 EUR, MDDSZ: 10.000 EUR, MP: 10.000 EUR, ARIS: 30.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Jože Hren
E-mail: joze.hren@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 69 22

10. Predlagatelj tem: Ministrstvo za javno upravo
Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

1. TEMA: Strokovne podlage za pripravo in implementacijo novega Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) s primerjalno in praktično analizo dometa in problematičnosti procesnih institutov

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.3.

Naslov teme: Strokovne podlage za pripravo in implementacijo novega Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) s primerjalno in praktično analizo dometa in problematičnosti procesnih institutov

Cilji:

- Priprava strokovnih podlag za novo kodifikacijo splošnega upravnega postopka (novi ZUP).
- Analiza problematičnih procesnih institutov glede na upravno prakso, kot izhaja iz dopolnilnih pravnih virov.
- Analiza problematičnih procesnih institutov glede na novejšo upravno-sodno prakso.
- Analiza izbranih primerjalnih rešitev novejših kodifikacij upravnih postopkov v okviru skupnih načel EU o učinkoviti javni upravi.
- Analiza novejših tujih kodifikacij upravnega postopka v smislu analize procesnih institutov, ki jih veljavni slovenski ZUP ne ureja.
- Priprava strokovnih podlag za implementacijo novega ZUP, zlasti izhodišč za usposabljanje uradnih oseb.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija je ena redkih držav, ki ohranja tradicionalno ureditev splošnega upravnega postopka, saj veljavni ZUP temelji na avstrijskem ZUP iz leta 1925. Po vsebini se bistveno ne razlikuje od ureditve splošnega upravnega postopka v bivši državi. Razvoj družbe kaže, da obstoječi normativni okvir ne ustreza vseh izzivom sodobne in učinkovite uprave in upravljanja. Kot tak je lahko ovira za hitro in učinkovito zaščito javnega in zasebnih interesov, če procesne institucije niso uporabljene v skladu z namenom. V to vodijo detajlne določbe zakona, zaradi katerih je organ oziroma uradna oseba pogosto le izvrševalec zakona namesto odločevalec in usmerjevalec upravnopravnega razmerja, ki omogoča učinkovitejšo doseganje cilja v smislu zakonitega upravnega akta, ki temelji na spoštovanju mednarodnih in ustavnih standardov poštenega in pravičnega postopka. V tem smislu se tudi dosledneje sledi načelom učinkovite in dobre uprave (ang. good administration), kot določata tudi Listina EU o temeljnih pravicah (41. člen. in nasl. členi, pravice dobrega upravljanja) in Resolucija o Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o odprti, učinkoviti in neodvisni upravi EU.

Oblikovanje novega ZUP, ki bo bolj splošen, poenostavljen, krajši in preglednejši ter temeljil na uravnoveženem varstvu javnega interesa za implementacijo področnih javnih politik, ki se realizirajo v posamičnih upravnih postopkih, in pravic strank, ki predstavljajo ustavne garancije zoper zlorabo oblasti. Dalje bi moral novi ZUP vključevati novejše pojavne oblike, kot so garantni akti ali upravne pogodbe in pravno varstvo glede realnih aktov javne uprave.

ZUP predstavlja predpis, po katerem se letno v Sloveniji izda kar deset milijonov odločb le na prvi stopnji, kot lex generalis, ki velja na vseh področjih in za vse organe (davki, sociala, tujci, gradnje, inšpekcije, zdravstvo in šolstvo itd.), pa pomeni tudi ključen element antifragmentarnega upravnega delovanja, tako da različni organi delujejo po istih vodilih, a prilagojeno stopnji konfliktnosti razmerij in posebnostim vsebin, značilnih za določeno upravno področje. Kot tak zagotavlja enakost obravnave

udeležencev v različnih upravnih postopkih, kar je pomembna ustavnopravna garancija (22. člen Ustave).

Da bi se pripravile sodobnejše normativne rešitve, pa je treba oceniti stanje celote in posameznih procesnih institutov, tj. analizirati, kateri so problematični in v čem ter kaj to pomeni za bodočo pravno regulacijo s ciljem dobre uprave. Pri tem kaže prevzeti dobro uveljavljene norme in spremeniti tiste, kjer so problemi pri njihovem razumevanju očitni ali celo vodijo v birokratiziran način dela.

K temu se stremi, nenazadnje glede na izkušnje nekaterih drugih držav EU, na temelju več virov: primerjalne analize (npr. s Hrvaško in Nemčijo), analiza upravne prakse, ki je dostopna npr. prek portala Upravna svetovalnica, kjer se od leta 2009 zbira vprašanja in pripravlja odgovore o spornih ali nejasnih določbah ZUP, ter analiza prakse v upravnem sporu, kot je zlasti v glede na zadnja leta dostopna v bazi Vrhovnega sodišča RS.

Pomen ZUP je velik ne le glede na obseg upravnih postopkov, temveč zlasti zato, ker ustrezna kodifikacija bistveno pospeši dialog med javno upravo in strankami oziroma uporabniki javnih storitev za partnerski in trajnostni razvoj družbe.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MJU 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:
Ime in priimek: mag. Matjaž Remic, Sara Zdešar
E-mail: matjaz.remic@gov.si, sara.zdesar@gov.si

2. TEMA: Funkcionalna regionalizacija – možnost prenosa pristojnosti z državnih organov na svete razvojnih regij s primerjalno pravno ureditvijo

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.4.

Naslov teme: Funkcionalna regionalizacija – možnost prenosa pristojnosti z državnih organov na svete razvojnih regij s primerjalno pravno ureditvijo

Cilji:

- Opredelitev nabora pristojnosti posameznih državnih organov, ki bi jih bilo mogoče prenesti na svete razvojnih regij.
- Proučitev materialne in časovne dinamike prenosa.
- Primerjalno-pravna ureditev s primerljivimi državami.

Podrobnejša obrazložitev:

Pripraviti primerjalno pravno študijo regionalne ureditve in pristojnosti organov v več državah EU ter na podlagi ugotovitev predlagati možnost prenosa nalog iz državne in lokalne pristojnosti na razvojne regije. Podrobneje bi študija vsebovala:

- natančna proučitev možnosti prenosa nalog iz državne in lokalne pristojnosti na razvojne regije, pri čemer je potrebno proučiti materialno in časovno dinamiko prenosa,

- prek primerjalne analize v izbranih državah pridobiti vpogled v pravno ureditev regij in njihovih pristojnosti, ter
- na podlagi ugotovitev predlagati možnosti ureditve v slovenskem pravnem redu.

Regije oziroma pokrajine v Sloveniji kljub ustavni določbi še niso ustanovljene, oziroma niso zaživele. Regionalni razvoj se izvaja preko razvojnih svetov regij, svetov regij in razvojnih svetov kohezijskih regij ter regionalnih razvojnih agencij, med katerimi imajo pravno subjektiviteto zgolj regionalne razvojne agencije. Pristojnosti deležnikov pa so omejene. Z nadaljnjim razvojem družbe se na posameznih področjih dela zaznava potreba po realizaciji posameznih nalog na vmesni ravni med državo in občinami, tudi v smislu načela subsidiarnosti.

Prenos posameznih pristojnosti na razvojne regije bi omogočil boljše opravljanje posameznih nalog in jih hkrati krepil s smeri t. i. funkcionalnih regij. Le-te bi prispevale k povečanju razvojne učinkovitosti in uspešnosti, produktivnosti in posledično učinkovitejši rabi javnih sredstev.

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta identificirati pristojnosti, ki bi jih bilo možno prenesti z državne in lokalne ravni na razvojne regije, možnosti organiziranosti, pri čemer je potrebno upoštevati realno možno materialno in časovno dinamiko prenosa. Regionalni razvoj brez dvoma predstavlja velik potencial slovenske lokalne samouprave in posledično boljše upravljanje države. S krepitvijo t. i. funkcionalnih regij se daje tudi spodbuda k nadaljnjim aktivnostim za oblikovanje osnov za bodoče pokrajine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR

(MJU: 10.000,00 EUR, MKRR: 5.000,00 EUR, ARIS: 15.000,00 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Franci Žohar
E-mail: franci.zohar@gov.si

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba s strani Ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj:
Ime in priimek: Marko Hren
E-mail: marko.hren@gov.si

Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za javno upravo

3. TEMA: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Cilji:

- Prispevek k vzpostavitvi sistematičnega pristopa (organizacijske in tehnične rešitve) za izboljšanje delovanja celovitega sistema Upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja, z naslednjimi aktivnostmi:
 - dolgoročna strategija javnega sektorja na področju energetske učinkovitosti,
 - zaveza javnega sektorja k trajnostni energetske politiki za strukturiran pristop upravljanja z energijo (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti),
 - ozaveščanje, svetovanje in izobraževanje deležnikov, ki so del sistema upravljanja z energijo v javnem sektorju (odločevalci, načrtovalci, uporabniki stavbe),
 - spremljanje in ocena ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči kakovostnih energetskih podatkov).
- Preučitev in določitev več elementov področja uporabe in obratovanja javnih stavb, ki se lahko, kot primer dobre prakse prenesejo tudi na ostale stavbe (stanovanjski sektor, storitveni sektor.
- S preučitvijo in strokovnimi podlagami za Upravljanje z energijo v javnem sektorju je potrebno:
 - opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju);
 - analizirati dosedanje stanje vključenosti javnega sektorja v Sloveniji v sistem upravljanja z energijo na lokalni in nacionalni ravni (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju):
 - c. potrebno je identificirati težave, ki so značilne za lokalno okolje ter
 - d. identificirati in vključiti lokalne akterje v oblikovanje navedeno dolgoročno strategijo, energetske politiko in ukrepe.
- Pripraviti osnutek celovite dolgoročne strategije energetske učinkovitosti v javnem sektorju z upoštevanjem:
 - analizirati stanje rabe energije v celotnem javnem sektorju (v okviru tega ovrednotiti tudi stroškovno);
 - določiti posebne indikativne cilje za javni sektor za prispevek k zavezujočim nacionalnim ciljem v NEPN-u in v DSEPS-u. Predlog naj vsebuje tudi indikativne sledljive cilje URE in OVE za različne deležnike in vsebinska področja javnega sektorja;
 - razvoj metodologije in nadgradnja kazalnikov za redno letno spremljanje in poročanje glede zastavljenih ciljev;
 - analizirati rabo energije in stroške za energijo po posameznih deležnikih javnega sektorja, kjer je mogoče in skupinah deležnikov ter identificirati priložnosti za prihranek energije
 - zaveze, da vsi javni organi sodelujejo pri vključevanju učinkovitega upravljanja z energijo na vseh ravneh svojega poslovanja, z usklajenimi prizadevanji vlade;
 - analize strukture javnega stavbnega fonda in njihova namenska raba iz vidika rabe energije na enoto dejavnosti in ne absolutno rabo energije iz leta v leto);
 - da bo javni sektor uporabil svoja znanja in izkušnje za prevzem vodilne vloge na nacionalni ravni pri uvajanju energetske učinkovitih projektov in pobud;
 - da bo javni sektor pri reformi javnega sektorja in stroškovno učinkovitem upravljanju energije uporabil pristop, usmerjen v ukrepe in v rezultate. To bo zagotovilo boljše stroškovno učinkovitost in boljše storitve za državljane;
 - analizirati vpliv na javni sektor glede novega zakonodajnega paketa „Pripravljeni na 55“, ki predvideva trgovanje z emisijami v dveh novih sektorjih stavb in cestnega prevoza
 - da bo javni sektor prispeval k razvoju bolj trajnostnega nacionalnega energetskega sistema in zmanjšanju emisij CO₂. To bo spodbudilo čistejše in bolj zdravo okolje zdaj in za prihodnje generacije (vključevanje obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti);
 - finančnih mehanizmov za uvajanje energetske učinkovitih ukrepov v javnem sektorju (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti).

- Dodatno zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči energetskih podatkov za doseganje podnebnih ciljev):
 - načrtovanje procesov (priložnost za zmanjšanje energije in CO₂ v življenjskem ciklu je v začetni fazi zasnove novih naložb),
 - delna in celovita prenova javnih stavb;
 - gospodarjenje z vodami in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odplakami in čiščenje vode,
 - ravnanje z odpadki,
 - daljinsko ogrevanje in hlajenje,
 - distribucija energije, oskrba z obnovljivimi viri in shranjevanjem energije,
 - javna razsvetljava;
 - trajnostni promet;
 - trajna podpora spremembam vedenja odločevalcev, načrtovalcev, upravljalcev in uporabnikov javnih stavb.

Podrobnejša obrazložitev:

Evropska komisija je konec maja 2022 predstavila [načrt REPowerEU](#), kot skupen odziv Evrope na težave in motnje na svetovnem energetskem trgu, ki jih je povzročila ruska invazija na Ukrajino. Preoblikovanje evropskega energetskega sistema je nujno iz dveh razlogov, in sicer zaradi odprave odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, ki se uporabljajo kot gospodarsko in politično orožje ter evropske davkoplačevalce stanejo skoraj 100 milijard evrov letno, in reševanja podnebne krize.

Z ukrepi iz načrta REPowerEU se lahko odzovemo na ta cilj, in sicer s prihranki energije, diverzifikacijo oskrbe z energijo ter pospešenim uvajanjem energije iz obnovljivih virov, da bi nadomestili fosilna goriva v domovih, na delovnih mestih, v industriji in proizvodnji električne energije. Zelena preobrazba bo okrepila gospodarsko rast, varnost in podnebne ukrepe za Slovenijo in Evropo.

Javni sektor ima še posebno pomembno vlogo, ker je pomemben gospodarski akter in prispeva okrog 5-10% skupne porabe končne energije.

Prihranki energije so najhitrejši in najcenejši način za reševanje sedanje energetske krize (negotove oskrbe) in zmanjšanje stroškov. Možnosti za stroškovno učinkovite prihranke še vedno obstajajo v celotnem javnem sektorju tako pri prenovi obstoječih stavb in upravljanju z energijo v njih kot tudi pri prihodnjem naročanju energijsko učinkovitih stavb, izdelkov in storitev.

Javni sektor mora biti zgled učinkovite rabe energije glede stavb (5. in 6. člen Direktive URE) in javnega naročanja (člen 7. Direktive URE). Z učinkovitim izvajanjem teh ukrepov javni sektor prispeva pri doseganju nacionalnih ciljev na področju učinkovite rabe, ki so zapisane v NEPN-u, hkrati pa je pomemben dejavnik pri spodbujanju preusmeritve trga k učinkovitejšim izdelkom, stavbam in storitvam ter pri spreminjanju vedenja državljanov in podjetij pri porabi energije.

Poleg tega se lahko z manjšo porabo energije na podlagi ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti sprostijo javna sredstva za druge namene, saj javni sektor služi širši javnosti - tudi ranljivim državljanom in državljanom, ki jim grozi energijska revščina, s čimer zagotavlja, da v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora ni nihče prezrt.

V juliju 2021 je Evropska Komisija predstavila nov zakonodajni paket „Pripravljeni na 55“ za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 55% do leta 2030 in doseganje podnebno nevtralne Evropske unije do leta 2050. Predlagani so novi stroškovno učinkoviti ukrepi v vseh ustreznih sektorjih, kjer dejavnost vpliva na povpraševanje po energiji, tudi v javnem sektorju:

Predlog prenove Direktive o energetske učinkovitosti:

- zvišuje ambicioznost cilja URE (zavezujoč EU cilj) iz 2018 (32,5%) in sicer na 39% (primarna energija) oz. 36% (končna energija) znižanje glede na projekcije iz 2007. Države članice bodo – podobno kot je to že v primeru OVE ciljev – morale določiti svoj prispevek in ukrepe k skupnemu doseganju cilja Unije. Podobno kot pri OVE, se bo nacionalne prispevke presojalo skozi enotno formulo;
- zamenjuje se izhodiščno leto za projekcije (leto 2020 namesto 2007). Predlog cilja je izražen z najmanj 9 % znižanjem do leta 2030 glede na projekcije iz 2020 (končna poraba energije EU ne bo preseгла 787 Mtoe, poraba primarne energije pa ne več kot 1023 Mtoe);

- predvideva obveznost letnega prihranka energije v višini 1,5 % v vseh sektorjih;
- spodbuja učinkovito rabo in določa ukrepe, ki se širijo na celoten javni sektor:
 - o javni sektor mora določiti svoje cilje glede razogljičenja in energetske učinkovitosti, zato mora znižati porabo končne energije za vsaj -1,7% vsako leto. Obveznost lahko izpolni z zmanjšanjem končne porabe energije na katerem koli področju javnega sektorja, vključno s prometom, javnimi stavbami, zdravstvenim varstvom, prostorskim načrtovanjem, gospodarjenjem z vodami in čiščenjem odpadnih voda, ravnanjem z odplakami in čiščenjem vode, ravnanjem z odpadki, daljinskim ogrevanjem in hlajenjem, distribucijo energije, oskrbo in shranjevanjem energije, javno razsvetljava, načrtovanjem infrastrukture;
 - o javni sektor še naprej zagotavlja letno stopnjo potrebne prenove 3 % v zvezi s tlorisno površino stavb, ki so večje od 250 m² uporabne površine. Ta ukrep zagotavlja, da države članice še naprej dajejo zgled z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb na svojem področju, hkrati pa ohranjajo prožnost pri izbiri ukrepov.
 - o javni sektor je zavezan k javnim naročilom za zagotavljanje visoke energetske učinkovitosti izdelkov, storitev, gradenj in stavb, ki jih kupijo javni organi, ter za upoštevanje širših trajnostnih, socialnih in okoljskih vidikov ter vidikov krožnega gospodarstva, kjer je to primerno.

Nacionalna obveznost vzpostavitve sistema upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja je določena v 15. členu Zakona o učinkoviti rabi energije (Uradni list RS, št. [158/20](#)) ter podzakonskem aktu Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju (Uradni list RS, št. [52/16](#), [116/20](#) in [158/20](#) – ZURE), v nadaljevanju uredba, in določa minimalne vsebine tega sistema, ki so:

- izvajanje energetskega knjigovodstva (zbiranje energetske podatkov javne stavbe),
- določitev in izvajanje ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije in
- poročanje odgovorni osebi zavezanca o rabi energije, s tem povezanih stroških in izvajanju ukrepov.

Sistem upravljanja z energijo v javnih stavbah vzpostavijo vsi javni organi, ki upravljajo stavbo ali del stavbe, ki ima uporabno površino večjo od 250 m².

Za izvajanje energetskega knjigovodstva je ministrstvo, pristojno za energijo pripravilo spletno aplikacijo za energetske knjigovodstvo. Prve aktivnosti zbiranja podatkov so se začele izvajati v letu 2018, ko so se registrirali prvi javni zavezanec ter poročali podatke za leto 2017. Podatki so zbrani za leto 2017, 2018, 2019 in 2020.

Ukrep uredbe in izvajanje energetskega knjigovodstva sta pomembni aktivnosti za spremljanje stanja nacionalnega javnega stavbnega fonda (na podlagi rednega, letnega spremljanja stanja lastnosti ovoja in tehničnih sistemov ter meritev rabe energije za modeliranje in analize, za načrtovanje politik in ukrepov ob pogoju, da je izvajanje in posodabljanje podatkov redno).

V okviru Projektne pisarne, ki deluje na Ministrstvu za infrastrukturo je vzpostavljen seznam evidence stavb v upravljanju upravljavcev ožjega javnega sektorja. V okviru projekta LIFE IP Care4Climate pa se je oblikoval seznam stavb širšega javnega sektorja.

Strokovne podlage v okviru tega projekta CRP bodo omogočile sistemsko podporo pri doseganju strateških nacionalnih ciljev na področju upravljanja z energijo, povečanja energetske učinkovitosti, ozaveščenosti lastnikov, kupcev in uporabnikov stavb, ter na področju varovanja okolja, z zmanjševanjem energetske emisij in energetske revščine.

Strukturiran pristop k upravljanju z energijo je okoljsko in finančno smiselno za vse javne organe, ne glede na velikost njihove porabe energije. Na podlagi najboljše prakse in praktičnih izkušenj iz številnih programov, kot je Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO)50001 standard upravljanja z energijo ali drugi mednarodno priznani sistemi upravljanja z energijo, vključno s sistemi okoljskega upravljanja, npr. EMAS ali ISO14000, bi morali organi javnega sektorja izvajati vsaj obvezne strukturirane ukrepe za upravljanje z energijo:

- o Energetska politika javnega organa - Zavezanost vodstva k razvoju in izvajanju ukrepov energetske učinkovitosti in izpolnjevanju ciljev iz dolgoročne strategije;
- o Imenovanje odločevalca, da prevzame vodilno vlogo pri reševanju upravljanja z energijo v organizaciji, ki bo zagotavljal vodenje in prevzemanje odgovornosti;
- o Energetsko snovanje, nadzor, analiza - opredelitev ukrepov in projektov, ki temeljijo na obstoječih podatkih o energetske učinkovitosti (energetski pregled stavb, Re-Co, aplikacija Energetsko knjigovodstvo ali ostali energy data management programi);
- o Načrtovanje: poročanje ožjemu vodstvu o strateškem načrtovanju; krepitev zmogljivosti za upravljanje z energijo, financ in človeških virov v pri upravljanju z energijo, načrtovanje; določitev letnih ciljev varčevanja z energijo;
- o Ukrepanje: podpora pri načrtovanju, razvoju in nadzoru projektov; zaveza za izvajanje ukrepov;
- o Pregled: merjenje rezultatov in nenehno izboljševanje energetske učinkovitosti, poročanje podatkov.

Namen oblikovanja CRPa s področja Upravljanja z energijo v javnem sektorju je prispevati k bolj kvalitetnem načrtovanju in izvajanju celovite energetske politike v javnem sektorju in s tem poskrbeti, da bo tudi javni sektor za pravičen prehod Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo.

Ne smemo pozabiti, da je Upravljanja z energijo v javnem sektorju neposredno povezano s politiko energetske učinkovitosti, ki pa prinaša številne prednosti:

- direktno zmanjšanje porabe fosilnih goriv in zmanjšanje onesnaževanje okolja,
- ohranjanje bivalnega standarda ob zmanjšanju rabe energije ter dvig kvalitete bivanja v javnem sektorju,
- povečanje življenjske dobe naprav in materialov (s pravilno uporabo, vzdrževanjem in rednim servisiranjem ogrevalnih naprav, dodatno toplotno zaščito zunanjih zidov ipd.),
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije ter izrabo domačih virov energije v javnem sektorju,
- preusmeritev toka kapitala na druga področja (npr. posodobitev dejavnosti, nakup učinkovitejših naprav in tehnologij), ki lahko verižno zopet vplivajo na manjšo rabo energije, vzpostavitev proizvodnje novih naprav in sistemov - nova delovna mesta,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- prenos dobre prakse in znanja na ostale sektorje (storitveni in gospodinjiski),
- dobiti pravo oceno stroškov in emisij, ki jih povzroča javni sektor.

Cilj spremljanja in analiziranja podatkov je, da so čim bolj transparentni, ažurni, kakovostni in pregledni, kajti na podlagi teh podatkov bodo izračunane vračilne dobe ukrepov v URE in OVE zanesljivejše. Ti podatki bodo zagotovili tudi kakovostnejše energetske preglede ter bodo dobro izhodišče za izvajanje energetskega pogodbenišтва; javni partner se bo lahko bolje pogajal v okviru oblikovanja pogodb javno-zasebnega partnerstva pri energetske obnovi stavb. Podatki bodo pomembni za spodbujanje večje rabe obnovljivih virov energije v stavbah javnega sektorja (obstoječe stanje in potenciali).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- o pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- o pristojne lokalne skupnosti za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- o pristojni upravljalci stavb v uporabi državnih organov, samoupravnih lokalnih skupnosti, javnih zavodov, javnih gospodarskih zavodov, javnih skladov, javnih agencij in ustanov, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali samoupravna lokalna skupnost,
- o izvajalci ukrepov, ki so povezani s sistemom upravljanja z energijo v javnem sektorju,
- o lokalne energetske agencije,
- o službam za pomoč pri oblikovanju energetske politike javnega sektorja in ukrepov,
- o več drugih deležnikov, katerih se področje dotika.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(MOPE: 37.500 EUR, MJU: 37.500 EUR, ARIS: 75.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Erik Potočar

E-mail: erik.potocar@gov.si

Tel. št.: 030 227 978

(namestnica Tina Žumer, tina.zumer@gov.si, 030 487 834)

11. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zdravje

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Ministrstvo za pravosodje**

1. TEMA: Identifikacija in vzpostavljanje korakov za strokovno sodelovanje in povezovanje med centri za duševno zdravje in službami, ki delujejo na področju nekemičnih zasvojenosti ter pregled obstoječih intervencij

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.4.

Naslov teme: Identifikacija in vzpostavljanje korakov za strokovno sodelovanje in povezovanje med centri za duševno zdravje in službami, ki delujejo na področju nekemičnih zasvojenosti ter pregled obstoječih intervencij

Cilji:

- Pregled stanja in obstoječih intervencij promocije zdravja in preventive ter obravnave s področja nekemičnih zasvojenosti in priprava kriterijev za njihovo vrednotenje.
- Evalvacija izbranih intervencij ter na podlagi tega načrt nadgradnje obstoječih oziroma razvoj novih, skladno z rezultati evalvacij in zaznanih dodatnih potreb.
- Povezati deležnike v koordinacijo služb za obravnavo nekemičnih zasvojenosti.
- Priprava protokolov sodelovanja med centri za duševno zdravje in službami/deležniki, ki delujejo na področju nekemičnih zasvojenosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Podatki nakazujejo, da se z nekemičnimi oblikami zasvojenosti soočamo tudi v Sloveniji. Breme na račun nekemičnih zasvojenosti se ne zmanjšuje tudi zaradi primanjkljaja virov pomoči s področja nekemičnih zasvojenosti in posledično programov celostne obravnave.

Da bi prebivalcem Slovenije omogočili kar najboljšo dostopnost do slednjih, je poleg širjenja mreže virov pomoči pomembno vzpostaviti tudi dobro povezovanje, strokovno sodelovanje in koordinacijo med obstoječimi deležniki kot so centri za duševno zdravje, bolnišničnimi in izven – bolnišničnimi specialističnimi in subspecialističnimi timi, strokovnimi delavci centrov za socialno delo, nevladnimi organizacijami in drugimi

Tako je namen projekta identifikacija in vzpostavljanje korakov za strokovno sodelovanje in povezovanje med centri za duševno zdravje in službami, ki delujejo na področju nekemičnih zasvojenosti oziroma razvoj protokolov sodelovanja med slednjimi in pripraviti pregled obstoječih intervencij. Skozi poglobljeno študijo je namen ugotoviti stanje na tem področju in s pomočjo kvalitativnih metod oceniti potrebe centrov za duševno zdravje na področju sodelovanja s službami oziroma organizacijami, ki delujejo na področju nekemičnih zasvojenosti ter skozi konsenz odgovoriti ne prepoznane potrebe in pripraviti izhodišča za strokovno sodelovanje na področju nekemičnih zasvojenosti.

Aplikativno bodo izsledki projekta prispevali k bolj celostnemu naslavljanju problematike nekemičnih zasvojenosti, evalvaciji izbranih intervencij, večji dostopnosti do storitev in povezovanju ter koordinaciji med službami in deležniki s tega področja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 45.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Agata Zupančič

E-mail: agata.zupancic@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 60 82

2. TEMA: Ocena izkušenj pacientov z obravnavo na področju duševnega zdravja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.5.

Naslov teme: Ocena izkušenj pacientov z obravnavo na področju duševnega zdravja

Cilji:

- Analiza izkušenj pacientov v centrih za duševno zdravje z opredelitvijo nadaljnjega razvoja.
- Evalvacija delovanja centrov za duševno zdravje.
- Priprava mednarodne primerjave izkušenj pacientov z obravnavo na področju duševnega zdravja.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskave je merjenje izkušenj pacientov z obravnavo v novoustanovljenih centrih za duševno zdravje, kar poleg spremljanja kakovosti delovanja in evalvacije le teh, predstavlja tudi izhodišče za poglobljeno raziskovanje potreb na področju duševnega zdravja iz vidika sistema, dostopnosti storitev in zadovoljevanja potreb.

Kakovostno spremljanje delovanja zdravstvenega sistema poteka dvosmerno in sicer preko evalvacije procesov dela, kot tudi preko izkušenj in mnenj pacientov, vključenih v ta sistem. Spremljanje izkušenj je pomembno z namenom ocenjevanja uspešnosti delovanja sistema oziroma struktur, hkrati pa tudi z dolgoročnim sooblikovanjem praks, ki odgovorijo na prepoznane potrebe in s tem vplivajo na poenotenje novih praks oziroma postavljanje enakih standardov. Spremljanje izkušenj pacientov omogoča, poleg spremljanja in izboljševanja kakovosti, tudi mednarodno primerljivost.

Končni izdelek naj bo poročilo o izvedeni raziskavi o izkušnjah pacientov z obravnavo v novo ustanovljenih centrih za duševno zdravje. Poročilo služi kot orodje evalvacije, hkrati pa tudi kot izhodišče za poglobljeno oceno potreb in dolgoročno izboljšanje na pacienta usmerjene obravnave.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Agata Zupančič
E-mail: agata.zupancic@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 60 82

3. TEMA: Umeščanje načela 24-urnega gibalnega vedenja kot determinante zdravja v slovenski prostor

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.6.

Naslov teme: Umeščanje načela 24-urnega gibalnega vedenja kot determinante zdravja v slovenski prostor

Cilji:

- Oblikovati na dokazih temelječe, slovenske nacionalne smernice za 24-urno gibalno vedenje odraslih, in njihova uskladitev s ključnimi znanstvenimi institucijami.
- Priprava predloga oziroma orodij za vrednotenje 24-urnega gibalnega vedenja odraslih za namen uporabe v programih nacionalnega spremljanja vedenjskega sloga, v programih krepitev zdravja in širše in umestiti uporabo orodja in približati načelo 24-urnega gibalnega vedenja končnim uporabnikom na primarni ravni zdravstva in širše.
- Umestiti uporabo orodja in približati načelo 24-urnega gibalnega vedenja.
- Končnim uporabnikom na primarni ravni zdravstva in širša.
- Promocija načela 24-urnega gibalnega vedenja.

Podrobnejša obrazložitev:

Na področju preučevanja telesne dejavnosti za zdravje smo bili v zadnjih letih priča vidnejšemu konceptualnemu preskoku, ki mu je sledil bliskovit razvoj področja. Raziskovalci so namreč ugotovili, da za ohranjanje in krepitev zdravja ni pomembno zgolj ukvarjanje z zmerno do visoko intenzivno telesno dejavnostjo, temveč da na zdravje pomembno vpliva tudi količina časa preživetega sedentarno, nizko intenzivno telesno dejavno in količina spanja (tj. 24-urno gibalno vedenje).

Telesna dejavnost, sedentarno vedenje in spanje so med seboj soodvisni. V zadnjih letih je bilo utemeljeno, da jih je potrebno preučevati in spremljati v kombinaciji. Razvoju področja telesne dejavnosti za zdravje so se že odzvale nekatere razvite države (npr. Kanada, Avstralija, Finska) in izdale nacionalne smernice za 24-urno gibalno vedenje ter umestile vrednotenje 24-urnega gibalnega vedenja v nacionalne programe in redna epidemiološka spremljanja. Naslavljanje 24-urnega gibalnega vedenja je izjemnega pomena za javno zdravje v razvitih državah, kjer se soočamo s pandemijo kroničnega pomanjkanja spanja, izdatnim sedentarnim vedenjem in pomanjkanjem telesne dejavnosti. Po ocenah iz literature je bilo omenjenim dejavnikom pripisanih kar 15% vseh smrti, s čimer verjetno predstavljajo najpomembnejši za življenjskim slogom povezan dejavnik tveganja v 21. stoletju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Janja Križman Miklavčič

E-mail: janja.krizman-miklavcic@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 64

4. TEMA: Duševno zdravje mladih v Sloveniji v kontekstu globalnih kriz: stanje, dejavniki tveganja in varovalni dejavniki

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.7.

Naslov teme: Duševno zdravje mladih v Sloveniji v kontekstu globalnih kriz: stanje, dejavniki tveganja in varovalni dejavniki

Cilji:

- Ugotoviti duševno-zdravstveno stanje mladih (prevalenco diagnosticiranih težav v duševnem zdravju, samooceno nediagnosticiranih težav v duševnem zdravju, življenjski slog in tveganja vedenja, duševno blagostanje).
- Preučiti relevantne dejavnike tveganja in varovalne dejavnike za duševnozdravstveno stanje (na primer, starost, spol, vrsto izobrazbe, socialnoekonomski status, družinske dinamike, obstoječa zgodovina obremenjujočih izkušenj in duševnozdravstvenih težav).
- Ugotoviti rabo duševnozdravstvenih storitev javnega in zasebnega sektorja ter drugih načinov iskanja pomoči in podpore.
- Preučiti (retrospektivno) dožemanje stresorjev, vezanih na covid-19 ter povezavo med oceno stresorjev, duševnozdravstvenim stanjem ter dejavniki tveganja in varovalnimi dejavniki.
- Preučiti dožemanje skrbi in stisk, vezanih na aktualne družbene izzive, grožnje in krize, ter povezanost med dožemanjem skrbi in stisk, duševnozdravstvenim stanjem ter dejavniki tveganja in varovalnimi dejavniki.
- Na podlagi raziskovalnih izsledkov podati priporočila za promocijske, preventivne in kurativne dejavnosti na področju duševnega zdravja mladih.

Raziskava naj obsega:

- Pregled sekundarnih virov s slovenskimi podatki in pregled tujih študij.
- Izdelavo merskega inštrumenta in pilotno anketiranje.
- Slučajnostno vzorčenje mladih med 15. in 24. letom starosti in spletno anketiranje.
- Analizo zbranih podatkov
- Pisanje znanstvenih in strokovnih prispevkov ter diseminacijo rezultatov splošni javnosti ter targetiranim javnostim.

Podrobnejša obrazložitev:

Obremenjujoči in stresni dogodki ter okoliščine v mladosti povečujejo ranljivost za težave v duševnem in fizičnem zdravju ter poslabšujejo različne vidike blagostanja ter odnosnega in socialno-ekonomskega funkcioniranja v mladosti in tudi pozneje v življenju. Sodobne družbene razmere s pandemijo koronavirusa, svetovno gospodarsko recesijo, podnebnimi spremembami in okoljskimi katastrofami, številnimi oboroženimi spopadi (tudi bližnji v Ukrajini), ki vplivajo na življenja mladih po

vsem svetu, tudi v Sloveniji, prinašajo dodatne izzive. Krize v obdobju odraščanja lahko posebej negativno vplivajo na vse vidike razvoja mladih in na splošni družbeni razvoj.

Posamezne tuje študije in tudi že sistematične analize prinašajo podatke, da je pandemija koronavirusa močno povečala duševno-zdravstvene težave evropske mladine, npr. povišale so se stopnje depresije, anksioznosti, osamljenosti, poskusov samomora itd. V tujini in tudi v Sloveniji se je izrazito povečalo število urgentnih obravnav in hospitalizacij mladih s težavami v duševnem zdravju, pa tudi povpraševanje po pomoči. Stresorji, povezani s pandemijo, so bili številni, npr. socialna izolacija, družinske finančne težave, zamujeni mejniki odraščanja, prekinitev rutin. Vendar pa stresorji niso pri vseh mladih povzročili (enake stopnje) stiske. Pandemija koronavirusa je po izsledkih tujih raziskav razširila in poglobila že obstoječe socialne in ekonomske neenakosti mladih in njihovih družin. Tudi druge krize imajo negativnejši vpliv na tiste, ki so že ranljivi. Kot opozarjajo številni avtorji, manjka raziskav, ki bi identificirale dejavnike tveganja in varovalne dejavnike pri pandemiji koronavirusa. Prav tako je pomembno poznavanje in razumevanje odnosa mladih do drugih aktualnih globalnih groženj in kriz, prav tako pa njihovih načinov iskanja pomoči in podpore. Tovrstni izsledki so lahko osnova za uspešnejše naslavljanje mladih v prihodnjih izrednih zdravstvenih in drugih krizah.

Predlagana raziskava bi pomenila prvo slovensko študijo po pandemiji koronavirusa, katere namen je podati vpogled v dolgoročneje učinke te pandemije na različne vidike in dejavnike duševnega zdravja mladih Slovencev in Slovenk, hkrati pa preučiti odnos mladih do aktualnih družbenih kriz.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Agata Zupančič
E-mail: agata.zupancic@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 60 82

5. TEMA: Zdrava in trajnostna prehrana v vzgojno-izobraževalnih ustanovah

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.8.

Naslov teme: Zdrava in trajnostna prehrana v vzgojno-izobraževalnih ustanovah

Cilji:

- Sistematičen pregled praks med vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, ki dokazano preko načina prehrane, količin odpadne hrane in količin odpadne embalaže vplivajo na zdravje in imajo hkrati ugoden vpliv na okolje in podnebje.
- Analiza in korekcija obstoječih jedilnikov v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki glede priprave in sestave dokazano vplivajo na zdravje in omogočajo bolj trajnostno prehranjevanje ter so skladni z veljavnimi prehranskimi smernicami.
- Priprava zbirnika vzorčnih jedilnikov in primerov dobrih praks za zdravo in bolj trajnostno prehranjevanje.
- Testiranje teh praks in jedilnikov na sprejemljivost med uporabniki ter na različne zmožnosti in pogoje vzgojno-izobraževalnih ustanov;

- Javna predstavitev praks in jedilnikov širši zainteresirani javnosti in vsem najpomembnejšim deležnikom.

Podrobnejša obrazložitev:

Naša prehrana je pretežno osnovana na živilih živalskega izvora, kar ima lahko negativen vpliv tako na zdravje, kot tudi na okolje in podnebje. Večja trajnost pri pridelavi hrane nas sili, da bomo morali dolgoročno spremeniti odnos do hrane in naše prehranjevalne navade. Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) za trajnostne načine prehranjevanja definira načine prehranjevanja, ki sledijo trenutnim prehranskim smernicam, imajo majhen učinek na okolje, hkrati pa morajo biti cenovno dostopne in kulturno sprejemljive. Organizirana prehrana v vzgojno-izobraževalnih ustanovah predstavlja enega pomembnejših trgov kmetijske in živilskopredelovalne industrije, po drugi strani pa so to okolja, kjer so priložnosti za uvajanje in učenje zdravih in bolj trajnostnih oblik prehrane.

Namen projekta je priprava celovitega pregleda praks v vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki na podlagi znanstvenih objav kažejo na povezavo med načinom prehrane in priprave hrane ter zdravjem ob hkratnem upoštevanju vpliva na okolje in podnebje. Ob tem želimo ugotoviti tudi v kolikšni meri in na katerih segmentih vzgojno-izobraževalni zavodi že sledijo tem načelom.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: dr. Marjeta Recek
 E-mail: marjeta.recek@gov.si
 Tel. št.: 01/ 478 68 51

6. TEMA: Ocena prevalece rabe alkohola in prepovedanih drog med slovenskimi nosečnicami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.9.

Naslov teme: Ocena prevalece rabe alkohola in prepovedanih drog med slovenskimi nosečnicami

Cilji:

- Ocena pogostosti rabe alkohola in prepovedanih drog v zadnjem trimesečju nosečnosti.
- Ovrednotenje verodostojnosti podatkov o rabi alkohola in prepovedanih drog med nosečnostjo, ki jih pridobimo s pomočjo vprašalnikov.
- Razvoj metodologije za ugotavljanje rabe alkohola in prepovedanih drog med nosečnostjo.
- Ozaveščanje strokovne in laične javnosti o rabi in posledicah rabe alkohola in prepovedanih drog med nosečnostjo.

Podrobnejša obrazložitev:

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) uvršča rabo alkohola med ključne dejavnike tveganja za prezgodnjo umrljivost in breme bolezni, poleg tega veliko prispeva tudi k neenakostim v zdravju prebivalcev. Posledice pitja alkoholnih pijač so številne in se kažejo pri posamezniku, v družini, okolici in širše v družbi. Alkohol pomembno vpliva na pojav več kot 200 bolezenskih stanj, poškodb in zastrupitev. Alkohol je teratogen, zato pitje alkoholnih pijač med nosečnostjo vpliva na razvoj in rast

zarodka oz. ploda in lahko privede do številnih negativnih posledic, kot so spontan splav, odmrtje ploda, prezgodnje rojstvo, zastoj rasti ploda, nizko porodno težo, prirojene anomalije, fetalni alkoholni sindrom (FAS) in spekter fetalnih alkoholnih motenj (FASD). FAS in FASD sta neposredna posledica pitja alkoholnih pijač med nosečnostjo. Izpostavljenost alkoholu pred rojstvom lahko pri otrocih povzroči telesne, kognitivne in vedenjske težave, ki so sestavni deli spektra fetalnih alkoholnih motenj (FASD).

Za uvajanje in izvajanje nacionalnih preventivnih ukrepov za zmanjšanje negativnih posledic pitja alkoholnih pijač med nosečnostjo je pomembno poznavanje prevalenc pitja alkohola med nosečnostjo, FAS in FASD.

Raziskave o prevalenci FAS in FASD v Sloveniji še niso bile opravljene. Namen raziskave je oceniti prevalenco rabe alkohola in prepovedanih drog med slovenskimi nosečnicami.

Prevalenca pitja alkoholnih pijač in prepovedanih drog med nosečnostjo se lahko oceni na različne načine. Najpogosteje uporabljeno raziskovalno orodje so vprašalniki na osnovi samoporočanja, ki pa praviloma podcenijo prevalenco, saj je pitje alkohola in raba prepovedanih drog med nosečnostjo družbeno nezaželeno vedenje in zato pogosto zanikano. Najbolj zanesljiva metoda določanja prevalenca je z določitvijo biomarkerjev rabe alkohola in prepovedanih drog v tkivih matere, npr. v lasih ali posteljici. Za analizo je potrebna privolitev matere, kar predstavlja pomembno slabost metode, saj nosečnice z rizičnim obnašanjem pogosteje odklonijo sodelovanje. Vse več je znanstvenih poročil o določitvi metabolitov prepovedanih drog in biokemičnih markerjev rabe alkohola med nosečnostjo v mekoniju novorojenčkov. Povečana vsebnost metabolitov in markerjev je namreč dokaz o rabi prepovedanih drog in alkohola v zadnjih dveh tromesečjih nosečnosti. Soglasje staršev za omenjeno analizo praviloma ni potrebno, saj je mekonij biološki odpadek.

Glede na zgoraj navedena dejstva je potrebno opraviti raziskavo, s katero bi se določila prevalenca rabe alkohola in prepovedanih drog med slovenskimi nosečnicami. Omenjeni podatki nam bodo v veliko pomoč pri oceni prevalenca FAS in FASD, načrtovanju preventivnih ukrepov in intervencij v ciljni populaciji žensk, oblikovanju ustreznih diagnostičnih timov za FAS in FASD ter načrtovanju podpornih ukrepov prizadetim otrokom.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Peter Debeljak

E-mail: peter.debeljak@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 18

7. TEMA: Opolnomočenje strokovnjakov za izvajanje indicirane preventive na področju drog

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.10.

Naslov teme: Opolnomočenje strokovnjakov za izvajanje indicirane preventive na področju drog

Cilji:

- Opredeliti znanja, veščine, spretnosti, ki jih potrebujejo svetovalni delavci šol (z možnostjo prenosa na druge strokovnjake, ki delajo z mladostniki) za čim bolj zgodnjo identifikacijo in ustrezno obravnavo mladostnikov, ki posegajo po drogah.
- Oblikovati smernice ustrezne inducirane preventive na šolah ter oblikovati edukativni pristop za strokovnjake šol, s katerim le-ti razvijajo ustrezna stališča napram mladostnikovem poseganju po drogah, pridobijo ustrezna znanja za identifikacijo in obravnavo mladostnikov, ki posegajo po drogah ter občutek koherentnosti na področju dela s problematiko drog pri mladih.
- Predlagati vzpostavitev pristopa na sistemski ravni, izhajajoč iz prvotno pilotske izvedbe intervencije - edukacije svetovalnih delavcev s temeljito evalvacijo.
- Ozaveščanje javnosti (širše kot tudi strokovne javnosti) o poseganju po drogah v mladostništvu kot tveganem vedenju ter pomenu odzivanja na to problematiko.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je izboljšati identifikacijo mladostnikov, ki posegajo po drogah ter jim zagotoviti čimprejšnjo obravnavo, s čimer se lahko prepreči razvoj zasvojenosti ter druge težave, ki nastopijo kot posledica poseganja po drogah.

Z zgodnjo obravnavo mladostnikov se lahko tudi poveča tudi uspešnost obravnave mladostnikov zaradi poseganja po drogi, saj zaradi zgodnje identifikacije, posledice poseganja po drogah še niso posegle na vsa področja mladostnikovega delovanja in je zatorej lahko učinkovita že krajša obravnava.

Da bodo mladostniki dovolj zgodaj identificirani in obravnavani, potrebujemo strokovnjake, ki imajo ustrezna stališča napram problematiki drog med mladimi, imajo ustrezna znanja ter veščine za delo s to ciljno skupino. V nadaljevanju sledijo cilji dela s strokovnjaki:

Cilji:

- Opredeliti znanja, veščine, spretnosti, ki jih potrebujejo svetovalni delavci šol (z možnostjo prenosa na druge strokovnjake, ki delajo z mladostniki) za čim bolj zgodnjo identifikacijo in ustrezno obravnavo mladostnikov, ki posegajo po drogah.
- Oblikovati smernice ustrezne inducirane preventive na šolah ter oblikovati edukativni pristop za strokovnjake šol, s katerim le-ti razvijajo ustrezna stališča napram mladostnikovem poseganju po drogah, pridobijo ustrezna znanja za identifikacijo in obravnavo mladostnikov, ki posegajo po drogah ter občutek koherentnosti na področju dela s problematiko drog pri mladih.
- Predlagati vzpostavitev pristopa na sistemski ravni, izhajajoč iz prvotno pilotske izvedbe intervencije - edukacije svetovalnih delavcev s temeljito evalvacijo.
- Ozaveščanje javnosti (širše kot tudi strokovne javnosti) o poseganju po drogah v mladostništvu kot tveganem vedenju ter pomenu odzivanja na to problematiko.

Zastavljene cilje bi dosegli s sledečimi strategijami:

- Oblikovanje multidisciplinarne delovne skupine za izvedbo raziskave, oblikovanje smernic ter samega pristopa edukacije za strokovne delavce - Raziskava:
- Ocena stališč, znanj in veščin strokovnih delavcev šol za delo s populacijo mladostnikov, ki posegajo po drogah ter pregled načinov odzivanja na to problematiko
- Ocena razsežnosti JZ problematike pozne identifikacije in obravnave uporabnikov drog (ocena časa od prvih poskusov do identifikacije s strani strokovnjakov ter časa do vključitve v obravnavo)
- Razvoj smernic ter modela intervencije (edukacije) za svetovalne delavce
- Priprava kazalnikov in metodologije za spremljanje intervencije in evalvacijo
- Pilotno testiranje z evalvacijo in prilagoditvijo programa

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 65.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jože Hren

E-mail: joze.hren@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 22

8. TEMA: Pomen povezovanja prehranskih vsebin in organizirane šolske prehrane na primeru polnozrnatih živil

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.11.

Naslov teme: Pomen povezovanja prehranskih vsebin in organizirane šolske prehrane na primeru polnozrnatih živil

Cilji:

- Uvesti na novo razvito pedagoško-strokovno metodo, kjer povežemo organizirano šolsko prehrano in prehranske vsebine z aktivnimi načini poučevanja.
- Uvesti kontrolno (ne posegamo v učni proces) in eksperimentalno skupino (kjer uvedemo enoletno pedagoško-strokovno metodo -intervencijo) ter spremljati sprejemljivost polnozrnatih izdelkov na začetku in ob koncu šolskega leta.
- Spremljati vnos in sprejemanje polnozrnatih živil pri osnovnošolskih otrocih (obe skupini) (11-12 let) t. j. učencih 6.r, ki imajo na ravni šolskega leta in predmetnika največje število prehranskih vsebin.
- Med šolskim letom ob uvajanju in promociji polnozrnatega živila, ki bo na jedilniku, meriti in primerjati uživanje polnozrnatih živil z razvito metodo slikovnega materiala (Si.Menu) in Likertovo lestvico.
- Pridobiti podatke glede učinkovitosti uvedbe nove aktivne pedagoške strokovne metode.
- Spodbujati izbiro, sprejemljivost polnozrnatih žitnih izdelkov/polnovrednih živil in povečati delež oseb, ki redno uživajo polnozrnatih izdelke; preko osnovnošolskega okolja osvestiti tudi starše.
- Pregled ponudbe polnozrnatih izdelkov in določitev razpona vlaknine, ki jo vsebujejo polnozrnatih izdelki na našem tržišču.

Podrobnejša obrazložitev:

Nacionalni program o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025 med dejavnike zdravega in nezdravega prehranjevanja (preveč sladkorja, soli, maščob) poudarek nameni tudi polnozrnatim izdelkom, saj imajo le-ti višjo vsebnost hranil in vlaknin. Dosedanje izvedene epidemiološke študije so predvsem vključevale preučevanje vnosa prehranskih vlaknin in, zelo redko, določenih polnozrnatih živil in poudarile, da vse populacijske skupine zaužijejo premalo vlaknin. Spremljanje vnosa in sprejemanje polnozrnatih živil pri osnovnošolskih otrocih (11-12 let) ter uvajanje za potrebe raziskave razvite pedagoško-strokovne metode z namenom ozaveščanja in merjenja vpliva prepleta prehranskega znanja in organizirane šolske prehrane v Sloveniji na nacionalno reprezentativnem vzorcu osnovnošolske populacije še ni bilo izvedeno. Raziskava bi omogočila tudi pregled ponudbe polnozrnatih izdelkov in določitev razpona vlaknine, ki jo vsebujejo polnozrnatih izdelki na našem

tržišču, saj Pravilnik o kakovosti pekovskih izdelkov (Uradni list RS, št. 11/15 in 22/1) (9) opredeljuje le vrsto moke posamezne vrste kruha, ne pa tudi deleža polnozrnat moke.

Na podlagi rezultatov dosednjih epidemioških prehranskih študij v našem prostoru lahko zaključimo, da je pomembno povečati vnos polnovrednih živil in jih promovirati v javnosti na različne načine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Katja Povhe Jemec

E-mail: katja.povhe-jemec@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 60 88

9. TEMA: Vrzeli med potrebami in oskrbo za celovito, integrirano in kontinuirano zdravstveno obravnavo marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.12.

Naslov teme: Vrzeli med potrebami in oskrbo za celovito, integrirano in kontinuirano zdravstveno obravnavo marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja

Cilji:

- Analiza pisnih virov o vrzelih med potrebami in oskrbo za celovito zdravstveno obravnavo marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja: izkušnje v Evropi.
- Analiza stanja na področju duševnega zdravja za zagotavljanje celovite integrirane in kontinuirane zdravstvene obravnave marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja iz vidika regijske dostopnosti v Sloveniji.
- Pridobitev znanj in izkušenj o vrzelih med potrebami in oskrbo za celovito integrirano in kontinuirano zdravstveno obravnavo posameznih skupin marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja.
- Pridobitev znanstvenih dokazov glede prisotnosti tabujev, stereotipov in predsodkov, stigmatizacije in diskriminacije v zdravstveni dejavnosti do marginaliziranih skupin na področju duševnega zdravja.
- Primerjalna analiza in ocena različnih praks v zdravstveni obravnavi pacientov posameznih marginaliziranih skupin v povezavi z duševnim zdravjem - za preprečevanje stigmatizacije, diskriminacije na podlagi tabujev, stereotipov in predsodkov deležnikov v zdravstveni obravnavi.
- Razvoj modela/priporočil/ukrepov za trajnostno zagotavljanje celovite integrirane zdravstvene obravnave marginaliziranih odraslih na področju duševnega zdravja.

Podrobnejša obrazložitev:

Pandemija Covid-19 je poleg zdravstvene krize povzročila ekonomske, socialne in psihološke posledice, ki imajo velik vpliv na duševno zdravje ljudi. Velik porast potreb po storitvah za duševno zdravje je ugotovljen tudi v Sloveniji. Raziskave so potrdile negativen vpliv pandemije na nekatere skupine prebivalstva, ki jih doslej nismo uvrščali med ogrožene.

Zaradi slabše dostopnosti nekaterih ustreznih služb, predsodkov in stigmatizacije duševnih motenj ter nizke pismenosti o duševnem zdravju je nesprejemljivo velika vrzel med tistimi, ki pomoč potrebujejo in tistimi, ki jo tudi prejmejo.

V Evropi približno polovica ljudi ne poišče strokovne pomoči, in to kljub temu, da se 70-90 odstotkov ljudem po zdravljenju stanje bistveno ali v celoti izboljša. V Sloveniji je delež ljudi, ki so poiskali pomoč, še nižji. Rezultati nakazujejo oz. potrjujejo, da obstaja zelo velika vrzel med prisotnostjo težav v duševnem zdravju ter iskanjem strokovne pomoči.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Nadja Čobal
E-mail: nadja.cobal@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 68 68

10. TEMA: Predlog forenzične psihiatrije za mladoletnike v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.13.

Naslov teme: Predlog forenzične psihiatrije za mladoletnike v Sloveniji

Cilj:

- Izdelava elaborata o izvajanju varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja mladoletnikov v zdravstvenem zavodu in na prostosti, z mednarodno primerjavo.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je pripraviti strokovne podlage za ureditev področja forenzične psihiatrije za mladoletnike.

Četudi gre za sorazmerno majhno število mladostnikov, predstavljajo velik problem, saj zanje v obstoječem sistemu ni ne primerne institucije ne strokovnih smernic za (pedo)psihiatrično obravnavo. V dosedanji ureditvi je bilo za to področje pristojno pravosodje in mladoletniki so bili obravnavani v Prevezgojnem domu Radeče. S spremembo KZ-1 in ZIKS je prešlo izvajanje varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja v celoti na resorno področje MZ. Navedena zakona glede varnostnih ukrepov ne obravnavata mladoletnikov posebej, zato tudi MP pri izvajanju varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti ne loči med odraslimi in mladoletniki.

S stališča zdravstvene stroke poznajo (pedo)psihiatri velike razlike med obravnavo mladoletnikov in obravnavo odraslih oseb, zato ocenjujejo, da moramo za mladoletne storilce kaznivih dejanj z duševnimi motnjami urediti možnost individualnih obravnav. V Sloveniji še nimamo strokovnih smernic za to področje, vsekakor pa mladoletnika ne moremo obravnavati ločeno, temveč ga je potrebno obravnavati z družino in celostno.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Agata Zupančič

E-mail: agata.zupancic@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 60 82

11. TEMA: Nadzor prenašalcev in vektorsko prenesenih patogenov v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.14.

Naslov teme: Nadzor prenašalcev in vektorsko prenesenih patogenov v Sloveniji

Cilji:

- Nadzor populacije invazivnih in porajajočih se vrst prenašalcev.
- Nadzor populacije prenašalcev in patogenov, ki jih prenašajo v urbanih središčih.
- Nadzor populacije prenašalcev, v času sezonske aktivnosti s poudarkom na endemskih območjih Slovenije.
- Prepoznati porajajoče se patogene, ki jih prenašajo prenašalci in so pomembni za zdravje ljudi.
- Oceniti tveganje za vnos in izbruh porajajočih se patogenov.

Podrobnejša obrazložitev:

Bolezni, ki jih povzročajo patogeni, ki se prenašajo prenašalci so v Evropi že od nekdaj prisotne. V zadnjih letih smo priča intenzivnemu širjenju invazivnih in porajajočih se vrst prenašalcev in porajajočih se patogenih mikroorganizmov na povsem nova področja, kjer jih pred tem nismo poznali. Zaradi reliefne in podnebne pestrosti Slovenije lahko na posameznih območjih pričakujemo različne spremembe, ki vplivajo na pojavnost prenašalcev in patogenih mikroorganizmov.

Virus Zahodnega Nila se je v zadnjem desetletju pričel periodično pojavljati v Sloveniji, prav tako tudi virusu Zahodnega Nila soroden virus Usutu, ki lahko pri ljudeh povzroči blago vročinsko bolezen. Oba virusa smo v preteklih letih dokazali tudi v komarjih v Sloveniji. Tekom CRP projekta CRP V3-1903 »Vzpostavitev monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni v Sloveniji« smo v komarjih v Sloveniji prvič dokazali parazite iz družine filarije in virus Sindbis, katerega območje razširjenosti še nikoli ni segalo tako južno, in povzroča bolezen z izpuščajem in artritidom. V sosednjih državah so v preteklem desetletju dokazali avtohtone izbruhe, ki sta jih povzročila virusa Dengue in Chikungunya, katerih prenašalec je lahko ena izmed invazivnih vrst komarjev (*Aedes albopictus*), ki je v Sloveniji že močno razširjen.

V Sloveniji so najpogostejši z vektorji prenosljivi povzročitelji bolezni bakterije *Borrelia burgdorferi sensu lato*, virus klopnega meningoencefalitisa in *Anaplasma phagocytophilum*. Letno v Sloveniji za lajmsko boreliozo zbolijo več kot 3.000 ljudi, prav tako pa se je podvojila incidenca klopnega meningoencefalitisa po nekaj letnem upadu. Redkeje pri bolnikih po vbodu klopa dokažemo tudi parazite *Babesia* spp. in bakterijo *Francisella tularensis*. V letu 2021 smo bili priča najboljše najobsežnejši epidemiji tularemije v Sloveniji, v kateri je bil izvor okužbe v številnih primerih vbod okuženega klopa. Prenášalec vseh teh patogenov je v Sloveniji najbolj pogost klop – *Ixodes ricinus*, ki je pogost tudi v mestnih parkih po Sloveniji. Posebna pozornost pa je v zadnjih letih usmerjena tudi na klopa *Hyalomma marginatum*, ki je vektor virusa Krimsko-kongoške hemoragične mrzlice, razširjene na Balkanu in v zadnjih letih tudi Španiji. Tega klopa najdemo občasno tudi v Sloveniji, vendar njegova razširjenost ni

poznana, se pa lahko območje njegove razširjenosti močno razširi zaradi podnebnih sprememb v okolju in kmetijskih praks.

Nadzor populacij invazivnih in porajajočih se vrst prenašalcev in patogenov, ki jih ti prenašajo je izjemnega pomena, še posebej v okolju, ki se hitro spreminja tako zaradi podnebja kot zaradi drugih posegov človeka v naravo. Tak sistem je ključen za preprečevanju in omejevanje razširjanja bolezni, ki se prenašajo s prenašalci.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Maja Jurjevec

E-mail: maja.jurjevec@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 60 65

12. TEMA: Povezovanje z namenom spodbujanja telesne dejavnosti ranljivih skupin otrok

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.15.

Naslov teme: Povezovanje z namenom spodbujanja telesne dejavnosti ranljivih skupin otrok

Cilj:

- Izvedba pilotske študije povezovanja dejavnosti centrov za krepitev zdravja, lokalnih oblasti, osnovnih šol, srednjih šol, športnih in drugih društev v lokalnem okolju za boljše vključevanje ranljivih skupin otrok in mladih in širše družine v športne in druge programe, ki spodbujajo telesno dejavnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen je vzpostavljanje in ohranjanje zdravega življenjskega sloga, razumevanje preventivnega in kurativnega pomena telesne aktivnosti, spodbujanje vodenih in samostojnih gibalnih aktivnosti, vključenost in boljša socializacija otrok in mladih iz ranljivejših skupin, vključevanje starejših (oče, mama, stari starši) z otroci in mladino v programe športa in druge programe, ki spodbujajo telesno dejavnost, povečanje dostopnosti in možnosti za telesno dejavnost otrok in mladih iz ranljivejših skupin

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Janja Križman Miklavčič

E-mail: janja.krizman-miklavcic@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 64

13. TEMA: »One health« in korporativna varnost

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.16.

Naslov teme: »One health« in korporativna varnost

Cilji:

- Pripraviti sistematični pregled znanstvenih dokazov in znanstvenih dognanj koncepta »one health«.
- Pripraviti sistematični pregled pomembnosti in vloge zdravstvene diplomacije na področju koncepta »one health«.
- Pripraviti analizo zagotavljanja varnosti v zdravstvenih institucijah v Republiki Sloveniji z namenom sodelovanja varnostnih instituciji pri zagotavljanju koncepta »one health« v primeru kriznih razmer.
- Pripraviti osnutek strokovnih smernic, ki bodo omogočale učinkovito zagotavljanje varnosti (korporativne varnosti) zdravstvenih institucij, skupaj s podporno vlogo konceptu »one health« v posamezni zdravstveni organizaciji.
- Pripraviti protokol in akcijski načrt (model) odzivanja na zdravstvene krize, ki so povezane tudi s krizo zagotavljanja varnosti, ki bo vseboval skupni odziv koncepta »korporativna varnosti« in koncepta »one health«, in bo združeval znanja in izkušnje interdisciplinarnega pristopa tako na področju zagotavljanja javnega zdravja pacientov, kot njihovo varnost in varnost zaposlenih v posameznih zdravstvenih organizacijah.

Podrobnejša obrazložitev:

Varnost je dobrina, ki postaja vse bolj ogrožena, zaradi česar je potrebno, da jo varujemo. Pomembno je, sploh v luči pretekle (oz. še vedno aktualne) epidemije Covid-19, da z varnostjo zagotavljamo tudi javno zdravje, ki pa ima kot izraz več pomenov.

Pri boju proti varnostnim tveganjem se organizacije poslužujejo predvsem korporativne varnosti. Korporativna varnost pa je del pristopa »one health«, ki ga imenujemo eno zdravje. Eno zdravje je osnovni koncept, ki pa ima posamezne elemente in je tako sodelovalni in večsektorski pristop, ki deluje na lokalni, regionalni, nacionalni in globalni ravni s ciljem doseganja optimalnih zdravstvenih rezultatov ob prepoznavanju medsebojne povezanosti med ljudmi, živalmi, rastlinami in njihovim skupnim okoljem. Je pristop, ki podpira politiko, v katerem več sektorjev komunicira in sodeluje za doseganje boljših rezultatov javnega zdravja. Dejstvo je, da je za doseganje cilja pri pristopu »one health« potrebna tudi korporativna varnost, saj z dobrim varnostnim načrtom in organizacijo lahko lažje odstranimo varnostna tveganja.

Ta dejavnost je v Sloveniji dokaj nova, zato je na to temo malo napisanega. Čaleta navaja, da je korporativna varnost dejavnost, ki zaznava in izvaja vse potrebne sistemske ukrepe za obvladovanje varnostnih tveganj v posameznem podjetju.

Korporativna varnost vključuje področje varnosti, varovanja, procesa neprekinjenega poslovanja, informacijske varnosti, varovanja ključnih informacij podjetja, varnosti zaposlenih in varnosti pri delu. Zaradi vse pogostejših varnostnih tveganj se podjetja vse bolj zavedajo pomembnosti korporativne varnosti. Procesi korporativne varnosti so celota korporativnega modela upravljanja korporacij, ki se kaže predvsem pri korporativnem upravljanju in korporativni družbeni odgovornosti. Pomembno je, da se podjetje zaveda realnega tveganja, saj ima v nasprotnem primeru lahko to na podjetje negativen vpliv, kot so na primer zmanjšanje dohodka, izguba konkurenčne prednosti in podobno. Če so podjetja izpostavila dober sistem korporativne varnosti, bodo pri svojem delu bolj uspešna in učinkovita.

Ker sta korporativna varnost in eno zdravje dokaj nova pristopa v naših prostorih, bo predmet našega CRPa najprej razložiti pomen enega zdravja in nato še pomen korporativne varnosti ter povezanost med njima. Pristop enega zdravja je pristop, ki je razvit iz treh glavnih delov, to so zdravje ljudi, živali in okolja. V raziskavi se bomo posebej osredotočili na posamezna področja pristopa enega zdravja in pridobljene ugotovitve med seboj združili. Na podlagi ugotovitev bomo nato ocenili, ali je primerno združiti znanja in izkušnje veterinarske in humane medicine ter ekologije v primeru odziva in obvladanja epidemije posameznih bolezni. Eno zdravje je pristop, kjer več zdravstvenih organizacij sodeluje med seboj. Da bodo organizacije v okviru pristopa enega zdravja lahko sodelovale in prispevale svoja znanja javnemu zdravju, morajo imeti tudi same razvite dobro varstveno politiko, katere cilj je skrbeti za varnost in zdravje svojih zaposlenih. Varnostne grožnje nas vsakodnevno obkrožajo, zato je treba imeti določeno varnostno strategijo, s katero se lahko določena organizacija bori proti takšnim grožnjam. Pristop, ki se ukvarja s tovrstno problematiko, se imenuje korporativna varnost, katere cilj je skrbeti za varnost organizacije in njenih zaposlenih v vsakem pomenu te besede. Ker je spekter varnostnih tveganj vedno širši, tudi korporativna varnost postaja vedno širša dejavnost. Pod njo na primer vključujemo fizično varovanje, tehnično varovanje, varnostno svetovanje, analizo varnostnih groženj, kibernetsko varnost, korporativno obveščevalno dejavnost in mnoga druga področja, ki so pomembna za varnost določenega podjetja.

Pomembno je zavedanje, da posamezni elementi pristopa eno zdravje delujejo le ob sinergijskih učinkih, zato je zelo pomembno, da v te vse elemente vključimo sistemske, zakonodajne ter organizacijsko-vedenjske komponente. Ti namreč prinašajo ustrezne zakonodajne spremembe, ki bi omogočil strukturo enega zdravja in usposabljanje le-tega za vse deležnike.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Vesna Marinko
E-mail: vesna.marinko@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 68 77

14. TEMA: Krepitev strokovnega znanja in veščin policistov in policistk na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi ter vzpostavljanje in krepitev sodelovanja Policije s ključnimi deležniki v lokalni skupnosti

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.17.

Naslov teme: Krepitev strokovnega znanja in veščin policistov in policistk na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi ter vzpostavljanje in krepitev sodelovanja Policije s ključnimi deležniki v lokalni skupnosti

Cilji:

- Zbrati in pregledati dostopne dobre prakse s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive iz tujine in Slovenije za področje preventivnega dela Policije v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS).

- Zbrati in pregledati vso dostopno naj sodobnejšo literaturo s področja na dokazih temelječe učinkovite preventivne, ki se navezuje na vlogo Policije pri izvajanju preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo PAS.
- Izvedba analize stanja preventivnih praks oziroma aktivnosti policistov in policistk, ki izvajajo preventivne aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na področju PAS.
- Izvedba kvalitativne raziskave s policisti in policistkami, ki v lokalnih in šolskih okoljih delujejo na področju preventive, glede njihovih potreb, ovir in možnosti za implementacijo vsebin/pristopov.
- Priprava izobraževalnega modula s področja preventive za policiste in policistke, ki izvajajo preventivne aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preprečevanju uporabe psihoaktivnih snovi.
- Pilotna izvedba izobraževalnega modula s področja preventive za policiste in policistke v dveh izbranih lokalnih skupnostih.
- Posvet o vključevanju policistov v preventivno delo v lokalni skupnosti s predstavniki lokalne skupnosti, Policije, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za zdravje, NIJZ.
- Priprava predloga vključevanja in sodelovanja Policije in drugih ključnih deležnikov na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalni skupnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Proučiti stanje in potrebe na področju izvajanja preventivnih aktivnosti policije v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivnih aktivnostih na področju preprečevanja uporabe psihoaktivnih snovi, razviti izobraževalni modul za pridobitev ključnih znanj s področja preventive in krepiti sodelovanje Policije s ključnimi deležniki v lokalni skupnosti.

Cilji:

- Zbrati in pregledati dostopne dobre prakse s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive iz tujine in Slovenije za področje preventivnega dela Policije v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS).
- Zbrati in pregledati vso dostopno naj sodobnejšo literaturo s področja na dokazih temelječe učinkovite preventivne, ki se navezuje na vlogo Policije pri izvajanju preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo PAS.
- Izvedba analize stanja preventivnih praks oziroma aktivnosti policistov in policistk, ki izvajajo preventivne aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na področju PAS.
- Izvedba kvalitativne raziskave s policisti in policistkami, ki v lokalnih in šolskih okoljih delujejo na področju preventive, glede njihovih potreb, ovir in možnosti za implementacijo vsebin/pristopov.
- Priprava izobraževalnega modula s področja preventive za policiste in policistke, ki izvajajo preventivne aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preprečevanju uporabe psihoaktivnih snovi.
- Pilotna izvedba izobraževalnega modula s področja preventive za policiste in policistke v dveh izbranih lokalnih skupnostih.
- Posvet o vključevanju policistov v preventivno delo v lokalni skupnosti s predstavniki lokalne skupnosti, Policije, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za zdravje, NIJZ.
- Priprava predloga vključevanja in sodelovanja Policije in drugih ključnih deležnikov na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalni skupnosti.

Izdelki:

- Gradivo s povzetkom pregleda primerov dobrih praks s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive za področje preventivnega dela Policije v lokalnem in šolskem okolju iz tujine in Slovenije, s poudarkom na področju preprečevanja pred uporabo PAS.

- Gradivo s povzetkom pregleda dostopne literature o na dokazih temelječi učinkoviti preventivi, ki se navezuje na vlogo Policije pri izvajanju preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo PAS.
- Poročilo z izsledki analize stanja izvajanja preventivnih aktivnosti Policije v lokalnem in šolskem okolju.
- Poročilo z izsledki kvalitativne raziskave s predstavniki policijskih uprav in policijskih postaj o potrebah, možnostih in izzivih na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju.
- Izobraževalni modul s področja preventive za policiste in policistke, ki izvajajo preventivne aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju.
- Dve pilotni izvedbi izobraževalnega modula z vključeno evalvacijo.
- Izvedba posveta o vključevanju policistov v preventivno delo v lokalni skupnosti.
- Predlog vključevanja in sodelovanja predstavnikov Policije in drugih ključnih deležnikov na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalni skupnosti.
- Prispevki, sporočila za medije in druge predstavitve.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jože Hren

E-mail: joze.hren@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 22

15. TEMA: Ocena povezanosti med prevalenco astme in okoljskimi dejavniki tveganja pri otrocih in mladostnikih: model za oblikovanje z dokazi podprtih ukrepov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.18.

Naslov teme: Ocena povezanosti med prevalenco astme in okoljskimi dejavniki tveganja pri otrocih in mladostnikih: model za oblikovanje z dokazi podprtih ukrepov

Cilji:

- Pripraviti presejalno orodje (vprašalnik) za ocenjevanje povezanosti med pojavom astme in okoljskimi dejavniki tveganja pri otrocih in mladostnikih na nacionalni ravni.
- Na novo oceniti prevalenco astme pri slovenskih otrocih in mladostnikih in jo primerjati z oceno v preteklosti.
- Oceniti povezanosti med astmo in okoljskimi dejavniki tveganja, prilagojenimi na moteče spremenljivke (družbenoekonomski dejavniki, dejavniki prenatalne izpostavljenosti itd).

Podrobnejša obrazložitev:

Astma je resna, kronična, vnetna bolezen dihalnih poti, ki lahko nastane zaradi alergije, virusnih okužb dihal oziroma škodljivih snovi v zraku. Pri tem gre za kompleksni medsebojni vpliv genetskih in okoljskih dejavnikov ter dejavnikov imunskega sistema. Astma je tudi najpogostejša kronična bolezen pri otrocih in mladostnikih ter najpogostejši vzrok hospitalizacije otrok in mladostnikov po vsem svetu.

Po podatkih NIJZ je bilo zaradi astme v letu 2019 največ v bolnišnico sprejetih otrok v

Mariboru in Ljubljani, starih med 5 in 9 let. Pediatrična klinika Ljubljana letno opravi okoli 5000 pregledov otrok in mladostnikov z diagnosticirano astmo. Velika večina je obravnavanih samo ambulantno, med 80 in 150 otrok letno pa potrebuje tudi bolnišnično zdravljenje zaradi poslabšanja astme.

Po nam znanih podatkih prevalenca astme pri slovenskih otrocih in mladostnikih za zadnjih 10 let ni znana. Leta 2002 so prevalenco astme pri otrocih v Sloveniji preučevali Kopriva in sod., ki so ugotovili, da je bila prevalenca astme pri otrocih starih med 7 in 8 let 13,9 - 17,4 %.

Izsledki tujih raziskav kažejo, da je nadzor nad okoljskimi in družbenimi dejavniki tveganja pomemben preventivni ukrep pri zmanjševanju obolevnosti za astmo. Pri tem je za vpeljavo predlaganega ukrepa ključno sodelovanje specialistov pediatrije s strokovnjaki javnega zdravja.

Pregled literature na temo astme pri otrocih v povezavi z okoljskimi in družbenimi dejavniki tveganja ni pokazal, da bi raziskovalci omenjeno problematiko preučevali širše in povezovali podatke o okoljski onesnaženosti (voda, zrak, tla, bivalno okolje), upoštevajoč družbene determinante, s podatki o razširjenosti astme. Slednje predstavlja dobro prijemališče za nadaljnje predlaganje in izvajanje javnozdravstvenih ukrepov s tega področja. Prav tako tekom pregleda literature nismo zasledili, da bi se raziskovalci posluževali celostnega presejalnega orodja (vprašalnika), s katerim bi lahko, pri otrocih in mladostnikih, ocenili vpliv posameznih dejavnikov tveganja iz okolja na razširjenost astme.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Marjeta Recek
E-mail: marjeta.recek@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 68 51

16. TEMA: Evalvacija promocije zdravja na delovnem mestu z vidika strokovnih meril za sistematično načrtovanje z dokazi podprtih programov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.19.

Naslov teme: Evalvacija promocije zdravja na delovnem mestu z vidika strokovnih meril za sistematično načrtovanje z dokazi podprtih programov

Cilji:

- Pripraviti sistematični pregled in analizo nacionalnih in mednarodnih in raziskav in analiz na področju promocije zdravja na delovnem mestu.
- Analiza izvajanja programov promocije zdravja na delovnem mestu v Sloveniji na podlagi kvantitativne in kvalitativne raziskave ter identifikacija primerov dobrih praks.
- Izvedba kvantitativne raziskave o odnosu vodij do zdravja pri delu, razumevanju promocije zdravja na delovnem mestu in njeni povezanosti s finančnimi rezultati organizacij ter o podpori programom za boljše zdravje delavcev.

- Analizirati programe promocije zdravja na delovnem mestu z vidika strokovnih meril za sistematično načrtovanje z dokazi podprtih programov ter različnih kazalnikov zdravja.
- Predlog priporočil za pripravo programov promocije zdravja na delovnem mestu s ciljem doseganja večje učinkovitosti ukrepov za ohranjanje in izboljševanje zdravja delavcev ter zagotavljanje zdravju naklonjenih delovnih razmer.

Podrobnejša obrazložitev:

Promocija zdravja na delovnem mestu se je začela v Sloveniji bolj sistematično uvajati v organizacije po letu 2006, ko je Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa v sodelovanju s partnerskimi organizacijami in s pomočjo sredstev evropskih skladov razvil program Čili za delo in uvedel izobraževanje za svetovalce za promocijo zdravja pri delu, ki v organizacijah skrbijo za načrtovanje in izvajanje ukrepov za zdravje delavcev. Izvajanje promocije zdravja na delovnem mestu je leta 2011 postala tudi zakonska obveza delodajalcev, v skladu z zakonodajo pa je Ministrstvo za zdravje izdalo še smernice.

Po upadu v letih 2013 in 2014 statistični podatki v zadnjih letih kažejo na ponovno naraščanje bolniške odsotnosti, zato je smiselno dobiti uvid v izvajanje programov promocije zdravja na delovnem mestu ki potekajo v javnem in zasebnem sektorju. Namen projekta je podrobneje raziskati področje promocije zdravja na delovnem mestu v Sloveniji in ugotoviti, ali se programi v organizacijah načrtujejo in izvajajo na podlagi dejanskih potreb zaposlenih in v skladu s strokovnimi merili, ki zagotavljajo boljše delovne razmere in s tem ohranjanje in krepitev zdravja delavcev in dobrega počutja ter s tem tudi manjšo bolniško odsotnost, nižjo stopnjo invalidnosti in boljše finančne rezultate organizacij.

Promocija zdravja na delovnem mestu temelji na prilagajanju delovnega okolja in življenjskega sloga zaposlenih z namenom varovanja in krepitev zdravja. Ukrepi se nanašajo na prilagajanje delovnih mest in organizacije dela demografskim spremembam in tehnologiji, spodbujanje delavcev za krepitev telesnega in duševnega zdravja s ciljem preprečevanja (kroničnih) bolezni, lažje usklajevanje dela in skrbstvenih obveznosti, ozaveščanje in izobraževanje zaposlenih glede na potrebe in zdravstvene težave zaposlenih. Vsi ti ukrepi so skladni s Strategijo razvoja Slovenija 2030 in uresničujejo dva cilja: zdravo in aktivno življenje ter vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Vesna Marinko

E-mail: vesna.marinko@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 68 77

17. TEMA: Spremljanje prisotnosti živega srebra v pitni vodi na območju Občine Idrija

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.20.

Naslov teme: Spremljanje prisotnosti živega srebra v pitni vodi na območju Občine Idrija

Cilji:

- Pridobiti reprezentativne podatke o prisotnosti Hg v pitni vodi na območju Občine Idrija (sistemi za oskrbo s pitno vodo, ki jih upravlja Komunala Idrija d.o.o.) z najmanj enoletnim spremljanjem (vzorčenje v različnih vremenskih razmerah).
- Izdelati bazo obstoječih podatkov Hg v pitni vodi na območju Občine Idrija (notranji nadzor upravljavca, baza podatkov MPV, podatki IJS ...).
- Izdelati oceno tveganja za uporabnike pitne vode glede na pridobljene podatke.
- Opredeliti vir Hg v pitni vodi obravnavanih sistemov za oskrbo s pitno vodo (npr. geološka struktura, dejavnosti na prispevnih območjih – npr. sečnja dreves).
- Izdelati priporočila za zmanjšanje prisotnosti Hg v pitni vodi (npr. večstopenjsko pripravo vode), v primeru, da bodo ukrepi potrebni (priporočila za občino oz. upravljavca vodovodov).

Podrobnejša obrazložitev:

Zaradi obremenjenosti okolja z živim srebrom, kot posledico rudarjenja v preteklosti (razpršeno okoli 12.000 ton Hg; po reki Idrijci se vsako leto še vedno plavi v Tržaški zaliv 1,5 tone Hg) menimo, da bi bilo treba izvesti raziskavo za podrobnejšo oceno prisotnosti Hg v pitni vodi na območju Občine Idrija.

Razpoložljivi podatki (baza MPV, notranji nadzor upravljavca, podatki IJS) sicer niso zaskrbljujoči, nakazujejo pa potrebo po obsežnejšem spremljanju Hg za oceno stanja (ponekod se vrednosti Hg približujejo mejni vrednosti 1,0 µg/L) in ne zadostujejo za oceno.

Večina vodovodov ima v pripravi le kloriranje in tako ni izkoriščen potencial odstranjevanja Hg z večstopenjsko pripravo vode.

Cilji:

- Pridobiti reprezentativne podatke o prisotnosti Hg v pitni vodi na območju Občine Idrija (sistemi za oskrbo s pitno vodo, ki jih upravlja Komunala Idrija d.o.o.) z najmanj enoletnim spremljanjem (vzorčenje v različnih vremenskih razmerah).
- Izdelati bazo obstoječih podatkov Hg v pitni vodi na območju Občine Idrija (notranji nadzor upravljavca, baza podatkov MPV, podatki IJS ...).
- Izdelati oceno tveganja za uporabnike pitne vode glede na pridobljene podatke.
- Opredeliti vir Hg v pitni vodi obravnavanih sistemov za oskrbo s pitno vodo (npr. geološka struktura, dejavnosti na prispevnih območjih – npr. sečnja dreves).
- Izdelati priporočila za zmanjšanje prisotnosti Hg v pitni vodi (npr. večstopenjsko pripravo vode), v primeru, da bodo ukrepi potrebni (priporočila za občino oz. upravljavca vodovodov).

Z izvedbo predlagane raziskave bi pridobili podatke, ki bodo:

- podlaga za javnozdravstvene ukrepe za varovanje zdravja uporabnikov pitne vode v Občini Idrija, v primeru, da bodo ukrepi potrebni
- dopolnili obstoječo bazo podatkov o prisotnosti Hg v okolju in obremenjenosti prebivalcev Občine Idrija s Hg pridobljeno z do sedaj že izvedenimi raziskavami in humanim biomonitringom (HBM)

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Martin Kavka

E-mail: martin.kavka@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 68 53

18. TEMA: Priprava in izvedba implementacijske raziskave za spremembo presejalne politike v Državnem programu zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu ZORA v skladu z novimi strokovnimi spoznanji in evropskimi priporočili

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.21.

Naslov teme: Priprava in izvedba implementacijske raziskave za spremembo presejalne politike v Državnem programu zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu ZORA v skladu z novimi strokovnimi spoznanji in evropskimi priporočili

Cilji:

- Pripraviti strokovne podlage in akcijski načrt za izvedbo implementacijske raziskave v skladu z novimi znanstvenimi spoznanji in mednarodnimi priporočili pod okriljem DP ZORA.
- Izvesti implementacijsko raziskavo skladno s protokolom in akcijskim načrtom.
- Analizirati podatke iz raziskave v povezavi s podatki iz Registra ZORA, vključno s kakovostjo dela izvajalcev in pričakovanega učinka spremenjene presejalne politike na obseg zdravstvenih storitev ter breme bolezni.
- Analizirati stroškovno učinkovitost izbranih presejalnih strategij, ki bo vključevala tako upravljalne kot zdravstvene storitve in iz katere bodo razvidne tako potrebe po virih (kadri, oprema, infrastruktura, finance...) kot tudi zdravstvena korist, zdravstvena škoda ter stroški novega programa v primerjavi z obstoječim stanjem v državi.
- Na podlagi rezultatov izbrati novo presejalno strategijo in pripraviti osnutek revidiranih Programskih smernic programa ZORA, skladno z navodili v Pravilniku o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka (Ur. l. RS, št. 57/18 in 68/19).
- Pripraviti osnutek strokovnih smernic za nov presejalni program ter klinične poti posameznika skozi presejalni program od vabljenja, presejalnega pregleda, triaže, dodatne diagnostike, zdravljenja in spremljanja po zdravljenju
- Pripraviti protokol in akcijski načrt za uvedbo nove presejalne politike na raven cele Slovenije.

Podrobnejša obrazložitev:

Z namenom, da bo Slovenija slovenskim ženskam še naprej zagotavljala največjo zaščito pred rakom materničnega vratu v okviru Državnega programa ZORA in z namenom obvladovanja oportunističnega presejanja je cilj 3-letnega raziskovalnega projekta prenoviti presejalno politiko Državnega programa ZORA v skladu z novimi znanstvenimi spoznanji, priporočili Sveta Evropske unije za presejalne programe za zgodnje odkrivanje predrakavih in rakavih sprememb z dne 9. 12. 2022, Načrtom Svetovne zdravstvene organizacije za pospešitev odprave raka materničnega vratu v Evropski regiji 2022–2030 ter skladno s cilji programa ZORA v Državnem programu obvladovanja raka 2022-2026.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 140.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Gobec

E-mail: mojca.gobec@gov.si

19. TEMA: Priprava strokovnih podlag za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za pljučnega raka v Sloveniji preko implementacijske raziskave

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.22.

Naslov teme: Priprava strokovnih podlag za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za pljučnega raka v Sloveniji preko implementacijske raziskave

Cilji:

- Pripraviti sistematični pregled znanstvenih dokazov glede upravičenosti novega presejanja z vidika konsolidiranih Wilson-Jungnerjevih meril, vključno z opredelitvijo ključnih izzivov ter pričakovanih zdravstvenih koristi in škode ob uvedbi organiziranega populacijskega presejanja.
- Pripraviti analizo stanja v Sloveniji na področju kliničnih in javnozdravstvenih storitev in ukrepov za obvladovanje pljučnega raka, vključno z ukrepi primarne in sekundarne preventive.
- Pripraviti osnutek Programskih smernic za nov presejalni program, skladno z navodili v Pravilniku o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka (Ur. l. RS, št. 57/18 in 68/19), vključno z načrtom za integracijo presejanja s primarno preventivo pljučnega raka.
- Pripraviti osnutek strokovnih smernic za nov presejalni program ter klinične poti posameznika skozi presejalni program od vabljenja, presejalnega pregleda, triaže, dodatne diagnostike, zdravljenja in spremljanja po zdravljenju. - Pripraviti analizo stroškovne učinkovitosti izbranih presejalnih strategij, ki bo vključevala tako upravljavske kot zdravstvene storitve in iz katere bodo razvidne tako potrebe po virih (kadri, oprema, infrastruktura, finance...) kot tudi zdravstvena korist, zdravstvena škoda ter stroški novega programa v primerjavi z obstoječim stanjem v državi.
- Pripraviti protokol in akcijski načrt implementacijske raziskave za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja, ki lahko vključuje več različnih pristopov, ki se bodo preverjali v praksi.

Podrobnejša obrazložitev:

Z namenom, da bo Slovenija svojim prebivalcem še naprej omogočala udeležbo v vseh z dokazi podprtih presejalnih programih za raka in v skladu s prenovljenimi priporočili Sveta Evropske unije za presejalne programe za zgodnje odkrivanje predrakavih in rakavih sprememb z dne 9. 12. 2022 ter cilji Državnega programa obvladovanja raka (DPOR) 2022-2026, je cilj projekta mobilizirati in pod okriljem DPOR povezati vse ključne deležnike na področju obvladovanja pljučnega raka v Sloveniji v delovno skupino za pripravo strokovnih izhodišč za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za pljučnega raka v Sloveniji preko implementacijske raziskave.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Tanja Mate
E-mail: tanja.mate@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 68 94

20. TEMA: Priprava strokovnih podlag za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za raka prostate v Sloveniji preko implementacijske raziskave

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.23.

Naslov teme: Priprava strokovnih podlag za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za raka prostate v Sloveniji preko implementacijske raziskave

Cilji:

- Pripraviti sistematični pregled znanstvenih dokazov glede upravičenosti novega presejanja z vidika konsolidiranih Wilson-Jungnerjevih meril, vključno z opredelitvijo ključnih izzivov ter pričakovanih zdravstvenih koristi in škode ob uvedbi organiziranega populacijskega presejanja.
- Pripraviti analizo stanja v Sloveniji na področju kliničnih in javnozdravstvenih storitev in ukrepov za obvladovanje raka prostate, vključno z ukrepi primarne in sekundarne preventive, vključno z oportunističnim presejanjem.
- Pripraviti osnutek Programskih smernic za nov presejalni program, skladno z navodili v Pravilniku o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka (Ur. l. RS, št. 57/18 in 68/19).
- Pripraviti osnutek strokovnih smernic za nov presejalni program ter klinične poti posameznika skozi presejalni program od vabljenja, presejalnega pregleda, triaže, dodatne diagnostike, zdravljenja in spremljanja po zdravljenju.
- Pripraviti analizo stroškovne učinkovitosti izbranih presejalnih strategij, ki bo vključevala tako upravljalске kot zdravstvene storitve in iz katere bodo razvidne tako potrebe po virih (kadri, oprema, infrastruktura, finance...) kot tudi zdravstvena korist, zdravstvena škoda ter stroški novega programa v primerjavi z obstoječim stanjem v državi.
- Pripraviti protokol in akcijski načrt implementacijske raziskave za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja, ki lahko vključuje več različnih pristopov, ki se bodo preverjali v praksi.

Podrobnejša obrazložitev:

Z namenom, da bo Slovenija svojim prebivalcem še naprej omogočala udeležbo v vseh z dokazi podprtih presejalnih programih za raka in v skladu s prenovljenimi priporočili Sveta Evropske unije za presejalne programe za zgodnje odkrivanje predrakavih in rakavih sprememb z dne 9. 12. 2022 ter cilji Državnega programa obvladovanja raka (DPOR) 2022-2026, je cilj projekta mobilizirati in pod okriljem DPOR povezati vse ključne deležnike na področju obvladovanja raka prostate v Sloveniji v delovno skupino za pripravo strokovnih izhodišč za z dokazi podprto in vzdržno implementacijo organiziranega populacijskega presejanja za raka prostate v Sloveniji preko implementacijske raziskave.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tanja Mate

E-mail: tanja.mate@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 68 94

21. TEMA: Priprava predloga metodologije za oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi sproščanja hlapnih in pol-hlapnih organskih spojin iz gradbenih in finalizacijskih materialov ter opreme v notranji zrak prostorov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.24.

Naslov teme: Priprava predloga metodologije za oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi sproščanja hlapnih in pol-hlapnih organskih spojin iz gradbenih in finalizacijskih materialov ter opreme v notranji zrak prostorov

Cilja:

- Narediti sistematični pregled mednarodnih raziskav o sproščanju hlapnih in pol-hlapnih organskih spojin iz gradbenih materialov v povezavi z zdravstvenimi in drugimi učinki.
- Zbrati in analizirati podatke o tipičnih in pogosto uporabljenih gradbenih materialih, ki sproščajo veliko hlapnih in pol-hlapnih organskih spojin v objektih (v javni rabi v Sloveniji).

Podrobnejša obrazložitev:

Hlapne in pol-hlapne organske spojine predstavljajo pomembno skupino onesnaževal zraka, ki v zaprtih prostorih lahko vplivajo na zdravje, počutje in storilnost uporabnikov.

Največja ovira za ovrednotenje ogroženosti uporabnikov zaradi emisij hlapnih in polhlapnih organskih spojin v zrak notranjih prostorov je pomanjkanje podatkov o prisotnosti teh spojin v različnih gradbenih in finalizacijskih materialih ter opremi.

Za izvedbo ocene tveganja za zdravje ljudi in za razvoj okolju ter zdravju prijaznih materialov je nujna karakterizacija emisij hlapnih in pol-hlapnih organskih spojin iz uporabljenih materialov v danem notranjem okolju in ocena njihovih koncentracij v notranjem zraku.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR

(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Breda Kralj

E-mail: breda.kralj@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 69 16

22. TEMA: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.25.

Naslov teme: Analiza možnosti vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami

Cilji:

- Analiza normativne ureditve s področja prepovedanih drog v Republiki Sloveniji na polju kaznovalnega prava
- Analiza možnosti obravnave storilcev kaznih ravnanj s področja prepovedanih drog v Sloveniji
 - Storilce kaznivih dejanj
 - Storilce prekrškov
- Primerjalni pregled ureditev področja prepovedanih drog
 - o Sistem z dekriminizacijo: Portugalska
 - o Sistem z inkriminiranjem, a možnostjo alternativne obravnave: država EU
- Analiza smiselnosti (potreb in zmožnosti) različnih načinov obravnave storilcev prepovedanih ravnanj, s poudarkom na konceptih dekriminizacije in alternativne obravnave ter upoštevanjem različnih vrst prepovedanih drog za
 - Storilce kaznivih dejanj
 - Storilce prekrškov
- Izvedba seminarja o smiselnih rešitvah pri obravnavi storilcev prepovedanih ravnanj v zvezi s prepovedanimi drogami s predstavitvijo dobrih praks iz tujine – dodatno izobraževanje za pravosodne organe (CIP, UPro) ter za zaposlene v Policiji, Centrih za socialno delo in v zdravstvu.

Podrobnejša obrazložitev:

Pravni red Republike Slovenije na področju kazenskega prava že omogoča alternativno obravnavo storilcev kaznivega dejanja omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu. V okviru odloženega pregona lahko državni tožilec pri kaznivem dejanju omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člen Kazenskega zakonika; v nadaljevanju: KZ-1) izbere dve nalogi, med drugim: zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu ali obiskovanje ustrezne psihološke ali druge posvetovalnice.

86. člen KZ-1 določa tudi alternativne oblike izvršitve kazni zapora, in sicer t. i. »vikend zapor« (če je izrečena kazen zapora do treh let), hišni zapor (če je izrečena kazen zapora do devetih mesecev) ter delo v splošno korist (če je izrečena kazen zapora do dveh let). Vse tri oblike alternativne izvršitve kazni zapora se lahko določijo v zvezi s kaznivim dejanjem omogočanja uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu (187. člena KZ-1), »vikend zapor« oziroma delo v splošno korist pa tudi v zvezi s kaznivim dejanjem neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (186. člen KZ-1).

Če mehanizme alternativne obravnave storilcev kaznivih dejanj pozna slovensko kazensko pravo, pa tovrstne oblike obravnave ne pozna drugo področje kaznovalnega prava – prekrškovno pravo. Glede na to, da nekateri tuji pravni sistemi poznajo alternativno obravnavo storilcev prekrškov kot manj nevarnih kaznivih ravnanj, bi bilo smotno razmisliti o vpeljavi tovrstnih institutov tudi v primeru obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami.

Za odločitev za vpeljavo novih institutov v prekrškovno pravno Republike Slovenije je potrebna temeljita analiza, temelj te pa bi lahko predstavljal ciljni raziskovalni projekt, ki bi najprej analiziral obstoječe stanje zakonodaje in uporabe tovrstnih ukrepov v Republiki Sloveniji ter v drugih

primerljivih državah, (Evropske unije) pri čemer bi se v sklopu projekta pripravila tudi izhodišča za vpeljavo alternativne obravnave storilcev prekrškov v zvezi s prepovedanimi drogami (protokol in smernice glede alternativne obravnave uporabnikov prepovedanih drog; priprava ocene potreb v primeru vpeljave institutov v pravni red Republike Slovenije; priprava modela sodelovanja med resornimi ministrstvi, stroko, znanostjo in nevladnimi organizacijami za primer vpeljave alternativnih načinov obravnave storilcev prekrškov) ter za določene deležnike izpeljalo izobraževanje o obstoječih možnostih alternativne obravnave storilcev prepovedanih ravnanj in dobrih praksah iz tujine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MZ: 10.000 EUR, MDDSZ: 10.000 EUR, MP: 10.000 EUR, ARIS: 30.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Jože Hren
E-mail: joze.hren@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 69 22

23. TEMA: Razvoj postopkov, priprava protokola in drugih aplikacij za izmenjavo informacij in podatkov potrebnih za izdelavo ocene tveganja v primeru odziva na nesreče, pri katerih se pojavljajo nevarnosti kemijskega izvora

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.26.

Naslov teme: Razvoj postopkov, priprava protokola in drugih aplikacij za izmenjavo informacij in podatkov potrebnih za izdelavo ocene tveganja v primeru odziva na nesreče, pri katerih se pojavljajo nevarnosti kemijskega izvora

Cilji:

- Pridobiti in analizirati podatke o delovanju, organizaciji dela in kapacitetah ključnih deležnikov, ki sodelujejo pri varovanju javnega zdravja v primeru nesreč. Standardizirati obliko podatkov, potrebnih za takojšnjo izmenjavo informacij, po potrebi razvoj aplikacije.
- Izdelati algoritem za hitro oceno tveganja. Oblikovati protokol sodelovanja z opredelitvijo nalog posameznih deležnikov pri izdelavi ocene tveganja za javno zdravje, za različne možne neposredne in posredne vire izpostavljenosti.
- Oblikovati protokole predvidenih aktivnosti vključno z analizami stanja okolja in zdravstvenega stanja v primeru nesreč. Predvsem določiti minimalne standarde za oceno možnih zakasnelih in dolgoročnih vplivov na zdravje.

Podrobnejša obrazložitev:

V primeru naravnih in drugih nesreč, kjer pride do sproščanja nevarnih snovi v okolje obstaja možnost tveganja za zdravje tam živečih ljudi. Zato je potrebno tem bolj učinkovito odreagirati, da to tveganje zmanjšamo oz. zamejimo njegov vpliv.

Pri nesrečah imamo v državi vzpostavljen učinkovit sistem zaščite in reševanja, ki se dobro spopada s primarnimi nevarnostmi in skrbi za odpravo škode. Slabše pa je obvladano področje posredne škode za zdravje prebivalstva in okolje, ki je ogroženo v primeru širjenja nevarnosti v okolje in so ljudje tej nevarnosti izpostavljeni.

Predvsem faza, ko se zaključi osnovni odziv na nesreče in je potrebno ugotavljati možna preostala tveganja za zdravje in morebitne dolgotrajne vplive na zdravje in okolje, je slabo obvladana.

V odzivu na nesreče, kjer so vpletene nevarne snovi v zaledju delujejo različni deležniki, ki želijo čim prej zagotoviti čim več relevantnih podatkov in informacij, da bi zmanjšali negotovost in nato lažje in bolj kakovostno ocenili možne vplive na zdravje in tako zmanjšali potencialno tveganje za javno zdravje. V tem delu sodelovanje sicer poteka, vendar je to sodelovanje navadno ad-hoc in je slabo opredeljeno, koordinirano in nadzirano.

V primeru nesreč je prva faza zaščite in reševanja dobro izvedena v nadaljevanju pa ostajajo dvomi in vprašanja na območjih, kjer so se nesreče zgodile. Trenutno ni mehanizmov, ki bi omogočali vsaj solidne odgovore na ta vprašanja in ocenitev morebitnih dolgoročnih vplivov na zdravje.

Cilji:

- Pridobiti in analizirati podatke o delovanju, organizaciji dela in kapacitetah ključnih deležnikov, ki sodelujejo pri varovanja javnega zdravja v primeru nesreč. Standardizirati obliko podatkov, potrebnih za takojšnjo izmenjavo informacij, po potrebi razvoj aplikacije.
- Izdelati algoritem za hitro oceno tveganja. Oblikovati protokol sodelovanja z opredelitvijo nalog posameznih deležnikov pri izdelavi ocene tveganja za javno zdravje, za različne možne neposredne in posredne vire izpostavljenosti.
- Oblikovati protokole predvidenih aktivnosti vključno z analizami stanja okolja in zdravstvenega stanja v primeru nesreč. Predvsem določiti minimalne standarde za oceno možnih zakasnelih in dolgoročnih vplivov na zdravje.

Protokoli bodo omogočali jasno, hitro in učinkovito organizacijo odziva za oceno posrednih vplivov na javno zdravje za primere različnih nesreč v katere so bile vključene nevarne snovi.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 32.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Marjeta Recek

E-mail: marjeta.recek@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 68 51

24. TEMA: Priprava epidemioloških podlag za uvedbo novih nacionalnih presejalnih programov za raka v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.27.

Naslov teme: Priprava epidemioloških podlag za uvedbo novih nacionalnih presejalnih programov za raka v Sloveniji

Cilji:

- Na podlagi podatkov iz Registra raka Republike Slovenije oceniti populacijsko breme rakov pljuč, prostate in želodca ter pripraviti projekcijo bremena za naslednjih deset let.

- Identificirati populacijske skupine s povečanim tveganjem za zgoraj navedene vrste rakov.
- Podati pregled možnih javnozdravstvenih ukrepov za zmanjšanje bremena obravnavanih bolezni.
- Oceniti potencialni doprinos uvedbe organiziranega nacionalnega presejanja za rake pljuč, prostate in želodca na zmanjšanje bremena teh rakov v populaciji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oceniti populacijsko breme ter epidemiološke značilnosti rakov pljuč, prostate in želodca v Sloveniji kot izhodišče za morebitno uvedbo novih nacionalnih presejalnih programov za raka.

Presejanje za raka je javnozdravstvena intervencija, v kateri na presejalni pregled povabimo zdrave ljudi z namenom, da pravočasno odkrijemo ali preprečimo raka pri peščici bolnih. Zato so merila za zagotavljanje kakovosti v presejanju še posebej stroga in od presejalnih programov zahtevajo ustrezno ravnovesje med koristmi in škodo, ki jo presejanje povzroča. Hkrati je nujno pred uvedbo populacijskega organiziranega presejanja poznati epidemiološke značilnosti bolezni, ki mora v populaciji predstavljati pomemben javnozdravstveni problem ter jasno definirati ciljno skupino vabljenih v organiziran program.

Slovenija sodi med vodilne države v Evropi, ki svojim prebivalcem nudi vsa z dokazi podprta organizirana presejanja za raka. Nacionalni presejalni programi za odkrivanje raka materničnega vratu (ZORA), raka dojke (DORA) ter rakov debelega črevesa in danke (Svit) že vrsto leta dajejo odlične rezultate in so zgled za podobne programe v najbolj razvitih državah. Svet Evropske unije je konec leta 2022 posodobil priporočila za presejanje raka: Prejšnje priporočilo o presejanju raka iz leta 2003 je bilo omejeno na raka dojk, materničnega vratu ter debelega črevesa in danke, zdaj pa so se države članice dogovorile, da bodo razširile fokus še na rake pljuč, prostate in želodca.

V okviru tega raziskovalnega programa je potrebno pripraviti epidemiološke podlage za morebitno uvedbo novih nacionalnih presejalnih programov za rake pljuč, prostate in želodca v Sloveniji. Rezultati raziskovalnega programa bodo predstavljali osnovo za presojo opravičenosti uvedbe novih presejanj za raka v slovenski zdravstveni sistem, ki jo bo v prihodnjih letih pripravljala Državna komisija za presejanje pri Ministrstvu za zdravje.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 35.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Gobec

E-mail: mojca.gobec@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 6098

25. TEMA: Dvig zdravstvene pismenosti za učinkovito navigacijo po zdravstvenem sistemu

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.28.

Naslov teme: Dvig zdravstvene pismenosti za učinkovito navigacijo po zdravstvenem sistemu

Cilji:

- Identificirati ključnih pet kroničnih bolezni/stanj za pripravo poti pacienta po zdravstvenem sistemu.
- Oblikovati orodje za pregled obstoječih resursov v slovenskem zdravstvenem sistemu za izbrane kronične bolezni/stanja.
- Oblikovati pet osnutkov poti oseb s kronično boleznijo/stanjem po zdravstvenem sistemu.
- Priprava predloga testiranih in evalviranih poti po zdravstvenem sistemu za izbrane kronične bolezni/stanja, ki bodo predstavljali možnost implementacije na nacionalni ravni.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oblikovati testirane nacionalne poti pacientov s kronično boleznijo/ stanjem, ki jih bo možno implementirati v zdravstveni sistem na nacionalnem nivoju.

Ohranjanje zdravja, uspešna in učinkovita navigacija po zdravstvenem sistemu, obvladovanje bolezni, hitro in smiselno ukrepanje ob spremembi zdravstvenega stanja ter učinkovita rehabilitacija, so danes postali ključni elementi na ravni posameznika v skrbi za lastno zdravje in odgovorno skrb za ohranjanje ali vrnitev zdravja. Koncept zdravstvene pismenosti je več dimenzionalne narave in močno povezan z več spremenljivkami, ki se nenehno prepletajo in razvijajo ter zajema kognitivne in socialne sposobnosti posameznika ter se nanaša na zmožnosti ljudi, da izpolnjujejo kompleksne zahteve za ohranjanje zdravja v sodobni družbi. Da bi politični odločevalci in zdravstveni delavci lahko učinkovito podprli posameznika pri prehodu po zdravstvenem sistemu je ključnega pomena poenotenje poti po kompleksnem zdravstvenem sistemu, ki ga pogosto pacienti ne poznajo in redko kdaj najdejo ustrezne, enotne informacije, s pomočjo katerih bi lahko nemoteno prehajali po zdravstvenem sistemu. Raziskovalci ugotavljajo, da lahko zdravstveni delavci pripomorejo k dvigu navigacijske zdravstvene pismenosti pacientov in s tem pripomorejo k boljšim rezultatom zdravljenja, predvsem pri pacientih iz ruralnih okolij in pacientih z nižjo zdravstveno pismenostjo. Navigacijska zdravstvena pismenost je posebna oblika celovite zdravstvene pismenosti, ki se navezuje na uporabo in krmarjenje po zdravstvenem sistemu, je odnosni koncept med okoljem zdravstvenega varstva in njegovimi strukturami, ki prispevajo k individualnim sposobnostim za orientacijo in navigacijo po zdravstvenem sistemu. Z aktivnostmi predvidenimi v razpisu želimo spodbuditi sposobnost ravnanja z zdravstvenimi informacijami in navigacijo po zdravstvenem sistemu za vse paciente, ki vstopajo v zdravstveni sistem z izbrano kronično boleznijo/stanjem. Vedno bolj zapleten zdravstveni sistem narekuje potrebo po pripravi usmeritev/poti po zdravstvenem sistemu, ki bodo omogočale enotno usmerjanje pacienta s strani zdravstvenih delavcev in drugih komunikacijskih kanalov. Z raziskavo bodo oblikovane in testirane poti po zdravstvenem sistemu za pet izbranih kroničnih bolezni/stanj.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andreja Ljubič
E-mail: andreja.ljubic@gov.si
Tel. št.: 01/ 478 62 62

26. TEMA: [Ekonomska analiza organiziranosti in financiranja družinske medicine v Sloveniji ter predlogi za boljšo dostopnost prebivalcev Slovenije do oskrbe v družinski medicini](#)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.29.

Naslov teme: Ekonomska analiza organiziranosti in financiranja družinske medicine v Sloveniji ter predlogi za boljšo dostopnost prebivalcev Slovenije do oskrbe v družinski medicini

Cilji:

- Analiza stanja kadrov, izvedenih storitev in sistema financiranja družinske medicine v Sloveniji, z ekonomskega vidika.
- Primerjava vsebine dela in obremenjenosti timov družinske medicine v Sloveniji (javnih zavodov in koncesionarjev).
- Merjenje realnega trajanja posameznih storitev in njihovo vrednotenje (stroški) na vzorcu izbranih timov družinske medicine (javnih zavodov in koncesionarjev).
- Primerjava višine glavarinskih količnikov glede na opravljene storitve in njihove stroške po demografskih in socialnih spremenljivkah prebivalstva, npr. po starosti, spolu in morebitnih drugih socialnih spremenljivkah (ruralnost, razvitost področja).
- Priprava predlogov, ki temeljijo na rezultatih analize, za izboljšanje stanja v družinski medicini.

Podrobnejša obrazložitev:

V letu 2022 je v Sloveniji na primarnem nivoju 156,52 timov več kot leta 2014. Medtem ko je v letu 2014 bilo na enega zdravnika na primarnem nivoju 1.734 zavarovanih oseb, se je to število do leta 2022 znižalo na 1.566 zavarovanih oseb na zdravnika. Trenutno je Sloveniji 205,08 timov družinske medicine in šolskih in otroških dispanzerjev, ki ne dosegajo 1.895 količnikov: izračun pokaže, da do limita manjka še 140.923,36 količnikov oz. preračunano na osebe preko povprečja količnikov na zavarovano osebo pri posameznem zdravniku 107.305 oseb.

Število oseb brez izbranega zdravnika družinske medicine je 132.185, od tega je 98.916 zavarovanih oseb s stalnim prebivališčem ali le začasnim prebivališčem v Sloveniji in 33.269 tujcev, ki imajo v Sloveniji samo začasno bivališče. Število preventivnih in kurativnih obiskov v ambulantah družinske medicine in šolskih ter otroških dispanzerjih upada od leta 2019: število preventivnih obiskov je upadlo za 12,7 %, število prvih kurativnih obiskov za 23,8 %, število ponovnih kurativnih obiskov pa za 36,3 %. Število posvetov na daljavo se je povečalo za 4.370 % (iz 35.979 leta 2019 na 1.572.413 leta 2022). Kljub zgoraj navedenemu nezadovoljstvo zaposlenih na primarni ravni narašča in motiviranost za delo upada. Prav tako je zaskrbljujoče stanje na področju zanimanja za specializacijo iz družinske medicine, ki je v zadnjih 5 letih zgolj minimalna.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 35.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Vlasta Mežek

E-mail: vlasta.mezek@gov.si

27. TEMA: Inovativno izobraževanje za uresničevanje načrta dela na področju redkih bolezni

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.1.

Naslov teme: Inovativno izobraževanje za uresničevanje načrta dela na področju redkih bolezni

Cilj:

- Oblikovanje ciljanih spletnih izobraževalnih modulov za tarčne skupine deležnikov:
 - Izobraževalni modul za paciente in njihove družine z redkimi boleznimi,
 - Izobraževalni modul za laično javnost,
 - Izobraževalni modul za študente zdravstvenih ved,
 - Izobraževalni modul za zdravstvene delavce.

Moduli naj vsebujejo vsebine na področju redkih bolezni prilagojene posamezni tarčni skupini.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za zdravje je z Načrtom dela na področju redkih bolezni v Republiki Sloveniji 2021-2030 zastavilo cilj, da v Sloveniji vzpostavimo edinstven model zdravstvenih politik, ki bo ponujal izvirne rešitve v mednarodnem merilu. V okviru aktivnosti 12. je predvideno *inovativno izobraževanje zdravstvenih delavcev, bolnikov in splošne javnosti*, ki bo izboljšalo možnosti za aktivno sodelovanje ključnih deležnikov za oblikovanje inovativnih politik.

Ker je znanje vseh deležnikov ključno za uspešno izvajanje zdravstvenih politik na področju redkih bolezni in posledično izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin z redkimi boleznimi, in ker to področje ni bilo naslovljeno v prvem dvoletnem akcijskem načrtu, predlagamo CRP na tem področju.

Poglavitni namen CRP je izboljšati znanje ključnih deležnikov na področju redkih bolezni: pacientov in njihovih družin, splošne javnosti, študentov zdravstvenih ved (medicina, zdravstvene vede) in zdravstvenih delavcev.

Konkretni cilji so torej oblikovanje ciljanih spletnih izobraževalnih modulov za tarčne skupine deležnikov:

- Izobraževalni modul za paciente in njihove družine z redkimi boleznimi
- Izobraževalni modul za laično javnost
- Izobraževalni modul za študente zdravstvenih ved
- Izobraževalni modul za zdravstvene delavce

Moduli naj vsebujejo vsebine na področju redkih bolezni prilagojene posamezni tarčni skupini.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Robert Medved

E-mail: robert.medved@gov.si

Tel. št.: 01/ 478 60 09

12. Predlagatelj tem: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: [Reforma ocenjevanja znanosti v Sloveniji skozi aktivnosti agencije za financiranje raziskovalne dejavnosti v Sloveniji](#)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.10.

Naslov teme: Reforma ocenjevanja znanosti v Sloveniji skozi aktivnosti agencije za financiranje raziskovalne dejavnosti v Sloveniji

Cilj:

- Podrobneje razdelati potrebne spremembe in predlagati rešitve za uvedbo s strani agencije, pristojne za izvajanje znanstveno raziskovalne dejavnosti za optimalno prilagajanje slovenskega znanstvenoraziskovalnega sistema na področju uvajanja načel odprte znanosti in uvajanja s tem povezane reforme ocenjevanja znanstvenoraziskovalnega dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt bo preko analize in predlaganih rešitev prispeval k bolj učinkoviti implementaciji Resolucije o Znanstvenoraziskovalni in inovacijski politiki, predvsem cilja 1: učinkovito upravljanje znanstvenoraziskovalnega in inovacijskega sistema ter horizontalnega cilja odprta znanost za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in odzivnosti raziskav ter implementaciji novega Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, Uredbe o odprti znanosti, ki je v pripravi ter novega akcijskega načrta za odprto znanost, saj je ravno financiranje pomemben del uvajanja načel odprte znanosti in s tem povezane reforme ocenjevanja znanstvenoraziskovalnega dela.

V zadnjih letih je področje odprte znanosti v evropskem in globalnem merilu doseglo veliko podporo in razvoj. Načela odprte znanosti so bila kot prepoznane prioritete uvedena tako na nivoju evropskih (Council of the EU conclusions: The transition towards an Open Science system (2016) <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/en/pdf>) in mednarodnih (UNESCO Open science recommendation: <https://en.unesco.org/science-sustainable-future/open-science/recommendation>) raziskovalnih politik kot tudi v praktično delovanje (npr. ERA v Evropi). Zlasti pomembna je praktična uvedba odprte znanosti in ocenjevanja v skladu z načeli odprte znanosti v Evropski raziskovalni program Obzorje 2020 (2014-2021) in sedanji program Obzorje Evropa (2022-2027). Krona vseh teh aktivnosti v Evropi je bil Sklep sveta EU o ocenjevanju raziskav in uvajanju odprte znanosti (Council of the EU conclusions: Research assessment and implementation of open science (2022): <https://www.consilium.europa.eu/media/56958/st10126-en22.pdf>) in ustanovitev koalicije CoARA (Koalicija za napredek ocenjevanja raziskav CoARA: <https://coara.eu/>), ki je usmerjena k ozaveščanju, usposabljanju in motivaciji ter podpori k praktičnim spremembam. Navedene politike in aktivnosti Evrope in globalnega sveta so nastale kot odziv nevzdržnega stanja preteklih praks, ki so rezultirale v odtok nesorazmerno velikih javnih sredstev zasebnim znanstvenim založnikom ter razcep v delo raziskovalcev, ki so se morali odločiti, ali bodo gradili kariero na svojem področju ali pa bodo svoje delo dejansko posvetili raziskovanju. Navedeno se je zaradi neustreznih ocenjevalnih praks vedno manj prekrivalo. V Evropi je CoARA zato že postala množično podprta in je jasen pokazatelj nujnosti sprememb.

Slovenija se je na tem področju prilagajala najprej preko Nacionalne strategije odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015-2020 in Akcijskega načrta izvedbe nacionalne strategije odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015 – 2020. V zadnjem času pa smo imeli možnost in dolžnost, da kot država, članica EU in kot mednarodno vpeta država, vse te spremembe v politikah ERA in globalno uvedemo tudi v letos uvedeni novi Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID, Ur. list RS, štev. 186/21) ter Resolucijo o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030 (ReZrIS30, Ur. list RS, štev. 49/22). Novi slovenski zakon in strategija sledita mednarodnim politikam in rešitvam na področju odprte znanosti in s tem povezanega vrednotenja znanstvenoraziskovalnega dela in omogočata Sloveniji polno mednarodno usklajenost na področju uvajanja odprte znanosti in s tem povezanega vrednotenja znanstvenoraziskovalnega dela.

Realnost Slovenije z vidika sledenja tem spremembam kaže, da pri pogojih financiranja vedno bolj zaostajamo z uvajanjem potrebnih praks odprte znanosti v delovanje slovenskega znanstvenoraziskovalnega sistema. Zavora se ne vidi toliko s strani Javnih raziskovalnih organizacij (JRO), ki so se do sedaj uspešno prilagajale spremembam. To kaže npr. dejstvo, da naše JRO zahteve odprte znanosti v okviru programov Obzorje 2020 in Obzorje Evropa vestno in uspešno izpolnjujejo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 140.000,00 EUR
(MVZI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Ivan Skubic

E-mail: ivan.skubic@gov.si

2. TEMA: Analitični model vrednotenja ukrepov politik na področju vračanja izobraženih Slovencev

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 2.7.1.

Naslov teme: Analitični model vrednotenja ukrepov politik na področju vračanja izobraženih Slovencev

Cilji:

- Razvoj novega metodološkega okvirja za preučevanje problematike vračanja izobraženih Slovencev v Slovenijo.
- Temeljita preučitev in integracija dosedanjih pristopov preučevanja problematike vračanja izobraženih Slovencev.
- Upoštevanje dosedanjih slovenskih metodoloških spoznanj pri zasnovanju novega metodološkega pristopa k modeliranju soodvisnosti med elementi ter uporabi metod strojnega učenja za globoko analizo.
- Razvoj novega metodološkega pristopa na način, da bodo obstoječi (tudi namenski) podatkovni viri integrirani in analizirani kot soodvisna celota.
- Analiza vračanja izobraženih Slovencev v Slovenijo, ki zajema več podatkovnih virov hkrati in upošteva soodvisnosti med elementi.
- Analize pogojev vračanja.
- Analize dejavnikov, ki spodbujajo in odvrtaajo od vračanja.
- Analize ovir pri vračanju.
- Napovedni model vračanja z upoštevanjem družbene dinamike in specifik.
- Izdelava trajnostnih priporočilnih modelov uspešnega naslanjanja vračanja izobraženih Slovencev, ki bodo uporabni za Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je razviti nov metodološki pristop za analizo podatkov in rezultatov ukrepov, ki jih z namenom privabljanja izobraženih Slovencev v Slovenijo izvajajo različni resorji, predvsem MIZŠ. Razvita metodologija naj gradi na rezultatih dosedanjega kvantitativnega in kvalitativnega raziskovanja na zadevnem področju in bazah, ki so bile oblikovane v okviru že izvedenih projektov ter vključuje tudi napredne metode analize podatkov in strojnega učenja. Na ta način bodo postavljeni temelji za nadgradnjo raziskovanja v obliki kompleksnih analiz, ki bodo vodile do priporočil glede spodbujanja vračanja in uspešno soočanje z ovirami pri vračanju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 140.000,00 EUR
(MVZI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Tomaž Boh

E-mail: tomaz.boh@gov.si

3. TEMA: Karierne možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih in ženskah s priporočili za izboljšanje

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 2.7.2.

Naslov teme: Karierne možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih in ženskah s priporočili za izboljšanje

Cilji:

- Analiza kariernih možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih, ki začenjajo svojo samostojno raziskovalno pot (recimo prvi 10 let po doktoratu), in ženskah, ki pogosto ne sledijo tipični karierni poti, kar pa se pogosto negativno odrazi tudi pri kasnejšem razvoju njihove kariere pri doseganju najvišjih položajev in priznanj.
- Analiza treh uspešnih praks (recimo Avstrija, Madžarska, Nizozemska).
- Predlog potrebnih ukrepov na ravni raziskovalne politike in financiranja, ki bi zmanjšali ovire za napredovanje karier pri identificiranih dveh ranljivih skupinah.
- Predlog potrebnih ukrepov na ravni javnih raziskovalnih organizacij, ki bi zmanjšali ovire za napredovanje karier pri identificiranih dveh skupinah z upoštevanjem v kolikšni meri so javne raziskovalne organizacije sprejele usmeritve EU, ki so podane v Listini in Kodeksu za raziskovalce.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt bo preko analize in predvidenih ukrepov prispeval k bolj učinkoviti implementaciji Resolucije o Znanstvenoraziskovalni in inovacijski politiki, predvsem cilja 3: karierni razvoj raziskovalcev in raziskovalk ter odlična znanost ter novega Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki med drugim razvoj kadrov in implementacijo politike na tem področju definira kot enega izmed ključnih stebrov razvoja odlične znanosti in ki je predmet tako stabilnega financiranja kot financiranja v okviru drugih inštrumentov (kot so npr. raziskovalni projekti).

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MVZI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Andreja Umek Venturini

E-mail: andreja.umek-venturini@gov.si

4. TEMA: Analiza osipa na prvi in drugi stopnji študija v obdobju 2012-2022

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.2.

Naslov teme: Analiza osipa na prvi in drugi stopnji študija v obdobju 2012-2022

Cilji:

- Raziskava na podatkih o populaciji študentov, vpisanih v študijskih letih 2012/13 do 2022/23 v kombinaciji s podatki SURS o vstopu študentov na trg dela.
- Priprava analize z opredelitvijo značilnosti osipa – to je študentov, ki opustijo visokošolski študij na prvi in drugi stopnji ter dejavnikov, ki ga povzročijo ločeno po stopnjah študija (prva, druga) in glede na to ali gre za prvi visokošolski študij.
- Predlog ukrepov za zmanjšanje osipa.

Podrobnejša obrazložitev:

Po podatkih iz Education at a Glance 2022 (Poudarki na izobraževanju 2022) v Sloveniji 40 % študentov prve stopnje ne zaključi študij niti niso več v izobraževanju po preteku uradnega trajanja študija plus tri leta (OECD povprečje je 23 %) medtem, ko jih v tem istem obdobju diplomira 52 % (OECD povprečje je 65 %).

Namen projekta je raziskati razloge za opustitev oziroma nedokončanja študija, kar bo prispevalo k oblikovanju ukrepov za uresničevanje cilja Resolucije o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 C 3.2, da bo vzpostavljen ustrezno posodobljen način poučevanja, izhajajoč iz strokovnega, raziskovalnega oziroma umetniškega dela, ki bo osredinjen na študentke in študente za uspešno in pravočasno zaključevanje študija.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MVZI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Duša Marjetič

E-mail: Dusa.Marjetic@gov.si

5. TEMA: Analiza študija mednarodnih študentov

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.4.

Naslov teme: Analiza študija mednarodnih študentov

Cilji:

- Raziskava na podlagi podatkov o populaciji mednarodnih študentov, vpisanih na slovenske visokošolske zavode v Sloveniji v obdobju študijskih letih 2006/07 do 2022/23.

- Analiza razlogov odločitve študentov za študij na populaciji študentov, vpisanih v aktualnem študijskem letu raziskave.
- Priprava analize študijskih poti in motivacije za študij v Sloveniji mednarodnih študentov (to so študenti, ki nimajo slovenskega državljanstva in so vpisani v študijski program v Sloveniji v skladu z Zakonom o visokem šolstvu) ločeno po stopnjah študija (prva, druga, tretja), statusu in vrsti visokošolskega zavoda (javni/zasebni, univerza/samostojni visokošolski zavod) ter državljanstvu študenta (Evropska unija, države, s katerimi ima Slovenija sklenjene bilateralne sporazume in ostale države) ob upoštevanju podatka, ali je študent v Sloveniji pridobil že predhodno izobrazbo (vključno s srednješolsko izobrazbo).

Podrobnejša obrazložitev:

Kot poudarja Strategija razvoja Slovenije 2030, bo razvoj Slovenije v prihodnje močno odvisen od sposobnosti njenega odzivanja in prilagajanja na trende in izzive v globalnem okolju. Trendi kažejo na korenite spremembe zlasti v demografskih gibanjih, pritiskih na ekosisteme, tekmovanju za svetovne vire in v gospodarskem razvoju. Sodelovanje in povezanost na svetovni, evropski in nacionalni ravni ter čezmejno sodelovanje so tako čedalje pomembnejši. Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 v poglavju o internacionalizaciji določa, da med prednostnimi področji dohodne mobilnosti ostajajo predvsem zahodni Balkan, pa tudi preostala jugovzhodna Evropa in srednjeevropski prostor.

Število mednarodnih študentov iz EU in drugih držav se je od leta 2010/11 povečalo za 9,3 krat (iz 937 študentov v študijskem letu 2010/11 na 8.692 študentov v študijskem letu 2022/23). Mednarodni študenti v študijskem letu 2022/23 predstavljajo 12,4 % vseh vpisanih študentov. Pri tem 74 % mednarodnih študentov predstavljajo državljani Hrvaške in držav Zahodnega Balkana, s katerimi ima Slovenija sklenjene bilateralne sporazume.

Raziskava bo prispevala k razumevanju motivacije mednarodnih študentov za študij v Sloveniji ter dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost njihovega študija.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (MVZI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Duša Marjetič
 E-mail: Dusa.Marjetic@gov.si

13. Predlagatelj tem: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za kulturo

1. TEMA: Pregled potreb in predlog razširitev storitev bolnišnične šole

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.30.

Naslov teme: Pregled potreb in predlog razširitev storitev bolnišnične šole

Cilji:

- Analiza obstoječih storitev bolnišnične šole in predlogi širitev storitev.

- Zagotavljanja programov bolnišnične šole za učence in dijake na zdravljenju v bolnišnici.
- Aktivnosti za vključevanje v matično šolsko okolje med zdravljenjem in po njem, dokler ni možna polna vključenost v matično šolo, ter tudi poznejše svetovanje in povezovanje z matično šolo.
- Strokovne podpore vrtcem in šolam, ki vključujejo dolgotrajno bolne otroke.
- Podpore učencem in dijakom s posebnimi potrebami, ki imajo življenjsko ogrožajoče zdravstvene težave in le redko ali sploh ne obiskujejo šole.

Podrobnejša obrazložitev:

Vzgojno-izobraževalna dejavnost v okviru bolnišnic se je v Sloveniji začela izvajati v letu 1951, v letu 1958 je prevzela poučevanje v bolnišnicah pod svoje okrilje OŠ Ledina in tako je vzgojno-izobraževalno delo v bolnišnici je postalo tako del slovenskega šolskega sistema, danes pa se vzgojno-izobraževalno delo za osnovnošolce in srednješolce odvija v bolnišnicah v Valdoltri, Izoli, v Šempetru pri Gorici, na Jesenicah, v Celju, Ljubljani, Mariboru, Slovenj Gradcu, Murski Soboti, Novem mestu, v Centru za zdravljenje boleznih otrok v Šentvidu pri Stični ter v Mladinskem klimatskem zdravilišču na Rakitni.

Z zagotavljanjem kontinuitete oziroma nepretrganosti vzgojno-izobraževalnega procesa je učencem ali dijakom kljub bolezni in zdravljenju omogočeno zagotavljanje priložnosti za pridobivanje znanja in veščin, ohranjanje in navezovanje stikov z vrstniki, doživljanje uspeha, razvijanje samostojnosti in soustvarjanja ter sodelovanja z okoljem. To pomembno prispeva h krepitvi samozavesti in izboljšanju samopodobe, ki ju bolezen praviloma krni. Pridobljena izobrazba kot posledica vključenosti v vzgojno-izobraževalni proces v bolnišnici pa bolnemu učencu ali dijaku zagotavlja tudi možnosti za samostojno in neodvisno življenje v prihodnosti.

Predlog ciljnega raziskovalnega projekta je analizirati delovanje sistema bolnišničnih šol z vidika nabora storitev ter identifikacije dodatnih storitev, ki bi izhajale iz analize stanja in delovanja sistema bolnišničnih šol.

V bolnišničnih šolah so zaposleni strokovnjaki, ki so visoko usposobljeni za prilagajanje učnega procesa za dolgotrajno bolne otroke, zato bi želeli njihove storitve na podlagi identificiranih potreb razširiti in jih ponuditi tudi drugim, za katere se ugotavlja, da bi jim bile lahko te storitve v korist. Nudili bi lahko storitve otrokom, ki so zaradi življenjsko ogrožajočih stanj v šoli manj prisotni oziroma se vključujejo le v skladu z individualiziranim programom, nujna pa je tudi strokovna podpora vrtcem in šolam, ki dolgotrajno bolne otroke vključujejo. Veliko pomoči bi lahko nudili tudi otrokom s težavami na področju duševnega zdravja.

V okviru projekta je potrebna analiza stanja in možnosti ter potreb terena. Smiselno bi bilo pregledati tuje izkušnje in pregledati že obstoječe dobre prakse.

Identificirati in nadgraditi je treba programe bolnišničnih šol na več nivojih in za različne zgoraj navedene ciljne skupine.

Kot ključni cilj projekta se pričakuje predlog normativnih sprememb in fleksibilizacija delovanja bolnišničnih šol glede na potrebe vzgojno-izobraževalnega okolja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (MVI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mišela Mavrič

E-mail: [Misela.Mavric@gov.si](mailto:Mišela.Mavric@gov.si)

2. TEMA: Analiza in izdelava priporočenih kadrovskih normativov za pripravo obrokov šolske prehrane

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.31.

Naslov teme: Analiza in izdelava priporočenih kadrovskih normativov za pripravo obrokov šolske prehrane

Cilji:

- Analiza stanja in vzrokov za pomanjkanje kadra v kuhinjah osnovnih in srednjih šol ter dijaških domovih in zavodih za VIZ otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.
- Evalvacija dela kadra v kuhinjah osnovnih in srednjih šol ter dijaških domovih in zavodih za VIZ otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (dela, naloge, potrebna znanja).
- Priprava predlogov priporočenih kadrovskih normativov za pripravo zajtrka, malice, kosila in večerje v kuhinjah osnovnih in srednjih šol ter dijaških domovih in zavodih za VIZ otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.
- Priprava predlogov priporočenih kadrovskih normativov za pripravo dietnih obrokov v kuhinjah osnovnih in srednjih šol ter dijaških domovih in zavodih za VIZ otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Podrobnejša obrazložitev:

Gre za raziskavo, ki bo pomagala pri oblikovanju politik in izvajanju nalog, povezanih s šolsko prehrano. Prehrana otrok in odraščajoče mladine ima več posebnosti in prav zato ji posvečajo mnogo pozornosti v vseh družbenih sistemih. Pri tem je Slovenija ena izmed držav v svetu, ki namenja šolski prehrani otrok posebno skrb. Zdrava, redna in pravilna prehrana je izredno pomembna za razvoj otrok in mladostnike, saj prehrana daje energijo za rast in gibanje ter omogoča boljše pogoje za osebni razvoj. Dobro načrtovana in organizirana šolska prehrana je tudi povezana z vzgojno-izobraževalnimi dejavnostmi je tudi najučinkovitejša korekcija nepravilne družinske prehrane. Zato je cilj organizirane prehrane učencev in dijakov v vzgojno-izobraževalnih zavodih je zagotovitev kakovostne šolske prehrane, s katero se vpliva na optimalni razvoj učencev in dijakov, na razvijanje zavesti o zdravi prehrani in kulturi prehranjevanja, na vzgajanje in izobraževanje za odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja in okolja ter omogoči učencem in dijaku dostopnost do zdrave šolske prehrane. Ob tem je treba upoštevati naraščajoče potrebe po pripravi obrokov na podlagi medicinsko indiciranih diet zaradi alergij, preobčutljivih reakcij na prehrano, motenj presnove in drugih kroničnih bolezni.

Šolske kuhinje s pripravo obrokov za učence in dijake služijo kot podporna dejavnost vzgojno-izobraževalnemu procesu. Za izvajanje teh nalog je treba zagotoviti ustrezno število kadrov v šolskih kuhinjah, ki pripravljajo obroke za učence in dijake. Gre za pripravo predloga priporočenih kadrovskih normativov za pripravo obrokov in dietnih obrokov v kuhinjah osnovnih in srednjih šol ter dijaških domovih in zavodih za VIZ otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MVI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Alenka Pavlovec

E-mail: alenka.pavlovec@gov.si

3. TEMA: Dejavniki nasilja v osnovnih šolah in mehanizmi za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.6.

Naslov teme: Dejavniki nasilja v osnovnih šolah in mehanizmi za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja

Cilji:

- Analiza stanja na področju vrstniškega nasilje/nadlegovanja/trpinčenja (tako v realnem prostoru kot v kibernetnem prostoru) in pridobitev nujno potrebnih podatkov za pripravo ukrepov za soočanje, preprečevanje in pomoč.
- Oblikovanje mehanizma, ki bo omogočal longitudinalno spremljanje razmer na področju vrstniškega nasilja/nadlegovanja/trpinčenja med osnovnošolci.
- Oblikovanje konkretnih priporočil za izboljšanje stanja, ukrepanje, preprečevanje in pomoč na nivoju posamezne šole.
- Priprava strokovnih izhodišč in podlag za oblikovanje konkretnih političnih pobud in predlogov za oblikovanje strategije za zagotavljanje varnega šolskega okolja.

Podrobnejša obrazložitev:

Lokalne in parcialne študije kažejo, da je problem nasilja v šolah v Sloveniji še kako prisoten. Šulc in Bučar Ručman (2019) sta opravila metaanalizo, v katero sta vključila 9 empiričnih raziskav, objavljenih v obdobju 1991–2019. Rezultati kažejo, da je imelo približno 33 % otrok in mladostnikov že vsaj eno izkušnjo z medvrstniškim nasiljem, 9,2 % pa je tega doživljalo ponavljajoče. O resnosti problematike poroča tudi slovenska Policija. Ena izmed najbolj zaskrbljujočih posledic nasilja, katerega žrtve so mladostniki in otroci v Sloveniji so namreč samomori in poskusi samomorov. Ravno zaradi teh problemov je Policija skupaj z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport zaprosila za pomoč Evropsko komisijo v sklopu programa Structural Reform Support Service (SRSS). Leta 2018 (do 2020) so pričeli izvajati projekt Preventing bullying and reducing violence among minors in Slovenia. Žal je ta projekt temeljil na predstavitvi dobrih praks iz tujine (in še to na daljavo) in ni vključeval reprezentativne raziskave. Tako še vedno nismo uspeli najti odgovora zakaj in na kakšen način prihaja do nasilja v šolah, postalo pa je očitno, da je problematika zelo resna. Porast kažejo tudi izjemno skopi (zgolj par vprašanj o nasilju), vendar edini longitudinalni podatki raziskav Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC - Health Behaviour in School Aged Children). Ob vsem tem je potrebno upoštevati tudi, da so se razmere in odnosi v času ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa še dodatno spremenili in zaostri.

Vprašanja razumevanja in konceptualizacije nasilja, družbene percepcije in uokvirjanje določenih pojavov kot nasilnih oz. nenasilnih, bodo predstavljala izhodiščno točko našega raziskovalnega pristopa. Pri tem sprejemamo tezo Henryja (2000), da je potrebno za razumevanje prepletanja nasilja in šole prestopiti ozke okvire relacije medosebnega nasilja (npr. učenec-učenec; učenec-učitelj) in za iskanje dejanskih vzrokov za nasilje vpogledati v širše družbene procese, politike (in ideologije) ter družbeno-kulturni odnos do različnih oblik nasilja. Nasilje v šolah se namreč zgolj manifestira preko učencev in zato se zmotno predpostavlja, da so oni jedro težav. Šolsko okolje ni izolirano in ločeno od širše družbe. Predlagani raziskovalni pristop tako temelji na izvornosti (v svetovnem merilu), saj presega mikro nivo raziskovanja in gradi celostni integrirani pristop k raziskovanju povezave med nasiljem in šolo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MVI 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Alenka Klepac

E-mail: alenka.klepac@gov.si

4. TEMA: Bralne navade strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za vseživljenjsko učenje

Številka teme 3.2.3.

Naslov teme: Bralne navade strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah

Cilji:

- Pridobiti pregled o bralnih navadah strokovnih delavcev v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (vzgojitelji, razredni učitelji, učitelji, šolski knjižničarji ...), visokošolskih učiteljev pedagoških in filozofskih fakultet (fakultete, ki izobražujejo bodoče učitelje), učiteljev javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle in javnoveljavnih programov za krepitev različnih področij pismenosti za odrasle (osnovna šola za odrasle in programi, po katerih se ne pridobi izobrazba) ter knjižničarjev v splošnih knjižnicah, ki so odgovorni in zadržani za spodbujanje bralne pismenosti in gradnjo bralne kulture pri otrocih, mladih in odraslih.
- Pridobiti pregled bralnih navad oz. namena branja strokovnih delavcev: koliko je obveznega branja literature, ki jo berejo zaradi izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa na svojem področju, koliko je branja za užitek ...
- Pridobiti pregled, kako delovno okolje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, fakultetah in splošnih knjižnicah spodbuja branje strokovnih delavcev, navedenih pri prvem cilju.
- Pridobiti pregled, kako fakultete (pedagoške in filozofske) spodbujajo branje študentov, bodočih učiteljev in drugih bodočih strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter bodočih knjižničarjev.
- Identificirati dobre prakse spodbujanja branja strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah.
- Priprava priporočil za spodbujanje branja strokovnih delavcev vrtcev in šol, fakultet ter splošnih knjižnic.

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskave s področja bralne pismenosti PISA in PIRLS kažejo, da je motivacija za branje med slovenskimi otroki, učenci in dijaki pod povprečjem OECD. Raziskovalci potrjujejo, da je motivacija za branje pri otrocih in mladih ključni dejavnik za uspešno branje in razumevanje. V okviru vzgojno-izobraževalnega procesa se lahko povečuje motivacija za branje knjig, prav tako lahko spodbujamo pogostost branja. Na bralno motivacijo vplivajo različni dejavniki; raziskave kažejo, da ima na bralno motivacijo velik vpliv tudi odrasli posameznik kot bralni model oz. kot svetovalec, ki lahko priporoča branje. Z vidika dostopnosti in enakih možnosti je bralni model v VIZ za mnoge otroke in mlade strokovni delavec v razredu ali v šolski knjižnici, ali pa v prostem času knjižničar v splošni knjižnici. Strokovni delavec kot bralni model nudi podporo otrokom in mladim in pri njih lahko razvija notranjo motivacijo, da bodo prepoznali branje kot pozitivno aktivnost.

Podatki kažejo, da je v Sloveniji delež odraslih, ki bere knjige vsaj enkrat na teden, pod povprečjem OECD. (Vir: Education at a Glance 2019: OECD Indicators - © OECD 2019, Tabela A6.a, pridobljeno 27.

5. 2021). Pogostost branja pa je povezana s povprečnimi dosežki pri besedilnih spretnostih. Pri večini držav je razlika v povprečnem dosežku tistih, ki berejo pogosteje, in tistih, ki nikoli ne berejo, zelo velika. Glede na položaj med EU državami, lahko zaključimo, da so v Sloveniji problem bralna kultura oz. bralne navade odraslih (Vir: Education at a Glance 2019: OECD Indicators - © OECD 2019, Tabela A6.b, pridobljeno 27. 5. 2021). Celovite raziskave, ki bi pokazala, kako je z bralno kulturo pri strokovnih delavcih v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter fakultetah in splošnih knjižnicah, v Sloveniji še nimamo. Pridobljeni podatki bi bili pomembni tako za načrtovanje ukrepov in priporočil za dvig motiviranosti strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov, fakultet in splošnih knjižnic, za pripravo nadaljnjih ukrepov za otroke in mlade ter za načrtovanja bralne pismenosti in bralne kulture v celoti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MVI: 10.000 EUR, MK: 10.000 EUR, ARIS: 20.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Nada Požar Matijašič

E-mail: Nada.Pozar-Matijasic@gov.si

14. Predlagatelj tem: Ministrstvo za kulturo

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo**

1. TEMA: Ocena jezikovnopolitičnega stanja: študija o jezikovni krajini v Republiki Sloveniji in jezikovnih potrebah govorcev slovenščine zunaj mej Republike Slovenije

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop:

1.4 Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.2.

Naslov raziskovalne teme: Ocena jezikovnopolitičnega stanja: študija o jezikovni krajini v Republiki Sloveniji in jezikovnih potrebah govorcev slovenščine zunaj mej Republike Slovenije

Cilji:

Za oblikovanje novega nacionalnega programa za jezikovno politiko za naslednje petletno obdobje sta potrebna tudi ocena in ovrednotenje sociolingvistične situacije v Republiki Sloveniji in zunaj nje.

- Študija naj evalvira stanje na vseh področjih javne rabe slovenščine: v šolstvu, tj. od vrtcev do univerz, gospodarstvu, medijih, zdravstvu, javni upravi, kulturi itd., s poudarkom na identificiranju težav v vsakdanji komunikaciji in pri pridobivanju informacij.
- Študija naj se osredotoči na javne sporazumevalne prakse, ki so z vidika jezikovnih pravic in/ali stališč govorcev problematične, pri tem so pomembni izkušnje in mnenja uporabnikov oziroma govorcev slovenščine, vključno z ranljivimi skupinami oseb, ki imajo pogosto še večje težave pri sporazumevanju in uveljavljanju jezikovnih pravic.
- Navesti je treba tudi dejavnosti inšpekcijskih organov, pristojnih na tem področju (zakonske podlage, reševanje kršitev, težave ...).
- Predstaviti je treba, kako poteka ozaveščanje uporabnikov o pomenu in vlogi javne rabe slovenščine ter o pomenu ustrezne jezikovne rabe na vseh področjih javnega življenja (vključno s pomenom lektorskih storitev), obenem pa, kako učinkovito načrtovati dejavnosti za boljše

podobo jezikovne krajine ter za promocijo slovenskega jezika in kulture. Na to se navezujejo tudi dobro razvita jezikovna opremljenost z digitalnimi viri in orodji ter njihova odprta dostopnost, hkrati pa seznanjanje uporabnikov z razvojem in možnostmi jezikovne infrastrukture ter čim širša raba le-te.

- Cilj prizadevanj jezikovne politike je torej ustrezna jezikovna krajina s čim manjšim neskladjem med veljavno pravno ureditvijo in pričakovanim oziroma želenim stanjem. Potrebna je tudi skrb za prisotnost slovenskega jezika v okviru jezikovne krajine na območjih, kjer je v sosednjih državah naseljena slovenska manjšina.
- Študija naj poda tudi podatke o jezikovnem položaju in jezikovnih potrebah slovenske manjšine v sosednjih državah, saj iz posebnega položaja slovenske manjšine izhajajo posebne jezikovnonačrtovalne potrebe: uresničevanje jezikovnopoličnih načrtov, jezikovno znanje, jezikovna raba, stališča do slovenskega jezika, učinkovitost pouka slovenskega jezika, spodbujanje in razvoj bralne kulture, prisotnost slovenske knjige v knjižnicah slovenskih manjšin in v šolskih knjižnicah šol s slovenskim učnim jezikom, dostop do COBISS-a, kulturne dejavnosti in povezave z Republiko Slovenijo na kulturnem področju, spodbujanje sodelovanja ustanov sosednjih držav, ki se ukvarjajo z reševanjem jezikovnih problematik, ipd.
- Slovenska jezikovna politika mora govorcem slovenščine omogočiti čim bolj kakovostno pridobivanje in utrjevanje jezikovne zmožnosti, da bodo dobili osnove za samozavestno in učinkovito sporazumevanje v slovenščini v funkcijsko raznolikih sporazumevalnih situacijah.
- Študija naj na podlagi ugotovitev o jezikovnih potrebah govorcev zunaj Republike Slovenije pripravi smernice za nadaljnjo jezikovno politiko na posameznem območju s slovensko manjšino oziroma slovensko jezikovno skupnostjo.
- Evidentirati in na kratko povzeti je treba tudi morebitne že opravljene študije sociolingvističnega stanja v Republiki Sloveniji.
- Po temeljiti analizi stanja na posameznih sporazumevalnih področjih mora študija predlagati cilje in ukrepe za izboljšanje stanja, po možnosti z navedbo nosilcev oziroma izvajalcev dejavnosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MK 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Irena Grahek
e-pošta: irena.grahek@gov.si
tel. št.: 01 369 5980

2. TEMA: Metodologija umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra ter posodobitev in nadgradnja Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2. 8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 2.8.2.

Naslov raziskovalne teme: Metodologija umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra ter posodobitev in nadgradnja Smernic za energetska prenova stavb kulturne dediščine

Cilji:

- Priprava metodologije umeščanja fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine.
- Priprava metodologije/izhodišč za razvrstitev območij naselbinske dediščine glede na njihovo tipologijo in vizualno izpostavljenost ter morebitne druge lastnosti, ki bi lahko vplivale na umeščanje fotonapetostnih naprav.
- Priprava dveh vzorčnih primerov solarnih katastrov na primerih naselbinske dediščine, od tega enega za mestno in enega za vaško območje.
- Oblikovanje usmeritev za umeščanje fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine.
- Priprava posodobitve in nadgradnje Smernic za energetske prenovi stavb kulturne dediščine (MzI, MK 2016).
- Vključujoč pristop s strokovnjaki in predstavitve oz. izobraževanje za uporabnike.

Delovni sklopi s podcilji:

- Pregled in analiza uveljavljenih praks pri umeščanju fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine v tujini in v Sloveniji (metodologije, pravni okviri, primeri dobrih praks).
- Zasnova metode, testiranje metode na pilotnem naboru enot naselbinske dediščine, priprava protokola za uporabo metode.
- Analiza vplivov fotonapetostnih naprav na naselbinsko dediščino, upoštevajoč vrednote naselbinske dediščine in tehnološke rešitve, ki vplivajo na obliko, lokacijo in vidno zaznavnost.
- Izbor metod in sodobnih tehnologij za zajem in analizo podatkov ter za prenos v javno dostopen pregledovalnik (PIS).
- Priprava smernic za umeščanje fotonapetostnih naprav v naselbinsko dediščino kot podlaga za oblikovanje podrobnejših pravil državnega prostorskega reda, akcijskih programov in regionalnih prostorskih planov.
- Analiza vplivov nameščanja naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine s poudarkom na napravah za proizvodnjo električne energije iz sonca in zemlje, upoštevajoč varovane vrednote kulturne dediščine, zaznave teh naprav glede na obliko, lokacijo, vidnost in kakovost bivanja.
- Priprava posodobljenih Smernic za energetske prenovi stavb kulturne dediščine (tudi v obliki za objavo/tisk).

Podrobnejša obrazložitev:

Večanje deleža rabe obnovljivih virov energije (OVE) je med ključnimi ukrepi prehoda k podnebni nevtralnosti, k čemur nas zavezujejo številni nedavno sprejeti mednarodni dokumenti. Prehod na brezemisijско družbo in gospodarstvo je hkrati nujen izziv. Zeleni prehod je tudi neizogiben korak pri zmanjševanju energetske odvisnosti EU. Nadomestitev fosilnih goriv s čistejšimi oblikami energije bo omogočila omejitev emisij toplogrednih plinov v EU in zmanjšanje odvisnosti EU od ruskega plina.

Hitra implementacija objektov za rabo OVE povzroča obsežne spremembe v prostoru, pri čemer je s pospešitvijo uvajanja sončne energije v prostor kulturna dediščina, v okviru te pa še posebno naselbinska dediščina, kot nosilka identitete Slovenskega prostora med najbolj ranljivimi kategorijami. Kulturna dediščina je hkrati tudi nosilka gospodarskih temeljev države, ki je posebno pomembna za razvoj turističnih produktov in aktivnosti, zaradi česar je iskanje možnosti za umeščanje obnovljivih virov energije, posebno sončne energije, na kulturno dediščino, velikega pomena. Ker pa je pričevalna vrednost naselbinske dediščine, kjer je koncentracija kulturne dediščine največja, izjemnega pomena za ohranjanje identitete prostora, je priprava metodologije umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine in priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra smiselna in ključno prispeva k uresničitvi ciljev in zavez za podnebno nevtralnost in ohranjanje identitete prostora.

Vnašanje novih elementov – sončnih elektrarn v naselbinsko dediščino ne sme povzročiti njenega razvrednotenja. Z iskanjem in uporabo naprednih tehnologij, predvsem pa primernih vizualno neizpostavljenih lokacij umeščanja sončnih elektrarn lahko pripomore k ohranjanju dediščinskih lastnosti in omogočanju dobrih gospodarskih temeljev v naselbinskih jedrih. Umeščanje sončnih elektrarn v naselbinska jedra mora predstavljati prispevek h kakovostnemu oblikovanju prostora in kakovosti bivanja ter ohranjanju temeljnih značilnosti naselbinske dediščine. Predmet raziskovalne teme je poleg oblikovanja metodologije umeščanja sončnih elektrarn na objekte v območjih naselbinske dediščine tudi priprava dveh vzorčnih primerov solarnega katastra in oblikovanje smernic za umeščanje sončnih elektrarn v območja naselbinske dediščine in vplivna območja te dediščine, ki bodo tudi osnova za pripravo pravil državnega prostorskega reda in pripravo akcijskih programov ter regionalnih prostorskih planov. Za potrebe uporabnosti metodologije in solarnih katastrov je pomemben tudi izbor metod in sodobnih tehnologij za zajem in analizo podatkov ter za prenos v javno dostopen pregledovalnik (PIS), prav tako pa tudi predstavitev rezultatov strokovni in splošni javnosti ter izobraževanje uporabnikov, zato je tudi to del raziskovalnega projekta.

Leta 2016 so bile v sodelovanju Ministrstva, pristojnega za infrastrukturo in Ministrstva, pristojnega za varstvo kulturne dediščine, pripravljene Smernice za energetske prenovi stavb kulturne dediščine, katerih namen je bil v prvi vrsti izboljšanje učinkovitosti rabe energije v javnem sektorju, saj je bilo ugotovljeno, da te stavbe kot nosilke slovenske identitete potrebujejo posebno obravnavo. Vendar pa so smernice za energetske prenovi stavb kulturne dediščine pomembna strokovna podlaga ne le za vse stavbe kulturne dediščine, ampak tudi za načrtovanje in izvajanje energetske prenovi stavb, ki sicer nimajo statusa kulturne dediščine, a izkazujejo kakovostno oblikovanje in je zaradi profesionalnega stavbarstva ali arhitekturnega pristopa to kakovost vredno ohranjati. V času po pripravi Smernic za energetske prenovi stavb kulturne dediščine je prišlo do korenitih sprememb predpisov, dokumentov in ciljev v smislu zagotavljanja podnebne nevtralnosti, energetske neodvisnosti in posledično večanja deleža rabe obnovljivih virov, ki skupaj z učinkovito rabo energije ključno prispevajo k doseganju zastavljenih ciljev. Smernice za energetske prenovi stavb kulturne dediščine bi bilo zato potrebno posodobiti in nadgraditi z vsebino smernic za umeščanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine s poudarkom na nameščanju fotonapetostnih naprav in naprav za izkoriščanje geotermalne energije. Potrebno bi bilo pregledati in analizirati uveljavljene prakse v tujini in v Sloveniji, pripraviti metodologijo za umeščanje fotonapetostnih naprav na objekte v območjih naselbinske dediščine, pregledati pravni okvir in predstaviti primere dobrih praks, nadalje bi bilo potrebno analizirati, kako nameščanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine vpliva na varovane lastnosti kulturne dediščine glede na vrsto dediščine in tehnologijo naprav. Potrebno bi bilo analizirati tudi vidno zaznavo in vplive na kakovost bivanja ter opredeliti morebitne daljinske vplive teh naprav. Eden izmed ključnih ciljev raziskovalnega projekta je torej priprava posodobitve in nadgradnje Smernic za energetske prenovi stavb kulturne dediščine s poudarkom na določitvi smernic za uvajanje naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na stavbe kulturne dediščine, ki bi jih izdali v tiskani obliki in bi bile dostopne tako investitorjem in izvajalcem, kot tudi odločevalcem in širši javnosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 350.000,00 EUR

(MK: 87.500 EUR, MOPE: 87.500 EUR, ARIS: 175.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi:

Ime in priimek: Helena Štih (MK)

E-mail: helena.stih@gov.si

Tel. št.: 01 400 79 37

Ime in priimek: Tina Žumer (MOPE)

E-mail: tina.zumer@gov.si

Tel. št.: 030 487 834

(namestnik mag. Erik Potočar, erik.potocar@gov.si, 030 227 978)

3. TEMA: Enakost spolov v kulturi

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 1.7.1.

Naslov raziskovalne teme: Enakost spolov v kulturi

Cilja:

Priprava ocene o enakosti spolov na področju kulture v Sloveniji na podlagi statističnih in raziskovalnih podatkov:

- Analiza statističnih podatkov naj odgovori na vprašanja o stopnji zaposlenosti v kulturnih dejavnostih glede na spol, o spolni plačni vrzeli in o razmerju med spoli iz naslednjih vidikov: vodilna delovna mesta v javnem in zasebnem sektorju, pomembnejše nagrade na področju kulture in avtorstvo ter angažma vodilnega umetniškega kadra uprizorjenih, odigranih, razstavljenih oz. objavljenih del v izbranih kulturno-umetniških inštitucijah v obdobju 2021–2022.
- Raziskava, ki naj kombinira kvantitativno in kvalitativno metodo, naj se osredotoči na preučevanje diskriminacije na podlagi spola in nasilja na podlagi spola pri opravljanju dela v kulturi. Pri tem naj preuči tudi soobstoj spolne neenakosti z neenakostjo zaradi starosti, narodnostne pripadnosti, spolne usmerjenosti, spolnega izraza in drugih osebnih okoliščin. Poleg tega naj razižče tudi vpliv spola na karierno dinamiko (npr. starševski dopust, pogoji za uveljavitev na mednarodnem področju, udeležba v rezidenčnih programih v tujini ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MK 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Blanka Tivadar

E-mail: blanka.tivadar@gov.si

Tel. št. 01 369 5857

Predlagatelj teme: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za kulturo

4. TEMA: Bralne navade strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za vseživljenjsko učenje

Številka teme 3.2.3.

Naslov teme: Bralne navade strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah

Cilji:

- Pridobiti pregled o bralnih navadah strokovnih delavcev v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (vzgojitelji, razredni učitelji, učitelji, šolski knjižničarji ...), visokošolskih učiteljev pedagoških in filozofskih fakultet (fakultete, ki izobražujejo bodoče učitelje), učiteljev javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle in javnoveljavnih programov za krepitev različnih področij pismenosti za odrasle (osnovna šola za odrasle in programi, po katerih se ne pridobi izobrazba) ter knjižničarjev v splošnih knjižnicah, ki so odgovorni in zadržani za spodbujanje bralne pismenosti in gradnjo bralne kulture pri otrocih, mladih in odraslih.
- Pridobiti pregled bralnih navad oz. namena branja strokovnih delavcev: koliko je obveznega branja literature, ki jo berejo zaradi izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa na svojem področju, koliko je branja za užitek ...
- Pridobiti pregled, kako delovno okolje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, fakultetah in splošnih knjižnicah spodbuja branje strokovnih delavcev, navedenih pri prvem cilju.
- Pridobiti pregled, kako fakultete (pedagoške in filozofske) spodbujajo branje študentov, bodočih učiteljev in drugih bodočih strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter bodočih knjižničarjev.
- Identificirati dobre prakse spodbujanja branja strokovnih delavcev v vrtcih, šolah in fakultetah ter splošnih knjižnicah.
- Priprava priporočil za spodbujanje branja strokovnih delavcev vrtcev in šol, fakultet ter splošnih knjižnic.

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskave s področja bralne pismenosti PISA in PIRLS kažejo, da je motivacija za branje med slovenskimi otroki, učenci in dijaki pod povprečjem OECD. Raziskovalci potrjujejo, da je motivacija za branje pri otrocih in mladih ključni dejavnik za uspešno branje in razumevanje. V okviru vzgojno-izobraževalnega procesa se lahko povečuje motivacija za branje knjig, prav tako lahko spodbujamo pogostost branja. Na bralno motivacijo vplivajo različni dejavniki; raziskave kažejo, da ima na bralno motivacijo velik vpliv tudi odrasli posameznik kot bralni model oz. kot svetovalec, ki lahko priporoča branje. Z vidika dostopnosti in enakih možnosti je bralni model v VIZ za mnoge otroke in mlade strokovni delavec v razredu ali v šolski knjižnici, ali pa v prostem času knjižničar v splošni knjižnici. Strokovni delavec kot bralni model nudi podporo otrokom in mladim in pri njih lahko razvija notranjo motivacijo, da bodo prepoznali branje kot pozitivno aktivnost.

Podatki kažejo, da je v Sloveniji delež odraslih, ki bere knjige vsaj enkrat na teden, pod povprečjem OECD. (Vir: Education at a Glance 2019: OECD Indicators - © OECD 2019, Tabela A6.a, pridobljeno 27. 5. 2021). Pogostost branja pa je povezana s povprečnimi dosežki pri besedilnih spretnostih. Pri večini držav je razlika v povprečnem dosežku tistih, ki berejo pogosteje, in tistih, ki nikoli ne berejo, zelo velika. Glede na položaj med EU državami, lahko zaključimo, da so v Sloveniji problem bralna kultura oz. bralne navade odraslih (Vir: Education at a Glance 2019: OECD Indicators - © OECD 2019, Tabela A6.b, pridobljeno 27. 5. 2021). Celovite raziskave, ki bi pokazala, kako je z bralno kulturo pri strokovnih delavcih v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter fakultetah in splošnih knjižnicah, v Sloveniji še nimamo. Pridobljeni podatki bi bili pomembni tako za načrtovanje ukrepov in priporočil za dvig motiviranosti strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov, fakultet in splošnih knjižnic, za pripravo nadaljnjih ukrepov za otroke in mlade ter za načrtovanja bralne pismenosti in bralne kulture v celoti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MVI: 10.000 EUR, MK: 10.000 EUR, ARIS: 20.000,00 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Nada Požar Matijašič

E-mail: Nada.Pozar-Matijasic@gov.si

15. Predlagatelj tem: Ministrstvo za digitalno preobrazbo
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza razumevanja informacijske družbe 5.0 v Sloveniji in IKT kompetenčnih centrov za osebe z oviranostmi

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba:

Tematski sklop: 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.1.

Naslov teme: Analiza razumevanja informacijske družbe 5.0 v Sloveniji in IKT kompetenčnih centrov za osebe z oviranostmi

Cilji:

- Vzpostaviti ogrodje za analizo poznavanja pomena Informacijske družbe 5.0 v Sloveniji ter podrobnejša analiza, ki bo pokazala, koliko so ljudje dejansko seznanjeni s priložnostmi, ki jih prinaša. Popisati in poglobljeno analizirati dejavnosti, ki jih izvajajo evropske in druge države na področju kompetenčnih IKT centrov za osebe z oviranostmi (skupine za katere je analiza potrebna: težave z vidom, motnje sluha, gibalne oviranosti, kognitivne, govorne in učne težave).
- Analiza morebitnih dobrih praks iz Japonske ali drugih držav, ki bi pripomogle k ozaveščanju ljudi o njenih prednostih in priložnosti, ki jih prinaša.
- Razviti več-dimenzionalni indeks in za vsako dejavnost oceniti možnost ter potrebe prenosa za njeno prilagoditev, da se dejavnosti lahko uvede v Republiki Sloveniji.
- Uporabiti več-dimenzionalni indeks, da se opravi primerjalna analiza in analiza stroškov ter koristi na seznamu dejavnosti drugih držav z namenom oblikovanja priporočil za slovenske razmere in specifike.
- Opredelitev rešitev, ki bi omogočile izvedbo ustrezno prilagojenih dejavnosti v Republiki Sloveniji tako, da se omogoči njihova široka in učinkovita uporaba (upoštevati tudi finančni in kadroviski vidik – potrebna znanja oseb, finančne posledice morebitnih vzpostavitvev, ipd.).

Podrobnejša obrazložitev:

Glavni poudarek Pametne družbe 5.0 je usmerjen v reševanje družbenih izzivov s pomočjo tehnologije, pri čemer pomembno vlogo igra družbena odgovornost in trajnostni razvoj. Cilj je ustvariti sobivanje med virtualnim in realnim svetom, uravnotežiti gospodarski razvoj in nasloviti izzive družbe ter posledično ustvariti boljšo družbo, v kateri bodo v ospredju ljudje. Tako se bo spremenila tudi proizvodnja, logistika in poslovanje ter s tem posledično tudi življenje ljudi. Na tem področju nas zanima predvsem implementacija in dobre prakse drugih držav, v Sloveniji pa splošno družbeno poznavanje omenjenega področja.

Kompetenčni IKT centri so namenjeni osebam z oviranostmi, ki potrebujejo dodatno podporo in usposabljanje za učinkovitejšo uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). Ti centri zagotavljajo storitve, usmerjene v povečanje digitalnih spretnosti in samostojnosti oseb z oviranostmi, kar jim omogoča lažje sodelovanje v družbi. Kompetenčni IKT centri ponujajo različne programe, ki se prilagajajo posamezniku glede na njegove potrebe in cilje. Potrebna bi bila tudi analiza stanja digitalne dostopnosti v Sloveniji. Analiza naj vključuje tudi potrebo po usposabljanjih za uporabo različnih naprav in programov, pomoč pri upravljanju računalnika in digitalnih naprav, učenje spletnega brskanja in

uporabe pametnih telefonov ter drugih pripomočkov, ipd. Nekateri centri ponujajo tudi specializirano programsko opremo za ljudi z različnimi vrstami oviranosti, kot so glasovni ali braillov zasloni. V boljših kompetenčnih IKT centrih se izvaja tudi strokovno svetovanje, ki je prilagojeno potrebam uporabnikov in njihovim življenjskim situacijam. Ta svetovanja se osredotočajo na podporo pri uporabi IKT pri vsakdanjih dejavnostih, kot so služba, izobraževanje in zabava, kar uporabnikom omogoča večjo samostojnost in neodvisnost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jerneja Stanišič

e-mail: jerneja.stanisic@gov.si

tel. 030 720 203

2. TEMA: Analiza potreb digitalnih kompetenc med mladimi

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop: 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.2.

Naslov teme: Analiza potreb digitalnih kompetenc med mladimi

Cilji:

- Popisati in poglobljeno analizirati potrebe, ki jih imajo mladi (med 16 in 24 let) na področju digitalnih kompetenc. Osredotočiti se predvsem na področja/kompetence (glede na DigiComp 2.2), ki jih primanjkuje za dobro delovanje v družbi.
- Analizirati dobre prakse za krepitev digitalnih kompetenc med mladimi iz tujine ter preučiti možnost uporabe »dobrih praks« in potrebe prenosa ter prilagoditev, da se podobne aktivnosti v zvezi z omenjeno problematiko lahko uvede tudi v Republiki Sloveniji.
- Opredelitev rešitev, ki bi omogočile izvedbo ustreznih prilagojenih neformalnih izobraževalnih dejavnosti v Republiki Sloveniji tako, da se omogoči njihova široka in učinkovita uporaba.
- Predlogi ukrepov, ki bi kar najbolj učinkovito naslavljali mlade, da bi v tej populaciji zmanjšali digitalni razkorak.

Podrobnejša obrazložitev:

Digitalne kompetence so v današnjem digitalnem svetu ključnega pomena za vključitev v digitalno družbo, zato je izjemno pomembno, da se mladi naučijo digitalnih spretnosti. Najti je treba načine, kako pri mladih v prvi vrsti spodbuditi zanimanje za digitalne kompetence in kako jim te vsebine približati na njim primeren način. Potrebno je najti tudi ustrezne rešitve za spodbujanje udeležbe na neformalnih izobraževanjih, s katerimi mladi krepijo svoje digitalne kompetence.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jerneja Stanišič

E- mail: jerneja.stanistic@gov.si

Tel. 030 720 203

3. TEMA: Analiza sovražnega govora na spletu in dezinformacij

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.3.

Naslov teme: Analiza sovražnega govora na spletu in dezinformacij

Cilji:

- Popisati in poglobljeno analizirati dejavnosti, ki jih izvajajo evropske in druge države na področju ozaveščanja »Kaj pomeni sovražni govor?« in »Kaj pomenijo dezinformacije?«
- Analizirati dejansko stanje na terenu; ali ljudje prepoznajo razlike med različnimi oblikami dezinformacij in ali razumejo, kaj dejansko pomeni sovražni govor.
- Razviti več-dimenzionalni indeks, ki opredeli možnost uporabe »dobrih praks« in oceniti možnost in potrebe prenosa ter njeno prilagoditev, da se podobne aktivnosti v zvezi z omenjeno problematiko lahko uvede v Republiki Sloveniji.
- Uporabiti več-dimenzionalni indeks, da se opravi primerjalna analiza in analiza stroškov ter koristi na seznamu dejavnosti drugih držav z namenom oblikovanja priporočil za slovenske razmere in specifikke. Opredelitev rešitev, ki bi omogočile izvedbo ustrezno prilagojenih dejavnosti v Republiki Sloveniji tako, da se omogoči njihova široka in učinkovita uporaba.
- Predlogi ukrepov, ki bi pomagali v boju proti dezinformacijam in sovražnemu govoru.

Podrobnejša obrazložitev:

V sodobnem času ljudje vse manj berejo klasične tiskane medije, tako da informacije pridobivajo v vse večji meri na družbenih omrežjih. Dezinformacije so namerno napačne informacije, ki se širijo z namenom zavajanja ljudi in vplivanja na njihovo razmišljanje ali odločitve, za kar se v znatni meri uporabljajo družbena omrežja. Dezinformacije niso nov pojav, a so se okrepile s pojavom in razvojem družbenih omrežij. Vplivajo lahko tudi na demokratične procese, zaupanje ljudi v te procese in škodijo javnemu interesu. Dezinformacije lahko privedejo do napačnih odločitev in ukrepov, ki lahko škodijo posameznikom ali družbi kot celoti. Zelo pomembno je zavedanje dezinformacij ter poznavanje načina, kako se z njimi spopadati. To lahko vključuje kritično razmišljanje, preverjanje virov in ozaveščanje drugih o problematiki. Analize, ki so predmet razpisanih tem, bodo pripomogle k boljšemu razumevanju, kako splošna javnost vidi problem in ali ga sploh razume ter k oblikovanju možnih predlogov rešitev, ne samo na nacionalni ravni, pač pa tudi na posameznih platformah.

Drugo pomembno področje pa je področje sovražnega govora. Sovražni govor je govor, ki spodbuja sovraštvo ali nasilje proti posameznikom ali skupinam, na primer zaradi njihovega porekla, vere, spola, spolne usmerjenosti, invalidnosti ali političnih stališč. Ta oblika komunikacije je žal močno razširjena po družbenih omrežjih in spletnih platformah. Sovražni govor lahko spodbuja nasilje in diskriminacijo ter povečuje polarizacijo in napetosti v družbi, zato je zelo pomembno, da tudi na tem področju razvijemo ustrezne ukrepe in rešitve.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Petra Kovačec
E-mail: petra.kovacec@gov.si

4. TEMA: Holistični pristop k izboljšanju umeščanja digitalne infrastrukture v prostor – tehnološki, družbeni, gospodarski in okoljski vidiki

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.4.

Naslov teme: Holistični pristop k izboljšanju umeščanja digitalne infrastrukture v prostor – tehnološki, družbeni, gospodarski in okoljski vidiki

Cilji:

- Okrepiti institucionalno znanje, potrebno za učinkovito izvajanje pristojnosti nosilca državnega nosilca urejanja prostora za področje načrtovanja javnih komunikacijskih omrežij in pripadajoče infrastrukture.
- Pospešiti gradnjo omrežij in zmanjšati njen vpliv na okolje.
- Izboljšati povezljivost na celotnem območju RS.
- Zmanjšati digitalni razkorak zlasti med prebivalci v urbanih in ruralnih predelih.

Podrobnejša obrazložitev:

Ustrezna digitalna infrastruktura je nujni pogoj za digitalno preobrazbo in za zmanjševanje digitalnega razkoraka. Njeno umeščanje v prostor je povezano s številnimi vprašanji, ki so ne le tehnološke narave (npr. katera omrežja in na kakšen način naj se zgradi), temveč tudi družbene in širše narave (npr. vpliv postavitve in delovanja omrežja na okolje; pomen povezljivosti za gospodarski razvoj lokalnega okolja; zaskrbljenost prebivalcev zaradi postavitve omrežja ipd.). Ker Zakon o elektronskih komunikacijah (t.i. ZEKom-2) določa, da je organ, pristojen za področje elektronskih komunikacij, državni nosilec urejanja prostora za področje načrtovanja javnih komunikacijskih omrežij in pripadajoče infrastrukture, bo izvedba predlaganega projekta okrepila institucionalno znanje, potrebno za učinkovito izvajanje novih pristojnosti ministrstva, pristojnega za področje elektronskih komunikacij. V okviru projekta bo na podlagi pregleda relevantne znanstvene in strokovne literature, analize državnih in občinskih prostorskih načrtov, intervjujev s strokovno in splošno javnostjo, študije primerov ter ob upoštevanju stanja tehnike in tehnološkega razvoja ter ob upoštevanju prizadevanj za ekonomičnost investicij v omrežja ob polnem spoštovanju predpisov in družbene odgovornosti, pripravljen nabor priporočil in dobrih praks za vse ključne deležnike, tj. zlasti operaterje, pristojne državne organe in organe lokalnih skupnosti. Oblikovana priporočila in zbrane dobre prakse bodo pripomogle k poenostavitvi in pospežitvi procesov umeščanja digitalne infrastrukture v prostor, kar bo prispevalo k izboljšanju povezljivosti kot nujnemu pogoju za digitalno preobrazbo in za zmanjševanje digitalnega razkoraka zlasti med prebivalci v urbanih in ruralnih predelih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 186.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Jarc
E-mail: mojca.jarc@gov.si

5. TEMA: Razvoj metodologije in spletne rešitve za vrednotenje zrelosti in spodbujanje uporabe odprtih podatkov v slovenskem gospodarstvu

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop: 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.12.

Naslov teme: Razvoj metodologije in spletne rešitve za vrednotenje zrelosti in spodbujanje uporabe odprtih podatkov v slovenskem gospodarstvu

Cilji:

- Natančno analizirati stanje slovenskega gospodarstva z vidika poznavanja in uporabe koncepta odprtih podatkov.
- Pripraviti načrt spodbujanja gospodarskih družb za uporabo razpoložljivih odprtih podatkov in ponujanje lastnih virov v obliki odprtih podatkov.
- Zasnovati in izvesti izobraževalne seminarje na temo odprtih podatkov za ključne deležnike iz gospodarstva.
- Razviti metodologijo za (samo-)vrednotenje stopnje zrelosti podjetja glede odprtih podatkov.
- Pripraviti spletno rešitev z vsebinami za spodbujanje implementacije konceptov odprtih podatkov v podjetjih in možnostjo izvedbe samo-vrednotenja.

Podrobnejša obrazložitev:

V zadnjih letih smo priča velikemu navdušenju nad množico priložnosti, ki jih ponujajo odprti podatki. V praktično vseh sektorjih je splošno prepričanje, da vstopamo v novo obdobje informacijske odprtosti in preglednosti ter da lahko to spodbudi gospodarske inovacije, družbeno preobrazbo in nove oblike politične in vladne odgovornosti. Tako so organi državne uprave in lokalne samouprave že močno zakorakali v uporabo odprtih podatkov in dosegajo pri tem zavidljivo stopnjo zrelosti znotraj EU.

Kljub ogromnemu potencialu odprtih podatkov in kljub vse večjim količinam informacij, ki jih objavljajo predvsem organizacije javnega sektorja, pa je žal še zmeraj le malo znanega o njihovi uporabi in vplivu v gospodarstvu. Čeprav se pričakuje, da bo koncept odprtih podatkov prinesel poleg družbenih še vrsto gospodarskih preobrazb, je stopnja zrelosti slovenskega gospodarstva pri poznavanju in uporabi odprtih podatkov ter predvsem pri razumevanju njihovega vpliva, še zelo v povojih oz. večinoma celo neznan.

Rezultati predlaganega projekta bi poleg pričakovanega pozitivnega vpliva na dvig stopnje zrelosti slovenskega gospodarstva na področju odprtih podatkov lahko pomagali še odločevalcem na različnih stopnjah odločanja (državnem, lokalnem) pri spremljanju stanja zrelosti slovenskega gospodarstva na področju odprtih podatkov in na njih temelječih storitev ter pri morebitni pripravi različnih projektov za spodbujanje gospodarstva pri uvajanju, razvoju in nadgradnji konceptov odprtih podatkov in njihove učinkovite uporabe.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Aleš Veršič

E-mail: aversic@gov.si

Tel. št.: 041-336-420

6. TEMA: Priprava pravnega in vsebinskega okvira vzpostavitve in delovanja nacionalnega regulatornega peskovnika za umetno inteligenco

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop: 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.13.

Naslov teme: Priprava pravnega in vsebinskega okvira vzpostavitve in delovanja nacionalnega regulatornega peskovnika za umetno inteligenco

Cilji:

- Priprava primerne pravne podlage - zakonodaje in predloga upravljaljskega okvira (v povezavi s predvidenim upravljaljskim okvirom v osnutku EU Uredbe o umetni inteligenci) za vzpostavitev in delovanje regulatornega peskovnika za UI.
- Priprava pravnega in vsebinskega okvira delovanja peskovnika v sodelovanju z ustreznimi AI deležniki in organizacijami, ki delujejo na področju start-up, inovativnosti in razvoja tržnih rešitev UI kot so opredeljeni v NpUI, ki bo vključeval opredelitev:
 - vhodnih pogojev za vstop v peskovnik,
 - procesov delovanja oziroma izvajanja aktivnosti v peskovniku,
 - pripravo okvir in navodila za vsebinsko in tehnično obravnavo kriterijev in pogojev tako za ponudnika/uporabnika kot tudi samo rešitev UI za UI visokega tveganja iz osnutka Uredbe o UI,
 - osnutkov potrebnih vsebinskih in pravnih dokumentov in dokumentnega toka povezanih z izvajanjem procesov v peskovniku,
 - osnutkov končnega poročila ob izhodu podjetja iz peskovnika,
 - okvira delovanja upravljaljske strukture za UI (nadzorni organ, akreditacijski organ, certifikacijski organi) v peskovniku,
 - okvira sodelovanja drugih deležnikov ekosistema za UI v peskovniku (npr. DIH, TEF).
- Podpora sodelovanju Slovenije v skupnih aktivnostih na EU ravni (standardizacija, certifikacija, regulativa na podlagi nastajajočega Akta o umetni inteligenci).

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog naslavlja problematiko Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI), posebej njegovega strateškega cilja SC8 (SC8: Zagotovitev ustreznega pravnega in etičnega okvira) ter SC4 (SC4: Uvedba referenčnih rešitev UI v gospodarstvo, javni sektor, javno in državno upravo ter družbo). Z vidika SC8 predlog naslavlja potrebo po oblikovanju ustreznega regulatornega in nadzornega okolja za razvoj zaupanja vredne umetne inteligence (UI) skladne z etičnimi načeli in človekovimi pravicami ter pogoji za zagotavljanje varnosti uporabe proizvodov in storitev UI, skladno z nastajajočim regulatornim okvirom EU – Aktom o umetni inteligenci, ki za ta namen predvideva vzpostavitev regulativnih peskovnikov za UI. Predlog direktno naslavlja izvedbo ukrepa NpUI št. 8.5 (Vzpostavitev nacionalnega nadzornega mehanizma za spremljanje in preverjanje skladnosti rešitev, ki temeljijo na UI, z zakonodajo v skladu z okvirom EU zagotavljanja zaupanja vredne UI). Hkrati predlog naslavlja tudi problematiko zagotavljanja potrebnih vzpodbud razvoju in uvajanju inovativnih rešitev zaupanja vredne UI v okviru strateškega cilja NpUI SC4 (SC4: Uvedba referenčnih rešitev UI v gospodarstvo, javni sektor, javno in državno upravo ter družbo) in v tem okviru aktivne podpore razvojnim deležnikom za ustrezno pilotiranje in prilagajanje svojih inovativnih rešitev UI realnim tržnim okoliščinah (vključno z dostopom do realnih podatkov, uporabnikov, etc.) preden se rešitve UI dajo na trg oziroma v uporabo, z namenom zagotavljanja skladnosti z nastajajočim regulatornim okvirom EU. V tem smislu predlog naslavlja ukrep 4.5 (Uskladitev zakonodaje in pogojev za stimuliranje ustanavljanja novih (start-up) in odcepljenih (spin-

off) podjetij s področja UI (npr. zakonodajni peskovnik za UI)). Podrobnejši opis konteksta predloga je na voljo v NpUI.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Samo Zorc
E-mail: Samo.Zorc@gov.si

7. TEMA: Vzpostavitev okvira za akreditacijo, certifikacijo in standardizacijo rešitev na področju umetne inteligence

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop: 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.14.

Naslov teme: Vzpostavitev okvira za akreditacijo, certifikacijo in standardizacijo rešitev na področju umetne inteligence

Cilji:

- Priprava seznama mednarodnih, EU in nacionalnih standardov relevantnih za preverjanje skladnosti rešitev UI z zahtevami Akta o umetni inteligenci EU za sisteme UI visokega tveganja, na podlagi obstoječih analiz standardizacije za UI (npr. Rolling Plan for ICT standardization², JRC poročilo standardizaciji³, etc) in v sodelovanju s SIST.
- Analiza zahtev in pogojev za sisteme UI visokega tveganja iz Akta o umetni inteligenci EU in opredelitev tehnoloških, procesnih in organizacijskih zahtev/predpostavk na podlagi relevantnih tehničnih standardov (iz prve alineje) za:
 - njihovo izpolnjevanje s strani ponudnikov in uporabnikov rešitev UI visokega tveganja (na podlagi predlogov EU kot je ALTAI⁴ ali drugih mednarodnih predlogov kot je NIST Artificial Intelligence Risk Management Framework (AI RMF 1.0)⁵) ter
 - njihovo preverjanje s strani presojevalcev skladnosti rešitev UI visokega tveganja (i.e. zunanjih Organov za ugotavljanje skladnosti, nadzornih organov države).
- Koordinacija deležnikov ter organizacija posvetovanj in delavnic za pripravo nacionalnih in EU standardov za razvoj in uvajanje UI - v sodelovanju s SIST.
- Podpora slovenskim strokovnjakom pri vključevanju in sodelovanju v nacionalnih (SIST - Tehnični odbor za umetno inteligenco), mednarodnih (ISO/IEC JTC 1 - SC42) in EU (CEN-CENELEC JTC21⁶) standardizacijskih organih in aktivnostih za razvoj standardov za UI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog naslavlja problematiko Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI), posebej njegovega strateškega cilja SC8 (SC8:

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/rolling-plan-ict-standardisation>

³ Soler Garrido, J., Tolan, S., Hupont Torres, I., Fernandez Llorca, D., Charisi, V., Gomez Gutierrez, E., Junklewitz, H., Hamon, R., Fano Yela, D. and Panigutti, C., AI Watch: Artificial Intelligence Standardisation Landscape Update, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/131984, JRC131155.

⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/assessment-list-trustworthy-artificial-intelligence-altai-self-assessment>

⁵ <https://www.nist.gov/itl/ai-risk-management-framework>

⁶ <https://www.cenelec.eu/areas-of-work/cen-cenelec-topics/artificial-intelligence/>

Zagotovitev ustreznega pravnega in etičnega okvira) ter strateških ciljev SC3 (SC3: Podpora raziskavam in inovacijam na področju UI) in SC4 (SC4: Uvedba referenčnih rešitev UI v gospodarstvo, javni sektor, javno in državno upravo ter družbo).

Z vidika SC8 predlog naslavlja potrebo po oblikovanju ustreznega tehničnega okvira na osnovi standardov za certifikacijo in nadzor skladnosti zaupanja vredne umetne inteligence (UI), skladno z nastajajočim regulatornim okvirom EU – Aktom o umetni inteligenci, ki določa zahteve in pogoje za razvoj in uporabo aplikacij UI visokega tveganja. Predlog direktno naslavlja pogoje in zahteve iz Akta o umetni inteligenci in v tem okviru direktno naslavlja izvedbo ukrepa NpUI št. 8.4 (Vzpostavitev okvira za certifikacijo in nadzor rešitev, ki temeljijo na UI, v skladu z okvirom EU za zagotavljanje zaupanja vredne UI z vidika etičnih zahtev in zahtev robustnosti).

Hkrati predlog naslavlja tudi problematiko standardizacije, ki je v NpUI posebej izpostavljena. Standardizacija na podlagi odprtih standardov ima na področju UI ključno vlogo, saj omogoča interoperabilnost rešitev, znižuje prag investicij za vstop na trg ter tako odpira širok nabor možnosti za razvoj in uporabo inovativnih uporabniških rešitev, kar povečuje konkurenco, onemogoča zaklepanje v posamezne rešitve in ponudnike (angl. lock-in), pospešuje inovacije in hitro širitev trga, zmanjšuje podvajanje dela in s tem stroške izvedbe, pri tem pa omogoča transparentno vključitev vseh zainteresiranih deležnikov. Vse to omogoča hitrejše širjenje zavedanja, razumevanja in zaupanja v novo tehnologijo UI s strani razvojnih deležnikov in tudi uporabnikov, s čimer se krajša krivulja učenja (angl. learning curve). Predlog zato v skladu z NpUI podpira standardizacijske aktivnosti pri razvoju inovativnih rešitev zaupanja vredne UI v okviru strateškega cilja NpUI SC3 (SC3: Podpora raziskavam in inovacijam na področju UI) in v tem okviru aktivne podpore razvojnim deležnikom pri standardizaciji, z namenom zagotavljanja skladnosti razvoja novih rešitev UI z nastajajočim regulatornim okvirom EU. V tem smislu predlog posredno naslavlja tudi ukrep 3.6 (Spodbujanje standardizacijskih aktivnosti slovenskih deležnikov pri raziskavah, razvoju in inovacijah na področju UI ter podpora sodelovanju pri teh aktivnostih v nacionalnih, EU in mednarodnih standardizacijskih organizacijah). Hkrati predlog v skladu z NpUI podpira tudi standardizacijske aktivnosti pri uvajanju inovativnih rešitev zaupanja vredne UI v okviru strateškega cilja NpUI SC4 (SC4: Uvedba referenčnih rešitev UI v gospodarstvo, javni sektor, javno in državno upravo ter družbo) in v tem okviru aktivne podpore deležnikom, ki uvajajo UI, z namenom zagotavljanja skladnosti uporabe novih rešitev UI z nastajajočim regulatornim okvirom EU (Akt o umetni inteligenci navaja različna področja za UI visokega tveganja). V tem smislu predlog posredno naslavlja tudi ukrep 4.9 (Spodbujanje standardizacijskih aktivnosti slovenskih deležnikov pri uvajanju in uporabi UI ter podpora sodelovanju pri teh aktivnostih v nacionalnih, EU in mednarodnih standardizacijskih organizacijah).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Samo Zorc

E-mail: Samo.Zorc@gov.si

8. TEMA: Izdelava metodologije za določanje kakovosti podatkov ter ocena kakovosti posameznih podatkovnih zbirk na nacionalnem portalu odprtih podatkov Slovenije - portalu OPSI

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.8.

Naslov teme: Izdelava metodologije za določanje kakovosti podatkov ter ocena kakovosti posameznih podatkovnih zbirk na nacionalnem portalu odprtih podatkov Slovenije - portalu OPSI

Cilji:

- Izdelana analiza stanja objavljenih podatkovnih zbirk na portalu OPSI (uporabnost podatkov, priljubljenost zbirke podatkov itd.).
- Izdelana metodologija za opredelitev kakovosti objavljenih podatkovnih zbirk podatkov Pri izdelavi metodologije se uporabijo standardi za merjenje kakovosti zbirk podatkov (ISO, itd).
- Izdelan pregled objavljenih podatkovnih zbirk na portalu OPSI (podatkovne zbirke ustrezno uvrstiti (rangirati) v določene kakovostne razrede po izdelani metodologiji).
- Izdelano orodje za podporo pri potrjevanju objave zbirk na portalu OPSI (npr: mehanizmi za avtomatsko preverbo kakovosti podatkov).

Podrobnejša obrazložitev:

Nacionalni portal odprtih podatkov Slovenije - portal OPSI (<https://podatki.gov.si/>) predstavlja enotno nacionalno spletno točko za objavo odprtih podatkov za celotni javni sektor in ima dvojno funkcijo:

1. predstavlja centralni katalog evidenc in zbirk podatkov v državi, torej centralni popis metapodatkov o vseh evidencah in podatkovnih zbirkah, ki jih vodijo državni organi, občine in drugi organi javnega sektorja;
2. predstavlja enotno spletno mesto tudi za objavo podatkov iz zbirk v odprtih in strojno berljivih formatih.

Portal zagotavlja vsem pravico do brezplačne in enostavne ponovne uporabe tistih prosto dostopnih podatkov, ki so objavljeni na način "odprtih podatkov" in sicer za katerikoli (neprofitni/profitni) namen. Za odprte podatke, ki so objavljeni na portalu, velja pravilo "odprte licence" (edini pogoj ponovne uporabe je navedba vira; CC BY 4.0).

Na portalu je objavljenih preko 7.000 podatkovnih zbirk, med katerimi je preko 4700 objavljenih kot odprti podatki, ki se redno osvežujejo. Za preko 500 podatkovnih zbirk velja, da v celoti oz. v pretežni meri niso javno dostopni.

Podatke oz. podatkovne zbirke objavlja veliko število urednikov, z različnimi znanji in veščinami. Objavljajo velike količine raznovrstnih vsebin. Organi imajo različne delovne in podatkovne procese. Njihove podatkovne zbirke imajo zelo različno dostopnost do podatkov. Prav tako se njihova znanja in ravnanja s pripravo in objavo podatkov v odprtih formatih razlikujejo. Tako je posledično tudi kakovost objavljenih podatkovnih zbirk zelo različna.

Najpogostejše napake, ki vplivajo na kakovost objavljenih podatkovnih zbirk so tako; napačne povezave do dokumentov (podatkov), mesečno spreminjanje strukture podatkov, pomanjkljivi opisi zbirk podatkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Aleš Veršič

E-mail: aversic@gov.si

Tel. št.: 041-336-420

9. TEMA: Razvoj metodologije in orodja za merjenje zrelosti organizacij javne uprave za odpiranje svojih podatkov

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.9.

Naslov teme: Razvoj metodologije in orodja za merjenje zrelosti organizacij javne uprave za odpiranje svojih podatkov

Cilji:

- Sistematična in celostna analiza normativnega okvira odprtih podatkov javne uprave s poudarkom na:
 - analizi in ovrednotenju obsega in kakovosti implementacije Direktive EU o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja;
 - analizi in ovrednotenju obsega in kakovosti implementacije Direktive 2007/2/ES o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti;
 - analizi in ovrednotenju obsega in kakovosti implementacije Uredbe (EU) 2018/1807 o okviru za prosti pretok neosebnih podatkov v Evropski uniji.
- Razvoj metodologije in orodja za merjenje zrelosti organizacij javne uprave za odpiranje svojih podatkov. Metodologija naj omogoča celostno ovrednotenje situacije v posamezni organizaciji javne uprave z identifikacijo šibkih in močnih točk organizacijske zrelosti.
- Priprava systemskega okvira za skrbništvo odprtih podatkov javne uprave v slovenskem upravnem okolju, s poudarkom na:
 - a) analizi in kritičnem ovrednotenju obstoječe situacije
 - b) pripravi predlogov za izboljšave, vključno z identifikacijo ključnih kompetenc kakovostnih skrbnikov podatkov.

Podrobnejša obrazložitev:

V zadnjih letih smo priča velikemu navdušenju nad množico priložnosti, ki jih ponujajo odprti podatki. V praktično vseh sektorjih je splošno prepričanje, da vstopamo v novo obdobje informacijske odprtosti in preglednosti ter da lahko to spodbudi gospodarske inovacije, družbeno preobrazbo in nove oblike politične in vladne odgovornosti. Tako so organi državne uprave in lokalne samouprave že močno zakorakali v uporabo odprtih podatkov in dosegajo pri tem zavidljivo stopnjo zrelosti v primerjavi z drugimi članicami EU.

Kljub ogromnemu potencialu odprtih podatkov in kljub vse večjim količinam informacij, ki jih objavljajo predvsem organizacije javnega sektorja, pa je žal še zmeraj premalo odprtih podatkov javnega sektorja. Stopnja zrelosti posameznih organizacij javnega sektorja je še vedno na začetni stopnji. Rezultati predlaganega projekta bi omogočili boljši vpogled v stopnjo zrelosti posamezne organizacije javnega sektorja, kar bi tudi olajšalo pripravo nadaljnjih akcijskih načrtov na tem področju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MDP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Aleš Veršič

E-mail: aversic@gov.si

Tel. št.: 041/336-420

16. Predlagatelj tem: Ministrstvo za naravne vire in prostor

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Razvoj sistema za oceno stroškov izvajanja ukrepov za varstvo morskega okolja na državni ravni

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.3.

Naslov teme: Razvoj sistema za oceno stroškov izvajanja ukrepov za varstvo morskega okolja na državni ravni

Cilji:

- Pregled smernic Evropske komisije za izvedbo socio-ekonomske analize uporabe morskih voda, za oceno stroškov poslabšanja morskih voda in za oceno stroškov programa ukrepov.
- Pregled dosedanje postavitve cenovne politike voda in finančne politike na področju upravljanja morskega okolja (med drugim sektorji – raba voda, varstvo voda, upravljanje voda, morsko ribištvo, pomorstvo, varstvo kulturne dediščine, varstvo in ohranjanje narave,..).
- Priprava predloga (metodologije), ki bo integriral smernice Evropske komisije in cenovno politiko voda in ter finančno politiko na področju morskega okolja.

Izdelki:

- Poročilo o pregledu dosedanje postavitve cenovne politike voda in finančne politike na področju upravljanja morskega okolja (med drugim sektorji – raba voda, varstvo voda, upravljanje voda, morsko ribištvo, pomorstvo, varstvo kulturne dediščine, varstvo in ohranjanje narave,..) in o smernicah Evropske komisije za izvedbo socio-ekonomske analize uporabe morskih voda, za oceno stroškov poslabšanja morskih voda in za oceno stroškov programa ukrepov.
- Predlog (metodologije), ki bo integriral smernice Evropske komisije in cenovno politiko voda in ter finančno politiko na področju morskega okolja.

Podrobnejša obrazložitev:

Direktiva 56/2008/ES določa, da morajo države članice Evropske unije za svoje morske vode oblikovati morską strategijo. Morska strategija mora ob upoštevanju posebnih značilnosti morskih voda države članice odražati celotno perspektivo zadevne morske regije ali podregije. Morska strategija mora na podlagi ocene stanja morskih voda določiti program ukrepov za doseg ali ohranitev dobrega okoljskega stanja. Program ukrepov mora upoštevati trajnostni razvoj, še zlasti socialne in gospodarske vplive predvidenih ukrepov. Program ukrepov mora biti stroškovno učinkovit in tehnično izvedljiv.

Evropska komisija je pripravila smernice za izvedbo socio-ekonomske analize uporabe morskih voda, za oceno stroškov poslabšanja morskih voda in za oceno stroškov programa ukrepov. Trenutni način izdelave socio-ekonomskih vsebin za morską strategijo, zaradi obveznosti do Evropske komisije, v veliki meri temelji le na smernicah Evropske komisije, ni pa bistveno integriran v cenovno politiko voda in finančno politiko na državni ravni. Učinkovitejše izvajanje Direktive 56/2008/ES bi bilo možno ob ustrezni integraciji smernic Evropske komisije za izvedbo socio-ekonomske analize uporabe morskih voda, za oceno stroškov poslabšanja morskih voda in za oceno stroškov programa ukrepov s sistemom cenovne politike voda in finančne politike na ravni države.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Barbara Breznik
E-mail: barbara.breznik@gov.si

2. TEMA: Zagotavljanje kombiniranega pristopa nadzora nad emisijami v vode - revizija seznamov onesnaževal in okoljskih standardov kakovosti

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.4.

Naslov teme: Zagotavljanje kombiniranega pristopa nadzora nad emisijami v vode - revizija seznamov onesnaževal in okoljskih standardov kakovosti

Cilji:

- Priprava strokovnega predloga sprememb in dopolnitev seznama posebnih onesnaževal iz veljavne slovenske zakonodaje na področju površinskih voda in strokovni predlog okoljskih standardov kakovosti za ta onesnaževala.
- Priprava strokovnega predloga sprememb in dopolnitev seznama onesnaževal iz veljavne slovenske zakonodaje na področju podzemnih voda in strokovni predlog vrednosti pragov za ta onesnaževala.
- Določitev naravna ozadja za tista onesnaževala, ki se v okolju pojavljajo po naravni poti, brez vpliva človekovega delovanja.
- Preveritev možnosti za vključitev predlaganih dodatnih onesnaževal v predpise, ki urejajo emisije snovi pri odvajanju odpadnih voda.
- Priprava strokovnega predloga mejnih vrednosti emisij za odvajanje neposredno ali posredno v vode ali v javno kanalizacijo oziroma priprava strokovnega predloga morebitnih drugih možnih ukrepov za nadzor nad emisijami teh onesnaževal iz točkovni ali razpršenih virov onesnaževanja.
- Priprava ocene posledic predlaganih sprememb in dopolnitev seznamov onesnaževal, predlaganih sprememb in dopolnitev okoljskih standardov kakovosti, vrednosti pragov in mejnih vrednosti emisij pri odvajanju odpadnih voda oziroma morebitnih drugih ukrepov za nadzor nad emisijami teh onesnaževal pri odvajanju odpadnih voda.
- Priprava predloga informacijskega sistema, ki bo omogočal pregled emisij snovi v površinske in podzemne vode ob upoštevanju razpoložljivih podatkov o emisijah snovi kot so biocidi, fitofarmacevtska sredstva, kemikalije in podobno.

Izdelki:

- Strokovni podlag revizije seznamov onesnaževal in okoljskih standardov kakovosti ter izhodišča za zagotavljanje kombiniranega pristopa nadzora nad emisijami teh onesnaževal v vode.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakonodaja na področju upravljanja voda, ki v nacionalni pravni red prenaša zahteve Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L št. 327 z dne 22. 12. 2000, str. 1; v nadaljevanju: vodna direktiva) določa, da se emisije v površinske vode nadzorujejo skladno s kombiniranim pristopom. Navedeni pristop vključuje vzpostavitev in izvajanje nadzora nad emisijami, ki temelji na najboljših razpoložljivih tehnologijah, ali ustreznih mejnih vrednosti emisij ali pri razpršenih vplivih primerne nadzora, ki vključuje najboljšo okoljsko prakso, pri čemer je treba upoštevati zakonodajo skupnosti, ki se nanaša na vode. S tem se prispeva k doseganju okoljskih ciljev za površinske vode, kot jih določa

vodna direktiva, zlasti ciljev v zvezi s preprečevanjem ali omejevanjem vnosa onesnaževal v vode ter v zvezi z doseganjem dobrega stanja in preprečevanjem poslabšanja stanja vodnih teles površinskih in podzemnih voda.

V okviru naloge je treba izdelati strokovno podlago za revizijo seznama posebnih onesnaževal, ki jih določa predpis, ki ureja stanje površinskih voda, ter seznama onesnaževal, ki jih določa predpis, ki ureja stanje podzemnih voda. Gre za onesnaževala, za katera okoljski standardi kakovosti na ravni EU niso določeni, so pa na ravni posamezne države pojavljajo in lahko vplivajo na stanje vodnih teles površinskih ali podzemnih voda oziroma doseganje okoljskih ciljev za površinske ali podzemne vode. Skladno z zahtevami Direktive 2000/60/ES je treba za taka onesnaževala na ravni posamezne države določiti okoljske standarde kakovosti (v nadaljevanju OSK) ali vrednosti pragov ter ustrezne ukrepe za nadzor nad emisijami teh onesnaževal. Nadalje je treba seznam onesnaževal in OSK ali vrednosti pragov, ki so zanje določeni, vsakih 6 let preveriti in po potrebi določiti nova onesnaževala za vključitev v sezname ter določiti novelirane oziroma nove OSK za dodana onesnaževala.

Za zagotavljanje kombiniranega nadzora nad emisijam snovi v vode je v okviru naloge nadalje treba oceniti možnosti za vključitev obravnavanih onesnaževal v predpise, ki urejajo emisije snovi pri odvajanju odpadnih voda neposredno ali posredno v vode ali v javno kanalizacijo oziroma pripraviti strokovne predloge morebitnih drugih možnih ukrepov za nadzor nad emisijami teh onesnaževal iz točkovni ali razpršenih virov onesnaževanja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 30 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Tanja Mohorko
E-mail: tanja.mohorko@gov.si

3. TEMA: Razvoj metode za oceno dosega poplavljanja morja ter oceno poplavne škode za objekte kulturne in stavbne dediščine na območju slovenske Istre

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.5.

Naslov teme: Razvoj metode za oceno dosega poplavljanja morja ter oceno poplavne škode za objekte kulturne in stavbne dediščine na območju slovenske Istre

Cilji:

- Opredelitev karakterističnih poplavnih dogodkov glede na napovedi scenarijev podnebnih sprememb in dejanske evidence nastopa izjemnih plimnih dogodkov.
- Nadgraditev metodologije računa poplavnih škod zaradi poplav morja, ki se zaradi številnih negativnih vplivov morske vode bistveno razlikuje od primera poplav pri celinskih vodah pri vseh sektorjih.
- Izdelava posebnega modula v aplikaciji za določitev poplavne škode z morjem na območjih pričakovanega dosega poplavljanja morja, vključujoč tudi vse scenarije dviga morja in doseg poplav zaradi podnebnih sprememb.

- Nadgraditev metodologije za določitev poplavnih škod na posameznih vrstah objektov kulturne in stavbne dediščine, kakor tudi kulturne krajine, kot posledica poplav z morjem z upoštevanjem karakterističnih lastnosti na objektih kulturne in stavbne dediščine na priobalnem območju v slovenski Istri.

Podrobnejša obrazložitev:

V zadnjem desetletju se v slovenski Istri stopnjujejo ekstremni vremenski pojavi, kot so poplave zaradi visokega plimovanja morja. V svetovnem merilu je zaznano, da se v zadnjem obdobju gladina morja dviguje s pospešeno hitrostjo, kar lahko pripisujemo tudi posledicami podnebnim sprememb. Posledice dviga morske gladine se že in se bodo v bližnji prihodnosti odražale v naraščajoči pogostosti in intenzivnosti poplav morja s hudimi posledicami in vplivi na socialne, gospodarske in ekološke razmere. Prav tako je pričakovana povečana pogostost ekstremnih poplavnih dogodkov s povratnimi dobami 100 let ali več, ki se bodo letno ali celo pogosteje pojavljali v obdobju do leta 2100 glede na scenarije podnebnih sprememb IPCC.

Za obalno območje v slovenski Istri je še posebej zaskrbljujoče, da je na osnovi uradnih opazovanj in meritev gladin morja, jasno razviden naraščajoč trend dvigovanja morske gladine v bližnji prihodnosti, kar dokazuje tudi povečana frekventnost pojava izjemnih plimnih dogodkov v zadnjih letih. Dvigovanje gladine morja bo povzročilo bistveno povečanje škode na grajenem okolju v priobalnem območju ter stopnjevalo pogostost takih pojavov v bližnji prihodnosti. V istrskih občinah Koper, Izola ter Piran, ki so stara zgodovinska mesta, so zaradi opisanih vremenskih pojavov ob visokih plimovanjih še posebej ogrožene številne stavbe kulturne dediščine, ki tvorijo večino stavbnega fonda v priobalnih naseljih omenjenih občin.

V letu 2019 je bil zaključen projekt CRP »Razvoj enotne metode za oceno koristi gradbenih in negradbenih ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti«. Rezultat projekta je bil razvoj aplikacije za izračun pričakovane škode na določenem območju zaradi poplavnih dogodkov na celinskih vodotokih, ki je podlaga za nadaljnjo izdelavo ocene izvedljivosti pri izdelavi investicijske dokumentacije za zaščitne ukrepe varstva pred poplavami. V sklopu preračuna poplavnih škod so bili v splošnem upoštevani ranljivostni elementi (sektorji) na področju zdravja ljudi, okolja, kulturne dediščine in gospodarskih dejavnosti. Aplikacija omogoča določitev elementov poplavnih škod v območju poplav s površinskimi vodotoki za celotno območje Slovenije.

Za potrebe določitve škode pri poplavah z morjem bi bilo potrebno metodologijo določitve pričakovane škode nadgraditi in veljavnost aplikacije razširiti na priobalno območje z nadgraditvijo naslednjih vsebin:

- Opredelitev karakterističnih poplavnih dogodkov glede na napovedi scenarijev podnebnih sprememb in dejanske evidence nastopa izjemnih plimnih dogodkov;
- Nadgraditev metodologije računa poplavnih škod zaradi poplav morja, ki se zaradi številnih negativnih vplivov morske vode bistveno razlikuje od primera poplav pri celinskih vodah pri vseh sektorjih;
- Izdelava posebnega modula v aplikaciji za določitev poplavne škode z morjem na območjih pričakovanega dosega poplavljanja morja, vključujoč tudi vse scenarije dviga morja in doseg poplav zaradi podnebnih sprememb.
- Nadgraditev metodologije za določitev poplavnih škod na posameznih vrstah objektov kulturne in stavbne dediščine, kakor tudi kulturne krajine, kot posledica poplav z morjem z upoštevanjem karakterističnih lastnosti na objektih kulturne in stavbne dediščine na priobalnem območju v slovenski Istri

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boštjan Savšek

E-mail: bostjan.savsek@gov.si

4. TEMA: Prepoved privabljanja rib s hrano v vodnih telesih površinskih voda

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.6.

Naslov teme: Prepoved privabljanja rib s hrano v vodnih telesih površinskih voda

Cilj:

- Cilj naloge je priprava usmeritev za prilagoditev privabljanja rib s hrano na vodnih telesih površinskih voda, ki ne dosegajo dobrega stanja/potenciala zaradi vnosa hranil/organskih snovi.

Izdelki:

- Opredelitev najpomembnejših virov vnosa hranil in organskih snovi v Blejsko in Ledavsko jezero, pri čemer se opredelijo naravni in antropogeni viri vnosa ter ugotovi povezanost in dejanska velikost vpliva na stanje voda
- Analiza podatkov vnosa hranil/organskih snovi v vodna telesa površinskih voda zaradi privabljanja rib s hrano za namene športnega ribolova v Sloveniji, z natančnejšimi analizami na primeru Blejskega in Ledavskega jezera
- Določitev vzorčnih mest in izvedba dodatnih meritev splošnih fizikalno-kemijskih elementov kakovosti v povodju za ustrezno oceno obremenitve s hranili in organskimi snovmi v Blejskem in Ledavskem jezeru
- Določitev vira (lokacij, obdobja, količine in vrste) vnosa hranil in organskih snovi v Blejsko in Ledavsko jezero ter ugotovitev povezav le-teh s splošnimi fizikalno-kemijskimi elementi kakovosti v jezeru
- Izdelava modela obremenitev Blejskega in Ledavskega jezera s hranili iz povodja pri čemer se upoštevajo posredni in neposredni vplivi ter povezave z ostalimi sočasnimi obremenitvami jezer
- Model povezave obremenitev Blejskega in Ledavskega jezera s stanjem voda v jezeru in model kroženja hranil v Blejskem in Ledavskem jezeru
- Simulacije scenarijev in spremembe obremenitev na ekološko stanje/potencial Blejskega in Ledavskega jezera
- Določitev bioloških in splošnih fizikalno-kemijskih elementov kakovosti, na katere vpliva (posredno in neposredno) privabljanje rib s hrano zaradi športnega ribolova
- Uporaba modela za izračun vpliva prenehanja privabljanja rib s hrano na ekološko stanje/potencial Blejskega in Ledavskega jezera
- Analiza razlik med dejanskim ekološkim stanjem/potencialom (stanje na osnovi monitoringa stanja voda) in izračunanim ekološkim stanjem/potencialom
- Priprava predlogov za izboljšanje ekološkega stanja Blejskega jezera in ekološkega potenciala Ledavskega jezera s prilagoditvami privabljanja rib s hrano z upoštevanjem povezav z ostalimi viri obremenitev
- Priprava usmeritev za prilagoditev privabljanja rib s hrano na vodnih telesih površinskih voda, ki ne dosegajo dobrega stanja/potenciala zaradi vnosa hranil/organskih snovi.

Podrobnejša obrazložitev:

Izhodišče za projekt je izvajanje ukrepa »ON17b – Prilagoditev izvajanja ribiške in ribogojске prakse« (Program ukrepov upravljanja voda, 2016) za vodna telesa površinskih voda, za katera se na podlagi ocene verjetnosti doseganja okoljskih ciljev ugotovi, da:

– *vodna telesa površinskih voda ne bodo dosegla okoljskih ciljev zaradi vnosa hranil in/ali vnosa organskih snovi,*

– *na zadrževalnikih in jezerih je prisotna dejanska raba "ribištvo, rekreacija, turizem" in*

– *na prispevnem območju vodnega telesa je prisotna akumulacija z dejansko rabo "športni ribolov v komercialnih ribnikih in ribolov na stoječih vodah, ki so v upravljanju koncesionarja po 28. členu ZSRib" in določi strožje pogoje, ki vključujejo prepoved izlivanja, odlaganja ali odmetavanja katere koli snovi v površinske vode zaradi hranjenja rib.*

Večina stoječih in počasi tekočih vodnih teles površinskih voda v Sloveniji je v zmernem ekološkem stanju (potencialu) zaradi obremenjenosti s hranili, organskimi snovmi in zaradi sprememb v združbi rib, ki odražajo motnje zaradi človekovih vplivov na življenjske razmere v vodnem telesu. Eno od motenj predstavlja ribiška praksa privabljanje rib s hrano za namene športnega ribolova. Privabljanje krapov za ribolov pogosto poteka z bojli, ki jih med drugim lahko sestavljajo koruza, pšenica, ribja moka, kazein, flouroscečne barve, peleti, razni aktivatorji okusa, barvila, drobtine, jajca, arome za peko, jetra, arktični kril, alge. V Načrtu aktivnosti za zmanjševanje vpliva obremenitev na kakovost vode v Blejskem jezeru (MOP, 2021) je zapisano, da Ribiška družina prodaja ribolovne dovolilnice, katerih število je omejeno na 2000 letno. Ena ribolovna dovolilnica omogoča vnos 5 kg hrane za ribe, kar pomeni, da ribolov lahko obremeni jezero z 10 tonami hrane za ribe letno. S privabljanjem rib s hrano lahko vplivamo na slabšanje ekološkega stanja/potenciala stoječih vodnih teles z dodatnim virom organskih snovi in hranil (predvsem fosforja), kar povzroča prekomerno razrast fitoplanktona.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Nataša Smolar-Žvanut

E-mail: natasa.smolar-zvanut@gov.si

5. TEMA: Razvoj metodologije za oceno območij erozijske nevarnosti celinskih voda in morja

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.7.

Naslov teme: Razvoj metodologije za oceno območij erozijske nevarnosti celinskih voda in morja

Cilji:

- Glavni cilj je razvoj metode za podrobnejšo analizo in kartiranje erozijske nevarnosti celinskih voda in morja v povezavi s poplavno nevarnostjo za raven merila 1:5000.
- Rezultati ciljnega raziskovalnega projekta bodo predstavljali pomemben prispevek k boljšemu razumevanju medsebojne soodvisnosti med značilnostmi poplavnih voda in spremljajočimi procesi erozije celinskih voda in morja z namenom zmanjšanja poplavne in erozijske ogroženosti ter po drugi strani ohranjanja naravne dinamike erozijskih procesov v vodnem okolju.

- Glavni izdelek predlagane teme CPR je metodologija, ki bo pripomogla k boljši opredelitvi erozijske nevarnosti v vplivnih območjih celinskih voda in morja ter pripomogla k omejitvi vnosa dodatnega škodnega potenciala. Na podlagi rezultatov ciljnega raziskovalnega projekta bo mogoče nadalje učinkoviteje načrtovati urejanje vodotokov ter protipoplavnih ukrepov z upoštevanjem dinamike erozijskih procesov kot pomembnega elementa, ki pripomore k vzpostavitvi dobrega stanja vodnega okolja.

Podrobnejša obrazložitev:

V slovenski zakonodaji s področja obvladovanja poplavne ogroženosti obstajajo zahteve po določitvi območij erozije celinskih voda in morja, opredeljeni so tudi razredi erozijske nevarnosti, v katere naj bi glede na intenzivnost erozijskih procesov posamezna območja uvrstili. Kot glavni kriterij za določitev razredov erozijske nevarnosti je opredeljena debelina odplavljenega/nanešenega preperelega kamninskega materiala pri pretoku Q_{100} . Izdelovalci hidrološko-hidravličnih analiz so soočeno s problemom določitve območij erozijske nevarnosti celinskih voda in morja, ob tem pa nimajo nobenih usmeritev, na podlagi katerih bi bilo možno tovrstno analizo opraviti.

Na splošno lahko ugotovimo, da je bilo v razvoj metodologij za opredelitev razredov poplavne nevarnosti vloženega precej napora in je metodologija določevanja razredov poplavne nevarnosti v Sloveniji in v drugih članicah EU v veliki meri zadovoljivo opredeljena. Po drugi strani je na voljo malo smernic za analizo in kartiranje nevarnosti erozije celinskih voda in morja, ki je neločljivo povezana s poplavno nevarnostjo predvsem na območjih s topografskimi značilnostmi, ki so pod močnim vplivom gibanja poplavnih voda, spremljajočih hidravličnih procesov in posledičnim intenzivnim razvojem erozijskih procesov kot enega ključnih elementov dobrega stanja vodnega okolja. Eden od razlogov je v kompleksnosti medsebojno delujočih hidravličnih in hidromorfoloških procesov, ki so zelo spremenljivi na relativno majhnih prostorskih merilih. V okviru predlaganega projekta želimo tovrstne procese ustrezno ovrednotiti in vključiti v metodologijo za oceno potencialne razvitosti erozijskih procesov celinskih voda in morja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
 (MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Blažo Đurović
 E-mail: blazo.durovic@gov.si

6. TEMA: Razvoj in vzdrževanje neodvisnih strokovnih znanj in orodij za napovedovanje in analize razvoja težkih nesreč v jedrskih objektih

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.4.

Naslov teme: Razvoj in vzdrževanje neodvisnih strokovnih znanj in orodij za napovedovanje in analize razvoja težkih nesreč v jedrskih objektih

Cilji:

- Verifikacija in validacija računskih orodij za analize razvoja težkih nesreč v jedrskih objektih.
- Analiza razvoja hipotetične težke nesreče jedrske elektrarne NEK za vnaprej definirane nezgodne scenarije.

- Ohranjanje kompetenc in znanja za delo na področju analiz težkih nesreč v jedrskih objektih.
- Pripraviti plan prednostnih raziskovalnih aktivnosti za naslednjih 5 let.

Podrobnejša obrazložitev:

V podporo varnemu obratovanju obstoječih in tudi morebitnih novih jedrskih objektov je potrebno izvajati varnostne analize, ki morajo pokriti celoten spekter obratovalnih in nezgodnih stanj od normalnega obratovanja to težke nesreče. Težke nesreče so nesreče, ki presegajo projektne nesreče in pri katerih pride do taljenja reaktorske sredice. V primeru neustrezno blažene težke nesreče lahko pride do izpusta radioaktivnih snovi v okolje. Pojavi med težko nesrečo so kompleksni in raznoliki ter obsegajo tako fizikalne kot kemijske procese. Ključni pojavi so: razgradnja in taljenje sredice; interakcija taline s hladilom; parna eksplozija; nastanek, gorenje in eksplozija vodika; pretalitev reaktorske posode; visokotlačni izmet taline; izliv taline v zadrževalni hram; hlajenje razbitkov sredice; razgradnja betonskega dna; posedanje radioaktivnih aerosolov; izpust radioaktivnih snovi iz sredice, v zadrževalni hram in v okolje. Z primer NEK je treba v okviru CRP izvesti analizo razvoja hipotetične težke nesreče za vsaj dva najbolj omejujoča vnaprej definirana nezgodna scenarija.

Za obravnavo posameznih pojavov med težko nesrečo se razvija specializirane računalniške programe (npr. MC3D za interakcijo taline s hladilom), medtem ko se za analizo in napovedovanje razvoja težke nesreče razvija integralne računalniške programe (npr. MELCOR), ki sklopljeno obravnavajo posamezne pojave. Razumevanje obsežne problematike je zahtevno, prav tako je zahtevna strokovna uporaba računalniških orodij. Uporabnik mora poleg poznavanja računalniškega programa z vsemi omejitvami dobro poznati še obravnavane pojave in procese ter tehnološko zasnovo jedrskega objekta. Za izvajanje neodvisnih varnostnih analiz so potrebna verificirana in validirana orodja ter dobro usposobljena ekipa. Obstoječa strokovna znanja je treba vzdrževati in jih prenašati na mlajše sodelavce z namenom ohranitve kompetenc in znanja. Hkrati je znanja potrebno stalno dopolnjevati, saj razumevanje problematike težkih nesreč napreduje in se računalniška orodja ves čas razvijajo. Zato sta potrebni mednarodno sodelovanje in znanstveno-raziskovalno delo. Pomembno je tudi, da se pripravi plan prednostnih raziskovalnih aktivnosti na tem področju za naslednjih 5 let.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
 (MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Andreja Peršič

E-mail: andreja.persic@gov.si

7. TEMA: Razvoj metod in orodij geografskega analiziranja in GIS modeliranja z uporabo sodobnih tehnologij v podporo prostorskemu planiranju in načrtovanju ter spremljanju prostorskega razvoja

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.10.

Naslov teme: Razvoj metod in orodij geografskega analiziranja in GIS modeliranja z uporabo sodobnih tehnologij v podporo prostorskemu planiranju in načrtovanju ter spremljanju prostorskega razvoja

Cilji:

- Identifikacija in pregled razpoložljivosti in dostopnosti odprtih podatkov ter primernosti za kakovostno uporabo v geografskih (prostorskih) analizah za podporo prostorskemu planiranju in načrtovanju ter spremljanju prostorskega razvoja.

- Pregled inštrumentov urejanja prostora in analiza uporabnosti geografskih analiz in GIS modeliranja.
- Preučitev možnosti uporabe naprednih tehnik geografskega analiziranja podatkov (umetne inteligence) v podporo prostorskemu planiranju in načrtovanju ter spremljanju prostorskega razvoja.
- Razvoj metod in orodij za geografske analize stanj in trendov v prostoru z uporabo daljinsko zaznanih in drugih odprtih podatkov ter umetne inteligence.

.Izdelki:

- Predlog uporabe odprtih podatkov na različnih ravneh pri ugotavljanju stanja in trendov v prostoru na različnih ravneh – nacionalni, regionalni in lokalni / mestni.
- Predlog uporabe odprtih podatkov na dveh izbranih tematskih primerih področij – enega naravno geografskega in drugega družbeno geografskega.
- Prikaz uporabe geografskih analiz in GIS modeliranja za izbrana primera na nacionalnem, regionalnem in (ali) lokalnem / mestnem nivoju.

Podrobnejša obrazložitev:

V dobi četrte industrijske revolucije, ki jo zaznamujeta razvoj sodobnih tehnologij in umetne inteligence, je zbiranje podatkov o zemeljskem površju in prostorskih pojavih, človekovem delovanju in obnašanju praktično del vsakdana. Razpoložljivost podatkov tako ni več vprašanje, pač pa je znanje o njihovi dostopnosti in uporabnosti še omejeno. Zlasti široko je polje možnega razvoja uporabnosti odprtih podatkov pri ugotavljanju stanja in trendov v prostoru v procesih prostorskega planiranja na različnih ravneh – nacionalni, regionalni in lokalni. Poleg že uveljavljenih daljinsko zaznanih podatkov (Copernicus, Galileo...), zbranih tudi s slovenskim znanjem, bi želeli spodbuditi raziskovanje možnosti uporabe drugih dostopnih odprtih podatkov, ki jih v Sloveniji v procesih prostorskega in razvojnega planiranja še ne uporabljamo oz. njihova uporabnost še ni dovolj uveljavljena. Ravno tako bi želeli spodbuditi vpeljavo sodobnih tehnologij, zlasti umetne inteligence, pri geografskem analiziranju različnih podatkov in s tem razvoj metod in orodij z uporabo sodobnih tehnologij za učinkovitejše upravljanje in usklajeno razvojno in prostorsko načrtovanje na različnih ravneh. Kot posledico ciljnega razvojnega programa, pri katerem pričakujemo sodelovanje različnih strok (geografi, informatiki, matematiki, geodeti, prostorski planerji, urbanisti, krajinski arhitekti...), povezav med univerzami (Ljubljana, Maribor...) in institucijami (univerze, raziskovalni inštituti, SAZU, centri odličnosti...), vidimo razvoj kazalnikov ter prikaz uporabnosti razvitih metod in orodij na primeru dveh izbranih izpostavljenih tematskih področij – enega naravno geografskega (npr. naravni viri, naravne nesreče, podnebne spremembe...) in drugega družbeno geografskega (demografija, migracije, gospodarstvo...) Predlagatelj projekta lahko predstavi tudi svoj predlog izbranih tematskih področij.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 320.000,00 EUR
 (MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: mag. Peter Gulič
 E-mail: peter.gulic@gov.si

8. TEMA: Razvoj metodologije za oceno porušnih mehanizmov in izdelava ocen kondicijskega stanja vodnogospodarskih pregradnih objektov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 1.9.1.

Naslov teme: Razvoj metodologije za oceno porušnih mehanizmov in izdelava ocen kondicijskega stanja vodnogospodarskih pregradnih objektov

Cilji:

- Glavni cilj je razvoj metodologije za oceno porušnih mehanizmov, ki do sedaj v slovenskem prostoru še niso bili izdelani za vodnogospodarske pregradne objekte. Pri določitvi metodologije bo vključeno povečanje tveganja zaradi klimatskih sprememb in drugih časovno pogojenih vplivov (npr. staranje objektov). Upoštevanje tovrstnih vplivov bo v prihodnosti ključno z vidika upravljanja z vodnogospodarskimi objekti v luči spreminjajočih se podnebnih razmer. Konkretni cilji predlagane teme so naslednji:
 - Razvoj metodološkega pristopa za določitev porušnih mehanizmov vodnogospodarskih pregradnih objektov.
 - Razvoj metodološkega pristopa za oceno kondicijskega stanja vodnogospodarskih pregradnih objektov.
 - Implementacija metodologije pod točko 1 in 2 na treh karakterističnih primerih vodnogospodarskih pregradnih objektov. Implementacija na izbranih karakterističnih objektih naj omogoči prenos uporabe metodologije na druge objekte s primerljivimi tehničnimi karakteristikami.

Izdelki:

- V okviru predlagane CRP teme bo pripravljena metodologija za oceno stanja najbolj kritičnih vodnogospodarskih objektov in izvedena analiza kondicijskega stanja z določitvijo potencialnih porušnih mehanizmov kritičnih vodnogospodarskih objektov.

Podrobnejša obrazložitev:

Vodnogospodarski pregradni objekti spadajo med kritično infrastrukturo strateškega pomena. Večina teh objektov je bila zgrajena pred več desetletji v skladu z znanjem stroke v tistem času. V vmesnem času so pristopi za varno upravljanje in uporabo pregrad in zadrževalnikov v svetu zelo napredovali. Varnost objektov kritične infrastrukture tako danes razumemo širše kot v preteklosti in sem poleg varnega obratovanja in mehanske stabilnosti sodi tudi skrb za širšo varnost družbe, samega vodnogospodarskega objekta in okolja v kritičnih razmerah. V tujini stanje kritične infrastrukture pregledujejo v rednih časovnih intervalih, običajno se na 5-10 letna obdobja ustanovi ekspertna ekipa, ki izvede celovit in neodvisni pregled kondicijskega stanja objektov.

Kondicijsko stanje pregradnih objektov in analiza porušnih mehanizmov je hkrati tudi ključni podatek za izvedbo ukrepov za zaščito in reševanja v primeru nesreč ali porušitev (npr. poplava, potres, plazovi, mehanske okvare, tudi vojna). Rezultati analize in določitve porušnih mehanizmov so tudi bistveni vhodni podatki za analize in določitve poplavnih valov v primu porušitve pregrad, ki kot rezultat dajo pravilne višine poplavnih valov, obsega in trajanja poplav, ti podatki pa so ključni za načrtovanje zaščite potencialno ogroženega prebivalstva. Rezultati predlagane CRP teme bodo s tega vidika predstavljali pomemben prispevek k boljšemu razumevanju obnašanja omenjene kritične infrastrukture in izboljšanju varnosti objektov vodnogospodarske kritične infrastrukture v skladu s sodobnimi definicijami varnosti in tveganj.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MNVP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Stanka Koren

E-mail: stanka.koren@gov.si

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za solidarno prihodnost
Ministrstvo za naravne vire in prostor**

9. TEMA: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna in sosesk po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.2.

Naslov teme: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna vozlišča in soseske po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Cilji:

- Prvotni cilj projekta je povezava stanovanjske politike, prostorskega načrtovanja in trajnostne mobilnosti z namenom sodelovanja pri umeščanju predvidenih novih javnih stanovanj (celovitih sosesk kratkih poti) ob koridorje javnega potniškega prometa na večmodalna vozlišča z namenom krepitve JPP, peš hoje, kolesarjenja in višjega bivanjskega standarda prebivalstva.
- Identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo (slovensko in tujo) ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije, še posebej prostorsko/družbeno primerljive) na temo »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« (ang. Transit/transport oriented development - TOD).
- Analizirati literaturo in prostorske podatke na področju razvijanja koridorjev javnega potniškega prometa oz. železnic v Sloveniji.
- Opredelitev modela soseske prostorskega razvoja po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« prilagojenega za območje in značilnosti prostorske poselitve v Sloveniji.
- Aplikacija med projektom razvitega modela za izbrana območje v Sloveniji, v obliki urbanističnega načrta z vsemi pripadajočimi prostorskimi analizami ter koncepti.
- Preverjanje prostorskih, družbenih in prometnih učinkov.

Izdelki in usmeritve:

- Analize gostote prebivalstva, gradnje, zaposlenih ter vsakodnevnih uporabnikov po kolobarjih znotraj vozliščnih radijev;
- Analize lokacij postaj oz. postajališč železniškega in avtobusnega prevoza ter oceno smiselnosti predstavitev le-teh in prilagoditev obstoječi situaciji;
- Prikaz postopka analize primernosti lokacije avtobusne ali železniške postaje;
- Upoštevanje že izdelanih evidenc javnih površin, degradiranih območij ter lastništev nepremičnin pri pripravi projekta;
- Pregled strokovne literature in predhodno izdelanih nalog, opredelitev relevantnih primerov dobrih praks v Sloveniji in tujini;
- Tri pilotne lokacije za preizkus tipičnih urbanističnih rešitev:
 - Vozlišče okrog novo locirane železniške postaje zunaj območja obstoječe gradnje,
 - Vozlišče okrog postaje ali postajališča znotraj izbrane soseske v večjem slovenskem mestu,
 - Vozlišče okrog železniške postaje v manjšem slovenskem mestu;

- Za vse pilotne lokacije naj se predvidita dva scenarija glede na stopnjo urbane prenove ali novogradnje oz. kombinacijo obojega. Za izdelavo detajlnih pilotov se izberejo najprimernejši scenariji glede na izvedljivost, stroške in etapnost;
- Na podlagi izvedenih analiz in izbranih scenarijev ter pilotnih lokacij naj se izdelajo urbanistični načrti na ravni urbanističnega načrtovanja in oblikovanja;
- Na podlagi ugotovitev iz analiz in preizkusov pilotov naj se izdelata tipičnih rešitev in sistema načel in usmeritev urbanističnega oblikovanja in načrtovanja za soseške, ki temeljijo na principu "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja " in so prilagojeni specifikam slovenskih mest;
- Sistem načel in usmeritev naj vključuje:
 - načela in kriterije za razmestitev programov, tipologij urbanističnega agregiranja in tipologij objektov,
 - načela in usmeritve za določanje gabaritov, gostot in razdalj ter omrežje komunikacij za vse oblike mobilnosti, predvsem zasnovo lokalne infrastrukture za hojo in kolesarjenje, pri čemer je cilj zagotoviti močno dostopnost vozlišča in hkrati zmanjšati dostopnost za osebni motorni promet,
 - opredeliti načela in usmeritve za povezovanje območij okoli postaj z okoliškim urbanim tkivom in programi z vidika prostorske dostopnosti, dostopnosti do multimodalnih storitev (parkirišča, kolesarnice, podhodi, nadhodi...) in z vidika univerzalne dostopnosti (za osebe z različnimi oviranostmi).
- Shematski prikaz možnih rešitev za primere, pri katerih je princip "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja "težko izvedljiv zaradi različnih razlogov (npr. oddaljenost železniške postaje, višinske ovire med poselitvijo in postajo itd.);
- Izvajalec naj organizira študijski obisk kraja, kjer bodo predstavljene dobre prakse;
- Izvajalec v okviru predmetne raziskave pripravi predstavitev vmesnih in končnih rezultatov za ministrstva (sektorje) za vsa področja, ki jih tema zadeva;
- V zaključni fazi naj se opredelijo:
 - strokovna priporočila za odločanje po sektorjih (stanovanja, infrastruktura, prostorski ukrepi..) in različnih upravnih ravneh (država, regija, občina).
 - predlogi za fazno izvedbo razvoja rešitev.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se je v zadnjih desetletjih zanemarjal celostni urbanistični pristop pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju. Pri celostnem trajnostnem pristopu k urbanizmu je kot eden izmed ključnih vidikov upoštevana integracija javnega potniškega prometa in drugih oblik trajnostne mobilnosti. Odločevalci in pogosto tudi stroka kot izgovor za slabo integracijo prometnega in prostorskega načrtovanja v Sloveniji navajajo razpršeno poselitev, kar lahko deloma tudi drži. To pa še ne pomeni, da situacije ni mogoče izboljšati in delati na optimizaciji le-tega. V svetu se je kot raziskan in učbeniški koncept uveljavil koncept "Transit Oriented Development" ali "S prevozom usmerjen urbani razvoj". Temeljna ideja koncepta je, namesto ustaljenega načina, ko razvoj prometnega sistema zgolj z načrtovanjem in gradnjo infrastrukture sledi razvoju dejavnosti, načrtovanje poselitve na način, da se mobilnost jemlje kot temelj prostorskega razvoja. Po tem konceptu soseška leži na koridorju javnega potniškega prometa, okrog postaj pa je organizirana gosta poselitev po točno določenih načelih. Želimo raziskati, kakšne tipične urbanistične rešitve in usmeritve bi bile optimalne specifično za slovenski prostor, saj se zavedamo, da je zaradi posebnosti tega prostora idealen model težko doseči. Investicije v gradnjo javnih najemnih stanovanj in ostale predvidene ukrepe stanovanjske politike lahko močno vplivajo na razvoj poselitve. Zato je ključnega pomena opredelitev kriterijev za izbor ustreznih lokacij in vsebin, ki omogočajo trajnostno mobilnost ter spodbujajo razvoj družbenih dejavnosti, hkrati pa preprečujejo razvoj izključno spalnih naselij ob prometnih vozliščih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE: 30.000 EUR, MNVP: 10.000 EUR, MSP: 10.000 EUR, ARIS: 50.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andraž Podvez

E-mail: andraz.podvez@gov.si

Tel. št.: 070 472 990

(namestnik: Tadej Žaucer, tadej.zaucer@gov.si, 040 549 115)

Ministrstvo za solidarno prihodnost:

Kontaktna oseba: Gašper Skalar (gasper.skalar@gov.si, 01 369 77 00)

Ministrstvo za naravne vire in prostor:

Kontaktna oseba: Mojca Piry (mojca.piry@gov.si, 01 478 7217)

17. Predlagatelj tem: Ministrstvo za naravne vire in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Zaznavanje interferenčnih motenj signalov GNSS za zavarovanje kritične geodetske infrastrukture in njenih uporabnikov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba.

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija.

Številka teme 1.11.3.

Naslov teme: Zaznavanje interferenčnih motenj signalov GNSS za zavarovanje kritične geodetske infrastrukture in njenih uporabnikov

Cilji:

- Vzpostavitev konceptualnega modela kontinuirane obdelave opazovanj GNSS z oceno kakovosti za opredelitev prisotnosti interferenčnih motenj.
- Določitev dejanskega odziva geodetskih sprejemnikov GNSS različnih proizvajalcev in generacij na namerne motnje signalov GNSS.
- Analiza vpliva prisotnosti interferenčnih motenj na kakovost podatkov in produktov omrežij postaj GNSS.
- Ocena tveganja nezmožnosti pozicioniranja kot posledica nenadnih naravnih in umetno povzročenih interferenčnih motenj.
- Ovrednotenje možnosti pridobivanja hitrih informacij o kakovosti pozicioniranja uporabnikom storitev GNSS na določenem območju.
- Hitri vpogled v informacije, vezane na dogajanje v frekvenčnem spektru signalov GNSS, ki ključno vplivajo na določitev položaja.
- Optimalna izraba geoinformacijskega omrežja za lokalno, regionalno in/ali globalno spremljanje varnosti posameznikov in družbe.
- Prispevek k sodelovanju Republike Slovenije z Evropsko vesoljsko agencijo na nivoju uporabe tehnologije GNSS na področju zagotavljanju varnosti storitev GNSS.

Podrobnejša obrazložitev:

Vse večja odvisnost sodobne digitalne družbe od tehnologije GNSS (angl. Global Navigation Satellite Systems), ki omogoča vzpostavitev in vzdrževanje časovno-odvisnih koordinatnih sistemov, lociranje geoprostorskih informacij v realnem času ter je zaradi prenosa in usklajevanja časa nepogrešljiva komponenta pri vodenju za družbo pomembnih storitev, narekuje čedalje večje zahteve po zmogljivosti sistema. Te so vezane tudi na nove tehnološke izzive uporabe tehnologije pri upravljanju kritične infrastrukture, v transportu in logistiki ter sistemih zaščite in reševanja, pri upravljanju pametnih mest, razvoju avtonomne navigacije in pametnem kmetovanju. Ob tem so nenehna dostopnost, zanesljivost in integriteta določanja položaja ključnega pomena. Namerno izkrivljanje vsebin signalov GNSS lahko vodi v neustrezno uporabo geoprostorskih informacij in naprej do neljubih posledic, ki lahko povzročijo veliko gospodarsko škodo, ogrožajo varnost posameznikov in delovanje družbe kot celote.

Ob uporabi sistemov GNSS se premalo zavedamo, da je tehnologija precej občutljiva tako za naravne dejavnike (Sončeva aktivnost in topografske značilnosti prostora) kot tudi za interferenčne motnje. Z namernimi motnjami lahko napadalec uporabniku onemogoča sprejem signalov in določitev položaja ter prenosa časa ali pa ga navidezno premakne na povsem drugo lokacijo. Motenje signalov je v svetu komunikacij z radijskimi valovi poznana tematika in se je uporabljala vse od iznajdbe radia, predvsem pa v obdobju hladne vojne. Trenutno je to področje zaradi napetosti v mednarodni skupnosti spet zelo aktualno. Za GNSS so v zadnjem času evidentirana pogosta motenja sprejema signalov GNSS večjega obsega na območju Severne Koreje, na Bližnjem vzhodu in obalah Črnega morja, v Kalilingradu in bližini rusko-finske meje. Trenutno se motenje radijskih signalov kot učinkovit način kibernetkega vojskovanja z visoko intenziteto uporablja na vojnih območjih v Ukrajini, kjer poskušajo onemogočiti vojaško komunikacijo in preprečujejo sprejem ter potvarjajo določitev položaja z GNSS. Vendar to ne pomeni, da so druga območja od namernih motenj izvzeta.

V trenutno zelo nemirnem svetu so napadi na signale GNSS precej pogosti in deležni vse večje pozornosti, saj se počasi zavedamo, da ti lahko vplivajo na delovanje geodetske in druge kritične infrastrukture. Naprave za namerno motenje signalov GNSS so sicer prepovedane, vendar na trgu zelo lahko dostopne. Motenje je globalen pojav in se lahko dogaja občasno in povsem lokalno ali pa sistematično na širšem območju več držav hkrati. Težava uporabe motilcev signalov GNSS (angl. jammer, spoofer) izhaja iz dejstva, da vplivajo na delovanje vseh sprejemnikov GNSS na določeni razdalji od interferenčnega vira, čeprav napadalec želi onesposobiti le določen sprejemnik. Bolj kot onemogočanje sprejema signala je škodljivo ponarejanje vsebine signalov, kar vodi v nepravilno določitev položaja. V kolikor tovrstni napadi na signale GNSS niso takoj odkriti, so lahko posledice precej resne. Ravno zato je potrebno iskati rešitve, kako pred motnjami zavarovati delovanje infrastrukture, vezane na GNSS, in njenih uporabnikov.

Vzpostavljena državna geodetska infrastruktura – omrežje SIGNAL in kombinirana geodetska mreža 0. reda – bi v dani situaciji lahko posegla tudi izven ozko geodetskih področij uporabe. Geodetskim uporabnikom bi omogočila višjo stopnjo varnosti storitev, dodatno pa bi z opozorili na motenje ali potvarjanje signalov GNSS izboljšala varnost v vseh segmentih delovanja družbe, kjer se uporablja GNSS. V primerno gosti mreži ter z ustreznimi nadgradnjami bi lahko preko zaznavanja motenj rešili dodatne naloge lociranja uporabnikov motilcev signalov GNSS z namenom, da bi fizično onemogočili njihovo delovanje.

Raziskave na področju vpliva interferenčnih motenj so trenutno v začetni fazi. Zaradi objektivnih razlogov (namerno motenje signala GNSS ni dovoljeno) je tovrstnih raziskav malo, omejene so na majhna območja in opravljena v kratkih časovnih obdobjih. Kljub temu pa je že na voljo nekaj informacij o tem, kako namerne interferenčne motnje vplivajo na različne vrste sprejemnikov GNSS in na kakovost pozicioniranja v statičnem in kinematičnem načinu. Trenutno še ni na voljo informacij, kako tovrstne motnje vplivajo na podatke in produkte, ki jih pripravljajo aktivna omrežja postaj GNSS, in kakšna je kakovost pozicioniranja uporabnika s temi podatki.

Za zagotavljanje kakovosti podatkov, ki vstopajo v uradne državne evidence, se soočamo z novim izzivom, ki ima lahko potencialno velik vpliv na celotno dejavnost geodezije, kar vključuje evidentiranje zemljiško-lastniških razmerij in režimov v prostoru, različne vrste posegov v prostor, pripravo podlag, projektiranje, izvajanje gradnje ter evidentiranje in spremljanje stanja objektov skozi čas.

Namen:

Opisana tematika vodi v novo vlogo in dodano vrednost že delujoče geodetske infrastrukture, ki temelji na sistemih GNSS. Te bi z ustreznimi rešitvami lahko uporabili kot osnovo za zaznavanje motenj signalov GNSS in opozarjanje njenih uporabnikov na prisotnost motenj. Neprekinjeno delovanje omrežja SIGNAL in kombinirane geodetske mreže 0. reda ter kakovostni podatki (opazovanja z referenčnih postaj GNSS in mrežni produkti (VRS, MAC)) bi z nekaterimi poceni nadgradnjami služili za izhodišče varovanja kakovosti storitev za geodetske in druge uporabnike.

Namen predlagane naloge je opredelitev možnosti za nadzor delovanja aktivnih omrežij GNSS in nadzor kakovosti podatkov ter produktov, pripravljenih v okviru državnega omrežja stalnih postaj GNSS, SIGNAL in v državni geodetski mreži 0. reda, v primeru interferenčnih motenj signalov GNSS.

V okviru naloge je treba predstaviti znane vrste interferenčnih motenj, njihov vpliv na signal GNSS, postopke za identifikacijo motenj, njihov vpliv na kakovost pozicioniranja na referenčni postaji (na znani lokaciji postaje oz. sprejemnika), vpliv na kakovost podatkov in produktov omrežja postaj GNSS, vpliv na kakovost pozicioniranja uporabnika pri statičnem in kinematičnem pozicioniranju ter vpliv motenj v realnem času in pri naknadni obdelavi podatkov meritev.

Predlagati bi bilo treba postopke za zaznavanje interferenčnih motenj na ravni referenčne postaje, omrežja postaj GNSS in na ravni uporabnika ter postopke za odpravo zaznanih interferenčnih motenj na vseh navedenih ravneh.

Nova in dodana uporabna vrednost že delujoče državne geodetske infrastrukture bi z dano nalogo posegla izven ozko geodetskih področij ter bi omogočila boljše zagotavljanje varnosti v prometu in logistiki ter optimalno delovanje na GNSS-vezanih kritičnih infrastruktur.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(GURS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Klemen Medved

E-mail: klemen.medved@gov.si

2. TEMA: [Avtomatski zajem 3D stavb iz gostega oblaka točk za potrebe katastra nepremičnin in GeoBIM](#)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.5.

Naslov teme: Avtomatski zajem 3D stavb iz gostega oblaka točk za potrebe katastra nepremičnin in GeoBIM

Cilji:

- Opredelitev konceptualnega modela za avtomatski 3D zajem podatkov zunanosti stavb za celotno državo na osnovi načrtovane gostote oblaka točk in aerofotografij iz CLSS (10+ točk/m², DTI 15 cm).
- Opredelitev izbora 3D podatkovnih gradnikov in njihove ravni detajla za modeliranje zunanosti stavbe (tloris, stene, streha; predvidoma LoD2).
- Določitev metodologije izločanja stavb, ki so zajete s CLSS, vendar ne sodijo v kataster nepremičnin.
- Ločitev procesa obravnave avtomatsko zaznanih stavb, ki so že del katastra nepremičnin in tistih, ki še niso.
- Zagotovitev takšne metodologije in procesa avtomatskega zajema stavb, da bosta omogočala vzdrževanje katastra nepremičnin v dveh skladnih modelih, in sicer v 3D obliki (novi 3D kataster nepremičnin) ter v 2.5D obliki (sedanje stanje po Zakonu o katastru o nepremičninah).
- Opredelitev načina zapisa podatkov avtomatsko zajetih stavb v 3D obliki.

Podrobnejša obrazložitev:

Sprejet je novi Gradbeni zakon (GZ-1, datum začetka uporabe 1.6.2022), ki za izbrane skupine objektov javnega pomena (10 skupin) predpisuje obvezno izdelavo projektne dokumentacije s pomočjo informacijsko podprtega modeliranja objektov - BIM (9. in 39. člen). Sprejet je tudi Zakon o katastru nepremičnin (ZKN, datum začetka uporabe 4.4.2022), katerega namen je med drugim zagotoviti vpis pravih in popolnih podatkov o nepremičninah, ki izkazujejo dejansko stanje v prostoru (2. člen).

Geopodatki in ostali podatki podatkovnih zbirk, ki jih vodi in vzdržuje Geodetska uprava Republike Slovenije, so podprti z GIS tehnologijo. So pretežno 2D ali 2.5D in se evidentirajo oz. vodijo za celotno državo, pri čemer se raven podrobnosti podatkov LoD (Level of Detail) med zbirkami razlikuje.

Na drugi strani postaja projektiranje in gradnja novih objektov (AEC - Architecture, Engineering, Construction) vse bolj podprta z BIM (Building Information Modelling), ki pa ni del tehnologije GIS. Omogoča podrobno modeliranje posamičnih objektov v 3D, pri čemer se za obravnavani projektirani objekt navaja raven razvoja LOD (Level of Development).

Razvoj digitalnih dvojčkov (digital twins) je v porastu skladno z razvojem 3D modelov mest, ki je pogojen z razvojem odprtih standardov (npr. CityGML, CityJSON). Slednji omogočajo integracijo in interoperabilnost podatkov GIS in BIM (GeoBIM), kar dodatno spodbuja razvoj različnih aplikativnih prostorskih analiz, upravljanja in načrtovanja prostora ter 3D prostorskih vizualizacij.

Poleg tehnološkega napredka na področju projektiranja in obdelave prostorskih podatkov se v Sloveniji leta 2023 prične izvajati ciklično in lasersko skeniranje Slovenije (CLSS), ki bo predvidoma v treh letih zagotovilo visoko kakovostne podatke lidarja in aerofotografije ter specifične topografske izdelke za celotno državo.

Namen naloge je priprava metodoloških in procesnih osnov za avtomatsko pridobivanje 3D podatkov o stavbah na osnovi sistemskih državnih topografskih izmer za potrebe katastra nepremičnin, z možnostjo nadaljnje uporabe v konceptu GeoBIM.

Nadaljnja implementacija rezultatov in ugotovitev pridobljenih v tej nalogi bo pomembno prispevala k oblikovanju sistema trajnostnega vzdrževanja podatkov katastra nepremičnin na področju stavb, povečanju kontrole, popolnosti in kakovosti podatkov o stavbah ter hkrati omogočala razvoj katastra nepremičnin v 3D.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (GURS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Ema Pogorelčnik
E-mail: ema.pogorelcnik@gov.si

3. TEMA: Integracija geoinformacijskih in geodetskih znanj ter inovativnih rešitev v širši digitalni ekosistem

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne uprave

Številka teme 5.12.6.

Naslov teme: Integracija geoinformacijskih in geodetskih znanj ter inovativnih rešitev v širši digitalni ekosistem

Cilji:

- Priprava zasnove za vzpostavitev in delovanje centra znanja na področju geoinformatike in geodezije. Zasnova mora vključevati model za razvoj kadrovskih kapacitet in konceptualni model za integracijo geoinformacijskih in geodetskih znanj, inovativnih pristopov, množičnih podatkov ter sodobnih tehnologij v digitalni podatkovni ekosistem, in s tem pomembno prispevati k zagonu zelenega, digitalnega in odpornega gospodarstva z uporabo sodobnih lokacijskih storitev.
- Izdelati konceptualno zasnovo in akcijski načrt za vzpostavitev centra znanja na področju geodezije in geoinformatike ter strategijo delovanja tega centra, kar vključuje (i) strateško analizo - temeljita analiza okoliščin, vključno s sodobnimi trendi v geoinformacijski in sorodnih strokah ter potrebami družbe; (ii) vizijo centra, (iii) strateške teme in usmeritve; (iv) strateške cilje; (v) strateške projekte; (vi) kazalnike za spremljanje uresničevanja ciljev.
- Podati pregled tehnik prenosa inovativnih rešitev v prakso in tehnik usposabljanja kadrov/vseživljenjskega izobraževanja ter pripraviti akcijski načrt usposabljanj in izobraževanj v okviru centra.

Podrobnejša obrazložitev:

Hiter napredek na področju digitalnih tehnologij pospešuje digitalno preobrazbo in vpliva na vsa področja naših življenj, od medsebojnih interakcij do učenja in dela. Kljub vsem prednostim, ki jih prinaša digitalizacija, so vsi digitalni podatki, inovacije in pametne storitve brezpredmetni, če jih ne znamo uporabljati in kar najboljše izkoristiti njihovega potenciala. Prenos inovativnih rešitev in znanja v prakso, izobraževanje ter usposabljanje strokovnjakov in širših uporabnikov digitalnih tehnologij postavljata temelje za uspešno spopadanje z izzivi hitro spreminjajočega, globaliziranega in medsebojno povezanega sveta. Inovacije, nadgrajevanje znanj, kompetenc in veščin, ter nenehen razvoj in vseživljenjsko učenje ne prinaša prednosti le za posameznika, temveč tudi za družbo kot celoto.

Geoprosotrske informacije ter lokacijske storitve postajajo vse bolj ključne za večino strateških in operativnih odločitev ter delovanje javnega sektorja, zasebnega sektorja, pa tudi vsakega posameznika. Razvoj novih tehnologij razširja možnosti uporabe geoprostorskih podatkov oziroma informacij in lokacijskih storitev; tradicionalnim področjem uporabe georpostorskih podatkov, kot so prostorsko načrtovanje, upravljanje zemljišč oziroma nepremičnin, navigacija, aviacija, upravljanje naravnih in drugih virov, turizem, civilna zaščita in obramba, kmetijstvo in gozdarstvo, so se pridružili avtomobilska, letalska in vesoljska industrija, robotika, energetika, upravljanje okolja, poslovna inteligenca ipd. Ta razširjena področja uporabe so pogosto celo gonilna sila za inovativne geoprostorske informacijske rešitve in tehnološki razvoj na tem področju.

Podobno kot je zaznati na globalni ravni, se tudi v Sloveniji pri tem srečujemo z izzivi prenosa znanj in sodobnih rešitev iz akademsko-raziskovalne sfere v prakso kot tudi z izzivi prenosa znanj in inovativnih rešitev med različnimi področji uporabe. Izziv je še toliko večji, ker so geoinformacijske rešitve ključne za večino ciljev trajnostnega razvoja, geoprostorski podatki z geoprostorsko informacijsko infrastrukturo so temelj delovanja pametnih mest in vasi, s sistemi za opazovanje Zemlje in naprednimi lokacijskimi storitvami v realnem času pa imajo tudi osrednjo vlogo pri zelenem dogovoru in digitalni preobrazbi, kot že omenjeno,

Pristope na področju uporabe geoprostorskih podatkov in iz njih izvedenih informacij ter geoprostorskih tehnologij bo v širši digitalni ekosistem možno povezati samo z ustreznim znanjem o geoprostorskih podatkih, informacijah in rešitvah. Zato morajo inovacije na tem področju, geoinformacijsko znanje in primerno usposobljeni kadri dobiti osrednje mesto v prihodnji digitalni družbi, saj bo samo tako možno zagotavljati na prostorskih informacijah temelječe odločitve, storitve in avtomatizacijo, kot jo potrebujejo uporabniki in državljanji v četrti industrijski revoluciji. Center znanja, katerega zasnova je temeljni namen tega projekta, bi moral postati eden izmed ključnih elementov (geo)informacijske infrastrukture, katerega glavna vloga bi morala biti spodbujati inovacije na področju geodezije in geoinformatike, prispevati k povezovanju inovativnih rešitev ter skrbeti za prenos znanj ter sodobnih rešitev v prakso – tako iz akademske sfere kot med različnimi sektorji. Z vzpostavitvijo takega centra bi Slovenijo postavil ob bok najbolj razvitim evropskim državam in ji zagotovili konkurenčno prednost.

Cilji:

- Namen raziskovalne naloge je priprava zasnove za vzpostavitev in delovanje centra znanja na področju geoinformatike in geodezije. Zasnova mora vključevati model za razvoj kadrovske kapacitete in konceptualni model za integracijo geoinformacijskih in geodetskih znanj, inovativnih pristopov, množičnih podatkov ter sodobnih tehnologij v digitalni podatkovni ekosistem, in s tem pomembno prispevati k zagonu zelenega, digitalnega in odpornega gospodarstva z uporabo sodobnih lokacijskih storitev.
- Cilj je izdelati konceptualno zasnovo in akcijski načrt za vzpostavitev centra znanja na področju geodezije in geoinformatike ter strategijo delovanja tega centra, kar vključuje (i) strateško analizo - temeljita analiza okoliščin, vključno s sodobnimi trendi v geoinformacijski in sorodnih strokah ter potrebami družbe; (ii) vizijo centra, (iii) strateške teme in usmeritve; (iv) strateške cilje; (v) strateške projekte; (vi) kazalnike za spremljanje uresničevanja ciljev.
- Pomemben cilj projekta je podati pregled tehnik prenosa inovativnih rešitev v prakso in tehnik usposabljanja kadrov/vseživljenjskega izobraževanja ter pripraviti akcijski načrt usposabljanj in izobraževanj v okviru centra;

Tematsko mora področje delovanja centra med drugim naslavljati sisteme za opazovanje Zemlje, vključno z izzivi množice podatkov iz Evropskega vesoljskega programa Copernicus s sistemi satelitov Sentinel. Pomemben izziv se nanaša na integracijo različnih senzorjev za zajem prostorskih podatkov, napredno obdelavo geoprostorskih podatkov, 3D in 4D modeliranje prostora ter geoinformacijsko podporo za različna področja uporabe. Potrebno je preučiti možnosti integracije teh podatkov z drugimi podatkovnimi viri in analitiko množice podatkov s ciljem usposobiti kadre za razumevanje in prepoznavanje prostorskih in časovnih vzorcev sprememb ter obsega, vrste, pogostosti, velikosti ter trendov.

Center mora prispevati k razvoju inovacij v povezavi s proizvodno verigo od množičnih pridobitev prostorskih podatkov, napredne obdelave z uporabo sodobnih tehnologij (umetna inteligenca, rudarjenje podatkov, velepodatki itd.), do izgradnje 3D in 4D modelov mest in pokrajin ter vizualizacijo, obogatitev podatkovnih modelov, ki omogočajo razvoj in uporabo lokacijskih storitev tako na prostem, kot v zaprtih prostorih. Nuditi mora pomoč pri uporabi prostorskih in okoljskih podatkov in storitev za

boljše poslovanje, raziskave in razvoj, produkcijo in trženje globalno konkurenčnih inovativnih visokotehnoloških rešitev na različnih področjih uporabe geoinformacijskih rešitev.

Center naj bi tako podajal platformo za integracijo inovativnih rešitev na področju geodezije in geoinformatike ter preko programov usposabljanj in izobraževanj prispeval k prehodu v tako imenovano prostorsko informacijsko usposobljeno družbo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(GURS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mateja Urbančič

E-mail: mateja.urbancic1@gov.si

4. TEMA: Sistem upravljanja kakovosti za zagotavljanje medopravilnih geoprostorskih informacij

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.7.

Naslov teme: Sistem upravljanja kakovosti za zagotavljanje medopravilnih geoprostorskih informacij

Cilji:

- Pregled in analiza obstoječih konceptov in modelov upravljanja kakovosti prostorskih podatkov upravljavcev, ki vodijo vodilne državne prostorske podatke. Pregled tehničnih rešitev in standardov.
- Pregled in analiza konceptov ter obstoječih praks upravljanja kakovosti medopravilno povezanih prostorskih podatkov v mednarodnih institucijah, s poudarkom na zagotavljanju enostavne in hitre dostopnosti vsebinsko kakovostnih geoprostorskih informacij in storitev. Analiza uporabe mednarodnih standardov kakovosti, vezanih na povezovanje podatkov ter varnost in zaščito.
- Priprava koncepta vzpostavitve sistema upravljanja kakovosti državnih medopravilno povezanih prostorskih podatkov.
- Priprava izhodišč za implementacijo državnega sistema za upravljanje kakovosti medopravilno povezanih prostorskih podatkov in drugih podatkov, vezanih na lokacijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen naloge je priprava koncepta sistema upravljanja kakovosti za zagotavljanje medopravilnih geoprostorskih informacij in storitev.

Vloga geodezije in geoinformatike dobiva ključno vlogo v sistemih, ki so vezani na lokacijo. Geodetski, geoinformacijski in drugi podatki so temeljni podatki, ki omogočajo prostorsko umestitev pravic, omejitev in odgovornosti na nepremičninah. Prav tako so osnova za prostorsko umestitev vedno večje množice raznovrstnih tematskih podatkov različnih uporabnikov. S tem naraščajo zahteve znanstvenikov in inženirjev, ki delujejo na širokem področju opazovanja dejstev o Zemlji, kakor tudi zahteve splošne javnosti po povečanju točnosti in zanesljivosti ter možnosti dostopa do geoinformacijskih in geodetskih podatkov, meritev, storitev in izdelkov.

Eden najpomembnejših faktorjev za uporabnost podatkov je njihova kakovost. Koristen mednarodni korak za harmonizacijo in dvig kakovosti geoprostorskih podatkov in njihove uporabe je iniciativa Organizacije združenih narodov za globalno geoprostorsko informacijsko upravljanje GGIM (angl. Global Geospatial Information Management), ki zahteva globalno koordinacijo upravljanja geoprostorskih informacij. Geoprostorski informacijski procesi, ki zajemajo ključna področja, kot so pridobivanje in posredovanje podatkov, geoinformacijska teorija, prostorsko-časovna statistika, obravnavajo le modele resničnosti. Zaradi tega so pogosto nenatančni in dovoljujejo več možnosti interpretacije abstraktnih prikazov in podatkov. Iz tega razloga so vprašanja kakovosti preučevanja podatkov zelo pomembna za zagotavljanje praktičnih in teoretičnih rešitev.

Veliko organizacij kakovost svojih podatkov že sistematično spremlja in jo zagotavlja skozi procese pridobivanja, obdelovanja in razširjanja. Vendar pa zagotavljanje kakovosti zgolj podatkovnih zbirk ni dovolj v primerih, ko se izvajajo različne prostorske analize, ki temeljijo na kombinaciji prostorskih podatkov različnih organizacij. Takšne analize in celo rezultati medopravilno povezanih podatkov različnih organizacij se v praksi že izvajajo in uporabljajo. Pri kombinaciji podatkov različnih organizacij bolj ali manj uspešno upoštevamo kakovost posameznih podatkov ter predvsem njihovo usklajenost. Ključno je, da se izdelata sistem kakovosti prostorskih podatkov, ki bo omogočal enostavno medopravilnost podatkov, ki so vezani na lokacijo; to so podatki urejanja prostora, gradnje, narave, okolja, vod in drugi. Pred vzpostavitvijo povezane podatkovne in procesne infrastrukture je potrebno zapisati skupni katalog podatkov, tabelo soodvisnosti podatkov, trenutno kakovost in koncepte upravljanja kakovosti vseh akterjev ter analizirati želeno stanje in potrebe, ki se tičejo medsebojne povezave podatkov in določanja meril kakovosti. Na osnovi tega ter analize svetovno aktualnih konceptov upravljanja kakovosti medsebojno povezanih prostorskih podatkov ter obstoječih praks v mednarodnih javnih institucijah, je treba določiti metodologijo in strategijo, ki bo povzela in nadgradila vse trenutne dobre prakse in omogočila implementacijo pri vseh deležnikih projekta. Na osnovi primerov mednarodnih dobrih praks je potrebno pripraviti tudi izhodišča za implementacijo enotnega/skupnega sistema upravljanja kakovosti medsebojno povezanih podatkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(GURS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Andreja Švab Lenarčič

E-mail: Andreja.Svab-Lenarcic@gov.si

18. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad RS za meroslovje
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Izhodišča vzpostavitve kalibracijskih zmogljivosti na področju kalibracije opreme za merjenje elektromagnetne kompatibilnosti (EMC) v Sloveniji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.11.

Naslov teme: Izhodišča vzpostavitve kalibracijskih zmogljivosti na področju kalibracije opreme za merjenje elektromagnetne kompatibilnosti (EMC) v Sloveniji

Cilji:

- Opredelitev izhodišč za vzpostavitev sledljivosti na področju elektromagnetne kompatibilnosti, z analizo potreb in minimalnih kalibracijskih in merilnih zmogljivosti (CMC) za ustrezno pokrivanje teh potreb v Republiki Sloveniji.
- Študija možnih rešitev za zagotovitev sledljivosti merjenja električnega, magnetnega in elektromagnetnega polja od enosmernih polj do frekvenc 1GHz za sonde in antene kot tudi za zagotovitev sledljive karakterizacije elektromagnetne komore za frekvence do 18 GHz, s pripravo ustreznih kalibracijskih procedur.
- Opredelitev materialnih stroškov in stroškov dela za izvajanje kalibracij po predlaganih kalibracijskih procedurah.

Podrobnejša obrazložitev:

Eden izmed globalnih trendov je preskušanje električne mobilnosti, kjer so ključne meritve sevalnih emisij in sevalne imunosti, saj večina novih naprav vsebuje komunikacijske module, ti pa morajo svojo funkcijo opravljati zanesljivo in nemoteno tudi v zahtevnih okoljih ob prisotnosti različnih elektromagnetnih motenj. To ne velja le za novo industrijo elektromobilnosti, ampak velja za večino novih produktov (bela tehnika, merilna tehnika, železniški promet, ...). V Sloveniji že podpiramo preskusne in razvojne laboratorije za podjetja, ki so ključni za uspešno in hitro certificiranje novih produktov, vendar ta podpora ne obsega vseh preskusov parametrov, ki jih definirajo mednarodni standardi. Cilj predloga projekta je zagotoviti celovito kalibracijo EMC opreme za slovenske preskusne laboratorije, ki posredno ali neposredno servisirajo ključne slovenske proizvajalce in izvoznike in povečujejo konkurenčno vrednost z zmanjševanjem razvojnih stroškov.

Predvidene so tri faze izvedbe projekta:

Faza 1:

- ugotoviti aktualne potrebe/uporabnike na izbranem področju in določiti kriterije za njihovo identifikacijo in izbor,
- analizirati potrebne parametre in njihova območja (frekvenčno, amplitudno) za kalibracijo z vidika potreb vseh uporabnikov,
- v analizo vključiti vse potencialne uporabnike, ki izkažejo potrebo po takšnih kalibracijah.

Faza 2:

- oblikovati strokovne podlage in možne rešitve za zagotovitev sledljivosti merjenja električnega, magnetnega in elektromagnetnega polja v referenčnem laboratoriju,
- oblikovati strokovne podlage in možne rešitve za zagotovitev sledljivosti karakterizacije elektromagnetnih komor v referenčnem laboratoriju,
- razviti potrebne merilne in kalibracijske procedure za izvajanje identificiranih kalibracij v referenčnem laboratoriju ali pri uporabniku,
- zagotoviti potrebno opremo in njeno sledljivo kalibracijo,
- zagotoviti ustrezno validacijo razvitih metod, v kolikor to niso metode, definirane v mednarodnih standardih,
- zagotoviti sodelovanje referenčnega laboratorija v medlaboratorijski primerjavi ali zagotoviti drug način verifikacije rezultatov kalibracije.

Faza 3

- opredelitev dejanskih materialnih stroškov in stroškov dela za izvajanje kalibracij referenčnega laboratorija po predlaganih kalibracijskih procedurah.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
 (MIRS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Rado Lapuh

E-mail: rado.lapuh@gov.si

Tel. št.: (01) 244 27 24

19. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Vpliv digitalnih komunikacijskih orodij na intenzivnost in kakovost odnosov z izseljenski skupnosti ter na prenos kulturnih elementov in znanja slovenskega jezika

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.3.

Naslov teme: Vpliv digitalnih komunikacijskih orodij na intenzivnost in kakovost odnosov z izseljenski skupnosti ter na prenos kulturnih elementov in znanja slovenskega jezika

Cilji:

- Ugotoviti, v katerih segmentih je komunikacija preko AVK po kakovosti primerljiva z neposrednim stikom in v katerih segmentih zaostaja;
- Ugotoviti, kako komunikacija preko AVK vpliva na uporabo slovenščine kot sporazumevalnega jezika;
- Ugotoviti, kakšni so potenciali digitalnih komunikacij za razširitev poučevanja slovenskega jezika (ki že zdaj deloma poteka preko AVK) in za prenos digitalnih kulturnih (kot so koncerti, gledališke predstave in drugi kulturni dogodki), športnih in drugih vsebin;
- Ugotoviti, ali bi na stik med skupnostmi in matično domovino pozitivno vplivala vzpostavitev digitalne platforme, stičišča in pretočišča, ki bi združevalo in ponujalo digitalne vsebine različnih producentov.

Podrobnejša obrazložitev:

Epidemija koronavirusne bolezni je onemogočila fizične stike ter s tem vzpodbudila velik in hiter razmah uporabe digitalnih komunikacijskih kanalov. Okrepila se je predvsem vloga tako imenovanih avdio-video konferenc (AVK) preko platform Zoom, MS Teams, Skype in drugih. Kot izbrana oblika komunikacije so se zaradi gospodarnosti in učinkovitosti AVK ohranile tudi po koncu kriznih razmer. Izseljenske skupnosti, še posebej čezoceanske, imajo omejeno možnost neposrednega fizičnega komuniciranja z matično državo. Uveljavitev AVK je zato tako na institucionalnem kot na nevladnem in personalnem nivoju količinsko celo okrepila komunikacijo z izseljenski skupnostmi.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 14 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(USZS 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Suzana Martinez

E-mail: suzana.martinez@gov.si

Tel. št.: 01 230 80 14

20. Predlagatelj teme: Javna agencija za varnost prometa Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.4.

Naslov teme: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Cilji:

- Ugotoviti ali so rehabilitacijski programi, ki ji določa Zakon o voznikih (Uradni list RS, št. 92/22 — uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZVoz-1) in izvaja Javna agencija RS za varnost prometa učinkoviti do mere, da se to dejansko odrazi na spremenjenem vedenju in stališčih posameznikov po zaključenih programih.
- Analizirati ustreznost pravnih podlag za izvajanje rehabilitacijskih programov od uvedbe le-teh dalje (t. j. od leta 2011 dalje).
- Ugotoviti število udeležencev po posameznih vzrokih za udeležbo na rehabilitacijskih programih (alkohol, droge, hitrost) in po vrsti programov (edukacijske, psihosocialne delavnice, programi zdravljenja odvisnosti ter programi varne vožnje) za obdobje od 1. 1. 2017 do 31.12.2022.
- Analizirati celoten postopek od ugotovljenega prekrška, izreka ukrepa oz. sklepov s strani sodišč, razvrstitve v posamezne rehabilitacijske programe, izvajanje kontrolnih zdravniških pregledov ter izvajanje rehabilitacijskih programov in poteka pogojne dobe.
- Ugotoviti zakonitosti predhodnih značilnosti kršiteljev udeležencev rehabilitacijskih programov (starost, spol, vozniško dovoljenje, predhodni prekrški, stopnja alkoholiziranosti ali prisotnost drog oz. prekoračitve hitrosti in drugi pomembni podatki).
- Preveriti oceno udeležencev glede same izvedbe rehabilitacijskih programov (vsebine, pristopi, izvajalci, organizacijski vidiki).
- Preveriti ali so udeleženci v roku dveh let po zaključku programa ponovili že storjeni prekršek, zaradi katerega so se morali udeležiti rehabilitacijskega programa.
- Preveriti ali so bili udeleženci v roku dveh let po zaključku programa udeleženi v prometni nesreči.
- Preveriti kakšno je stališče udeležencev rehabilitacijskih programov v zvezi s pitjem alkohola oz. uživanjem drog v povezavi z vožnjo ali stališče do prehitre vožnje po preteku vsaj enega leta od zaključka programa.
- Preveriti kakšen bi bil po mnenju udeležencev rehabilitacijskih programov najbolj ustrezen ukrep za osebe, ki jim je bilo zaradi vožnje pod vplivom alkohola ali drugih prepovedanih substanc izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja (npr. uvedba obveznega dela v splošno korist, omejitev števila možnosti ponovne pridobitve vozniškega dovoljenja,...).
- Združiti ugotovljene značilnosti in učinke rehabilitacijskih programov ter pripraviti smernice za nadgradnjo in izboljšanje programov tako z vsebinskega, organizacijskega, postopkovnega vidika.

Podrobnejša obrazložitev:

Udeležba v programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo (50. člen ZVoz-1)

(1) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja na podlagi kazenskih točk, ki niso bile izrečene zaradi prekrškov vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti voznškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

(2) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu pred ponovnim opravljanjem voznškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voznškega dovoljenja.

(3) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega voznškega dovoljenja enkrat v dveh letih od dneva, ko je bil pravnomočno kaznovan za prekršek, za katerega so mu bile pravnomočno izrečene in izvršene najmanj štiri kazenske točke in mu do dneva, ko opravi program, ni bilo pravnomočno izrečenih in izvršenih več kot 17 kazenskih točk oziroma vozniku začetniku več kot šest kazenskih točk, če mu kazenske točke niso bile izrečene zaradi prekrškov z vožnjo pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Imetniku veljavnega voznškega dovoljenja, ki se je udeležil programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za vodenje skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu, potrdilo o opravljenem programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo, iz skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu izbrišejo štiri pravnomočno izrečene in izvršene kazenske točke, pri čemer se mu izbrišejo zadnje štiri pravnomočno izrečene in izvršene kazenske točke.

(4) Imetniku veljavnega voznškega dovoljenja se štiri pravnomočno izrečene in izvršene kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih. Kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka se ne izbrišejo, če so bile štiri kazenske točke iz skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu v zadnjih dveh letih izbrisane zaradi udeležbe v ustreznem rehabilitacijskem programu zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola iz 53. člena tega zakona ali zaradi opravljenega zdravstvenega pregleda s svetovanjem iz 82. člena tega zakona.

(5) Potrdilo o opravljenem programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se izda glede na namen, določen v prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena, in velja šest mesecev od datuma zaključka dodatnega usposabljanja.

Udeležba v rehabilitacijskih programih (53. člen ZVoz-1)

(1) Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti (1) Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja in so ji bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti voznškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške. Sodišče pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi:

1. edukacijske delavnice v obsegu najmanj šestih pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;

2. psihosocialne delavnice v obsegu najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih

zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;

3. programi zdravljenja odvisnosti, ki jih izvajajo izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki opravljajo dejavnost psihiatrije.

(2) Rehabilitacijskega programa iz prejšnjega odstavka se mora v predpisanem obsegu pred ponovnim opravljanjem voziškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voziškega dovoljenja. Ustrezen rehabilitacijski program določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda.

(3) Ustreznega rehabilitacijskega programa iz prvega odstavka tega člena, kj ga določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda, se lahko udeleži imetnik veljavnega voziškega dovoljenja enkrat v dveh letih od dneva, ko je bil prvič pravnomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Imetniku veljavnega voziškega dovoljenja, ki se je udeležil rehabilitacijskega programa, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za vodenje skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu, potrdilo o opravljenem rehabilitacijskem programu in zdravniško spričevalo o opravljenem kontrolnem-zdravstvenem pregledu, iz skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu izbrišejo štiri pravnomočno izrečene in izvršene kazenske točke.

(4) Imetniku veljavnega voziškega dovoljenja se štiri pravnomočno izrečene in izvršene kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih, če ni preseženih 17 kazenskih točk. Kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka se ne izbrišejo, če so bile štiri kazenske točke iz skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu v zadnjih dveh letih izbrisane zaradi opravljenega programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo iz tretjega odstavka 50. člena tega zakona ali zaradi opravljenega zdravstvenega pregleda s svetovanjem iz 82. člena tega zakona.

(5) Potrdilo o opravljeni edukacijski ali psihosocialni delavnici se izda glede na namen, določen v prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena in velja šest mesecev od datuma zaključka dodatnega usposabljanja.

Cilji rehabilitacijskih programov in programa vadbe varne vožnje so odpravljanje temeljnih vzrokov za ponavljanje kršitev cestnoprometnih predpisov, preoblikovanje posameznikovih stališč do tveganega vedenja, načrtovanje spremembe vedenja ter preprečevanje ponovitve prekrška.

Zaželeno je: izvedba evalvacijske študije z vključenimi organizacijskimi, pravnimi, psihološkimi vidiki in področjem medicine prometa (uporaba anketiranja in vprašalnikov, statistične analize, fokusne skupine različnih deležnikov, analize iz baz podatkov).

Izvajalec se mora zavezati k spoštovanju upoštevanja določb Zakon o varovanju osebnih podatkov in obdelave občutljivih podatkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(AVP 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Mateja Markl

E-mail: mateja.markl@avp-rs.si

Tel. št.: 01/478-8868

21. Predlagatelj teme: Statistični urad Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Izdelava predloga metodologije za izračun novega kazalnika kratkoročnega gibanja tržnega gospodarstva, ki bo na voljo v čim bolj realnem času

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.3.

Naslov teme: Izdelava predloga metodologije za izračun novega kazalnika kratkoročnega gibanja tržnega gospodarstva, ki bo na voljo v čim bolj realnem času

Cilji:

- Pregled obstoječe metodologije in prakse v mednarodnem in nacionalnem prostoru na področju kratkoročnega gibanja tržnega gospodarstva z vidika glavnih dejavnosti (industrija, gradbeništvo, trgovina in storitve).
- Pregled razpoložljivih virov podatkov v Sloveniji (statističnih, administrativnih in drugih), ki bi bili uporabni za pripravo kratkoročnega kazalnika gibanja tržnega gospodarstva, ter analiza ustreznosti posameznih virov podatkov.
- Priprava predloga metodologije kazalnika, ki bo odražal kratkoročno gibanje tržnega gospodarstva v realnem času oz. blizu tega (T + nekaj dni).
- Testiranje modelov izračuna kratkoročnega kazalnika gibanja gospodarstva po posameznih področjih tržnih dejavnosti (industrija, gradbeništvo, trgovina in storitve), pregled njihovih prednosti in slabosti ter priprava prvih ocen kazalnika.
- Ocena kakovosti kazalnika (kazalnikov) z vidika več dejavnikov po uveljavljenih statističnih meritvah kakovosti (ustreznost, točnost, pravočasnost, primerljivost ipd.).
- Priprava usmeritev za uporabo novega kazalnika v državni statistiki.

Podrobnejša obrazložitev:

S predlagano temo bomo poiskali možnost priprave metodologije za izračun novega kazalnika kratkoročnega gibanja tržnega gospodarstva, ki bi bil na voljo prej, kot so obstoječe kratkoročne poslovne statistike. Glavna prednost omenjenega kazalnika bi bila tako pravočasna dostopnost relevantnih kratkoročnih podatkov o gibanju industrije, gradbeništva, trgovine in storitev. Glavni namen je z uporabo alternativnih, hitro dostopnih virov pripraviti model, ki bi omogočal pripravo tega kazalnika v realnem času ali kmalu po koncu opazovanega obdobja. Potreba po hitrejši pripravi kratkoročnih kazalnikov je tako na nacionalni ravni kot na ravni Evropske unije. V SPSR 2023–2027 se omenjeno navezuje na strateški cilj (1) pravočasna in relevantna državna statistika.

Tako evropski kot nacionalni statistični sistemi so zavezani Kodeksu ravnanja evropske statistike, ki med drugim določa, da razpoložljive statistike izpolnjujejo potrebe uporabnikov, da so kakovostne (z vidika točnosti in zanesljivosti ocen) in da so na voljo pravočasno. V zadnjih letih se je močno povečalo zanimanje za uporabo nacionalnih statistik in kazalnikov za primerjalne analize, spremljanje in vrednotenje politik, tako EU kot nacionalnih, ter za sprejemanje odločitev na podlagi boljših informacij. Povpraševanje po statističnih podatkih se je med zdravstveno-gospodarsko krizo zaradi covid-19 močno povečalo, zlasti pa je bila izpostavljena nujnost pravočasnih informacij. To kaže na potrebo po zmanjšanju razlik v datumih objav in skrajšanju časa med objavami podatkov tako na nacionalni kot na

evropski ravni. Le kakovostni pravočasni podatki omogočajo podlago za zagotavljanje ustreznega odziva ekonomskih politik v celotnem gospodarskem ciklu.

Turbulentna obdobja zadnjih nekaj let (covid-19, energetska kriza, vojna v Ukrajini) pospešeno spreminjajo pogoje poslovanja gospodarstva, tako lokalno kot v celotnem globalnem svetu. Slovensko gospodarstvo je izrazito izvozno usmerjeno, zato imajo globalne spremembe toliko večji vpliv. Doseganje gospodarske stabilnosti je v takšnih okoliščinah nujno. Za zagotavljanje ustreznega odziva ekonomskih politik v celotnem gospodarskem ciklu je treba imeti zanesljive podatke, ki morajo biti na voljo čim prej. Kazalnik kratkoročnega gibanja tržnega gospodarstva, ki bi bil na voljo le nekaj dni po koncu opazovanega obdobja, bi pomenil ključno podlago za pravilno odločanje in ukrepanje pri zagotavljanju ustreznega okolja za gospodarsko stabilnost.

Zato bi bilo nujno pospešiti proizvodnjo in diseminacijo državne statistike, ne da bi pri tem ogrozili nadzor in zagotavljanje kakovosti (ob že omenjenem upoštevanju načel Kodeksa ravnanja evropske statistike). To je mogoče izvesti na različne načine: z uporabo pametne avtomatizacije procesov, uporabo novih tehnologij IT in statističnih metod ter z izkoriščanjem novih virov podatkov, ki so blizu realnemu času. Uresničevanje procesnih inovacij je tudi pomemben dejavnik za pospešitev statistične proizvodnje. V tem kontekstu je treba oceniti in preizkusiti potencial novih podatkovnih virov, novih tehnologij, ki jih poganja umetna inteligenca in/ali strojno učenje, ter drugačnih statističnih metod, kot so v uporabi trenutno.

Klasična statistična produkcija temelji na neposrednem zbiranju podatkov. Ti so zbrani neposredno od poročevalskih enot s statističnimi vprašalniki, prilagojenimi posameznemu raziskovanju. Poročanje poteka po opazovanem obdobju; statistična obdelava zbranih podatkov dodatno podaljšuje čas do objave teh statistik. Za iskanje hitrejših načinov priprave teh podatkov bo treba raziskati alternativne vire podatkov (npr. podatke števecv električne energije) in poiskati možnosti za hitrejšo obdelavo podatkov (npr. ocenjevanje z uporabo modeliranja).

Nekatere statistične institucije pri svojem delu že uporabljajo napovedovanje na podlagi modelov (t. i. nowcasting). Statistični urad RS/slovenska državna statistika z modeli napovedovanja nima veliko izkušenj, vendar pa ima na področju kratkoročnih poslovnih statistik že zdaj na voljo veliko podatkov, zbranih neposredno pri poslovnih subjektih, in tudi alternativnih virov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 21 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 130.000,00 EUR
(SURS 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Dremelj Ribič

E-mail: barbara.dremelj-ribic@gov.si

Tel. št.: 01/2340 536

22. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Poskus implementacije lokalnega modela ChatGPT in njegova uporaba na področju kibernetске varnosti

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.6.

Naslov teme: Poskus implementacije lokalnega modela ChatGPT in njegova uporaba na področju kibernetске varnosti

Cilji:

- Poskus lokalne implementacije sistema umetne inteligence ChatGPT podjetja OpenAI s povezavo z internetom za namen pridobivanja informacij o varnostnih ranljivostih in kibernetских grožnjah.
- Preučitev možnosti povezave z obstoječimi orodji in sistemi za zagotavljanje kibernetске varnosti.
- Izvoz podatkov iz ChatGPT v željeni obliki (datasheet, besedilo, pdf, jupyter notebook za kodo, itd.) za nadaljnjo uporabo.

Podrobnejša obrazložitev:

Hiter napredek orodij umetne inteligence prinaša nove možnosti za učinkovitejše delo, ki se jih na različnih področjih še do pred kratkim ni bilo mogoče zamisliti. Eno od zelo dinamičnih področij z velikim vplivom na delovanje gospodarstva in družbe je tudi kibernetска varnost. Analiza ogromnih količin podatkov za pridobivanje uporabnih informacij o varnostnih ranljivostih in kibernetских grožnjah predstavlja vedno večji izziv za strokovnjake s tega področja, ki jih akutno primanjkuje, zato je v takih primerih vsak pripomoček, ki izboljša in pohitri takšno analizo, lahko zelo dobrodošel.

Cilj projekta je preučitev možnosti lokalne implementacije sistema umetne inteligence ChatGPT ali podobnega odprtokodnega LLM modela in njegova uporaba kot digitalnega pomočnika za identifikacijo različnih tipov kibernetских groženj in možnosti za njihovo preprečevanje oziroma za odzivanje nanje v primeru njihove realizacije. To je lahko npr. nadzor omrežnega prometa ali analiza elektronske pošte za zaznavanje phishing sporočil in zlonamernih povezav oziroma priponk.

V primeru uporabe takega sistema se želimo izogniti puščanju sledi na internetu, zato je potrebna lokalna namestitvev z možnostjo anonimne internetne povezave za pridobivanje podatkov o varnostnih ranljivostih in kibernetских grožnjah. Poleg možnosti lokalne namestitve je cilj projekta tudi preučitev možnosti izvoza pridobljenih informacij v različnih oblikah za nadaljnjo uporabo in obdelavo v že obstoječih orodjih in sistemih (SIEM, požarni zidovi).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(URSIV 50 %, ARIS 50 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Peter Šprajc

E-mail: peter.sprajc@gov.si

Predlagatelj teme: Ministrstvo za obrambo

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost

TEMA: **Napredna analitika podatkov in modeliranje napadov in napadalcev na področju kibernetске varnosti v sektorjih obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture**

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.3.

Naslov teme: Napredna analitika podatkov in modeliranje napadov in napadalcev na področju kibernetске varnosti v sektorjih obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture

Cilji:

- Analiza stanja in vrzeli na področju kibernetске varnosti, ranljivosti in groženj ter specifikacija ključnih scenarijev in predlog novih rešitev za povečanje učinkovitosti varnostnih operacij v kontekstu delovanja sektorjev obrambe, notranje varnosti, obveščevalne dejavnosti, zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture (v nadaljnjem besedilu: ciljni sektorji).
- Modeliranje napadalcev, uporabnikov, ranljivosti in dinamike kibernetских napadov s pomočjo naprednih tehnoloških rešitev na osnovi realnih podatkov (sistemi kibernetских vab, dnevniške datoteke, zajeti dogodki in promet realnih sistemov, obstoječe zbirke podatkov) z namenom učinkovitega preprečevanja in zaščite sodobnih infrastruktur v ciljnih sektorjih.
- Načrtovanje in razvoj naprednih tehnik analize, bogatenja in vizualizacije velikih količin podatkov za namene avtomatske klasifikacije, interaktivne eksploracije in hitrega odziva na kibernetске grožnje.
- Oblikovanje in preizkus heuristik za zmanjševanje tveganj v sistemih IKT in OT v ciljnih sektorjih.
- Namestitev sistemov kibernetских vab za potrebe MORS in URSIV.

Podrobnejša obrazložitev:

Digitalizacija v ciljnih sektorjih predstavlja strateško pomembno področje, ki znatno preoblikuje in nadgrajuje njihovo strukturo, delovanje in razpoložljive kapacitete. Sodobni sistemi v ciljnih sektorjih zato dandanes v veliki meri temeljijo na informacijsko-komunikacijskih tehnologijah: strojni in programski opremi ter omrežnih tehnologijah. To močno povečuje njihovo učinkovitost, fleksibilnost in odpornost, vendar pa hkrati s tem širi tudi ranljivo površino za kibernetске napade. Zaradi kritičnosti teh sistemov in operacij so ti posledično tarča vse bolj dovršenih kibernetских groženj, ki imajo lahko za cilj eksfiltracijo in zbiranje obveščevalnih podatkov ali celo kompromitiranje oz. onesposobitev sistema nacionalne varnosti.

Preprečevanje, odkrivanje in učinkovit odziv na kibernetске napade zahteva dobro poznavanje njihovih karakteristik in njihovo zgodnje prepoznavanje v realnih sistemih. Detekcija in analiza napadov v produkcijskih okoljih kritičnega pomena pa sta težavni zaradi velikih količin omrežnega prometa in zabeleženih varnostnih dogodkov ter dodatnih zahtev po strogem varovanju podatkov in nemotenem delovanju sistemov. Podobno problematična je tudi analiza vedenja uporabnikov in upravljalcev informacijskih sistemov ter učinkovitosti njihovih varnostnih praks.

Namen projekta je modeliranje uporabnikov, napadalcev in procesov v informacijsko-komunikacijskih sistemih v ciljnih sektorjih ter analiza in bogatenje podatkov iz več virov, z namenom zmanjševanja tveganj, zgodnje identifikacije, preprečevanja napadov in eksfiltracije podatkov ter povečanje zaščite sistemov IKT in OT v ciljnih sektorjih.

Modeliranje je mogoče na podlagi zajema podatkov v realnih sistemih, obstoječih zbirk podatkov o grožnjah in napadih, ter iz sistemov, namenjenih zavajanju napadalcev (kibernetске vabe); s tem je mogoče pridobiti podroben vpogled v metode in orodja napadalcev, izdelati realne modele procesov za avtomatsko klasifikacijo ter posledično pohitriti odzivni čas na kibernetске napade ter poglobljenost razumevanja njihove narave.

Namen projekta sta tudi zasnova in prototipna implementacija novih naprednih tehnologij in algoritmov, s pomočjo katerih je mogoče identificirati, preučevati in preprečevati različne tipe

kibernetskih napadov v ciljnih sektorjih ter zagotoviti pregledno in uporabniško prijazno situacijsko sliko ter poglobljene analize in vizualizacije konkretnih incidentov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(MORS : 100.000 EUR, URSIV: 50.000 EUR, ARIS: 150.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Boris Cimprič
E-mail: boris.cimpric@mors.si

23. Predlagatelj teme: Ministrstvo za solidarno prihodnost
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza stanja stanovanjske oskrbe v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.7.

Naslov teme: Analiza stanja stanovanjske oskrbe v Sloveniji

Cilji:

- Raziskava na reprezentativnem vzorcu Slovenije o stanju in trendih na področju stanovanjske oskrbe v Sloveniji.
- Izvedba raziskave stanja na področju stanovanjske oskrbe, ki bi zajela kakovost stanovanjskega fonda in bivalnega okolja, dostopnost stanovanj, strategije pri reševanju stanovanjskega vprašanja, preference gospodinjstev in vpliva stanovanjske oskrbe na kakovost življenja.
- Analiza stanja za različne skupine prebivalstva glede na njihov socialni položaj, stanovanjski status, obliko gospodinjstva in lokacijo bivanja.
- Priprava priporočil za oblikovanje primernih politik za različne skupine prebivalcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Zadnja celostna anketna analiza stanovanjske oskrbe je bila v Sloveniji opravljena leta 2005. Od takrat se je stanovanjsko oskrba radikalno spremenila, spremenile pa so se tudi potrebe ter položaj gospodinjstev. Namen projekta je ponovno izvesti celostno analizo stanovanjske oskrbe v Sloveniji s pomočjo anketne raziskave na reprezentativnem vzorcu. Raziskava bo omogočila tako jasen vpogled v stanje na področju stanovanjske oskrbe kakor tudi primerjavo s stanjem leta 2005. Podatki pridobljeni v raziskavi ne bodo omogočali zgolj boljšega razumevanja stanja, ampak bodo pomembno prispevali k snovanju politik na stanovanjskem področju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MSP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Živa Matjašič
E-mail: ziva.matjasic@gov.si

2. TEMA: Analiza oblikovanja, delovanja in upravljanja skupnostnih oblik bivanja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.8.

Naslov teme: Analiza oblikovanja, delovanja in upravljanja skupnostnih oblik bivanja

Cilji:

- Popis in analiza različnih prostorov, ki spodbujajo skupnostno bivanje v večstanovanjskih stavbah s poudarkom na skupnih prostorih in na sobivanjskih skupnostih.
- Pregled praks v Sloveniji in analiza njihove uspešnosti.
- Pregled dobrih primerov praks iz tujine.
- Oblikovanje priporočil za arhitekturno oblikovanje, delovanje in upravljanje skupnih prostorov v večstanovanjskih stavbah.
- Oblikovanje priporočil za arhitekturno oblikovanje ter za delovanje in upravljanje sobivanjskih skupnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Osnovni cilj projekta je sistematični pregled, analiza in oblikovanje priporočil za krepitev skupnostnih oblik bivanja v večstanovanjskih stavbah. Različne prakse, ki se pojavljajo v Sloveniji je moč razdeliti na dve obliki prostorov. Prvi so skupni prostori v večstanovanjskih stavbah, katerih namen je zagotavljanje pogojev za druženje in krepitev skupnosti stanovalcev v večstanovanjskih stavbah. Deloma pa lahko gre za skupne prostore, ki omogočajo racionalnejšo izrabo stanovanjske površine in hkrati manjšo finančno obremenitev (primeroma skupne pralnice). Nekateri projekti javne stanovanjske gradnje vključuje takšne prostore že vključujejo in delujejo bolj ali manj uspešno. Druga oblika souporabe prostora, ki pa v zadnjih letih dobiva na prepoznavnosti in so jih začeli v svoje projekte vključevati tudi javni akterji pa so sobivanjske skupnosti, ki prebivalcem ponujajo zasebne bivalne prostore (spalnica, kopalnica) in skupne dnevne stanovanjske prostore (kuhinja, dnevna soba). Obe obliki prostorov pridobivata prepoznavnost in sta tudi vse bolj zaželeni.

Vse več javnih akterjev (stanovanjski skladi, občine, Nepremičninski sklad PIZ...) in tudi zasebnih iniciativ oblikuje ali pa razmišlja o oblikovanju teh prostorov, saj prinašajo mnoge koristi. V praksi pa se oblikovanje predvsem pa delovanje teh prostorov pogosto izkaže kot kompleksno, kar lahko vodi v njihovo neuspešno izvedbo. Zato je osnovni namen projekta analiza uspešnih in neuspešnih praks teh dveh tipov skupnostnih prostorov ter oblikovanja priporočil, ki bodo tako javnim kot zasebnim akterjem omogočala kakovostno izvedbo projektov.

Cilj projekta je popis in analiza teh dveh tipov prostorov v Sloveniji, primerjava različnih modelov in praks ter analiza njihovega delovanja. Skupnostni prostori imajo dva temelja (arhitektura in upravljanje), zato je cilj projekta analizirati obe komponenti teh prostorov. Na podlagi te analize se bodo oblikovala priporočila za oblikovanje in delovanje skupnostnih prostorov, ki bodo usmerjale snovalce teh prostorov in dvigala možnost za njihovo kakovostno izvedbo ter da zaživijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MSP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Živa Matjašič
E-mail: ziva.matjasic@gov.si

3. TEMA: Zagotavljanje oskrbe odraslih in otrok z oviranostjo v kompleksnih življenjskih situacijah – analiza delovanja varovanih oddelkov in priprava izhodišč za zagotavljanje podpore po osebni meri v skupnosti

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.5.

Naslov teme: Zagotavljanje oskrbe odraslih in otrok z oviranostjo v kompleksnih življenjskih situacijah – analiza delovanja varovanih oddelkov in priprava izhodišč za zagotavljanje podpore po osebni meri v skupnosti

Cilji:

- Pregledati mednarodne ureditve nameščanja ljudi na varovane oddelke v socialnem varstvu.
- Opredeliti mednarodne dobre prakse preprečevanja nameščanja odraslih z oviranostjo na varovane oddelke socialnovarstvenega zavoda in zagotavljanja alternative varovanim oddelkom v skupnosti.
- Analizirati življenjske situacije, ki privedejo človeka na varovani oddelek posebnega socialnovarstvenega zavoda obstoječe.
- Analizirati potrebe odraslih z oviranostjo, ki so nameščeni na varovani oddelek socialnovarstvenega zavoda in definirati kakšne so potrebe po varovanih oddelkih.
- Analizirati oskrbo in podporo, ki je zagotovljena odrasle z oviranostjo na varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov.
- Ovrednotiti kakovost oskrbe in podpore na varovanih oddelkih socialnovarstvenega zavoda za odrasle iz vidika uporabniške izkušnje (socialno vključevanje, normalizacija, nadzor in vpliv uporabnikov, oskrba prilagojena posamezniku, komunikacija in odnosi med osebjem in uporabniki, idr.) in skozi izide oskrbe, ki jo prejemajo (kakovost življenja, okrevanje in krepitev moči, možnost prehoda v skupnost idr.).
- Pripraviti model za učinkovit odziv služb v skupnosti na krizne situacije, ki sprožijo postopek za namestitvev na varovani oddelek socialnovarstvenega zavoda.
- Izdelati predloge in priporočila za spremljanje izvajanja oskrbe in podpore na varovanih oddelkih, ki temelji na človekovih pravicah ljudi z oviranostjo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 75.000,00 EUR
(MSP: 40.000,00 EUR, ARIS: 35.000,00 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Renata Brdar Tomažinčič
E-mail: renata.brdar-tomazincic@gov.si

4. TEMA: Obstoječe stanje lastniških struktur podjetij v slovenskem gospodarstvu in potencial za ustvarjanje visoke dodane vrednosti preko spodbujanja družbeno-odgovornega lastništva

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.9.

Naslov teme: Obstoječe stanje lastniških struktur podjetij v slovenskem gospodarstvu in potencial za ustvarjanje visoke dodane vrednosti preko spodbujanja družbeno-odgovornega lastništva

Cilji:

- Cilj raziskovalnega projekta je pridobiti informacije o obstoječem stanju lastniške strukture v slovenskih podjetjih in pripravljenosti obstoječih lastnikov ter zaposlenih, da vzpostavijo sheme notranjega lastništva. Natančneje, na reprezentativnem vzorcu slovenskih podjetij želimo:
- pridobiti informacije o obstoječem stanju lastniške strukture v slovenskih podjetjih, vključno s stanjem notranjega lastništva in analizo starosti obstoječih lastnikov,
- identificirati obstoječe stanje notranjega lastništva (vključevanje zaposlenih v lastništvo deležev ali delnic podjetja, relativno število zaposleni in razmerja distribucije lastništva med zaposlene)
- preveriti korelacijo stanja lastniške strukture (s poudarkom na notranjem lastništvu oz. solastništvu zaposlenih) s ključnimi parametri (velikost, podjetja, starost, panoga),
- preveriti načrte glede lastniškega nasledstva (družinsko nasledstvo, prodaja konkurenci, razpustitev podjetja, notranji odkup),
- opredeliti se glede opozoril odgovornih institucij (Slovenski Podjetniški Observatorij – 'Slovenska podjetniška demografija in prenos podjetij' (2018), SPIRIT Slovenija, OZS, IED ipd.) glede problema lastniškega nasledstva za slovensko gospodarstvo v prihodnjem obdobju,
- preveriti zanimanje lastnikov za vzpostavitev solastniške sheme za zaposlene,
- izdelati dokument, ki na podlagi zgornjih ugotovitev on izsledkov raziskav prakse solastništva zaposlenih v tujini, predstavi solastniške sheme za zaposlene kot učinkovito orodje za:
- reševanje lastniškega nasledstva (model ESOP),
- dvig produktivnosti (motivacija zaposlenih) in
- stabilizacijo poslovanja (pripadnost zaposlenih, kultura lastništva ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MSP 50%, ARIS 50%)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Lilijana Tratnik

E-mail: lilijana.tratnik@gov.si

Tel. št.: 01 369 7739

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za naravne vire in prostor

Ministrstvo za solidarno prihodnost

5.TEMA: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna vozlišča in soseske po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.2.

Naslov teme: Oblikovanje tipičnih urbanističnih rešitev in usmeritev za večmodalna vozlišča in soseske po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« v Sloveniji

Cilji:

- Prvotni cilj projekta je povezava stanovanjske politike, prostorskega načrtovanja in trajnostne mobilnosti z namenom sodelovanja pri umeščanju predvidenih novih javnih stanovanj (celovitih sosesk kratkih poti) ob koridorje javnega potniškega prometa na večmodalna vozlišča z namenom krepitve JPP, peš hoje, kolesarjenja in višjega bivanjskega standarda prebivalstva.
- Identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo (slovensko in tujo) ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije, še posebej prostorsko/družbeno primerljive) na temo »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« (ang. Transit/transport oriented development - TOD).
- Analizirati literaturo in prostorske podatke na področju razvijanja koridorjev javnega potniškega prometa oz. železnic v Sloveniji.
- Opredelitev modela soseske prostorskega razvoja po principu »S prevozom usmerjenega urbanega razvoja« prilagojenega za območje in značilnosti prostorske poselitve v Sloveniji.
- Aplikacija med projektom razvitega modela za izbrana območja v Sloveniji, v obliki urbanističnega načrta z vsemi pripadajočimi prostorskimi analizami ter koncepti.
- Preverjanje prostorskih, družbenih in prometnih učinkov.

Izdelki in usmeritve:

- Analize gostote prebivalstva, gradnje, zaposlenih ter vsakodnevnih uporabnikov po kolobarjih znotraj vozliščnih radijev;
- Analize lokacij postaj oz. postajališč železniškega in avtobusnega prevoza ter oceno smiselnosti predstavitev le-teh in prilagoditev obstoječi situaciji;
- Prikaz postopka analize primernosti lokacije avtobusne ali železniške postaje;
- Upoštevanje že izdelanih evidenc javnih površin, degradiranih območij ter lastništev nepremičnin pri pripravi projekta;
- Pregled strokovne literature in predhodno izdelanih nalog, opredelitev relevantnih primerov dobrih praks v Sloveniji in tujini;
- Tri pilotne lokacije za preizkus tipičnih urbanističnih rešitev:
 - Vozlišče okrog novo locirane železniške postaje zunaj območja obstoječe gradnje,
 - Vozlišče okrog postaje ali postajališča znotraj izbrane soseske v večjem slovenskem mestu,
 - Vozlišče okrog železniške postaje v manjšem slovenskem mestu;
- Za vse pilotne lokacije naj se predvidita dva scenarija glede na stopnjo urbane prenove ali novogradnje oz. kombinacijo obojega. Za izdelavo detajlnih pilotov se izberejo najprimernejši scenariji glede na izvedljivost, stroške in etapnost;
- Na podlagi izvedenih analiz in izbranih scenarijev ter pilotnih lokacij naj se izdelajo urbanistični načrti na ravni urbanističnega načrtovanja in oblikovanja;
- Na podlagi ugotovitev iz analiz in preizkusov pilotov naj se izdela tipičnih rešitev in sistema načel in usmeritev urbanističnega oblikovanja in načrtovanja za soseske, ki temeljijo na principu "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja" in so prilagojeni specifikam slovenskih mest;
- Sistem načel in usmeritev naj vključuje:
 - načela in kriterije za razmestitev programov, tipologij urbanističnega agregiranja in tipologij objektov,

- načela in usmeritve za določanje gabaritov, gostot in razdalj ter omrežje komunikacij za vse oblike mobilnosti, predvsem zasnovo lokalne infrastrukture za hojo in kolesarjenje, pri čemer je cilj zagotoviti močno dostopnost vozlišča in hkrati zmanjšati dostopnost za osebni motorni promet,
- opredeliti načela in usmeritve za povezovanje območij okoli postaj z okoliškim urbanim tkivom in programi z vidika prostorske dostopnosti, dostopnosti do multimodalnih storitev (parkirišča, kolesarnice, podhodi, nadhodi...) in z vidika univerzalne dostopnosti (za osebe z različnimi oviranostmi).
- Shematski prikaz možnih rešitev za primere, pri katerih je princip "s prevozom usmerjenega urbanega razvoja" težko izvedljiv zaradi različnih razlogov (npr. oddaljenost železniške postaje, višinske ovire med poselitvijo in postajo itd.);
- Izvajalec naj organizira študijski obisk kraja, kjer bodo predstavljene dobre prakse;
- Izvajalec v okviru predmetne raziskave pripravi predstavitev vmesnih in končnih rezultatov za ministrstva (sektorje) za vsa področja, ki jih tema zadeva;
- V zaključni fazi naj se opredelijo:
 - strokovna priporočila za odločanje po sektorjih (stanovanja, infrastruktura, prostorski ukrepi..) in različnih upravnih ravneh (država, regija, občina).
 - predlogi za fazno izvedbo razvoja rešitev.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se je v zadnjih desetletjih zanemarjal celostni urbanistični pristop pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju. Pri celostnem trajnostnem pristopu k urbanizmu je kot eden izmed ključnih vidikov upoštevana integracija javnega potniškega prometa in drugih oblik trajnostne mobilnosti. Odločevalci in pogosto tudi stroka kot izgovor za slabo integracijo prometnega in prostorskega načrtovanja v Sloveniji navajajo razpršeno poselitev, kar lahko deloma tudi drži. To pa še ne pomeni, da situacije ni mogoče izboljšati in delati na optimizaciji le-tega. V svetu se je kot raziskan in učbeniški koncept uveljavil koncept "Transit Oriented Development" ali "S prevozom usmerjen urbani razvoj". Temeljna ideja koncepta je, namesto ustaljenega načina, ko razvoj prometnega sistema zgolj z načrtovanjem in gradnjo infrastrukture sledi razvoju dejavnosti, načrtovanje poselitve na način, da se mobilnost jemlje kot temelj prostorskega razvoja. Po tem konceptu soseka leži na koridorju javnega potniškega prometa, okrog postaj pa je organizirana gosta poselitev po točno določenih načelih. Želimo raziskati, kakšne tipične urbanistične rešitve in usmeritve bi bile optimalne specifično za slovenski prostor, saj se zavedamo, da je zaradi posebnosti tega prostora idealen model težko doseči. Investicije v gradnjo javnih najemnih stanovanj in ostale predvidene ukrepe stanovanjske politike lahko močno vplivajo na razvoj poselitve. Zato je ključnega pomena opredelitev kriterijev za izbor ustreznih lokacij in vsebin, ki omogočajo trajnostno mobilnost ter spodbujajo razvoj družbenih dejavnosti, hkrati pa preprečujejo razvoj izključno spalnih naselij ob prometnih vozliščih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE: 30.000 EUR, MNVP: 10.000 EUR, **MSP: 10.000 EUR**, ARIS: 50.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andraž Podvez

E-mail: andraz.podvez@gov.si

Tel. št.: 070 472 990

(namestnik: Tadej Žaucer, tadej.zaucer@gov.si, 040 549 115)

Ministrstvo za solidarno prihodnost:

Kontaktna oseba: Gašper Skalar (gasper.skalar@gov.si, 01 369 77 00)

Ministrstvo za naravne vire in prostor:

Kontaktna oseba: Mojca Piry (mojca.piry@gov.si, 01 478 7217)

24. Predlagatelj teme in financer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Kazalniki samoevalvacije raziskovalnih ustanov v Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.1.

Naslov teme: Kazalniki samoevalvacije raziskovalnih ustanov v Sloveniji

Cilji:

- Opraviti celovit pregled in primerjavo načinov evalvacije raziskovalnih ustanov v Sloveniji in tujini.
- Oblikovati nabor kazalnikov, z ločenim poudarkom na evalvacijo upravljalne, infrastrukturne ter raziskovalne (s poudarkom na raziskovalne programe) dejavnosti.
- Organizacija javne razprave o evalvaciji raziskovalnih ustanov v Sloveniji.
- Pripraviti nabor izbirnih kazalnikov v pomoč izvedbi samoevalvacije raziskovalnih ustanov v Sloveniji v skladu z zakonskimi določili.
- Priprava znanstvenih objav o opravljenem delu.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti v 31. členu predvideva institucionalno samoevalvacijo. Le-ta presega evalvacijo raziskovalnih programov, ki je definirana v 30. členu istega zakona, saj omogoča celovito presojo delovanja raziskovalne organizacije. To dodatno vključuje tudi širši strokovni, družbeni in gospodarski vpliv, stopnjo internacionalizacije, uporabo in odprtost raziskovalne ter institucionalne infrastrukture, ukrepe za razvoj kadrov z upoštevanjem načela enakih možnosti, prenos znanja in odprto znanost ter druge aktivnosti znanstvenoraziskovalne dejavnosti prejemnika stabilnega financiranja. V skladu z 28. členom istega zakona je predpisana v 5. letu pogodbenega obdobja. Samoevalvacija je pogoj za pristop k pogajanju za novo obdobje financiranja in njeni rezultati bodo javno dostopni.

Raziskovalne ustanove imajo različne prakse evalvacij. Postopki lahko slonijo na slovenskih strokovnjakih ali – kot se uveljavlja v zadnjem času – na tujih strokovnjakih, ki podajo mnenje glede razvoja institucije, osnovano na predpripravljenih podatkih ter predizbranim naboru kazalnikov.

Nekatere raziskovalne organizacije izvajajo redne presoje, ki jih opravijo mednarodni znanstveni svetovni odbori in tako poskrbijo za neodvisne, mednarodne in transparentne presoje strokovnjakov s področja delovanja inštitucij. Nekatere raziskovalne ustanove še ne načrtujejo postopke evalvacije, ki bi vključevale tovrstno pomoč pri presoji s strani zunanjih, mednarodnih strokovnjakov.

Najzahtevnejši del evalvacije je izbor kriterijev in zagotavljanje dostopa ocenjevalcem do relevantnih informacij, vključno z neposredno komunikacijo. Praksa doma in v tujini kaže, da so kriteriji raznoliki in da enotnih kriterijev za evalvacijo, ki bi bili v celoti univerzalno primerni za oceno znanstvene odličnosti za vsa področja znanosti, ni. Tako stanje je izziv tako za raziskovalne ustanove kot tudi za financerje znanstvenoraziskovalne dejavnosti (pristojno ministrstvo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost

Republike Slovenije), saj je otežena ali celo nemogoča primerjava med delovanjem posameznih raziskovalnih ustanov, ki pa jo tuji sistemi uspešno premagujejo.

S tem ciljnim raziskovalnim projektom želimo pregledati področje evalvacije raziskovalnih ustanov doma in v tujini in povzeti dobre prakse, spodbuditi široko javno razpravo in oblikovati nabor kriterijev; primernih, a izbirnih za vse prejemnike stabilnega financiranja in specifičnih glede na raziskovalna področja in vrste raziskovalnih organizacij.

Prve samoevalvacije so predvidene za leto 2027, zato se nam zdi izvedba tega ciljnega raziskovalnega projekta ključna za ustrezno pripravo vseh deležnikov v procesu in bolj objektivno izvedbo pogajanj za naslednje proračunsko obdobje.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(ARIS 100 %)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Primož Pristovšek

E-mail: Primož.Pristovsek@arrs.si

25. Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

1. TEMA: Kolo kot službeno vozilo (za opravljanje prihoda in odhoda na delovno mesto, t.i. zasebne poti)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.1.

Naslov teme: Kolo kot službeno vozilo (za opravljanje prihoda in odhoda na delovno mesto, t.i. zasebne poti)

Cilji:

- Analiza dobrih in slabih izkušenj tovrstnih shem in podobnih primerov dobrih praks še ostalih načinov spodbujanja uporabe koles za službene namene v EU, (npr. TU Graz, KU Leuven, Uni Gent, novejša leasing sheme v Belgiji itd), intervjuji z operaterji in uporabniki.
- Analiza stroškov in koristi aplikacije različnih vrst ukrepov za spodbujanje kolesarjenja na delo za slovenski prostor (med ukrepi naj se upoštevajo enakovredno tudi taki, ki spodbujajo delodajalce, ki investiciji nakupa (električnih) koles za zaposlene in zavirajo uporabo (službenega) avtomobila ali drugih oblik, ki se jih ne želi spodbujati in so alternativa uporabi koles).
- Nabor kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, promocijskih gradiv in napotkov izkušenih operaterjev in uporabnikov.
- Izhodišča in usmeritve za razvoj podobnih shem v Sloveniji.

- Sodelovanje z večjimi potencialnimi uporabniki (vsaj 5-imi) različnih profilov v Sloveniji in analiza potenciala uporabe pri njih (npr. državna uprava, občinska uprava, univerza, večje podjetje ali industrijska cona, turistični center).
- Priprava poslovnega modela načrta zagona.

Podrobnejša obrazložitev:

Število avtomobilov se zaradi takšnih in drugačnih razlogov povečuje, s tem pa tudi gneča v urbanih središčih ter vpadnicah v večja mestna središča. Predvsem v mestih (pa tudi zunaj njih) je pravilno, da spodbujamo druge, bolj trajnostne oblike mobilnosti - med njimi predvsem (urbano) kolesarjenje. Ena izmed opcij je tudi ideja kolesa/e-kolesa kot poslovnega prevoznega sredstva, za opravljanje vsakdanje poti zaposlenih na delovno mesto in uporabo za ostale (tudi zasebne) poti.

Z idejo kolesa/e-kolesa kot poslovnega prevoznega sredstva se večjim skupinam uporabnikov (predvsem zaposlenim ali študentom) ponudijo v dolgoročno uporabo kakovostna kolesa in se jim nudi tudi vsa uporabniška podpora (servis, vzdrževanje, zaščita proti kraji, nadomestno kolo, občasen najem posebnih vrst koles, kot so tovorna, električna itd.). Mnoge organizacije ali podjetja bi lahko take sheme uporabila tudi za promocijske in komunikacijske aktivnosti. Izkušnje s takim shemami iz tujine so navdihujoče, saj marsikje napravijo pravo revolucijo v kolesarjenju in spremembi potovalnih navad. Razmah urbanega kolesarjenja in ambiciozni cilji na tem področju so tudi v Sloveniji pripeljali do potrebe, da se tudi v naših mestih razvijejo tovrstne sheme dolgoročnega ali finančnega najema koles. Namen je zaustaviti rast deleža opravljenih dnevnih poti z osebnimi vozili in zmanjšanje števila opravljenih kilometrov z motoriziranim prevozom v mestnih središčih. Predlagana ideja (aktivnosti) bi prispevale k spremembi potovalnih navad v Sloveniji. Spodbuja se razvoj urbane mobilnosti v smeri večje rabe aktivnih oblik mobilnosti (peš, s kolesom) ter uporaba JPP in hkrati zmanjševanje opravljanja poti z motoriziranimi vozili v urbanih središčih.

V okviru cilja regionalne politike omogočamo dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja in je eden izmed ključnih segmentov dostopnosti oziroma oddaljenosti prebivalcev od ustrezne prometne in kolesarske infrastrukture, JPP z zadostno frekvenco.

S predlagano idejo bomo zmanjšali stopnjo CO₂ izpustov in s tem izboljšali kakovost zraka v mestih in ob mestnih vpadnicah, zmanjšali gnečo na vpadnicah in centrih večjih mest, nudili možnost za kvalitetnejše preživljanje prostega časa ter večje zadovoljstvo zaposlenih.

Namen izbranega CRP: pregled stanja in razvoja shem za dolgoročno uporabo (električnih) koles zaposlenih za službene in zasebne namene v evropskih mestih za opredelitev izhodišč zagona podobne sheme/modela v Sloveniji.

Za dosego navedenih ciljev je potreben interdisciplinaren pristop, ki bo vključeval prometne in ekonomske analize ter skladno s tem tudi predlagane ukrepe. Vsekakor je potrebno preučiti smotrnost spremembe Zakona o dohodnini (predvsem 43. člen Zdoh-2), ki trenutno predvideva oprostitev plačila bonitete zgolj za službena električna vozila, medtem ko umešča (električna) kolesa med »druga motorna vozila« za katera velja pribitek na boniteto, čeprav so to vozila, ki ne ustvarjajo toplogrednih izpustov (kar je argument za odbijanje bonitete pri električnih vozilih).

Smotrno bi bilo tudi preučiti tudi določene izzive s katerimi se soočamo v okviru prometnih tokov, kot npr. migracije znotraj regije in med regijami ter prometni tokovi oseb v urbanih središčih. Pregled stanja in razvoja shem za dolgoročno uporabo koles zaposlenih za službene in osebne namene, mora vsekakor biti vezano na razvoj posameznih regij, kot tudi medregijsko pokritost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR

(MOPE: 32.000 EUR, MKRR: 8.000 EUR, ARIS: 40.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Staša Kraljič

E-mail: stasa.kraljic@gov.si

Tel. št.: 01 478 85 34, 030 722 847

Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport

Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

2. TEMA: Analiza uspešnosti Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) in Kompetenčnih centrov. Pregled in ocena delovanja ter priporočila za spremembe in izboljšave

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.2.

Naslov teme:

Analiza uspešnosti Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) in Kompetenčnih centrov. Pregled in ocena delovanja ter priporočila za spremembe in izboljšave

Cilji:

- Identifikacija ključnih področij vlaganj javnih sredstev s stališča največjega vpliva na raziskovalno-razvojno in investicijsko aktivnost v podjetjih in posledično dvig dodane vrednosti v gospodarstvu.
- Analiza potreb po nadgradnji znanja in kompetenc (upskilling in reskilling) glede na predvidene zaposlitvene profile in delovna mesta po sektorjih v Sloveniji glede na identificirana ključna področja delovanja.
- Razvit metodološki okvir vrednotenja ukrepov industrijske, znanstvene in inovacijske politike na povečanje dodane vrednosti v podjetjih.
- Preučiti vpliv ukrepov industrijske in inovacijske politike skladno z razpoložljivimi podatki z vidika prednostno določenih področij (v okviru programov Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev, Centrov odličnosti in Kompetenčnih centrov) na povečanje dodane vrednosti v podjetjih in identificirati učinek prelivanja v okviru poslovnih ekosistemov v Sloveniji v obdobju med leti 1998-2022.
- Identifikacija meril za izbor ključnih (strateških) področij.

Podrobnejša obrazložitev:

Ciljni raziskovalni projekt se osredotoča na analizo produktivnosti na ravni podjetij tako z vidika subvencij in olajšav za inovativno dejavnost kot tudi z vidika prednostno določenih področij v okviru pretekle Strategije pametne specializacije (S4), Centrov odličnosti in Kompetenčnih centrov. Strategija pametne specializacije je pripravila platformo za osredotočenje razvojnih vlaganj na področja, kjer naj bi Slovenija imela kritično maso znanja, kapacitet in kompetenc in na katerih ima inovacijski potencial za pozicioniranje na globalnih trgih in posledično krepitev svoje prepoznavnosti. Projekt želi nasloviti ključno vprašanje, ki se glasi, ali so področja in partnerstva, ki jih je ta mehanizem predhodno vzpostavil, dosegla globalni preboj ter višjo rast produktivnosti. Pomembni so tudi učinki prelivanj in krepitev investicijske aktivnosti v okviru oblikovanih ekosistemov. Za kritično ovrednotenje ustreznosti izbranih področij vlaganj je pomembna tudi globalna relevantnost, identifikacija področij znanstvene odličnosti in poslovnih ter tehnoloških kompetenc.

Analiza sloni na mikroekonometričnem modelu primerjave skupne faktorske produktivnosti med primerljivimi podjetji iz iste panoge, nadgrajeni z analizo investicijske aktivnosti in analizo vlaganj v tehnološke in človeške kompetence. Kvalitativna raziskava med akterji v inovacijskih ekosistemih osvetljuje mehke dejavnike, ki krepijo konkurenčno pozicijo in absorpcijsko sposobnost podjetij.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MGTŠ: 20.000 EUR, MKRR: 10.000 EUR, ARIS: 10.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba: Simona Cetin

E-mail: simona.cetin@gov.si

Tel. št.: 01 400 3337

Predlagatelj teme: Ministrstvo za javno upravo

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj**

3. TEMA: Funkcionalna regionalizacija – možnost prenosa pristojnosti z državnih organov na svete razvojnih regij s primerjalno pravno ureditvijo

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.4.

Naslov teme: Funkcionalna regionalizacija – možnost prenosa pristojnosti z državnih organov na svete razvojnih regij s primerjalno pravno ureditvijo

Cilji:

- Opredelitev nabora pristojnosti posameznih državnih organov, ki bi jih bilo mogoče prenesti na svete razvojnih regij.
- Proučitev materialne in časovne dinamike prenosa.
- Primerjalno-pravna ureditev s primerljivimi državami.

Podrobnejša obrazložitev:

Pripraviti primerjalno pravno študijo regionalne ureditve in pristojnosti organov v več državah EU ter na podlagi ugotovitev predlagati možnost prenosa nalog iz državne in lokalne pristojnosti na razvojne regije. Podrobneje bi študija vsebovala:

- natančna proučitev možnosti prenosa nalog iz državne in lokalne pristojnosti na razvojne regije, pri čemer je potrebno proučiti materialno in časovno dinamiko prenosa,
- prek primerjalne analize v izbranih državah pridobiti vpogled v pravno ureditev regij in njihovih pristojnosti, ter
- na podlagi ugotovitev predlagati možnosti ureditve v slovenskem pravnem redu.

Regije oziroma pokrajine v Sloveniji kljub ustavni določbi še niso ustanovljene, oziroma niso zaživele. Regionalni razvoj se izvaja preko razvojnih svetov regij, svetov regij in razvojnih svetov kohezijskih regij ter regionalnih razvojnih agencij, med katerimi imajo pravno subjektiviteto zgolj regionalne

razvojne agencije. Pristojnosti deležnikov pa so omejene. Z nadaljnjim razvojem družbe se na posameznih področjih dela zaznava potreba po realizaciji posameznih nalog na vmesni ravni med državo in občinami, tudi v smislu načela subsidiarnosti.

Prenos posameznih pristojnosti na razvojne regije bi omogočil boljše opravljanje posameznih nalog in jih hkrati krepil s smeri t. i. funkcionalnih regij. Le-te bi prispevale k povečanju razvojne učinkovitosti in uspešnosti, produktivnosti in posledično učinkovitejši rabi javnih sredstev.

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta identificirati pristojnosti, ki bi jih bilo možno prenesti z državne in lokalne ravni na razvojne regije, možnosti organiziranosti, pri čemer je potrebno upoštevati realno možno materialno in časovno dinamiko prenosa. Regionalni razvoj brez dvoma predstavlja velik potencial slovenske lokalne samouprave in posledično boljše upravljanje države. S krepitvijo t. i. funkcionalnih regij se daje tudi spodbuda k nadaljnjim aktivnostim za oblikovanje osnov za bodoče pokrajine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR

(MJU: 10.000 EUR, MKRR: 5.000 EUR, ARIS: 15.000 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Franci Žohar

E-mail: franci.zohar@gov.si

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba s strani Ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj:

Ime in priimek: Marko Hren

E-mail: marko.hren@gov.si